

Kristiansand
kommune

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2025-2028

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Kommunedirektørens innledning

Vi har god grunn til å være stolte av den fine og mangfoldige kommunen vår. Budsjettet er på over ti milliarder kroner årlig og skal legge til rette for gode, likeverdige og fremtidsrettede tjenester for innbyggerne. Vi skal også investere i bygg og infrastruktur.

Kommune-Norge står nå i en omstilling. Det arbeides med å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Vi har sjelden sett så mange røde tall blant våre naboer i Agder og de store kommunene som vi sammenligner oss med. Undersøkelser KS har gjort viser at det ligger an til et negativt netto driftsresultat i kommunesektoren på 15 milliarder kroner i 2024. KS melder om en «historisk krevende situasjon». Dette merker vi også i Kristiansand.

Tjenesteområdene opplever trange økonomiske rammer og høye forventninger fra innbyggerne. Det er også en stor oppgave å møte de tre store samfunnsflokene klima og natur, ungt utenforskap og en økende andel eldre. Klimaendringene fører til globale, nasjonale og lokale utfordringer som vi må arbeide aktivt med å både motvirke og redusere konsekvensene av. Det er hardt arbeid, stramme prioriteringer og systematisk utviklingsarbeid som skal sikre at tjenestene våre skal ha tilstrekkelig kvalitet, kapasitet og kompetanse fremover. Men dette skal vi klare sammen.

Arbeidet med å håndtere de komplekse samfunnsutfordringene vil kreve at vi må utforske og ta i bruk ny teknologi og innovative løsninger i tett samarbeid med innbyggerne, frivilligheten og næringslivet. Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel gjenspeiler dette: kommunen skal bli mer attraktiv og miljøvennlig, inkluderende og mangfoldig, samt skapende og kompetent. Kommunen jobber systematisk med disse tre satsingsområdene.

Investeringsbudsjettet for de neste fire årene er ambisiøst. Den årlige rulleringen har vist endrede behov og betydelig økte priser. Kommunedirektøren foreslår å utsette enkelte investeringsprosjekt for å holde utgifter til renter og avdrag på et forsvarlig nivå.

Visjonen til Kristiansand kommune er «Sterkere sammen». Kristiansand kommune skal være en kommune som spiller på lag, har ting på stell og er på hugget. Vi skal fortsette å utvikle kommunen sammen med innbyggere og næringslivet. Tusen takk til alle gode medarbeidere i Kristiansand kommune for den viktige jobben som blir gjort for innbyggernes beste hver eneste dag. Vi er sterkere sammen.

Bystyret skal behandle årsbudsjett og økonomiplan 18. desember. Det er bystyret som gjennom sine prioriteringer og vedtak fastsetter kommunens økonomiske rammer for perioden 2025-2028.

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Innhold

Kommunedirektørens innledning.....	3
1 Hovedlinjer i økonomiplanen	7
2 Det kommunale styringssystemet.....	9
3 Samfunnsutvikling.....	13
3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand	13
3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand	17
3.3 Utslipp av klimagasser	18
4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen.....	21
4.1 Visjon og hovedgrep.....	21
4.2 Attraktiv og miljøvennlig	22
4.3 Inkluderende og mangfoldig	24
4.4 Skapende og kompetent.....	28
5 Forutsetninger for å lykkes	31
5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet.....	31
5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass.....	41
5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert kommune	43
5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon.....	46
5.5 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden	47
5.6 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte klimautfordringer og uønskede hendelser.....	50
6 Klimabudsjett	51
7 Økonomiske hovedoversikter	58
7.1 Sammendrag driftsbudsjett.....	59
7.2 Sammendrag investeringsbudsjett	66
8 Kommunens områder.....	70
1 Organisasjon	73
2 Økonomi	81
3 Samhandling og innovasjon	87
4 Oppvekst	92
4.10 Oppvekststab	111
4.11 Skole	113
4.12 Barnehage.....	116
4.13 Barne- og familietjenester	119
4.14 Investeringsbudsjett.....	123
5 Helse og mestring	127
5.10 Helse- og mestringsstab	150
5.11 Forvaltning og koordinering	154
5.12 Livsmestring.....	159
5.13 Helsefremming og inkludering.....	162
5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering	165
5.15 Omsorgssenter.....	169
5.16 NAV	172
5.17 Investeringsbudsjett.....	176

6	Kultur og innbyggerdialog	182
6.10	Kulturstab	187
6.11	Kultur og fritid	190
6.12	Kommunikasjon og innbyggerdialog	192
6.13	Idrett og fysisk aktivitet	195
6.14	Investeringsbudsjett	196
7	By- og stedsutvikling	201
7.10	By- og stedsutvikling stab	211
7.11	Ingeniørvesenet	215
7.12	Parkvesenet	226
7.13	Plan og bygg	229
7.14	Eiendom	231
7.15	Klima og arealutvikling	241
9	Utenomsektorielt	247
10	Planoppgaver 2025-2028	269
11	Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2025	272

Figurliste

Figur 1:	Det kommunale plan- og styringssystemet	9
Figur 2:	Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune	13
Figur 3:	Befolkningsframskriving Kristiansand kommune	13
Figur 4:	Prosentvis endring i befolkningsvekst	14
Figur 5:	Aldersbæreevne Kristiansand kommune	15
Figur 6:	Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger	16
Figur 7:	Kommunens utfordringsbilde	22
Figur 8:	Demografikostnader Kristiansand 2025-2030	32
Figur 9:	Korrigert netto driftsresultat 2025-2028 i mill. kr	34
Figur 10:	Sentralt disposisjonsfond 2020-2028 i mill. Kr	36
Figur 11:	Netto lånegjeld 2020-2028 i mill. Kr	37
Figur 12:	Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2022	52
Figur 13:	Målbaner og progresjon for Kristiansand og Norge for klimagassreduksjoner fra 2015 til 2022	53
Figur 14:	Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2022	54
Figur 15:	Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer	55
Figur 16:	Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder	104
Figur 17:	Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. klasse	104
Figur 18:	Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv	138
Figur 19:	Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv	139
Figur 20:	Demografisk utvikling frem mot 2050	140
Figur 21:	Forventet antall unge mottakere av heldøgns omsorgs- og hjemmetjenester fra 2022-2050	140
Figur 22:	Demografikostnader Kristiansand 2025-2030	141
Figur 23:	Framskrivninger pleie og omsorg	142
Figur 24:	Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser	259
Figur 25:	Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket	259

1 Hovedlinjer i økonomiplanen

Økonomiplanen er basert på kommuneplanen og økonomiplan 2024-2027. Økonomiplan 2025-2028 gir rom for et omfattende investeringsprogram med særlig vekt på prosjekter innen skole og omsorgstjenester. Driftsopplegget er imidlertid stramt og baserer seg på innsparinger i alle områdene.

Den økonomiske situasjonen har forverret seg i 2024 sammenlignet med det som er meldt i 1. tertialrapport 2024. Dette skyldes i hovedsak reduserte skatteinntekter, økte pensjonsutgifter og vintervedlikeholdet. Staten finansierte ikke deler av ekstremværet som forventet i 1. tertialrapport. Helse og mestring har et merforbruk i 2024 som gir budsjettutfordringer også i 2025. Regjeringens forslag til statsbudsjett er stramt. Økt rentenivå og manglende pris- og lønnskompensasjon i perioden 2022-2024 bidrar til svært krevende rammebetingelser i økonomiplanperioden.

Kommunens drift i 2024 er ikke tilpasset de økonomiske rammene. I økonomiplan 2025-2028 er rammene til Oppvekst og Helse og mestring økt i forhold til økonomiplan 2024-2027. Det vil fortsatt være utfordrende å tilpasse driften til budsjetttrammene for Helse og mestring. Økt behov for omsorgstjenester som følge av endret demografi, kompenseres ikke fullt ut i perioden. Presset på tjenestene og omstillingsbehovet vil dermed øke. Det er allerede satt i verk en rekke tiltak i områdene for å tilpasse aktiviteten til de økonomiske rammene, og det er varslet flere tiltak som vil medføre lavere aktivitet og/eller kvalitet enn det som leveres i dag.

De økonomiske utfordringene er håndtert med økt eiendomsskatt fra 2026 i henhold til tidligere vedtak i bystyret, økt bruk av disposisjonsfond, samt økt innsparingskrav i hovedsak innenfor administrasjon. Det er budsjettet med negativt korrigert netto driftsresultat i 2025 med -115 mill. kr, mens det i 2026-2028 er et positivt resultat samlet sett på 105,5 mill. kr.

Bystyret måltall for overordnet økonomistyring vedr. størrelse på resultat og disposisjonsfond nås ikke i perioden. Netto lånegjeld er under gjeldstaket i hele perioden.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden (5,9 mrd. kr). Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 520 mill. kr. Den største investeringen er nytt helsehus til 619 mill. kr som forventes ferdigstilt i 2028. Det er avsatt 708 mill. kr til utvidelse av to omsorgssentre på østsiden av byen (totalbevilgning 1 mrd. kr). Det bygges 6 boliger fordelt på rusfeltet og psykisk helse til 69 mill. kr.

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 518 mill. kr. Hovedinvesteringene er Lauvåsen ungdomsskole inklusiv flerbrukshall (421 mill. kr), avsetning til ny barneskole på Brattbakken (282 mill. kr) samt en avsetning til tiltak innen skolestruktur (630 mill. kr). Selv om kommunen har satset på rehabilitering av bygningsmassen er det fortsatt et betydelig etterslep på vedlikehold av formålsbygg. På Tordenskjoldsgate skole er det innarbeidet 176 mill. kr til rehabilitering og utvidelse som slutføres i 2028. Det er avsatt 85 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 1,95 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det er videre innarbeidet 101 mill. kr til energiprojekt som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg.

Kommunens lånegjeld er høy. I 2028 forventes netto lånegjeld å være på 8,79 mrd. kr.

I økonomiplan 2025-2028 er det følgende korrigerte netto driftsresultat:

I mill. kr.	2025	2026	2027	2028	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	-115,0	30,7	34,5	40,3	-9,5

*Korrigert for netto premieavvik og bundne fond

2 Det kommunale styringssystemet

Kommuneplanen og økonomiplanen er styringsdokumenter som inngår i det kommunale styringssystemet. Kommuneplanens samfunnsdel er lagt til grunn for økonomiplanen for 2025-2028. Figuren illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengen mellom disse:

Figur 1: Det kommunale plan- og styringssystemet

Kilde: Kristiansand kommune

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år av nyvalgt bystyre og vedtas senest ett år etter at bystyret er konstituert. Planstrategien er ikke en plan, men drøfter utviklingstrekk og avklarer hvilke planoppgaver bystyret skal prioritere i valgperioden, og det skal tas stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Planstrategien har ingen rettsvirkning verken for kommunen eller andre (PBL. § 10-1).

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i kommunen. Den gir retning og utvikling av kommunesamfunnet og forvaltningen av arealressursene i et langsiktig perspektiv. Den er Kristiansands strategi for å møte fremtidens utfordringer og er førende for mer detaljerte planer og budsjetter.

Kommuneplanen består av en langsiktig samfunnsdel og en arealdel (10-12 år), samt kommuneplanens fireårige handlingsdel.

- Kommuneplanens samfunnsdel har en viktig rolle som verktøy for en bedre og mer helhetlig og strategisk planlegging og politisk styring. Dette for å få en bærekraftig samfunnsutvikling og medvirkning. Den viser hvilke utfordringer og muligheter kommunen står overfor, og ønsket utvikling av kommunen med langsiktige mål og strategier.
- Kommuneplanens arealdel omfatter hele kommunen, er juridisk bindende og styrer den langsiktige arealutviklingen. Arealdelen skal sikre at arealbruken i kommunen bidrar til å nå mål og strategier i samfunnsdelen. Den består av planbeskrivelse, retningslinjer for saksbehandling og plankart med utfyllende bestemmelser. Kommuneplanens arealdel er styrende for mer detaljerte arealplaner og utbyggingstiltak.

Det skal være god sammenheng mellom samfunnsdelen og arealdelen, og samfunnsdelen og oppfølgende handlingsdel. Kommuneloven forsterker koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Økonomiplanen samler kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og årsbudsjett i ett dokument. I tillegg vises et program for oppfølging av planstrategien. Økonomiplanen gjelder for fire år der årsbudsjettet utgjør det første:

- Kommuneplanens handlingsdel viser prioriteringer og tiltak for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og andre temaplaner. Kommuneplanens handlingsdel rulleres årlig.
- Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. (Kommuneloven § 14). Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.
- Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

På bakgrunn av økonomiplanen blir det laget styringskort i styringsportalen mellom kommunedirektøren og områdedirektørene. Resultater fra foregående år og rapporteringer i budsjettåret er viktig for å vurdere om vedtatte mål er nådd og prioriteringer fulgt opp. Årsregnskap og årsberetninger gir viktig informasjon for neste rulling av økonomiplanen.

Statistikker, utredninger, forskning og utvikling er nødvendig for analyse av spesielle utfordringer. Dette danner grunnlag for temaplaner (detaljerte planer for et fagområde), strategier (retning for ønsket utvikling uten tiltak) og handlingsplaner (plan med tiltak for oppfølging av strategier). Oversikt over dette ligger på [kommunens hjemmeside](#). Her ligger også kommunedirektørens policydokument og e-læring om kommunens plan- og styringssystem.

Ivaretagelse av budsjettforutsetninger og budsjettpremisser

Budsjettforutsetninger og budsjettpremisser for bruk av bevilgninger blir gitt når økonomiplanen vedtas. Dette skjer på følgende måte:

- Premissene gis i form at av budsjettet vedtas på kommunalsjefsnivå og kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak. Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene.

- Konkrete budsjettendringer fra år til år og premissene for disse endringene fremkommer i økonomiplanen i egne tabeller med tilhørende tekstlige beskrivelser. Dette gjelder både rammeøkninger og reduksjoner/innsparingskrav. Eventuelle endringer i forutsetninger, utsettelse og lignende omtales i tertialrapporter og årsrapporten.
- Det budsjetteres med bruk/avsetning av/til budne fond og disposisjonsfond der dette er planlagt.
- For bevilgninger til investeringer beskrives premisser for bruk og fremdrift i økonomiplan, og endringer/omprioriteringer av disse bevilgningene gjøres ikke uten politisk vedtak.
- Periodemålene i økonomiplanen gir også premisser for bruk av midlene gjennom å peke ut retning og ambisjonsnivå på vesentlige områder.

Premisser for bruken av, og hvordan avvik fra premissene følges opp, er videre regulert i kommunens økonomireglement og delegeringsreglementet med flere. Dette er basert på kommuneloven.

Verbalvedtak om synliggjøring av kommunens utgifter

Bystyret vedtok i økonomiplan 2023-2026 følgende verbalvedtak: «Fremtidige rullinger av handlingsprogrammet må i større grad synliggjøre kommunens utgifter innenfor områdene, med et klart skille av hvilke oppgaver som er lovpålagte eller ikke».

Synliggjøring av kommunens utgifter

I henhold til kommuneloven skal obligatoriske bevilgningsoversikter på drift (5-4 1. ledd og 2. ledd) og investering (5-5. 1. ledd og 2. ledd) følge økonomiplanen og oppdateres i tråd med politisk vedtak. Dette er økonomiske oversikter som viser bevilgninger på drift, finansiering, låneopptak, netto finans mm. og investering på kommunenivå og områdenivå. Økonomiplan og økonomiske oversikter skal sendes Statsforvalteren innen 30 dager etter politisk vedtak.

Kommunene er pliktige til å legge fram detaljert økonomisk oversikt på ulike driftsposter (5-6) til Statsforvalteren innen 1. mars året etter vedtatt økonomiplan. Det vil si hvor mye kommunen bruker på lønn, andre driftsutgifter osv. men ikke på enhetsnivå.

I henhold til budsjettforutsetningene og budsjettpremissene vedtar bystyret budsjettet på kommunalsjefnivå, og det kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak, (jamfør nylig vedtatt økonomireglement i konstituerende bystyremøte 11. oktober 2023). Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene. En økonomiplan vedtas for 4 år og det er opprinnelig budsjett fra året før som et utgangspunkt for de neste tre årene. Dette betyr at det bare er *budsjettendringer* i forhold til året før som fremstilles i tabeller i økonomiplanen. Disse budsjettendringene kan både være vedtak som er fattet av bystyret fram i tid fra tidligere økonomiplaner eller nye forslag fra kommunedirektøren.

Innenfor kommunalsjefområdene har administrasjonen fullmakt til å bruke de innsatsfaktorene som er hensiktsmessig. Tanken er at politikken ligger i prioriteringen mellom tjenestene og ikke i valg av innsatsfaktorer (f.eks. lønn, konsulentkjøp, tilskudd og inventar). Det er likevel unntak fra hovedregelen ved at bystyret vedtar konkrete tilskuddsposter – både på tema/tjeneste og til konkrete organisasjoner eller andre samarbeidspartnere. Bystyret har også bedt om særskilte saker vedr. administrative kostnader, konsulentbruk og reisekostnader.

Det er fastsatt rammer for alle kommunalsjefområdene, men det foreligger ikke et detaljert tallbudsjett for alle enhetene i kommunen når kommunedirektøren legger fram økonomiplanen. Når budsjettet er endelig vedtatt i desember har alle ledere med budsjettansvar frist til 1. februar med å detaljbudsjettere årsbudsjettet for sin enhet/avdeling. Dette gjøres først når rammene er kjent etter vedtak i desember. Det gjøres så en stor jobb både med ISF (innsatsstyrt finansiering) modell i Helse- og mestring og

demografimodellen i Oppvekst for å fordele rammene på enhetene. En detaljert rapport fra økonomisystemet på alle enhetene på hele kommunen vil være på mange tusen linjer.

Kommunedirektøren anbefaler å videreføre gjeldende praksis med vedtak på kommunalsjefnivå i kombinasjon med konkrete tilskuddsposter. I tillegg anbefales det at dersom bystyret ønsker mer detaljert informasjon om enkeltposter/temaer bestiller en sak som for eksempel ble gjort vedr. administrative kostnader og reiseutgifter. Kommunedirektøren mener det ikke gir et bedre beslutningsgrunnlag å liste opp utgiftsarter, men vedlegger likevel en oversikt på kommunalsjefnivå fordelt på hovedarter fra opprinnelig budsjett 2023 (økonomisk oversikt 5-6 tilsendt Statsforvalteren i mars 2023). Bystyret har ikke gjort endringer på dette i sitt vedtak.

Det legges i tillegg opp til at gruppelederne og personer de utpeker får opplæring i å lage egne alternative budsjett i Politikermoduleen i Framsikt.

Oversikt over ikke lovpålagte oppgaver

De lovpålagte tjenestene utgjør en stor del av budsjettet. Selv om en tjeneste er lovpålagt er det i mange tilfeller ikke presist hvilket nivå på tjenesten som er lovpålagt. Det betyr at nivået på tjenestene er gjenstand for prioritering på lik linje med tjenester som ikke er lovpålagt.

Bystyret vedtar budsjettet på kommunalsjefnivå som til dels er sammensatt av tjenester som er lovpålagt og tjenester som ikke er lovpålagt. Det vi også innenfor tjenester som er lovpålagt være enkelte tiltak som ikke er lovpålagt som for eksempel er tilskudd til organisasjoner, vaksinasjonstjenester, trivselstiltak osv. Det er derfor vanskelig å lage rendyrkede oppstillinger som viser hva som er lovpålagt og hva som ikke er lovpålagt. I tillegg har kommunen kostnader til mange tjenester og tiltak som ikke er lovpålagte, men som er politiske prioriteringer. Dette kan gjelde innenfor en lovpålagt tjeneste som grunnskole for eksempel. Det vil derfor være vanskelig å skille ut alle oppgaver som ikke er lovpålagte.

Når det gjelder administrasjon er det noen minimumskrav hvilke oppgaver som må gjøres, for eksempel kommunedirektør og ledelse av administrasjonen samt for eksempel regnskap og lønnskjøring. Ellers står kommunen fritt til å dimensjonere nivået på administrative kostnader.

Det er videre flere tjenester som ikke er hjemlet i lov, men som de fleste kommuner leverer for eksempel; idrettsanlegg og støtte til idrettsorganisasjoner, fritidstjenester, museumstjenester, parktjenester, innbyggertorget, næringsutvikling og klimaarbeid.

Kommunedirektøren finner det på denne bakgrunn vanskelig å legge fram en økonomiplan som skiller mellom lovpålagte og ikke lovpålagte oppgaver. Økonomiplanen legges fram i henhold til nylig vedtatt økonomireglement og legger opp til vedtak på kommunalsjefnivå. Bystyret har ikke gjort endringer på dette i sitt vedtak.

3 Samfunnsutvikling

Verden er i stadig endring, og megatrendene klimaendringer, demografiendringer, globalisering og urbanisering påvirker også Kristiansand. Mens verden er på vei ut av en pandemi, kommer nye utfordringer som krig og energikrise.

3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand

[Kristiansands utfordringsbilde](#) peker på demografiendringer, levekår, næringsstruktur og klima som overordnede utfordringer. Disse har høy kompleksitet og må løses gjennom langsiktig arbeid og tverrsektorielt samarbeid.

Kristiansand vil fortsette å vokse, men veksten antas å bli lavere enn tidligere

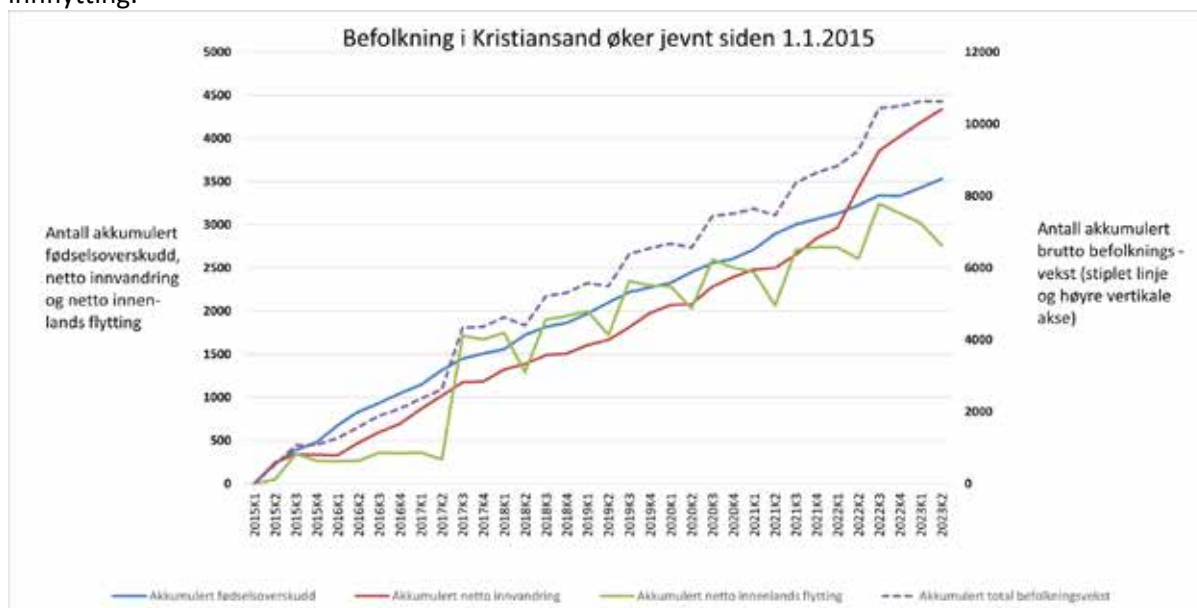
Befolkningen i Kristiansand kommune utgjør 116 986 innbyggere pr. 01.01.24. Det forventes en befolkningsvekst i Kristiansand som er noe høyere sammenlignet med resten av Norge. Veksten i landsdelen er sterkest i og rundt Kristiansand.

De siste årene har innbyggertallet i Kristiansand økt langsommere enn tidligere og befolkningsveksten forventes å bli svakere i tiåret som kommer enn i tiåret som har gått. Framskrivninger per september 2024 viser at Kristiansand vil ha ca. 125 800 innbyggere i 2034 og 136 700 i 2050. Framskrivningen er et estimat fra SSB, og er basert på dagens kunnskap. Tallene kan endre seg på sikt.

Siden 2015 er det netto innvandring som har bidratt sterkest til befolkningsveksten, spesielt med de siste års innvandring fra Ukraina. Fødselsoverskuddet reduseres periode for periode, både på grunn av lavere antall fødte, men også sterkt påvirket av at antall eldre som dør øker. Dødeligheten blant eldre er ikke stigende, det er antall i disse aldersklasser som fører til økningen.

Befolkningsveksten i 2023, på 1 417 personer, var fordelt slik; fødselsoverskudd 350, netto innvandring 801 og netto innenlands innflytting 258. I tillegg er det 8 nye innbyggere som ikke er kategorisert.

Figur 2: Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune, fordelt på fødselsoverskudd og innflytting.

Kilde: SSB tabell 01222

Aldersmessig befolkningsendring

Befolkningens alderssammensetning i Kristiansand blir vesentlig endret i årene som kommer.

Framskrivninger frem til 2034 viser en økning i antall for alle aldersgrupper, bortsett fra gruppen 6-15 år som reduseres i antall. I gruppen 80 år+ er økningen i antall og andel av befolkningen relativt kraftig.

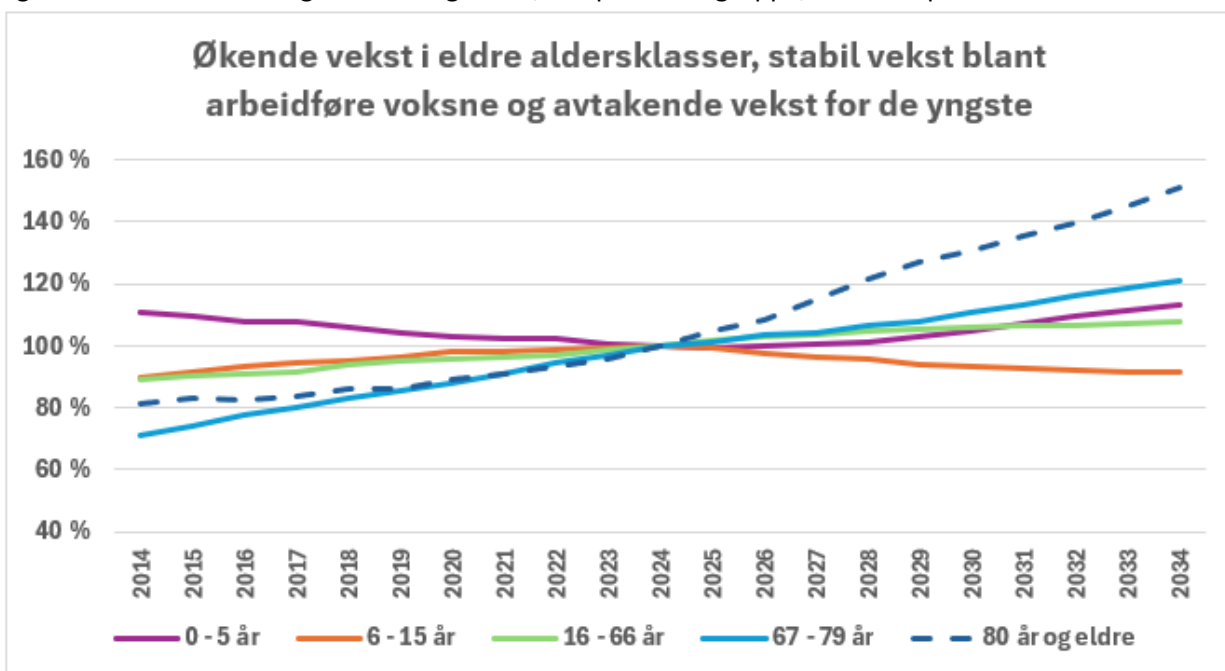
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune viser reduksjon i antall yngre og økning i antall eldre.

Antall innbyggere i Kristiansand kommune 2024 og fremskrevet til 2034

Alder/år	2024	Endring i perioden	2034	Endring i prosent	Illustrasjon av endring år for år, 2024 - 2034
0 - 5 år	7 376	989	8 365	13 %	0 - 5 år
6 - 15 år	14 427	-1 224	13 203	-8 %	6 - 15 år
16 - 66 år	77 826	5 919	83 745	8 %	16 - 66 år
67 - 79 år	12 448	2 627	15 075	21 %	67 - 79 år
80 år +	4 909	2 497	7 406	51 %	80 år +
Alle	116 986	10 808	127 794	9 %	Alle

Kilde: SSB tabell 14288

Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst, vist per aldersgruppe, med null-punkt i 2024.

Kilde: SSB tabell 07459 og 14288

Endringene i alderssammensetning reduserer aldersbæreevnen i Kristiansand, i 2033 blir det 3,7 yrkesaktive per person over 67 år. En aldrende befolkning vil med stor sannsynlighet medføre betydelig større behov for alle typer helse- og omsorgstjenester. Utviklingen vil kunne føre til finansierungs- og prioriteringsutfordringer i kommunen og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen.

Figur 5: Aldersbæreevne, Kristiansand kommune.

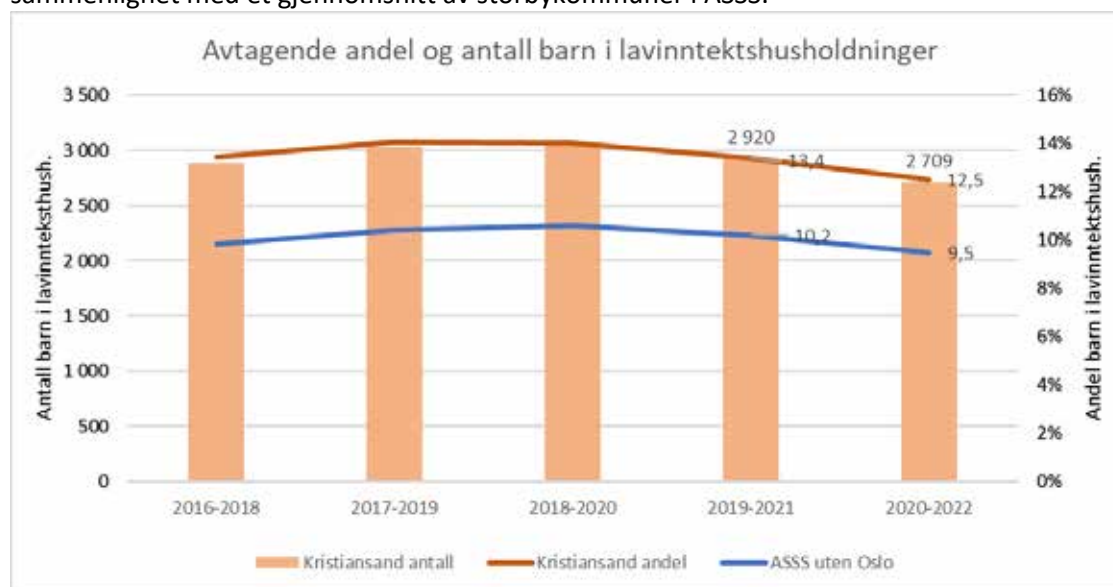
Kilde: SSB tabell 14288

For mange står utenfor utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv

Utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnslivet er viktige ressurser for å oppnå et godt liv og bør være tilgjengelige for alle innbyggere. Utenforskap fra disse arenaene påvirker samfunnsøkonomi, levekår og folkehelsen negativt. Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder flere grunnleggende sosioøkonomiske faktorer, som utdanning, arbeid og inntekt.

I Kristiansand er det 2 709 barn i aldersgruppen 0-17 år (12,5 %) som bor i familier med vedvarende lavinntektshusholdninger. Antallet gikk ned ved siste måling, men andelen er fortsatt større enn gjennomsnittet både for landet og for sammenlignbare storbykommuner (ASSS). Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig mer overrepresentert, og yrkesinntekt, eller mangel på sådan, er den viktigste forklaringsfaktoren når lavinntekt analyseres. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har høyere risiko for svakere skoleresultater og manglende tilknytning til arbeidslivet som voksen, sammenlignet med andre barn.

Figur 6: Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger i Kristiansand har et høyere nivå sammenlignet med et gjennomsnitt av storbykommuner i ASSS.

Kilde: SSB, tabell 12944, Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger (EU60), Kristiansand og ASSS-snitt

I Kristiansand øker andelen som fullfører videregående opplæring innen fem-seks år. I perioden 2020-2022 var andelen 81 %. Fremdeles er det en høy andel som ikke fullfører innen normert tid. Gjennomføring i videregående opplæring henger sammen med foreldrenes utdanningsnivå og med innvandrerbakgrunn. Jenter gjennomfører i større grad enn gutter, og frafallet er høyere for yrkesfaglige utdanningsprogram enn for studieforberedende program.

Andelen sysselsatte i Kristiansand var i 2023 på 66,4 %. Det er en marginal nedgang fra 2022, og andelen er fremdeles lavere enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Kristiansand har en lavere yrkestilknytning i alle aldersgrupper, og for begge kjønn, selv om avstanden er størst på for kvinner. Av de sysselsatte er det i Kristiansand også en høyere andel som jobber deltid sammenlignet med andre storbykommuner, særlig gjelder dette kvinner.

I Kristiansand er det flere unge under 30 år som har nedsatt arbeidsevne enn i sammenlignbare storbyer (ASSS) og landet som helhet. I januar 2024 var 6,9 % av befolkningen under 30 år registrert med nedsatt arbeidsevne mot et gjennomsnitt på 5,7 % i ASSS uten Oslo og 5,8 % i landet. (Kilde: Agdertall.no <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#nedsatt-arbeidsevne>)

Andel unge uføre 18-29 år er også høyere i Kristiansand sammenlignet med ASSS, og var i januar 2024 på 2,6 %. Antallet unge uføre 18-29 økte nesten tre ganger fra 2014-2020, men har siden stabilisert seg på et litt lavere nivå. (Kilde: Agdertall.no, <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#uforetrygd>). Andelen av de unge som mottar sosialhjelp, ligger også over gjennomsnittet i ASSS.

Tall for 2023 viser at 10,2 % av unge under 30 år var helt uten arbeid, utdanning eller opplæring i Kristiansand. (Dette defineres som NEET-kategorien – “Not in Education, Employment, or Training”). Selv om NEET-andelen har vært jevnt over fallende siden 2015 er den fremdeles høyere i Kristiansand enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Blant dem som havner i NEET-gruppen, er det en større andel som kun har utdanning på grunnskolenivå, samt en høyere andel innvandrere.

I Kristiansand fordeler levekårene seg ulikt mellom geografiske lokalområder. Vi finner blant annet store geografiske forskjeller i andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntektshusholdninger, frafall i

videregående utdanning og andel unge uføre. Noen områder har en tendens til opphopning av levekårsutfordringer.

Forskjeller i levekår skaper sosiale helseforskjeller, systematiske forskjeller i helsetilstand etter utdanning, arbeid og inntekt. I Kristiansand har personer med videregående eller høyere utdanningsnivå en høyere forventet levealder enn personer med grunnskole som høyeste utdanningsnivå. I perioden 2008-2022 var forskjellen på 5,6 år. Sammenlignet med gjennomsnittet til andre storbykommuner har Kristiansand lavere forventet levealder i begge utdanningsgrupper.

3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand

Fortsatt vekst, men store forskjeller

Norges Banks Regionalt nettverk-undersøkelse som ble gjennomført i august 2024 viser at det er fortsatt vekst men store bransjeforskjeller. Bedriftene i det nasjonale nettverket mener at aktiviteten vil øke noe i andre halvår av 2024. Forventningene til veksten i tredje kvartal er litt nedjustert fra forrige runde, og variasjonen mellom næringene har tiltatt. Bygg- og anleggsbedriftene og varehandelsbedriftene venter fall i aktiviteten, og utsiktene er svakere enn før sommeren. Bedriftene i de øvrige næringene tror aktiviteten vil øke, og oljeleverandørene har oppjustert forventningene sine til veksten i tredje kvartal.

Den økonomiske situasjonen

På Vestlandet og Sørlandet påvirkes økonomien i stor grad av høy aktivitet i energisektoren. Leveranser til maritime næringer og økt turisme løfter også de regionale indikatorene i kystregionene. Den svake utviklingen i byggenæringen trekker ned de regionale indikatorene i store deler av landet, men aller mest i regionene Midt, Innland og Øst.

23 % av NHO – bedrifter i Agder vurderte i august sin markedssituasjon som god, mot 22 % på landsbasis. 56 % vurderte den som tilfredsstillende, mot 60 på landsbasis. 21 % vurderte den som dårlig, samme som på landsbasis.

Høyere kapasitetutnyttning

Kapasitetutnyttningen er litt høyere enn ved forrige rapport, som Norges Bank gjennomførte i starten av året, og det er litt flere bedrifter i regionalt nettverk som rapporterer om mangel på arbeidskraft. Bedriftene planlegger en økning i sysselsettingen i både tredje og fjerde kvartal. Som i forrige runde er det oljeleverandørene og tjenesteyterne som planlegger den sterkeste veksten. Bedriftene begrunner oppbemanning hovedsakelig med forventninger om økt oppdragsmengde. Det er bedrifter innen reiseliv og IT som planlegger å øke bemanningen mest.

Behovet for arbeidskraft er fortsatt stort i Agder. Det viser bedriftsundersøkelsen til NAV fra mai 2024. Mangelen på arbeidskraft har gått noe ned siden i fjor. Likevel er det fremdeles vanskelig for mange å få tak i den arbeidskraften vi trenger i Agder.

I august sier 56 % av NHO-bedrifter i Agder at de, i stor eller i noen grad, har et udekket kompetansebehov. I lys av kamp om kompetansen er speiler det seg i stabil, lav ledighet. Ved utgangen av august er 2 % helt ledige i Kristiansand.

Større pessimisme i byggenæringen

Bygg- og anleggsbedriftene og varehandelsbedriftene i Norges Banks regionale nettverk venter fall i aktiviteten, og utsiktene er svakere enn før sommeren. Bedriftene i de øvrige næringene tror aktiviteten vil øke, og oljeleverandørene har oppjustert forventningene sine til veksten i tredje kvartal.

Bygg- og anleggsbedriftene venter en betydelig reduksjon i aktiviteten gjennom høsten. Det er oppføring av bygg som faller mest. Høy lønnsvekst, økte materialkostnader og høye rentekostnader gir

svak lønnsomhet i mange av prosjektene for oppføring av boliger og private næringsbygg. Det fører til at mange beslutningsprosesser tar lang tid, og en stor del av prosjektene blir utsatt eller kansellert. En del av bedriftene forteller også om redusert oppdragsmengde for offentlig sektor. Særlig peker de på utsettelse og bortfall av prosjekter i kommunal og fylkeskommunal regi. Energieffektiviseringer av bygg og økte investeringer i oljesektoren, havbruksnæringen og forsvarssektoren bidrar imidlertid til økt aktivitet hos noen. Anleggsentreprenørene forteller samlet sett om ganske stabil aktivitet. I hovedsak er det infrastrukturprosjekter som holder aktiviteten oppe, mens grunnarbeider knyttet til byggeprosjekter faller mye.

Høy aktivitet i energisektoren

På Vestlandet og Sørlandet påvirkes økonomien i stor grad av høy aktivitet i energisektoren. Det er høy aktivitet i oljeleverandørnæringen. Utsiktene har bedret seg siden forrige rapport, og bedriftene tror veksten vil holde seg oppe gjennom høsten. Stor investeringsvilje i olje og gass internasjonalt fører til høyere aktivitet også i eksportmarkedene. Høy kapasitetutnytting og knapphet på arbeidskraft demper imidlertid veksten hos en stor del av oljeleverandørene. Blant industribedriftene er veksten sterkest i eksportmarkedene, og flere forteller at svakere krone bidrar til at de kommer inn på nye markeder. Utbyggingen av fornybar energi bidrar til vekst for noen, men flere påpekte at det er svak lønnsomhet og stor usikkerhet i mange av disse prosjektene. Bedriftene som leverer til europeisk industri, som - produsenter av stål og biler, venter at etterspørselen vil avta videre i andre halvår.

Økt turisme

Svak kronekurs fører til god vekst for reiselivsbedriftene, og de rapporterer om økning i antallet av både utenlandske og norske gjester. Tall fra NHO Agder viser at antall lønnstakere innen overnattings- og serveringsvirksomhet økte med 815, tilsvarende 22,1 % fra 2.kvartal 2023 til 2. kvartal 2024.

Kilder:

- [Sparebank 1 SR-bank - konjunkturbarometeret 2. kvartal 2024](#)
- [NHO - medlemsundersøkelse](#)
- [Nav - ledighet i Agder](#)
- [Nav - bedriftsundersøkelsen i Agder](#)

3.3 Utslipp av klimagasser

De samlede utslippene i Kristiansand kommune var 422 tusen tonn CO₂-ekvivalenter i 2022 (Miljødirektoratet). Utslippene har vært relativt stabile i perioden 2011-2022. Utslippene er redusert med 0.35 % fra 2021 til 2022, og kommunen følger ikke målbanen for en reduksjon i samsvar kommunens vedtatte mål om 80 % reduksjon innen 2030. Ifølge målbanen for 2030 skulle det vært en reduksjon på 37,3 % innen 2022, men måloppnåelsen er bare 8,6 % målt i forhold til 80 % målet. Kommunen har også en betydelig avstand fra å nå målet om 55 % innen 2030, som følger av klimaloven og er nasjonalt vedtatt.

Med dagens klimapolitikk og dagens utviklingstrender er det sannsynlig at klimagassutslippene i Kristiansand vil reduseres innen 2030, men det ligger ikke an til at kommunen når de vedtatte klimamålene. Tiltakene både på nasjonalt og lokalt nivå er ikke tilstrekkelige til at klimagassutslippene reduseres i tråd med de vedtatte klimamålene. For å oppnå dette vil det kreve radikale tiltak og en svært ambisiøs klimapolitikk.

Kristiansand har et relativt krevende utslippsbilde. Det er flere store utslippskilder, men hvor ingen dominerer. Veitrafikk er den største utslippssektoren i Kristiansand, fulgt av industri, olje og gass, sjøfart, energiforsyning, annen mobil forbrenning, avfall og avløp, jordbruk, oppvarming, og til sist luftfart. Sammenlignet med andre kommuner utmerker Kristiansand seg særlig gjennom høye utslipp fra

industri, energiforsyning, annen mobil forbrenning og sjøfart. En naturlig forklaring til dette er at Kristiansand har stor industrivirksomhet og det er stor sjøtransport til og fra utlandet.

Kristiansand kommune bruker mer areal til utbygging per innbygger enn sammenlignbare kommuner. Tettstedsarealet øker som følge av utbygging i ubebygde områder, også kalt byspredning. Hvordan boliger, arbeidsplasser, handel og tjenestetilbudet er plassert i forhold til hverandre, påvirker naturmangfold og klimagassutslipp. Utviklingen av antall kjørte kilometer sammenlignet med befolkningsveksten viser at kjøre lengden har økt mer enn befolkningsveksten siden 2005. Vedtatt ny arealplan legger nå til rette for å hindre byspredning, nedbygging av naturområder og redusere framtidige klimagassutslipp knyttet til arealbruk.

Norge har et av de høyeste forbruk per innbygger i verden. Reduksjon av forbruk og omstilling til sirkulærøkonomi er nødvendig for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling. I Norge er kun 2,4 % av økonomien sirkulær. Flere land gjør det langt bedre enn Norge.

Konsekvensene av klimaendringene, som økt temperatur, stigende havnivå og mer ekstremvær, representerer ulike former for risiko og har berørt Kristiansand de siste årene med økende fare for liv, helse, biologisk mangfold og materielle verdier. Selv om verden når målene i Parisavtalen, vil det ta flere tiår å reversere konsekvensene av klimaendringene. Utfordringen er global, og vi må alle ta del i ansvaret for vår egen fremtid.

4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

4.1 Visjon og hovedgrep

Bærekraftig utvikling - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030 er kommunens strategi for å møte fremtidens utfordringer, og er førende for økonomiplanen. Kommuneplanens visjon «sterkere sammen» peker framover, og skal samle og inspirere til felles utvikling og endring.

Tre satsingsområder med mål og strategier peker på områder som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i perioden fram mot 2030:

- Attraktiv og miljøvennlig
 - Kristiansand - foregangskommune på grønn omstilling
- Inkluderende og mangfoldig
 - Kristiansand - med små levekårsforskjeller og god livskvalitet for alle
- Skapende og kompetent
 - Kristiansand - regionhovedstad og drivkraft i regionen

FNs bærekraftsmål legger viktige premisser for bærekraftig samfunnsutvikling i norske kommuner, og er lagt til grunn for Kristiansands kommuneplan. De bygger på økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. De tre dimensjonene henger sammen og påvirker hverandre.

Kommuneplanens handlingsdel - oppfølging i økonomiplanperioden

Målene og strategiene i samfunnsdelen er langsiktige. Økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel. Den viser hva som blir prioritert de neste fire årene. Periodemålene er delmål på veien som bidrar til at retningsmålene i kommuneplanen blir nådd. Periodemålene uttrykker det som kan måles. Satsingsområdene følges også opp gjennom ulike planer, prosjekter og tiltak, samt gjennom løpende drift og måten arbeidet blir organisert.

Kommunens utfordringsbilde viser at det de nærmeste årene handler om å få lavere utslipp, ingen utenfor og flere i arbeid.

Figur 7: Kommunens utfordringsbilde.

Kilde: Kristiansand kommune.

Ut i fra utfordringsbildet og de tre satsingsområdene, er det prioritert å løfte fram fire retningsmål for felles satsing i økonomiplanperioden. Det betyr at alle kommunalområdene bidrar til å følge opp disse:

Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 prosent lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

En mer detaljert beskrivelse av hvordan hvert område følger opp kommuneplanens satsingsområder kommer frem i de ulike områdekapitlene.

Bystyret har vedtatt at kommuneplanens samfunnsdel skal justeres. Justert plan vil bli sendt ut på høring etter behandling i formannskapet 23. oktober 2024. Det tas sikte på at endelig vedtak av ny justert plan i januar 2025. Den blir lagt til grunn for utarbeidelse av økonomiplan 2026-2029.

4.2 Attraktiv og miljøvennlig

Kristiansand – en foregangskommune på grønn omstilling

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslipps-samfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.	Omstille Kristiansand til et lavutslippssamfunn basert på lokale forhold
	Involvere innbyggere, frivilligheten, ideelle organisasjoner, næringsliv og academia i arbeidet med å utvikle et bærekraftig samfunn, med særlig vekt på fremtidens generasjoner
	Gjennomføre klimatiltak med vekt på sosial rettferdighet
	Utvikle Kristiansand til et samfunn basert på elektrifisering og fornybar energi

Sentrale satsinger i perioden

Klimavennlig byutvikling

Klimagassutslippene går ikke tilstrekkelig ned for å nå nasjonalt mål om reduksjon. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av bystyret 28.02.24 og Byvekstavtalen er nå signert. Byvekstavtalens premisser for byutvikling, kommuneplanens arealdel og utbyggingsprogrammet er kommunens viktigste verktøy for å redusere utslipp av klimagasser. I byområdene skal hovedtyngden av vekst i boliger og arbeidsplasser planlegges slik at transportbehovet begrenses og det legges godt til rette for kollektivtransport, sykling og gange. Kommunen vil kunne stimulere til en utbyggingspolitikk som ivaretar målsettingen om kompakt utbygging gjennom utbyggingsprogrammet som vedtas årlig, og fortsette utviklingen med fortetting og transformasjon innenfor 10-minuttersbyen. Samtidig prioriterer kommunen å lage områdeplaner for bydelssentrene, som legger til rette for ønsket utvikling.

I arealdelen er det lagt inn nye næringsområder som skal legge til rette for næringsetableringer knyttet til det grønne skiftet. Oppfølging av handlingsplan til strategi for omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn er en viktig oppgave fremover.

Klima- og miljøfokus i barnehage og skole

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Både rammeplanen for barnehage og læreplanen for grunnskolen vektlegger betydningen av bevissthet om bærekraftig utvikling. Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og på å ta vare på miljøet. Alle enheter i oppvekst skal være miljøsertifiserte i løpet av 2024.

Delingstjenester og satsing på tilbud i bydeler

Kommunen tilrettelegger for mindre forbruk og mer deling gjennom utlån av sports- og fritidsutstyr og litteratur, BUA og biblioteket. Videreutvikling og opprettholdelse av disse tjenestene vil være en prioritering.

Kommunen bidrar med å legge til rette for kunst og kulturopplevelser der folk bor, og samarbeider om tilgjengelige åpne kulturarenaer i alle bydeler.

Systematisk arbeid med klimagassreduksjon i egen organisasjon

Kommunens klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg, (vedtatt 2021, rulleres 2025), setter ambisiøse mål for kommunens egne prosjekter. Det overordnede målet er at kommunens bygninger skal ha så lave klimagassutslipp som mulig i et livsløpsperspektiv. Klima- og miljøkravene vil ha betydning både for materialbruk, energiløsninger, utslipp fra byggeplass, avfallsmengde, sorteringsgrad og gjenbruk. Klima- og miljøstrategien setter mål for forbruk og avfall. Det er et mål om å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning og redusert forbruk. I klimabudsjettet ligger det tiltak om miljøstasjoner på utendørs idrettsanlegg til kildesortering. Det skal også settes fokus på marin forsøpling og reduksjon av matsvinn. Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Kristiansand kommune skal det derfor stille krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

Kristiansand kommune vil fortsatt arbeide med å redusere reisevirksomhet til møter, kurs og seminarer, blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er prioritert i perioden å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene.

Systematisk klimatilpasningsarbeid

Både forebygging og håndtering av endret klima er viktig. Ras, flom, vind og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Kostnadene knyttet til høststormene (i 2023) og snøfall på nyåret (2024) er svært høye. Tilsvarende ser man at det stadig brukes mer ressurser på å øke kunnskapen på å forebygge og forhindre at det skjer ras der vi vet at det er risiko.

Etablere et robust vann- og avløpsnett

Arbeidet med å etablere et mer robust vann- og avløpsnett er prioritert. Med robust menes at det finnes en god reserveløsning for vann og at kvalitetskrav og kapasitetsøkning for avløp oppfylles.

Utvikling av Randesund bydelssenter

Hovedmålet for planarbeidet for Randesund bydelssenter er å legge til rette for utviklingen av et attraktivt og urbant bydelssenter med gode tjenestetilbud, blant annet skal det tilrettelegges for innbyggertorg, bibliotek, kultursenter, barnehage og familiens hus som skal betjene hele bydelen. Det skal legges stor vekt på planlegging av levende byrom og gode bokvaliteter, samt forbedring av fremkommeligheten og trafiksikkerheten for gående og syklende.

Periodemål 2025-2028:

Periodemål	Område
Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel reiser skjer ved klimavennlig transport	Alle områder
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	By- og stedsutvikling
Jordbruksarealer opprettholdes	By- og stedsutvikling
Mengde av produsert restavfall i Kristiansand er halvert i 2030 på grunn av betydelig redukt forbruk og økt materialgjenvinningsgrad min 65% innen 2030	Kultur og innbyggjerdialog
Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert	Helse og mestring
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	By- og stedsutvikling

Når det gjelder mål for klima og miljø for kommunen som organisasjon, se avsnitt under forutsetninger for å lykkes.

4.3 Inkluderende og mangfoldig**Kristiansand – med små levekårsforskjeller og god livskvalitet for alle**

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.	Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring
	Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn
	Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger
	Sikre målrettet arbeid for høyere deltagelse i utdanning og arbeidsliv
	Samarbeide systematisk og koordinert med næringslivet og utdannings-institusjoner om kompetansebehov

Sentrale satsinger i perioden**Innsatser for å få flere i arbeid og redusere utenforskap i utdanning og arbeidsliv**

Programmet Flere i Arbeid som skal bidra til at en finner systemløsninger som gjør det lettere for flere unge utenfor arbeid å komme i jobb. Kommunens satsing på praksisplasser og fleksible kvalifiseringsløp skal være en integrert del av denne satsingen. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift som medfører et særlig ansvar for å tilby lærlingplasser med god kvalitet.

Partnerskapet i NAV videreutvikles med tanke på å øke deltakelsen i arbeid og utdanning for innbyggere i Kristiansand kommune, samt at sysselsettingsprosjekter som vedlikehold av kommunale bygg og andre tiltak som har vist effekt videreføres. Andre innsatser er: jobbskolen og kvalifiseringsprogrammet (KVP) (tiltak for unge i alderen 16-30 år), tilbud om individuell jobbstøtte (IPS), samhandling på systemnivå mellom NAV og fastlegetjenesten blir etablert, samt at samarbeidet med frivillige og ideelle organisasjoner blir styrket.

Økt overgang til arbeid for flyktninger fra Ukraina er prioritert ved hjelp av ulike tiltak som dekkes av integreringstilskuddet fra staten.

Periodemål

Periodemål på sentrale satsinger som ungt utenforskap og Flere i arbeid settes på kommunenivå, og ikke på hvert tjenesteområde. Dette på bakgrunn av at det er mest hensiktsmessig å måle indikatorene på overordnet nivå.

Periodemål	Indikator	2022	2023	Snitt ASSS u/Oslo 2023
En høyere andel personer i alderen 16-66 deltar i arbeidsliv og utdanning	Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	9,7 % (2021)	9,9 % (2022)	9,4 % (2022)
	Andel innvandrere 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	20,6 % (2021)	21,1 % (2022)	21,8 % (2022)
	Andel som er i utdanning 15-29 år	28,5 % (2021)	26,9 % (2022)	26,7 % (2022)
	Sysselsettingsgrad personer under 30 år	60,1 % (2021)	61,8 % (2022)	62,7 % (2022)
	Samlet andel mottakere av AAP og uføretrygd under 30 år	7,3 % (jun. 2021)	7,5 % (jun. 2022)	5,5 % (jun. 2022)
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Andel unge som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	79 % (2020)	80 % (2022)	81 % (2022)
	Andel gutter som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år øker	76 % (2020)	77 % (2022)	77 % (2022)
	Andel innvandrere som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år øker	60 % (2020)	64 % (2022)	64 % (2022)
	Sysselsettingsgrad personer 20-66 år	74% (2021)	74,5 % (2022)	78,3% (2022)
	Sysselsettingsgrad innvandrere 20-66 år	63,1 % (2021)	63,5 % (2022)	70,3 % (2022)

Prioritert retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er en helse-fremmende by med reduserte levekårs-forskjeller.	Arbeide aktivt for å forbedre området med store levekårsutfordringer
	Bruke boligpolitikken til å redusere geografiske levekårsforskjeller og utvikle et variert og rimelig boligtilbud i hele kommunen
	Skape trygge og gode møteplasser mellom mennesker på tvers av ulikheter
	Gi koordinerte tjenester av høy kvalitet som sikrer gode levekår for barnefamilier med særlige utfordringer
	Motivere innbyggerne til sunt og aktivt hverdagsliv og sikre god tilgjengelighet til grønnsstruktur og nærfriluftsområder
	Stimulere til gode levevaner i kommunens institusjoner

Sentrale satsinger i perioden

Sikre tidlig og riktig innsats

Kommunen vil videreutvikle helsefremmende og forebyggende innsatser for å gi befolkningen i alle aldre mulighet til å leve et aktivt og selvstendig liv så lenge som mulig. Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er viktig for å hindre utenforskap. Forebyggende plan som ble vedtatt i 2024 vil være retningsgivende for dette arbeidet.

Barne- og familietjenestene er samlokalisert i Familiens hus i hver bydel. Denne organiseringen skal legge til rette for bedre tverrfaglig samhandling slik at det i større grad vil lykkes med tidlig innsats og koordinerte tjenester for å hjelpe barn og familier. Ordningen med barneansvarlig i tjenestene for voksne videreføres, for å sikre at barn som pårørende blir sett og raskt fulgt opp.

Kommunen forsterker det oppsøkende arbeidet og tidlige innsatser rettet mot barn og ungdom som er i risiko for å utvikle psykiske lidelser og rusproblematikk. Det jobbes i perioden med å styrke disse delene av tjenesten i både Helse og mestring og Oppvekst. Midler fra den nasjonale opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) prioriteres til dette. Det er også flere tiltak som retter seg mot utsatt ungdom som utfordrer samfunnet og begår kriminalitet.

Kommunen videreutvikler tilbud som fremmer helse, livskvalitet og egenmestring, og som utsetter innbyggernes behov for tjenester.

Innsatser mot lavinntekt og sosial ulikhet

Det skal være gjennomgripende i kommunens arbeid å jobbe for å redusere sosial ulikhet, samt innsatser mot barnefamilier i vedvarende lavinntekt. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å hjelpe utsatte grupper og utjevne sosiale forskjeller. Kommunen viderefører alle tiltak som er rettet mot barn i familier med vedvarende lavinntekt, som Nye mønstre og andre satsinger som er styrket de siste årene. Arbeidet med å koordinere den målrettede innsatsen mot barn i lavinntektsfamilier på tvers av områder vil styrkes i kommende periode. Det vil bli gjennomført en planprosess og utarbeidet en plan for tema barn i lavinntektsfamilier, som også involverer frivillige og ideelle organisasjoner.

Områdesatsing i Kvadraturen/Eg

Kommunen har blitt med den i nasjonale satsingen på områdeløft. Dette er et samarbeid med staten for å løfte bydeler med levekårsutfordringer. Programmet er delt inn i tre innsatsområder; styrke lokalsamfunnet, styrke oppvekst- og levekårsforhold og bærekraftig stedsutvikling.

Planlegge for et aldersvennlig samfunn

Alle reguleringsplaner skal ha en beskrivelse av boligtilbudet i planområdet med nærområde. Utbyggingsprosjekter skal bidra til et aldersvennlig og inkluderende bomiljø og legge til rette for hverdagsmøter gjennom felles- eller deleløsninger. Planlegging for et aldersvennlig samfunn er sentralt tema i plan for utvikling av fremtidens helse- og omsorgstjenester som vil bli vedtatt i 2025. Kommunens profil som hjemmetjenestekommune videreutvikles - for å gi befolkningen mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig.

Den nasjonale strategien *Bu trygt heime* følges opp, med tiltak som møter strategiens satsingsområder. Sentrale innsatser for et aldersvennlig samfunn er blant annet: sosiale møteplasser opprettholdes og utvikles, tilrettelegge for at eldre som ressurs kan være aktive bidragsytere, pårørendestøtte, fortsette utviklingssamarbeid med stiftelsen Kongens senter, samt videreutvikle differensiert tjenestetilbud tilpasset de demografiske endringene.

Boligsosiale satsinger: Tilpasse boligmasse og oppfølgingstjenester

Boligsosial handlingsplan for 2024-2034 ble vedtatt i 2024. Målet med planen er å sørge for at det i kommunen er egnede boliger for vanskeligstilte husstander, og at vanskeligstilte på boligmarkedet får bistand til å mestre boforholdet og beholde boligen. I planen er det mål og tiltak for hvordan kommunen skal jobbe målrettet for å utvikle bolig og tjenestetilbudet for vanskeligstilte.

Den kommunale boligmassen til vanskeligstilte er ikke tilstrekkelig tilpasset til brukergruppen og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette gjør at kommunen har økning i antallet som venter på tildeling av kommunal bolig og at presset på midlertidig overnatting (nødbolig) er stort. Nødboligmassen er fylt opp og siden den kommunale boligmassen ikke er tilstrekkelig tilrettelagt for innbyggere med rus- og psykiske helseutfordringer, er det ikke sirkulasjon i boligmassen. For å bøte på denne situasjon blir det etablert et overnattingstilbud (natthjem), finansiert for 6 måneder ut i 2025. Situasjonen må vurderes etter dette. Det er i vedtatt økonomiplan finansiert investering og drift av 6 boenheter til innbyggere med rusutfordringer. Boligtiltaket som er planlagt etablert i Voie Ringvei vil ha heldøgns bemanning og er et viktig tiltak for å kunne gi vanskeligstilte på boligmarkedet et tilpasset bolig- og tjenestetilbud. Det er imidlertid ikke planlagt åpnet før i 2028.

Periodemål

I perioden er arbeid med barnefamilier med vedvarende lavinntekt en sentral satsing, jf. bystyrets vedtak 9.11.2022 (231/22), og er prioritert gjennom følgende periodemål med indikatorer:

Periodemål	Indikator	2022	2023	Snitt ASSS u/Oslo 2023
Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	14 % (2020)	13,45 % (2021)	11,2 % (2021)
	Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt bor trangt	45,4 % (2021)	45,2 % (2022)	54,5 % (2022)
	Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer	54,4 % (2020)	54,7 % (2021)	
	Andelen husholdninger med vedvarende lavinntekt som har mer enn halvparten av husholdningsinntekten fra offentlige overføringer	62,6 % (2020)	61,9 % (2021)	
	Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt som leier bolig	54,7 % (2021)	54,1 % (2022)	
	Andelen ungdom som har foreldre med lav utdanning (grunnskole) som gjennomfører videregående skole	55 % (2020)	56 % (2021)	
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har gratis kjernetid i barnehage	749	751	
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har redusert betaling for SFO	460	411	

Samlet periodemål for satsingsområdet:

Periodemål	Område
Alle barn og unge får et sammenhengende utdanningsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Oppvekst
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler	Oppvekst
Barn og unge opplever at de får medvirke og påvirke innholdet i barnehage og skole	Oppvekst
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv	Oppvekst
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Oppvekst
Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Oppvekst
En høyere andel barn og deres familier benytter universelle kommunale tilbud og tjenester	Oppvekst
Innbyggere bidrar i arbeidsliv og aktiviteter som gir mestring og fellesskap	Helse og mestring
Unge som står i fare for eller har falt ut av utdanning og arbeidsliv får tilgang på arbeidslivsrettede tiltak	Helse og mestring
Barn og unge som strever med uro og bekymringer får rask tilgang på veiledning som styrker deres evne til å mestre eget liv	Helse og mestring
Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet opplegg	Helse og mestring
Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet	Helse og mestring
Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 mnd.	Helse og mestring
Profilen som hjemmetjenestekommune forsterkes og utvikles	Helse- og mestring
Kristiansand har arenaer og møteplasser i alle deler av kommunen, som legger til rette for at flere deltar i et aktivt kultur-, idretts-, frivillighets- og fritidsliv	Kultur og innbyggjerdialog
En høyere andel personer i alderen 16-66 deltar i arbeid og utdanning	By- og stedsutvikling
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	By- og stedsutvikling

4.4 Skapende og kompetent

Kristiansand – regionhovedstad og drivkraft i regionen

Retningsmål 2030:

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.	Samarbeide med næringslivet om lokal arbeidsmarkedspolitikk og mobilisering til høyere yrkesdeltagelse
	Sikre høy kvalitet i barnehage og skole og legge til rette for et mangfold av deltakelse og tilbud på fritidsarenaer
	Legge til rette for livslang læring og mestring med høye forventninger til utvikling
	Bidra til at flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning i samsvar med egne forutsetninger, for å møte framtidens kompetansebehov
	Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand i samskaping med universitetet, forskere, studenter og regionens aktører

Sentrale satsinger i perioden

Lede an i satsingen fornybarregion

Viktig føring for arbeidet er oppfølging av Kristiansandregionen handlingsplanen til «Fornybarregion – Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen», som ble vedtatt i juni 2024 av de seks kommunene i Kristiansandsregionen. Sentrale oppgaver er blant annet tydeligere profilering av havvind- og hydrogensatsing, og legge til rette for utvikling, kompetansebygging og infrastruktur på disse næringsfeltene. Tilrettelegge for Kristiansand havn, Kjevik flyplass og utvalgte områder som fremtidsrettede energiknutepunkter for fornybare løsninger. I denne forbindelse utløse og utvikle nødvendig areal og infrastruktur for fornybarløsninger for transport på skip, trailer, buss, fly og tog.

Fastholde og rekruttere kompetanse i regionen

I et regionalt samarbeid jobbes det med posisjonering “Vekst i Sør” og en kampanje rettet mot å tiltrekke kompetansesarbeidskraft til regionen “Vurder Agder”. Videre videreutvikles en fellessatsing med Innoventus Sør for å bygge og forsterke et investormiljø med fokus på tidligfase og vekst investeringer i selskaper i Kristiansand og fylket for øvrig.

Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av idrett, kunst- og kulturfeltet. Kommunen stimulerer til videreutdanning for kunst og kulturaktører i samarbeid med universitetet i Agder.

Utvikle Gimle idrettsanlegg som en del av Universitetsbyen Kristiansand

Det arbeides med å få realisert idrettsbydelen Gimle med nødvendig infrastruktur og ulike idrettsanlegg som blant annet sandvolleyballhall, flerbruks kunstgressbane, nytt turnanlegg og en ny storstue med idretts-, arrangement-, og undervisningsfasiliteter (Agder Arena) for ulike idrettsaktører i byen og KKG/UIA. Agder Fylkeskommune og Kristiansand kommune har etablert en felles styringsgruppe for det videre arbeidet med «Agder Arena». Det vil fremmes en politisk sak i Agder Fylkeskommune og Kristiansand kommune om igangsettelse av en forprosjektfase, hvor man blant annet vil arbeide videre med skaleringsalternativer, eierskapsløsninger og finansieringsmodeller.

Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand UiA

Kommunen har et bredt samarbeid med universitet. Gjennom flere år har kommunen arbeidet med utviklingen av aksene mellom UiA - Kvadraturen - Eg. Dette planlegges gjort ved å etablere bussforbindelse og buss- og beredskapsbro over Otra. Utviklingen av studentboliger på Lund torv er med på å knytte universitetet tettere på Kvadraturen.

Det jobbes videre med prosjektet «Studenttrivsel» i samarbeid med UiA, Studentsamskipnaden i Agder, Grimstad kommune, studentorganisasjoner, Agder fylkeskommune og næringsforeninger. Målet er å styrke studenters tilhørighet under studietiden, og bli en enda mer attraktiv by å bosette seg i etter endte studier, slik at kompetansen forblir i Kristiansand og Agder.

Nytt helsehus i Helsebyen Eg

Utviklingen av helsebyen Eg startet med en mulighetsstudie og en påfølgende reguleringsplan som legger til rette for utvikling av private og offentlige helsetilbud. Kristiansand kommune og Sørlandet Sykehus har etablert samarbeid med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier på tvers av forvaltningsnivå, når det gjelder akuttmedisinske tjenester. I et nytt Helsehus, planlegger kommunen nye lokaler for legevakten, lokasjon Eg og andre kommunale tjenester, samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet blir gjennomført som et felles byggeprosjekt for kommunen og sykehuset, med ferdigstilling i 2028.

Anvende teknologi i utvikling av tjenester og styrking av demokrati og innbyggerinvolvering

Det er nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digitale løsninger og teknologi for å nå sentrale målsettinger blant annet på helse- og omsorgsfeltet. Oppfølging av handlingsplan e-helse er prioritert i perioden. Det innebærer blant annet å ta i bruk digitale løsninger for sikker dialog med brukere, økt bruk av digitale verktøy for egenomsorg og selvhjelp, digitale legevaktssamtaler og helseoppfølging på avstand ved bruk av video. Implementering av trygghets- og varslingsteknologi som gir gevinst er prioritert i perioden. Dette er eksempelvis pilot for medisindispensere, kameratilsyn på omsorgssentre og digitale tavler for bedre logistikk og samhandling om pasient/bruker. Anskaffelse av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) er et høyt prioritert område i perioden.

Kommunen vil styrke demokrati og innbyggerinvolvering ved å ta i bruk digitale løsninger, samt øke innsatsen for å bidra til at Kristiansand er en trygg digital kommune blant annet ved deltakelse i

prosjektet «Trygg digital by» i regi av Nordic Safe Cities, og arbeide for å gjennomføre prosjektets anbefalte tiltak.

Periodemål 2025-2028:

Periodemål	Område
En høyere andel unge under 30 år blir jobbklaare og kommer i arbeid	Oppvekst
E-helseløsninger legger til rette for samhandling og sømløs informasjonsdeling	Helse og mestring
Teknologi som understøtter utviklingen av profilen som hjemmetjenestekommune er tatt i bruk	Helse og mestring
Teknologi bidrar til myndiggjorte innbyggere med god kompetanse på egenhelse og livssituasjon	Helse og mestring
Tjenestene har digitale verktøy som sikrer effektive og forutsigbare arbeidsprosesser	Helse og mestring
Innbyggere har tilgang til egne helsedata, informasjon om og digital dialog med helsetjenesten	Helse og mestring
Kommunen er attraktiv som arrangørby for lokale og nasjonale arrangementer	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand har et mangfold av kultur- og fritidsarenaer som legger til rette for utvikling og bruk av egen kompetanse	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av kunst og kulturfeltet	Kultur og innbyggerdialog

5 Forutsetninger for å lykkes

For at Kristiansand kommune skal lykkes med satsingsområdene må sentrale rammebetingelser være på plass. Organisasjonen Kristiansand kommune skal kjennetegnes av "å være på": *På lag - På stell - På hugget*

5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet

Vekst i frie inntekter og demografikostnader

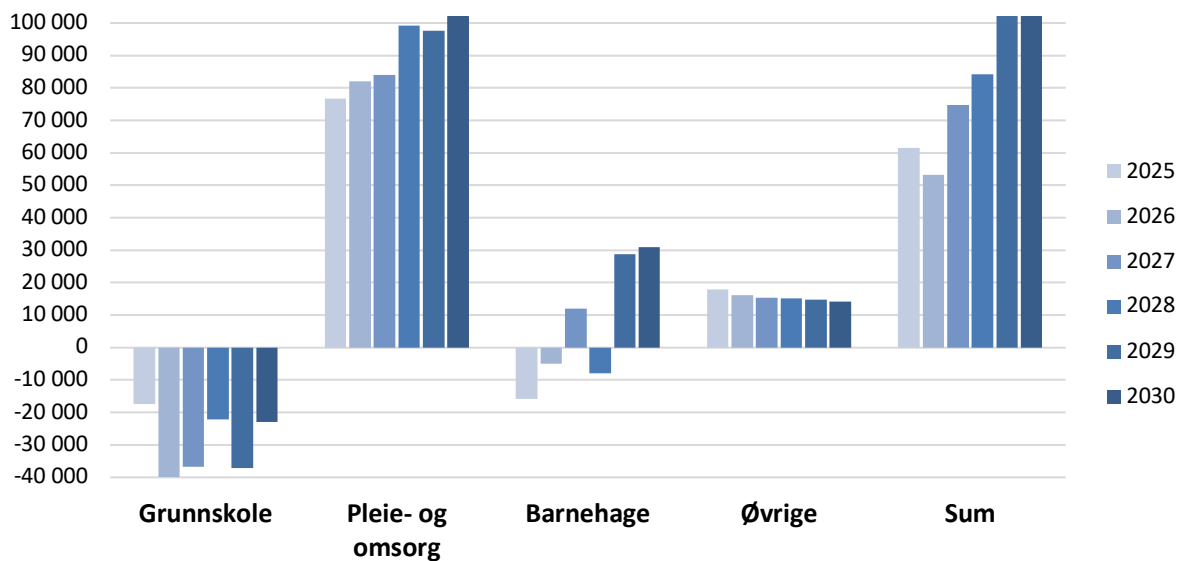
Veksten i frie inntekter fra 2024 til 2025 er på 164,7 mill. kr basert på anslagene i statsbudsjettet. Tas det hensyn til økte demografiutgifter fra 2024 til 2025 og økte utgifter som følge av føringer fra staten på bruken av inntektsøkningen, reduseres handlingsrommet betydelig.

I tillegg må det justeres for økte pensjonskostnader i 2024 og 2025 samlet sett og redusert tilskudd til ressurskrevende brukere. Justert for de nevnte forhold er handlingsrommet 46,6 mill. kr, noe som er om lag 30 mill. kr lavere enn lagt til grunn i vedtatt økonomiplan 2024-2027.

Frem til 2023 tilsier SSBs befolkningsframskriving for Kristiansand at det er forventet en relativt sterk vekst i utgiftsbehovet hovedsakelig innenfor pleie og omsorg. Utgiftsbehovet i oppvekst reduseres i perioden.

Ifølge disse beregningene vil Kristiansand de neste 4 årene i gjennomsnitt måtte øke brutto driftsutgifter med 68 mill. kr årlig for å kunne videreføre tjenestetilbudet på nivå med landsgjennomsnittets standard og dekningsgrader for 2024. Utgiftsbehovet til pleie og omsorg antas å øke med i gjennomsnitt 85 mill. kr per år og øvrige tjenester er antatt å øke med 16 mill. kr per år. Innen grunnskole ventes en nedgang i utgiftsbehovet på 29 mill. kr per år mens barnehages utgiftsbehov i gjennomsnitt har en årlig nedgang på 4,1 mill. kr. Kristiansand har lavere kostnadsnivå enn landsgjennomsnittet derfor er kommunens egne beregninger lavere (jfr. kapittel 3).

Figur 8: Demografikostnader Kristiansand 2025-2030.

Kilde: SSB/KS

Økonomisk handlefrihet sikres gjennom effektiv ressursbruk

En grunnleggende forutsetning i kommuneplanen er at kommunens økonomiske handlefrihet skal sikres gjennom effektiv ressursbruk. Kommunens innbyggere skal gis et så godt tjenestetilbud som mulig innenfor de økonomiske rammene. Bystyret har vedtatt 2 måltall og 4 handlingsregler for kommunens økonomistyring. Kommunedirektøren foreslår i denne økonomiplanen en femte handlingsregel som gjelder avsetning fra salg av boliger til rehabilitering av boliger og kjøp av boliger. I tillegg foreslås det å justere måltallet for korrigert resultatgrad fra 2,5 % til 1 %.

Mål for økonomistyring:

Driftsmål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
1. Korrigert netto resultatgrad bør være minimum 1,0 %	Korrigert netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-1,9 %	1,0 %	1,0 %
2. Sentralt disposisjonsfond bør utgjøre minimum 4,0 %	Sentralt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	1,0 %	4,0 %	4,0 %

Handlingsregler for økonomistyring:

1. Korrigert netto lånegjeld skal være maksimalt 8,8 mrd. kr nominelt.
2. Netto premieavvik skal hvert år avsettes til fond for dekning av premieavvik.
3. Energiverksfondet skal prisjusteres hvert år.
4. Utbytteinntekter skal kun benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.
5. Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Økonomiplanen for 2025-2028 er basert på disse måltallene og handlingsreglene. Det har ikke vært mulig å oppfylle måltallene på korrigert netto driftsresultat og sentralt disposisjonsfond.

Handlingsregel 4 følges ikke opp i 2025. Det legges til grunn at utbyttet fra Å Energi vil ligge betydelig over et normalnivå dette året, mens man forventer et nytt «normalnivå» fra 2026. Ellers er handlingsreglene 1, 2, 3 og 5 fulgt opp.

Måltall 1: Korrigert netto driftsresultat (korrigert netto driftsresultat/sum driftsinntekter)

Kristiansand kommune bruker korrigert netto driftsresultat og ikke ordinært netto driftsresultat som grunnlag for måltall 1. Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik. Dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften.

I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene. Det vil si om lag 185 mill. kr i 2024. Anbefalingen gjelder kommunesektoren samlet sett og må fastsettes per kommune. Anbefalingen er ulik fra kommune til kommune og avhenger i hovedsak av gjeldsnivå. Har kommunen et høyere gjeldsnivå enn gjennomsnittet bør også netto driftsresultat være høyere enn gjennomsnittet. Kristiansand har en høyere gjeld enn landsnittet og bør derfor ha et måltall som høyere enn anbefalingen på 1,75 %.

Kommunens korrigerte netto driftsresultat (netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik) bør det enkelte år i økonomiplanen som et minimum være positivt. De siste årene har avviket mellom korrigert netto driftsresultat og ordinært netto driftsresultat økt betraktelig som følge av økt premieavvik. Dette bør tas hensyn til i fastsettingen av måltall. Et måltall på 1 % for korrigert netto driftsresultat av sum inntekter er om lag på samme nivå som et måltall på 2,5 % for ordinært netto driftsresultat av sum inntekter.

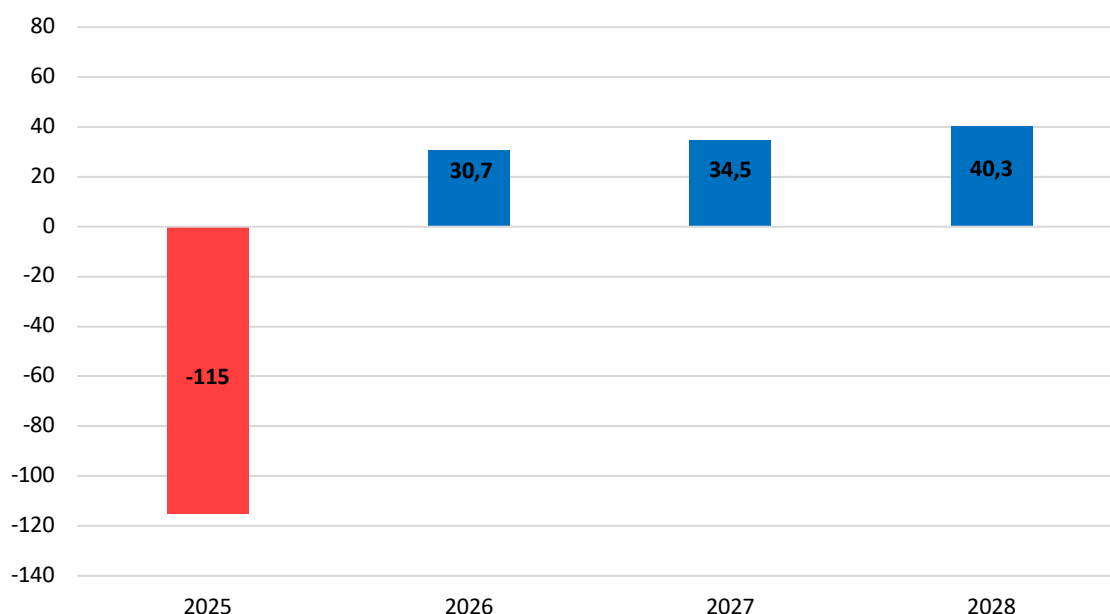
Kommunedirektør foreslår å endre måltallet på korrigert netto driftsresultat fra 2,5 % til 1 % av sum driftsinntekter. Korrigert netto driftsresultat på 1% av sum driftsinntekter utgjør om lag 105 mill. kr. Det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet er å redusere netto lånegjeld. Det letter presset på driften og gir på sikt en mulighet for å nå målet om økt netto driftsresultat.

Netto finansutgifter bestående av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med 149 mill. kr fra 2025 til 2028 i løpende priser. Avdragsutgiftene viser en økning som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden.

I økonomiplanen forventes det et svakere korrigert netto driftsresultat enn målsettingen hvert år i perioden. Det skyldes utfordringen med å tilpasse driften til de økonomiske rammene innenfor områdene oppvekst og helse og mestring, økte avdragsutgifter og manglende pris- og lønnskompensasjon i perioden 2022-2024. Anslaget på den kommunale deflatoren (lønns og prisveksten) økes fra 4,3 % til 4,4 % i 2024, det vil si en svekkelse på ca. 0,5 mrd. kr for kommunene som videreføres til 2025. Resultatet til kommunen bedres i perioden og skyldes hovedsakelig økte innsparingskrav, forventet realøkningen i frie inntekter og økt eiendomsskatt fra 2026.

Det korrigerte netto driftsresultatet er på -115 mill. kr (-1,1 %) i 2025, 30,7 mill. kr (0,3 %) i 2026, 34,5 mill. kr (0,3 %) i 2027, og 40,3 mill. kr (0,4 %) i 2028. Samlet sett er resultatet negativt med 9,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det viser at den underliggende driftsøkonomien ikke er i balanse. Resultatet er vesentlig svakere enn måltallet hvert eneste år i perioden.

Figur 9: Korrigert netto driftsresultat 2025-2028 i mill. kr.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser resultatet av kommunens ordinære, løpende drift innenfor det finansielt orienterte regnskapssystemet. Det betyr at man har korrigert for virkningen av avskrivninger og erstattet dette med avdrag på lån. Netto driftsresultat er driftsinntekter fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter. Netto driftsresultat vises i de økonomiske oversiktene § 5-4. 1. ledd og §5-6.

Netto driftsresultat sier hvor stor andel av driftsinntektene som kan benyttes til finansiering av investeringer og avsetninger til fond. Overføring til investering og bruk/avsetning til fond foretas altså etter netto driftsresultatet. I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene over tid. Netto driftsresultat benyttes ofte til å beskrive kommunens økonomiske handlefrihet. Handlefriheten påvirkes imidlertid også av avsetninger til og bruk av bundne fond samt netto premieavvik som beskrives nærmere under korrigert netto driftsresultat.

Korrigert netto driftsresultat

Som nevnt tidligere i økonomiplanen opererer kommunen med et korrigert netto driftsresultat. Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik. Dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften.

Korrigerings for netto premieavvik

Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapene (KKP, KLP og SPK) og en beregnet pensjonskostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Det vil si at det året det positive premieavviket oppstår blir det inntektsført i driftsregnskapet og bli ført opp i balansen som en kortsiktig fordring som må utgiftsføres i drift de neste 7 årene. Med andre ord dette positive premieavviket som oppstår det ene året blir de neste 7 årene utgiftsført i driftsregnskapet med 1/7 hvert år, såkalt amortisering. Hensikten med dette er for å få samsvar mellom de regnskapsførte pensjonskostnadene og betalte premier på sikt.

Netto premieavvik er *årets premieavvik – utgiftsføring/amortisering av tidligere positive premieavvik*. I økonomiplanperioden 2025-2028 er det forutsatt at netto premieavvik, styrker ordinært netto driftsresultat med hele 620,8 mill. kr. Her er det viktig å merke seg at disse inntektene ikke medfører noen innbetalinger. Kommunen bør derfor unngå å bruke premieavviket i driften, da det er en inntekt uten innbetaling. Dersom det brukes i drift vil det tappe likviditeten. Inntekter fra premieavviket burde alltid settes av i et eget disposisjonsfond slik at en kan bruke det senere år når netto premieavviket blir negativt. Slik som bystyret har vedtatt i handlingsregel 3.

I tabellen viser at ordinært netto driftsresultat i 2025 er positivt med 55,7 mill. kr mens det korrigerte netto driftsresultatet er negativt med 115 mill. kr. Netto driftsresultatet er altså 170,7 mill. kr bedre enn kommunens korrigerte netto driftsresultat som skyldes positivt netto premieavvik.

	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Netto driftsresultat	55 707	195 910	196 770	162 937
Netto premieavvik (avsetning premieavviksfond)	-170 714	-165 195	-162 311	-122 600
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-
Korrigert netto driftsresultat	-115 007	30 715	34 459	40 337

Korrigerings for avsetning/bruk av bundne driftsfond

Kommunen mottar driftsinntekter som den ikke disponerer fritt, altså midler som er øremerket spesifikke formål. Dette kan være overskudd på selvkosttjenester eller øremerkede tilskudd som ikke er benyttet fullt ut i regnskapsåret. I det kommunale systemet skal slike udisponerte inntekter avsettes til bundet driftsfond. Det betyr at inntekten (gebyret eller tilskuddet) øker netto driftsresultat, mens avsetningen til det bundne driftsfondet foretas etter netto driftsresultat. Da blir netto driftsresultat i utgangspunktet bedre som følge av disse udisponerte inntektene. Dette bedre driftsresultatet har i prinsippet ikke med kommunens løpende drift å gjøre. Det samme gjelder ved bruk av bundne driftsfond. Da vil kommunen ha utgifter som reduserer netto driftsresultat, mens bruken av det bundne fondet som finansierer disse utgiftene foretas etter netto driftsresultat.

Eksempel dersom kommunen mottar 100 mill. kr i 2024 i øremerkede tilskudd (inntekt) på slutten av året og disse ikke blir bruk, men avsatt til bundne fond. Da vil netto driftsresultat være 100 mill. kr bedre i 2024 enn hva som er reelt i forhold til den løpende driften. I 2025 kommer utgiftene knyttet til disse øremerkede tilskuddene som ble mottatt i 2024 og kommunen bruker 100 mill. kr av det bundne fondet for å dekke disse utgiftene. Da vil netto driftsresultat være 100 mill. kr dårligere i 2025 enn hva som er reelt i forhold til den løpende driften, ettersom bruk og avsetning av bundne driftsfond foretas etter netto driftsresultat.

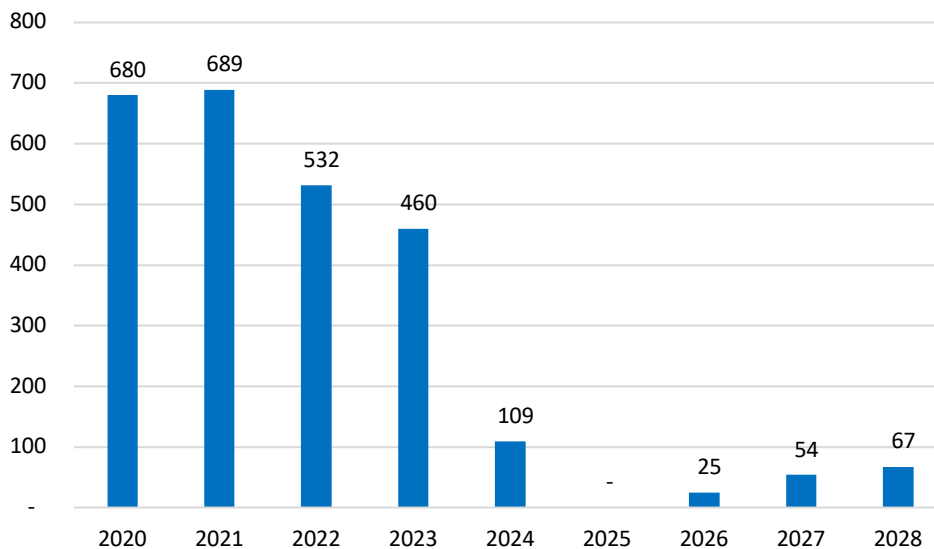
Derfor korrigerer kommunen for dette i det korrigerte netto driftsresultatet for å gi et riktigere bilde av den underliggende driften.

Måltall 2: Størrelse på det sentrale disposisjonsfondet

Det sentrale disposisjonsfondet bør utgjøre 4 % av sum driftsinntekter (420 mill. kr). Det forventes at det sentrale disposisjonsfondet ved utgangen av 2024 er på om lag 109 mill. kr. I forslag til økonomiplan legges det opp til at 120 mill. kr skal brukes av det sentrale disposisjonsfondet. Dette betyr at 11 mill. kr mangler på sentralt disposisjonsfond. Kommunedirektøren foreslår at dette midlertidig finansieres av fond avsatt til integreringskostnader.

Det forventes at sentralt disposisjonsfond vil være på 67 mill. kr (0,6 %) 31.12.28, noe som er langt under målsettingen. Dette er før eventuell kompensasjon av reduserte skatteinntekter i 2024.

Figur 10: Sentralt disposisjonsfond 2020-2028 i mill. kr. (pr. 31.12).

Det er stor usikkerhet knyttet til årsresultatet for 2024. Prognosen i 2. tertialrapport 2024 er basert på skatteanslaget i Statsbudsjettet (skattesvikt på 2,5 mrd. kr). KS anslår skattesvikten til 6 mrd. kr. På den annen side har staten gitt klare signaler på om økt bevilgning i saldert budsjett for 2024 som vedtas i desember 2024. Eierkommunene i Å Energi AS har gitt signaler til styret om ekstraordinært utbytte i 2024. Samlet sett er det en mulighet for at resultatet for 2024 blir bedre enn lagt til grunn i kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2025-2028.

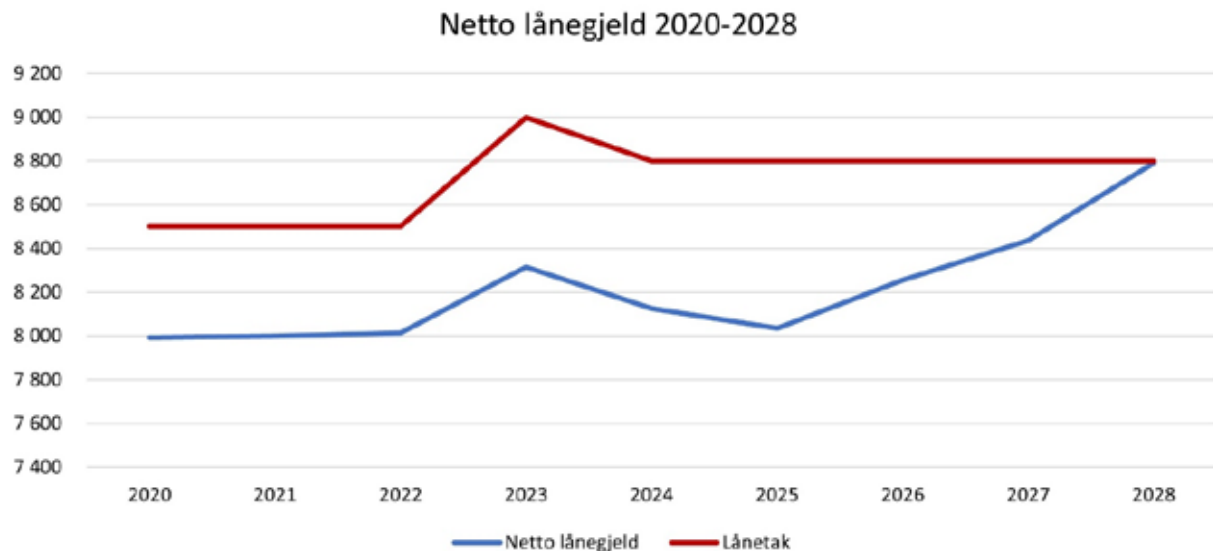
Handlingsregel 1: Netto lånegjeld

Netto lånegjeld ligger under lånetaket i hele økonomiplanperioden, men kommunen er bare 10 mill. kr under lånetaket på 8,8 mrd. kr i 2028.

Lånetaket var i 2020 i den nye kommunen på 8,5 mrd. kr. Lånetaket ble økt med 500 mill. kr til 9 mrd. kr i 2023. I 2024 ble lånetaket deretter redusert med 200 mill. kr 8,8 mrd. kr. Reduksjonen skyldes salget av blant annet parkeringshus og Rådhusgata 26 (kemnerbygget) i 2024.

Kommunens lånegjeld er høy og netto lånegjeld øker i perioden 2020 til 2028 med 797 mill. kr. Mesteparten av økningen kommer imidlertid i perioden 2025-2028 hvor netto lånegjeld øker med 755 mill. kr til totalt 8,790 mrd. Kr. Hovedårsaken til dette er et meget høyt investeringsnivå i perioden (5,9 mrd. kr). Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 486 mill. kr. Den største investeringen er nytt helsehus til 619 mill. kr som forventes ferdigstilt i 2028. Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 518 mill. kr. Hoved investeringene er Lauvåsen ungdomsskole inklusiv flerbrukshall (421 mill. kr), avsetning til ny barneskole på Brattbakken (282 mill. kr) samt en avsetning til tiltak innen skolestruktur (630 mill. kr).

Figur 11: Netto lånegjeld 2020-2028 i mill. kr.

Handlingsregel 2: Energiverksfondet

Energiverksfondet var på 1,201 mrd. kr ved inngangen til 2024. Det forventes positiv avkastning i 2024 som tilføres driftsregnskapet. Det betyr at verdien på energiverksfondet ved inngangen til 2025 er på samme nominelle nivå som 2024.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der energiverksfondet prisjusteres hvert år for å opprettholde realverdien. Dette ble gjort sist i forbindelse med årsavslutningen for 2021 og fondet har ikke vært prisjustert siden. I økonomiplan 2025-2028 foreslår kommunedirektøren at fondet prisjusteres hvert år slik at handlingsregelen følges. Det medfører at energiverksfondet vil ha en verdi på 1,297 mrd. kr ved utgangen av 2028.

Handlingsregel 3: Håndtering av netto premieavvik

Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapene (KKP, KLP og SPK) og en beregnet pensjonskostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Det vil si at det året det positive premieavviket oppstår blir det inntektsført i driftsregnskapet og avsatt som gjeld i balansen som må tilbakeføres til drift. Med andre ord dette positive premieavviket som oppstår det ene året blir de neste 7 årene utgiftsført i driftsregnskapet med 1/7 hvert år. Dette er såkalt amortisering.

Netto premieavvik er årets premieavvik minus amortisering. Når netto premieavvik (premieavvik minus amortisering) blir negativt vil det belaste driften og redusere netto driftsresultat. Eller motsatt når netto premieavvik blir positivt vil det forbedre netto driftsresultat. Fra ordningen ble innført i 2002 har pensjonspremien samlet sett hvert år vært høyere enn pensjonskostnaden. Det betyr at regnskapsresultatet ser bedre ut enn likviditetsresultatet. Dersom ikke det positive netto premieavviket settes av på fond, svekkes likviditeten. Når netto premieavvik blir negativt skal premieavviksfondet benyttes for å dekke inn dette. Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavviket.

Handlingsregel 4: Utbytte fra aksjeselskaper

Det er opp til styret i aksjeselskapene å fastsette utbytte. Det vil derfor være usikkerhet knyttet til hvor mye kommunen som eier kan legge til grunn i økonomiplanen. Bystyret har vedtatt en handlingsregel

der utbytteinntekter kun skal benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.

Handlingsregelen følges ikke opp i 2025. Det legges til grunn at utbyttet fra Å Energi vil ligge betydelig over et normalnivå dette året, mens man forventer et nytt «normalnivå» fra 2026 og utover. Utbyttet fra KNAS i 2025 ligger noe under faktisk utbetalt utbytte de seneste årene, men er likevel noe høyere enn det nivået som legges til grunn i perioden 2026-2028.

Handlingsregel 5: Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet

Kommunen investerer samlet sett mer i boliger innen habilitering, rusomsorg og psykisk helse og andre utleieboliger for vanskeligstilte, enn det som selges av utleieboliger samlet sett til samme formål. I den grad det selges for mer enn det som er budsjettert det enkelte år avsettes midlene til fond for rehabilitering og kjøp av nye boliger.

Kommunedirektøren vil årlig utarbeide en rapport som beskriver tilstandsgrader og vedlikeholdsbehov for de ulike typene boliger.

Innsparingskrav

Kommunen arbeider kontinuerlig med å effektivisere driften. Innsparingstiltakene fra tidligere økonomiplaner er videreført. Sammenlignet med 2019 er totale innsparingstiltak på 155 mill. kr i 2025 og 178 mill. kr i 2028 i forhold til 2019. Store deler av dette er direkte knyttet til reduksjon av administrasjonskostnader.

Omorganisering av stabsområdene – bystyrets vedtak i økonomiplan 2024-2027

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024-2027 et generelt trekk på 3 mill. kr i 2025, 4 mill. kr i 2026 og 5 mill. kr fra 2027 knyttet til «sammenslåing av områder og reduksjon av kommunalsjefer». Kommunedirektøren har satt i gang et organisasjonsutviklingsprosjekt som skal se på eventuell omorganisering av de 3 stabsområdene; Organisasjon, Økonomi og Samhandling og innovasjon, samt noen andre funksjoner i stabsområdene til tjenesteområdene. Ny organisering skal være klar før jul 2024. I den forbindelse foreslås det at kravet fra 2025 økes til 3,6 mill. kr og 7,2 mill. kr fra 2026. Alle tall i forhold til 2024.

Kommunedirektøren foreslår følgende fordeling av dette kravet:

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Organisasjon	-450	-900	-900	-900
Økonomi	-450	-900	-900	-900
Samhandling og innovasjon	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Oppvekst	0	0	0	0
Helse og mestring	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Kultur og innbyggerdialog	-450	-900	-900	-900
By- og stedsutvikling	-450	-900	-900	-900
Sum	-3 600	-7 200	-7 200	-7 200

Kravene vil bli løst med naturlig avgang og det kan komme omfordelinger i 1. tertialrapport 2025 på bakgrunn av den nye organiseringen.

Kommunedirektøren foreslår å skjerme Oppvekst fra dette tiltaket på bakgrunn av at de har tatt ned stabsressursene vesentlig etter kommunesammenslåingen og i denne økonomiplanen forslår omdisponering av midler fra stabsstilling til ordinær skoledrift.

Sammenlignet med de andre 10 store kommunene i Norge (ASSS-nettverket ekskl. Oslo) har Kristiansand lavere administrative kostnader enn gjennomsnittet. Netto driftsutgifter pr. innbygger var i 2023 3 329 kr pr. innbygger mot 4 237 kr pr. innbygger snittet for ASSS-kommunene.

Totale innsparingskrav 2025-2028

Generelt er den økonomiske situasjonen til Kristiansand krevende. Tjenesteområdene har store utfordringer med å omprioritere ressurser for å gå i balanse i løpet av 2025. Kommunedirektøren foreslår derfor ingen økte innsparingskrav utover de som er nevnt ovenfor på administrasjon.

Totalt innsparingskrav for områdene utgjør 14,9 mill. kr i 2025 stigende til 35 mill. kr fra 2028. Alle tall er i forhold til 2024 og er fordelt slik pr. område:

	2025	2026	2027	2028
Organisasjon	-4 600	-5 700	-6 400	-6 400
Økonomi	-1 100	-2 100	-2 700	-2 700
Samhandling og innovasjon	-2 000	-4 000	-4 500	-4 500
Oppvekst	0	0	0	0
Helse og mestring	-1 300	-2 600	-2 600	-2 600
Kultur og innbyggerdialog	-3 400	-4 700	-5 400	-5 400
By- og stedsutvikling	-2 500	-4 400	-5 400	-5 400
Reduserte leiekostnader administrasjonsbygg		-3 000	-8 000	-8 000
Sum	-14 900	-26 500	-35 000	-35 000

Både Helse og mestring og Oppvekst har i tillegg til dette store omprioriteringstiltak for å komme i budsjettbalanse i løpet av 2025 (se neste avsnitt).

Områdene har spesifisert kravene på konkrete tiltak (se områdekaptlene).

Det må også tas hensyn til manglende kompensasjon for demografi for de fleste tjenester, noe som igjen innebærer at innsparingskravet i realiteten er vesentlig større. Dette gjelder i størst omfang for omsorgstjenesten. Det er i flere av områdene lagt opp til redusert bemanning i stabsfunksjonene i tillegg til organisasjonsutviklingsprosjektet. Kommunedirektøren vil i perioden bruke ansettelses- og vikarstopp som virkemiddel. Før beslutning om at en ledig stilling ikke skal utlyses, vil det bli gjennomført en forenklet ROS-analyse i den aktuelle enheten. Dette for å bli bevisst konsekvensen, samt at den lokale medbestemmelsesgruppen involveres.

Det vil videre jobbes med å ta i bruk ny teknologi innen flere tjenester. Det er satt av midler til å utprøve nye løsninger innen omsorgstjenestene. Innen skoletjenesten er det vedtatt om lag 61,4 mill. kr i perioden til IKT i undervisningen. Det ligger også mange muligheter innen administrative tjenester.

Det er vedtatt en utvidelse av energiprojektet med solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Investeringskostnadene til prosjektet er på totalt 108 mill. kr og utgjør 75 mill. kr i perioden, og vil ha en effekt på sparte strømkostnader på om lag 21 mill. kr i perioden i driften. Budsjettrammen til By- og sted, eiendom er trukket ned tilsvarende.

Det investeres i ladestasjoner for kommunale biler, og bilparken vil gradvis bestå av en større andel el-biler. Dette vil føre til reduserte kostnader på drivstoff.

Det er startet opp et prosjekt vedrørende arealeffektivisering og det er forventninger til at kommunen på sikt klarer å redusere arealbruken. Det er i vedtatt økonomiplan innarbeidet en reduksjon i budsjettrammen til NAV og andre kommunale tjenester lokalisert i Gyldengården når avtalen ut i 2026 både vedrørende forventet lavere leiepris sammenlignet med da kontrakten ble inngått i 2008 og redusert arealbehov.

Det er i tillegg arbeidet med flere andre muligheter for redusert arealbruk. Kommunedirektøren forventer en samlet effekt av dette på 5 mill. kr i 2026 og 11 mill. kr fra 2027. Rammen til NAV er redusert med 2 mill. kr fra 2026. Foreløpig er det innarbeidet en reduksjon i område 9 på 3 mill. kr i 2026 og 8 mill. kr fra 2028 som fordeles på Oppvekst og Helse og mestring når nye avtaler er ferdigforhandlet.

Omprioriteringer - omstillingstiltak

I tillegg til innsparingstiltak med «rammekutt» (tabellen med totale innsparingskrav) foreslår kommunedirektøren en rekke tiltak i Helse og mestring og Oppvekst på å komme i budsjettbalanse. De største grepene ligger i Helse og Mestring.

Helse og Mestring har fra 2023 jobbet aktivt med tiltak for å komme i balanse. Flere av tiltakene vil få helårseffekt i 2025 og enkelte i 2026. De fleste tiltakene for å komme i balanse er allerede besluttet og satt i verk. Samtlige tiltak er en del av budsjettforutsetningen for å komme i balanse i 2025.

I tillegg til omprioriteringer for å komme i budsjettbalanse foreslår kommunedirektøren en rekke tiltak i Helse og Mestring for å frigjøre midler til omprioritering som bidrar til en mer effektiv og bærekraftig drift fremover.

I økonomiplanen 2024-2027 på Oppvekst ble det på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og omprioriteringer som skulle frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen, styrket tilbud i barnehage og styrkingsmidlene til helsestasjon og skolehelsetjenesten. Tabellen under viser de tiltakene som har endringer i perioden fra 2025:

Omprioriteringer innenfor Oppvekst og Helse og mestring til:

Tiltak tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Til styrket tilbud barnehage	1 260	4 400	4 400	4 400
Til ordinær skoledrift	3 180	4 210	6 710	7 290
Totale omprioriteringer Oppvekst	4 440	8 610	11 110	11 690
Tiltak for å komme i balanse i Helse og mestring	47 472	54 383	54 874	56 874
Tiltak for å frigjøre midler til en mer bærekraftig drift framover i Helse og Mestring	47 900	51 909	17 500	17 500
Totale omprioriteringer Helse og mestring	95 372	106 292	72 374	74 274
Totale omprioriteringer i Oppvekst og Helse og mestring	99 812	114 902	83 484	86 064

Se områdekapitlene for å se de konkrete tiltakene.

5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass

For at kommunen som arbeidsgiver skal kunne løse de utfordringene organisasjonen står overfor vil satsingsområder i planperioden være å utvikle felles verdier, god ledelse og organisasjonskultur, sikre helsefremmende arbeidsplasser og å ha riktig kompetanse.

En ledig stilling gir mulighet til å justere bemanning, oppgaver og kompetanse til beste for enheten og utvikling av tjenesteområdet. Kommunen jobber kontinuerlig med effektiviseringstiltak og kommunedirektøren vil benytte vikar- og ansettelsesstopp som virkemiddel.

Nedenfor gjennomgås noen satsingsområder som alle er forankret i kommunens arbeidsgiverstrategi.

Organisasjonskultur og ledelse

Alle kommunens arbeidsplasser skal kjennetegnes av en organisasjonskultur der ansatte er på lag, har det på stell og er på hugget. For å lykkes med dette, må det jobbes systematisk på alle nivåer i organisasjonen. Det er avgjørende at alle ledere i samråd med tillitsvalgte og vernetjeneste legger vekt på å bygge en organisasjonskultur som fungerer godt på den enkelte arbeidsplass.

Kommunen har valgt mestringsorientert ledelse som sin lederfilosofi. Mestringsorienterte ledere bidrar til at de ansatte vet hvilke oppgaver de har, ser meningen med det de gjør og opplever indre motivasjon og tro på egne evner i møte med de utfordringer arbeidsdagen gir. En viktig indikator for dette er medarbeiderundersøkelser for alle ansatte. Den neste gjennomføres i løpet av 2026.

Lederopplæring og lederutvikling

Mange av veivalgene i arbeidsgiverstrategien legger føringer for lederopplæring og lederutvikling. Det er uttrykt ønske fra områdene om å prioritere lederopplæring.

Når det gjelder lederutvikling på tvers av kommunens områder satses det på følgende:

- **Utvidet ledermøte:** Direktører og kommunalsjefer deltar i kommunedirektørens utvidet ledermøte for å fremme felles ansvar og samordnet utvikling av kommunen.
- **Mentorprogram:** Kommunen har et mentorprogram for både nye og erfarne ledere, som støtter opp under ønsket kultur- og kompetanseutvikling.
- **Ledergruppeutvikling:** Med utgangspunkt i ledergruppeprofilen effect arbeides det målrettet med ledergruppeutvikling i kommunen.

Det forberedes et **lederutviklingsprogram** som skal bestå av to hovedelementer. Programmet skal styrke den enkelte leders bevissthet om og trygghet i eget lederskap. Videre at det skal styrke felles kultur for tillitsbasert ledelse på tvers av kommunens områder samt styrke kommunens felles gjennomføringskraft i møte med samfunnsutfordringene.

Likestilt arbeidsliv

Kristiansand kommune er sertifisert som en likestilt kommune av "Likestilt arbeidsliv.

Helsefremmende arbeidsplasser

En helsefremmende arbeidsplass innebærer at arbeidet blir organisert og tilpasset den enkeltes arbeidsevne, ferdigheter, alder og livssituasjon. Kommunen som arbeidsgiver skal legge forholdene til rette slik at medarbeidere og ledere opplever å ha et ønske om, og en helse til å stå i jobb

Nærvær

Det er innført ny måltallsrapportering for sykefravær som gir kommunens enhetsledere myndighet til å

fastsette hvilken ambisjon enheten skal ha for nærvær på kort og lang sikt samt hvordan man skal oppnå disse målene. Måltallene akkumuleres til et felles måltall for sykefravær for hvert enkelt direktørområde samt kommunen samlet sett.

Flere i Arbeid – tema «Kommunen som arbeidsgiver»

Temaområde «Kommunen som arbeidsgiver» i Flere i Arbeid skal medvirke til at kommunen rekrutterer flere som står utenfor arbeidslivet inn i kommunale jobber. I tillegg skal arbeidet styrke Kristiansand kommune som en attraktiv arbeidsgiver i et marked der det er konkurranse om arbeidskraften.

Økt lærlingesatsing på alternative opplæringsløp, i nært samarbeid med NAV og fylkeskommunen, og det å utfordre muligheter for oppmykning av tilsetningsreglementet i kommunen står sentralt, sammen med å utforske hvilket potensiale det er ved oppgaveforskyving («TØRN»).

Hvordan kommunen skal møte målkonflikter som gjelder satsing på redusert sykefravær og heltidskultur, samtidig som man skal rekruttere personer med nedsatt arbeidsevne er et viktig tema for avklaring.

Det er blitt åpnet opp en ny mulighet for å ansette personer fra utenforskapet inn i kommunale jobber ved å gjøre unntak fra Kvalifikasjonsprinsippet. I tett samarbeid med tillitsvalgte og vernesiden etableres en ordning der inntil 20 personer i løpet av en 12-måneders periode kan ansettes uten utlysning.

Heltid

En høy andel deltidsansatte er en utfordring for kommunen som arbeidsgiver. Flere i heltidsjobber vil gi økt kvalitet på tjenestene og et bedre arbeidsmiljø, og er også avgjørende for å møte framtidens kompetanse- og rekrutteringsbehov. Bystyret har tidligere vedtatt 2,25 mill. kr årlig til økt heltidssatsing. Disse midlene har blant annet finansiert TØRN satsningen i Helse og mestring, som er et viktig tiltak for å skape fremtidige bærekraftige tjenester. Prosjektet avsluttes fra 2025 og arbeidet med heltid følges opp i ordinær drift i linjen.

Livsfasepolitikk

Arbeidet med livsfasepolitikk har blitt utsatt og forventes nå ferdigstilt første halvår 2025.

Kompetanse og rekruttering

Å jobbe for økt kvalitet i rekrutteringsprosessene er et prioritert område i kommunen. Det prioriteres et prosjekt for heldigitalisering av rekrutteringsprosessen. Arbeidet vil fortsette gjennom 2025.

Arbeidet med handlingsplan for strategisk kompetanseutvikling og rekruttering gir overordnede føringer for hele kommunen. For å styrke denne satsingen er det igangsatt et prosjekt for anskaffe digitalt verktøy for kompetansestyring. Arbeidet vil fortsette gjennom 2025.

Arbeidet med etikk og antikorrupsjon

Kommunen vil i planperioden arbeide målrettet med forebygging av korrupsjon:

- Revidere etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte.
- Revidere varslingsrutiner.
- Systematisere arbeidet ved gjennomføring av risikoanalyser og kravsetting til leverandører basert på en helhetlig risikovurdering av den enkelte anskaffelse.
- Fortsette arbeidet med god egenkontroll og internkontroll – herunder dokumentasjonskrav internt og sidemannskontroll/anskaffelsesråd.
- Revidere anskaffelsesstrategien.

- Arbeide for å få en egen varslingskanal på nettsiden hvor befolkningen kan varsle om eventuelle kritikkverdige forhold hos kommunens leverandører.

Driftsmål 2025-2028

Driftsmål	Indikator	Siste måling	Mål 2025	Mål 2028
Nærværet øker hvert år, og alle ledere har et ekstra søkelys på å redusere arbeidsrelatert sykefravær	Sykefravær i prosent	10,2 %	8,1 %	7,6 %
Kristiansand er en foregangskommune på heltidskultur	Andel medarbeidere i heltidsstillinger	57,7 %	60 %	60 %
	Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	80,5 %	86 %	86 %

5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert kommune

En kvalitetsbevisst og utviklingsorientert kommune

Helhetlig virksomhetsstyring og målrettet internkontroll er viktige forutsetninger for god tillit mellom kommunen som organisasjon og våre innbyggere, brukere, samarbeidspartnere og politikere. Helhetlig virksomhetsstyring skal sikre:

- At kommunen leverer grunnleggende samfunnstjenester med god kvalitet og har effektiv og samordnet forvaltning av fellesskapets ressurser.
- Målrettet og effektiv drift.
- Etterlevelse av lover og forskrifter.
- Oppfølging av politiske vedtak.
- Risikoreduksjon gjennom målrettet internkontroll.
- Systematisk læring, kontinuerlig forbedring og utvikling.

Driftsmål 2025-2028:

Driftsmål uten indikator

Kristiansand kommune har en målrettet og risikobasert internkontroll som sikrer at lover og krav blir fulgt samt læring og forbedring i tjenestene

I Kristiansand er samhandling mellom kommunen og innbyggere styrket rundt by- og tjenesteutvikling. Innovasjon og forskning er sentrale elementer i kommunens helhetlige virksomhetsstyring og ivaretagelse av kommunens rolle i regional utvikling

Prioritert innsats for å nå målene:

God styring, læring og forbedring:

- Videreutvikle metoder og verktøy for mål-, resultatoppfølging og styringsdialog mellom ledelsesnivåer.
- Videreutvikle gode styringsdata og indikatorer for kommunens ulike tjenester.
- Inkludere god risikostyring i den helhetlige virksomhetsstyringen og utvide bruken av digitalt verktøy for registrering og oppfølging av risikoområder.
- Forenkle og forbedre innhold i reglementer, prosedyrer og policyer for å sikre at ansatte og ledere enkelt finner frem til den informasjonen de trenger for å gjøre jobben sin.
- Videreutvikle en god meldekultur for avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag, og benytte dette til kontinuerlig forbedring, oppfølging og læring.

- Forsterke systematisk brukerinvolvering og brukertilbakemeldinger i forbedrings- og utviklingsarbeid.

Den samhandlende kommunen:

Kristiansand kommune skal fortsatt videreutvikle metoder og modeller for hvordan kommunen utøver sine roller i velferdssamfunnet, hvor innbyggere og brukeres ressurser blir sett og brukt. Denne tilnærmingen vektlegges i kommunens ledelsesutvikling og kulturbygging. I all tjenesteutvikling og forbedringsarbeid er samhandling med innbyggere, brukere og pårørende og ressursene de representerer helt vesentlige. De gode løsningene skapes sammen. Dette vektlegges særskilt i områdesatsingen for Kvadraturen/Eg.

Innovasjon, forskning og utvikling:

Overordnet mål for forskning og innovasjon i Kristiansand kommune bygger på målene i kommuneplanens satsningsområde Skapende og kompetent. Kommunens satsningsområder for forskning og innovasjon gjenspeiler det utfordringsbildet kommunen og regionen som helhet står overfor og er nedfelt i kommunens forsknings- og innovasjonsstrategi. Innovasjons- og forskningsinnsats rettes derfor inn mot konsekvensene av endret demografi, det grønne skiftet, levekår, beredskap og digitalisering. Kommunen jobber aktivt inn mot ulike typer utlysninger om eksterne midler knyttet til disse feltene og har påtatt seg å være en pådriver for dette arbeidet i Agder. Kristiansand kommune har nylig påtatt seg rollen som «motor» for kommunenes samarbeidsorgan for forskning (KSF).

En miljøvennlig organisasjon

Det ble i 2022 utarbeidet egne mål og indikatorer for Kristiansand kommunes drift, for bedre å kunne følge opp og evaluere effekten av interne klima- og miljøtiltak i organisasjonen. I 2024 er det gjort noen endringer i indikatorene, som da får nytt referanseår:

- Det er lagt inn en ny indikator totalt strømforbruk under energimål
- I mål for kildesortering er avfallssanden som ingeniørvesenet bruker tatt ut
- Ny indikator som viser andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører. Andel sertifiserte leverandører er endret slik at man nå måler på leverandørene med størst innkjøpsvolum (100 stk.)

Driftsmål 2025-2028:

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2023	Mål 2025	Mål 2028	Mål 2030
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 65% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen (ref. år 2021)	9 518 tonn CO2e	10 828 tonn CO2e	3 %	48 %	65 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel utslippsfrie kommunale bygge- og anleggsplasser (ref. år 2021)	0	36 %	50 %	80 %	100 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes (ref. år 2021)	81 %	95 %	95 %	100 %	100 %

Forutsetninger for å lykkes

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2023	Mål 2025	Mål 2028	Mål 2030
		Avfallsmengde kg/m2 ved avsluttede nye byggeprosjekt (ref. år 2021)	33 kg	24,5 kg	22 kg	18 kg	15 kg
Energi	Kristiansand kommunes energiforbruk er redusert med 8% kWh per m2 fra 2020 til 2030	kWh/m2 (ref. år 2021)	103,9 kWh/m2	100,4 kWh/m2	99 kWh/m2	97 kWh/m2	95,5 kWh/m2
		Totalt strømforbruk (ref. år 2023)	Ny indikator	87,6 mill. kWh	85,9 mill. kWh	78,9 mill. kWh	76,6 mill. kWh
Avfall og matvinn	Kristiansand kommunes produserte mengde restavfall og matvinn er halvert fra 2021 til 2030	Total mengde restavfall i kg (ref. år 2021)	1.843.252 kg	1.722.000 kg	15 %	35 %	50 %
		Kildesorteringsgrad i % i egen drift per år (ref. år 2023)	42 %	42 %	60 %	70 %	80 %
		Total mengde matvinn i kg (ref. år 2021)	243.690 kg	271.000 kg	10 %	40 %	50 %
Innkjøp og anskaffelser	Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører (ref. år 2023)	47 %	47%	55 %	60 %	65 %
		Antall miljøsertifiserte leverandører (ref. år 2023)	53 %	53 %	60 %	65 %	70 %
		Andel anskaffelser der det er stilt miljøkrav (ref. år 2021)	39 %	77 %	83 %	90 %	95 %
Tjenestereiser og transport	Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel av reiser skjer ved klimavennlig transport	Antall flyreiser (anslag nye Krs i 2019)	4 500	4084	33 %	44 %	50 %
		Liter drivstoff person- og varebiler (ref. år 2023)	243.341	243.341	25 %	70 %	95 %
		Liter drivstoff maskiner (ref. år 2023)	492.260	492.260	25 %	70 %	90 %
Kjøretøy	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra kjøretøy er så lave som mulig	Andel utslippsfrie person- og varebiler (ref. år 2021)	44 %	56 %	65 %	85 %	95 %

Prioritert innsats for å nå målene:

I 2023 vedtok bystyret klima- og miljøstrategi og handlingsplan. Arbeidet med å følge den opp prioriteres. Noen tiltak kan gjennomføres innenfor budsjettrammen, mens andre trenger finansiering og kan spilles inn som klimatiltak ved rullering av økonomiplanen.

Arbeidet med implementering av Miljøfyrtårn som klima- og miljøledelsessystem er godt i gang. Dette innebærer blant annet å sertifisere ca. 85 enheter, der hovedvekten av disse er skoler og barnehager.

5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon

Kristiansand kommune skal være ledende innen digitalisering og ta i bruk nye smarte løsninger. Dette gjør kommunen for å tilrettelegge for produktivitet og verdiskaping i samfunnet, og for å skape en enklere hverdag for brukerne.

Når kommunen har lyktes vil:

- Brukere* oppleve at de er satt i sentrum for løsningene.
- Brukere* ha digitale tjenester som førstevalg**.
- Kommunens offentlige data være tilgjengelig for forskning.
- Kommunens data danne grunnlaget for nye tjenester.
- Organisasjonen ha effektiv ressursbruk og tjenester av god kvalitet.

*Brukere omfatter innbyggere, frivillighet, næringsliv og ansatte.

**Det betyr ikke at det er eneste valg.

En digital og innovativ organisasjon er et av svarene på mange av storbykommunen Kristiansands utfordringer i årene fremover. Digitalisering og innovasjon er ikke mål i seg selv, men forutsetninger for å kunne løse kommunens omfattende samfunnsoppdrag. Det handler om å være villig og i stand til å endre det som ikke lenger er hensiktsmessig.

Innovasjon og digitalisering handler også om å finne frem til smarte arbeidsprosesser og løsninger. Tjenestene må endre seg i takt med samfunnet og kommunen må være en pådriver for ønskede samfunnsendringer og fremme innovasjon som gjør regionen mer robust.

Digitalisering kan brukes som verktøy for å innfri behovene for effektivisering som eksisterer sammen med de stadig økende kravene og forventningene til kommunen.

Kommunen har ulike roller: Forvalter og samfunnsutvikler, tjenesteyter, arbeidsgiver og tilrettelegger for demokratiske organer, næringsliv og frivillighet. Denne posisjonen kan brukes til å skape en enklere hverdag, effektive tjenester og økt verdiskaping.

Kristiansand kommune prioriterer ressurser til innovasjon og digitalisering for å kunne ta i bruk de beste virkemidlene slik at kommunen kan være en pålitelig tjenesteleverandør, en attraktiv arbeidsgiver og levere mer med færre ressurser i framtiden.

For å lykkes vil organisasjonen særlig jobbe videre med følgende punkter i økonomiplanperioden:

Kultur og kompetanse

Digitalisering, med den teknologisk utvikling som for eksempel kunstig intelligens representerer, gir nye muligheter. Det krever at personer i hele organisasjonen har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse slik at de ser muligheter, tar gode beslutninger, evner å gjennomføre endringer og realiserer gevinster som følge av omstillings- og innovasjonsarbeid. *De organisatoriske evnene for digital transformasjon må utvikles.* Teknologit utviklingen er så rask og sannsynligvis det som vil påvirke organisasjonens drift mest i årene som kommer, at kommunen trenger å prioritere digital kompetanse og kultur for nyteknik.

De konkrete tiltakene i *Veikart digitalisering for stabsområdene*, som omhandler digital kompetanse og å utforske mulighetrommet kunstig intelligens gir, vil være prioritert den neste fireårsperioden. Det omfatter lederutvikling, kompetansehevingstiltak for særskilte fag- og nøkkelressurser, bruk av Agder KI, samt andre aktiviteter som gjør læring på arbeidsplassen mer tilgjengelig. I mange tilfeller vil

kompetansetiltakene inngå som del av felles lederopplæring -og utviklingsprogram, eller tjenestespesifikke læringsprogram.

Tydelig retning og innramming

Kommunen må vite hvor den er, og hvor den skal, for å vite hvilke veier den skal velge i det digitale landskapet. Samtidig er det viktig at det ikke styrer i detalj og på en måte som hemmer utviklingen. Organisasjonens tjenestespekter er bredt og fungerer ulikt i samhandling med aktører på tvers av forvaltningsnivå, frivillighet og andre. Det er viktig at de mulighetsrommene teknologien gir benyttes for å tilpasse løsninger et aktuelt behov.

Det organisasjonen vil prioritere er å gjøre det enklere for områdene å sammen med sine utviklingspartnere forstå hva som henger sammen, og hvordan økt samarbeid på tvers skaper bedre brukeropplevelser. Følgende tiltak blir prioritert: Virksomhetsarkitektur, Forvaltningsmodell for M365-porteføljen og Rammeverk for sinking, lagring, bearbeiding og deling av data.

Skal kommunen lykkes med realiseringen av sømløse og sammenhengende opplevelser må også forståelsen av interne sammenhenger styrkes videre. Interne arenaer på tvers av områdene, for å utforske muligheter, finne fellesnevner og prioriterer innsatser vil derfor fortsatt være en prioritet.

Av og for brukerne

Kommunen må fremme bruk av metodikker som involverer ansatte og innbyggere i utvikling og innføring av nye løsninger. Dette gjøres for å sikre at brukeren settes i sentrum, og for å legge til rette for en sømløs og sammenhengende opplevelse.

Utvikling av digitale innbyggertjenester som er enkle og trygge i bruk, og som også effektiviserer administrasjon og saksbehandling er en prioritet i perioden.

I samme periode vil det arbeides med å gjøre arbeidsdagen enklere for alle ansatte og ledere i kommunen. Det pågår arbeid med utskifting av flere grunnleggende kjernesystemer som sammen med utvikling av arbeidsprosesser og brukergrensensnitt danner grunnlaget for nettopp det. Organisasjonen vil arbeide for å gjøre det lettere å finne frem til informasjon og å få raskere og bedre støtte, gjennom å etablere felles digitalt ansatte-torv.

Digital etikk, og digital inkludering

Digital etikk handler om å ha evne til å vurdere situasjoner og kunne treffe riktige valg, og å bruke verktøy på en etisk forsvarlig måte. Varierende digital kompetanse og funksjonsevne gjør at digitale tjenester kan gi frihet til noen, men begrense andre. Universell utforming, digitale førstevalg og tilbud om digital støtte til innbyggerne er en prioritet i perioden.

5.5 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden

Lokal samhandling

Kommunen samhandler med ulike lokale aktører rundt steds- og lokalsamfunnsutvikling, samt utvikling av kommunale tjenester. Dette innebærer samhandling med innbyggere og tjenestemottakere, frivillige, næringslivsaktører, interesseforeninger, velforeninger og bydelsråd, academia, mfl.

God samhandling med innbyggere krever gode sosiale arenaer. I økonomiplanperioden prioriteres sosiale møteplasser og god innbyggerdialog blant annet igjennom "Demo Rona" som er bibliotek og møteplass på Rona fra mars 2025. Møteplassen kan også få lokale funksjoner for frivilligheten.

I økonomiplanperioden videreføres dialogmøtene til Formannskapet i en ny form. Det gjennomføres organiserte innbyggermøter i samarbeid med bydelsråd eller velforeninger og frivillighet der det ikke

finnes bydelsråd. Det planlegges en årlig bydelskonferanse for bydelsråd, eventuelle velforeninger og andre relevante aktører knyttet til et årlig valgt tema. Bydelsrådene er et prosjekt som evalueres i 2025.

Som en felles, tverrfaglig prioritering testes i perioden samhandling med innbyggere og lokale frivillige og ideelle aktører i Posebyen og Eg igjennom områdesatsing 2023-2027. Områdesatsingen er et samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet som har til formål å bedre levekårene i utsatte lokalområder. I prosjektet utvikles innbyggerdialogen både i prosesser med fysisk utbygging, og i utviklingen av tjenester og tilbud til barn, unge og familier i området. Områdesatsingen skal være modell for lokal samhandling og utvikling av andre levekårsutsatte områder. Områdesatsingen viderefører anbefalinger fra forskningsprosjektet, SOSLOKAL, og "Samhandlende kommune" som også har fokus på bedre intern samhandling i organisasjonen.

Tjenesteområdene har i økonomiplanperioden generelt fokus på økt eller bedre samhandling internt og på tvers av direktørområder. Hensikten er å få til utvikling av helhetlige tjenester og mer effektivt bruk av ressurser. Eksempler på dette er Utbyggingsstabens prioriteringer på utvidet samarbeid for å få en samordnet og helhetlig satsing på bærekraftig by- og stedsutvikling.

Regional samhandling

Kristiansand kommune deltar i Region Kristiansand. Regionsamarbeidet jobber interessepolitisk med å oppnå gjennomslag på sentrale satsinger som en oppfølging av Regionplan Agder 2030. Samhandling med næringslivet, academia og omegnskommuner er viktig for lokal næringsutvikling. Business Region Kristiansand har ansvar for Kristiansand kommunes næringsarbeid med mål om verdiskapning og vekst i Kristiansandsregionen. Handlingsplan til Fornybarregionen - strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen, ble vedtatt i 2024, med viktige tiltak som skal følges opp både for kommunen og i regionsamarbeidet.

Samhandlingen på Agdernivå foregår i stor grad gjennom den regionale samhandlingsstrukturen *#vårtagder*, som er et strukturert samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer, fagområder og sektorer, og følger opp målene i Regionplan Agder 2030. Hovedmålet er at Agder skal få til store felles satsinger for å utvikle regionen og styrke Agders posisjon nasjonalt. Kristiansand vil fortsette å bidra med toppledere og fagpersoner både i forum for samfunnsutvikling og i ulike fag- og støttenettverk. I tillegg bidrar Kristiansand med betydelige ressurser i videre utvikling av samarbeidet mellom kommuner og sykehus i strategiske samarbeid på helsefeltet regionalt og som har nasjonal verdi.

Universitet i Agder (UiA) er en sentral samarbeidspartner for Kristiansand, og samarbeid både på faglig nivå og på toppledernivå vil videreføres i 2025. For å styrke både tjenestekvalitet og rekruttere studenter til kommunale stillinger vil de ulike områdene i kommunen videreutvikle faglig samarbeid med UiA gjennom forsknings- og utviklingsprosjekt, studentpraksis, oppgaveskriving og faglige nettverk. Kristiansand har prosjektansvar for partnersamarbeidet om studenttrivsel, hvor partnerne er: UiA, Grimstad kommune, Studentsamskipnaden i Agder (SiA), Agder fylkeskommune. Velferdstinget i Agder og Studentorganisasjonen i Agder (STA) er styringsgruppe. Målet er at en høy andel av studentene i Kristiansand og Grimstad til å trives og oppleve tilhørighet, slik at flere studenter velger å bli i Agder etter endte studier.

Samhandling på nasjonalt nivå med KS og andre kommuner

Storbyene har kompetanse og utviklingsmiljø som gjør dem til sentrale pådrivere og foregangskommuner for utvikling av kommunesektoren. For å kunne møte omstillingsbehov og utvikle kunnskap om hvordan kommunene best skal ruste seg for framtida, vil Kristiansand videreføre samarbeidet med andre storbyer og KS gjennom ulike faglige og strategiske nettverk. Det gjelder særlig samarbeid mellom de 8 største kommunene i Norge gjennom KS storbynettverk, både på administrativt

og politisk nivå, og i KS program for storbyrettet forskning. Disse nettverkene er også viktige arenaer for dialog med sentrale myndigheter om storbyrelevante tema.

I tillegg er det svært viktig for Kristiansand å dele kunnskap og erfaring med storbyer og andre store kommuner gjennom for eksempel storbynettverk næringssjefer, storbynettverk beredskap, helseledernettsverk og arbeidsgivernettsverk. Disse nettverkene driver også fram felles satsinger og utviklingsarbeid som er nyttig både for den enkelte kommune og generelt for offentlig sektor.

Kristiansand viderefører deltakelse i ASSS-samarbeidet med de 12 største kommunene, og deltakelsen i tjenestevise nettverksgrupper for å utvikle og bruke sammenlignbare data for å forbedre egne tjenester. De 12 største kommunene («K12») vil fortsatt være utgangspunkt for erfaringsdeling og sammenligning for å avdekke hvor det er størst potensial for effektivisering.

Kristiansand deltar i nasjonale nettverk og samarbeid på sentrale utviklingsområder for kommunal sektor, og hvor også mindre kommuner deltar. Det gjelder for eksempel det nasjonale Bærekraftsnettverket, nettverk for universitetskommuner, og samarbeid med KS om etableringer av kommunenes samarbeidsorgan for forskning (KSF) i ulike regioner i Norge.

Tidligere arbeid med Felles kommunal journal videreføres i et samarbeid med andre kommuner og KS om «felles journalløft». Arbeidet fortsetter i første omgang videre med to tiltak: (1) videreutvikling av felles rammer og anbefalinger til fremtidige anskaffelser av journalløsninger og (2) utvikling og utprøving av informasjonsdelingstjeneste ved gjenbruk av løsningsmønstre og programvareinfrastruktur i Norsk Helsenett. Kristiansand samarbeider med Stavanger, Bergen, Bodø og Bærum, samt Agder-kommunene om anskaffelse av Elektroniske pasientjournalssystemer. Målet er å legge til rette for sammenhengende helsetjenester, og gi helsepersonellet gode og effektive arbeidsverktøy.

Samhandling internasjonalt

Kristiansand skal være en vekstkraftig, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert regionhovedstad, ifølge kommuneplanens samfunnsdel og kommunens internasjonale strategi. For å kunne oppnå målene vil samarbeid i faglige nettverk, konferanser, delegasjoner, men ikke minst prosjekter på tvers av landegrenser være viktig.

EUs mange programmer har som mål å bidra til løse viktige samfunnsutfordringer eller kriser som også berører oss som kommune. Koronapandemien, Russlands fullskala invasjon i Ukraina og et klima i endring er eksempler på slike utfordringer som krever samhandling.

Norge er sterkt knyttet til EU gjennom EØS-avtalen. EUs politikk innen energi, vekst, nye jobber, et sosialt Europa, ny helhetlig grønn politikk, digitalisering, europeisk demokrati samt forskningsprogrammet, Horisont Europa og fremtidige rammeprogram vil spille en viktig rolle for kommunen. Kunnskap om internasjonalt samarbeid, EU politikk og europeisk samarbeid og utvikling bør styrkes i tiden som kommer. Agder Europakontor implementerer strategi og handlingsplan i 2025.

Kommunen fortsetter i 2025 samarbeidet med Europarådet, Kilden, Cultiva, Arkivet, SKMU, UiA og Agder fylkeskommune om Europakonferansen for demokrati og menneskerettigheter på Europadagen, 5. mai. Det samme gjelder demokratiuken.

5.6 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte klimautfordringer og uønskede hendelser

Kommunen skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser. Klimaendringer krever mer systematisk arbeid med klimatilpasning. Nasjonal sikkerhet er i endring og krever oppmerksomhet på kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Trusler mot den globale folkehelsen viser at vi må ha en god helseberedskap.

Kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse må understøttes av systematiske risikovurderinger på tjenesteområdene. Robuste beredskapsressurser må bygges for å møte det som sannsynlig kan skje og det må utvikles planer og tiltakskort selv for scenario som det er lite sannsynlig at skal skje. Relevante kommunale planer må oppdateres med all kjent risiko for å bygge en robust beredskapsorganisasjon.

Kommunens samhandling med eiere av kritisk infrastruktur er vesentlig for å sikre kritiske samfunnsfunksjoner. En fortsatt satsing og utvikling av beslutningsstøtte og regelmessig øving for å sikre samhandling er vesentlig for utvikling av beredskapen i kommunen.

Alle hendelser kommunen så langt er blitt utsatt for har vist at kommunens ledelse og ansatte har gode planer for rask mobilisering og respons. Evaluering i etterkant av kriser og øvelser er helt sentralt for å bygge en bærekraftig organisasjon.

Åpenhet og tillit til befolkningen er en forutsetning for å møte det uventede og uønskede som kommunen kan bli utsatt for. Tillit må bygges i fredstid for å kunne virke under hendelser. Kultur og innbyggerdialog har hovedansvar for oppfølging av kommunikasjonsplaner i beredskapssituasjoner.

Samfunnssikkerhet og beredskap er et gjennomgående tema i kommunens planstruktur. Beredskapsprinsippene ansvar-, nærhet-, likhet- og samvirke er viktige forutsetninger for kommunens beredskapsforberedelser innen alle kommunalområder.

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder hovedmål og strategier for samfunnssikkerhet og beredskap. Evnen til å møte klimaendringer og uønskede hendelser er en forutsetning for å lykkes med alle satsningsområdene i planen. Arealstrategien i kommuneplanen ivaretar hensynet til naturfare og uønskede hendelser. Kommunens vedtatte strategi- og tiltaksplan for klimatilpasninger legges til grunn for mål og tiltak i alle tjenesteområder i kommunen.

6 Klimabudsjett

6.1 Innledning

Klimabudsjettet er et styringsverktøy som skal vise klimagassutslippene i egen kommune og gi en oversikt over innførte tiltak som vil føre til reduksjon av klimagassutslippene. Metodikken brukt i fjorårets rapport er lagt til grunn for beregningene som er fremstilt i budsjettet for 2025 – 2028. Kommunen fokuserer i hovedsak på egne tiltak i årets klimabudsjett, men kommunen har i tillegg en løpende dialog med flere av aksjeselskapene der kommunen er eier eller deleier. Disse selskapene beskriver sine egne tiltak i sine respektive årsmeldinger, og er ikke inkludert direkte i kommunens klimaregnskap og budsjett. Kommunen har også engasjert de større industriaktørene for å tilrettelegge og samarbeide om reduksjon av klimagasser innenfor kommunens geografiske område, samt starte arbeidet med å evaluere de indirekte utslippene utenfor kommunegrensene som er vanskeligere å kvantifisere. Alt dette vil bidra i større grad til å komme nærmere Kristiansands klimamål.

I 2024 har kommunen tatt i bruk Miljøfyrtårn som styringsverktøy, blant annet for å forbedre prosessen med innspill til klimabudsjettet.

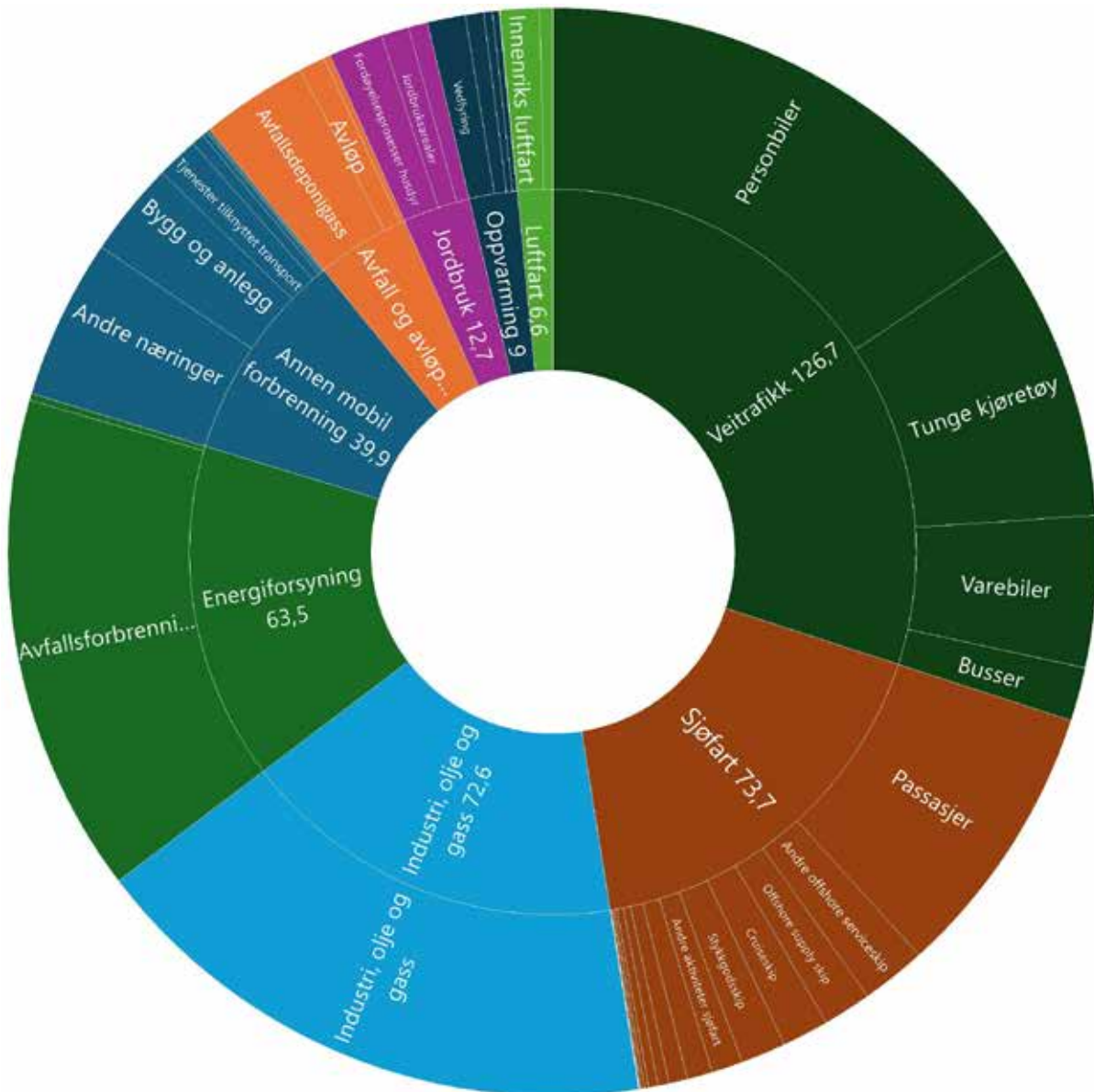
6.2 Endringer i tallgrunnlaget

De store endringene i Jordbruk og Avfall og avløp skyldes at i siste publisering er vektingsfaktorene (GWP-verdier) fra FN klimapanels femte hovedrapport (AR5) brukt til å beregne CO₂-ekvivalenter i klimagassregnskapet for kommuner. Dette betyr at utslippene for jordbruk er justert opp for hele tidsserien, også for historiske verdier.

Det har i tillegg vært flere større endringer i utslippsmodellen for veitrafikk, NERVE. Endringene påvirker utslippene i alle kommuner over hele tidsserien fra 2009. Endringene er ikke jevnt fordelt mellom kommuner, og noen kommuner har vesentlig større endringer enn andre. De største endringene skyldes at det er benyttet nye kjøringar av transportmodellene som beregner trafikkgrunnlaget til modellen. Trafikkarbeidet er skalert i forhold til 2022, slik at aktivitet og utslipp kan sammenlignes mellom år.

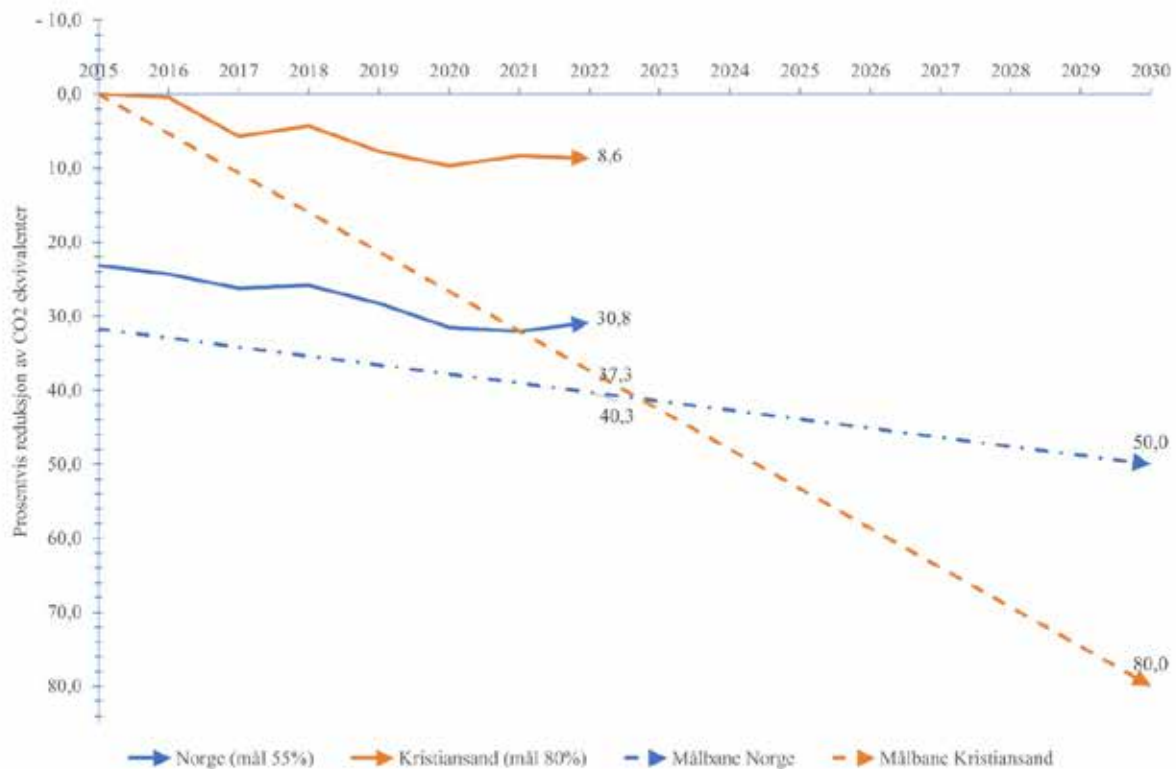
6.3 Sammendrag av klimagassstatistikken for Kristiansand

Figur 12: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2022, i henhold til Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk, fordelt på sektorer (innerste sirkel) og mer detaljerte utslippskilder (ytterste sirkel). Tallene angir utslipp i 1000 tonn CO₂-ekvivalenter.

Ifølge miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk (figur 1), var de direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune som geografisk område var 422 160 tonn CO₂-ekvivalenter i 2022. Dette var en nedgang på 0,35 % i forhold til 2021 og en nedgang på 8,6 % i forhold til 2015. For å komme i rute med målene om 80 % reduksjon innen 2030, skulle man nå hatt en nedgang i underkant av 37,3 % ved utgangen av 2022, et gap på 28,7 prosentpoeng i forhold til målbanen (figur 2). Direkte utslipp fra Kristiansand kommune som organisasjon i 2022 er anslått til 10 414 tonn CO₂-ekvivalenter, som tilsvarer litt under 2,5 % av de totale direkte utslippene for kommunen. Dette gjør kommunen som organisasjon til en liten brikke i de totale klimagassutslippene, og det plasserer oss som en aktør som må arbeide utad mot våre innbyggere og næringsliv for å kunne ha en vesentlig effekt på de større utslippene (figur 3).

Figur 13: Målbaner og progresjon for Kristiansand og Norge for klimagassreduksjoner fra 2015 til 2022.

Utslippskategorier

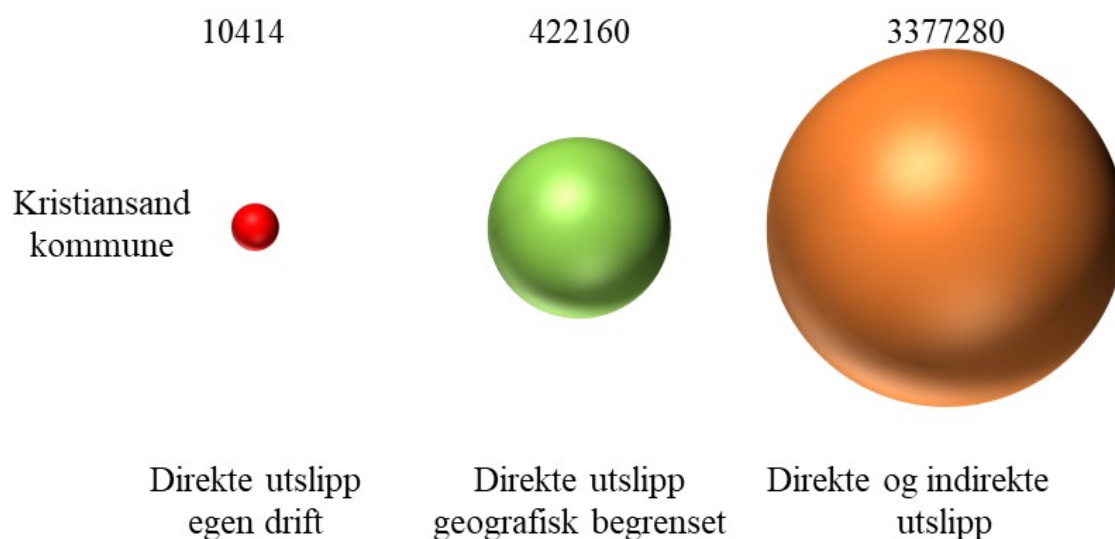
I klimagass-statistikken fra Miljødirektoratet for Kristiansand kommune rapporteres kun direkte utslipp. Indirekte utslipp er estimert:

Direkte utslipp: Dette er de utslippene som fysisk skjer innenfor grensene til Kristiansand kommune som geografisk område. Det er disse utslippene kommunen blir målt på i forhold til klimagassreduksjoner opp mot målet om 80 % utslippskutt.

Indirekte utslipp: Dette er utslipp som fysisk skjer utenfor Kristiansands grenser, men som forårsakes av kommunens og innbyggernes forbruk av varer og tjenester, samt bygge- og anleggsaktivitet innenfor kommunegrensen (forbundet med hele forsyningskjeden, inkludert transport, produksjon, og utvinning av råvarer).

I Kristiansand kommune skiller vi mellom *direkte utslipp egen drift*, *direkte utslipp geografisk begrenset*, og *direkte og indirekte utslipp* estimert som 6 til 10 ganger de direkte utslippene i henhold til IPCC som vist i figuren nedenfor (figur 3).

Figur 14: Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2022.

Som geografisk område har Kristiansand kommune mange store utslippskilder uten at noen enkelt kilde dominerer. Dette gjør at omfattende utslippskutt krever innsats på flere områder enn i kommuner med et mer ensformig utslippsbilde. I Kristiansand kommune er det tre store industrivirksomheter med store prosessrelaterte klimagassutslipp, høy andel sjøfartsutslipp, et regionalt avfallsforbrenningsanlegg, samt Kjevik lufthavn. I tillegg til disse kildene har Kristiansand relativt store utslipp fra veitransport og fra bygg- og anleggsvirksomhet, på lik linje med de fleste bykommuner.

Det er viktig å understreke at industrivirksomhetene, sjøfarten samt forbrenningsanlegget hos Returkraft gir viktige bidrag både til Kristiansands og norsk økonomi, men gir utslipp i Kristiansand fordi aktivitetene finner sted innenfor Kristiansands grenser.

6.4 Kristiansands mål om kutt i klimagassutslippene

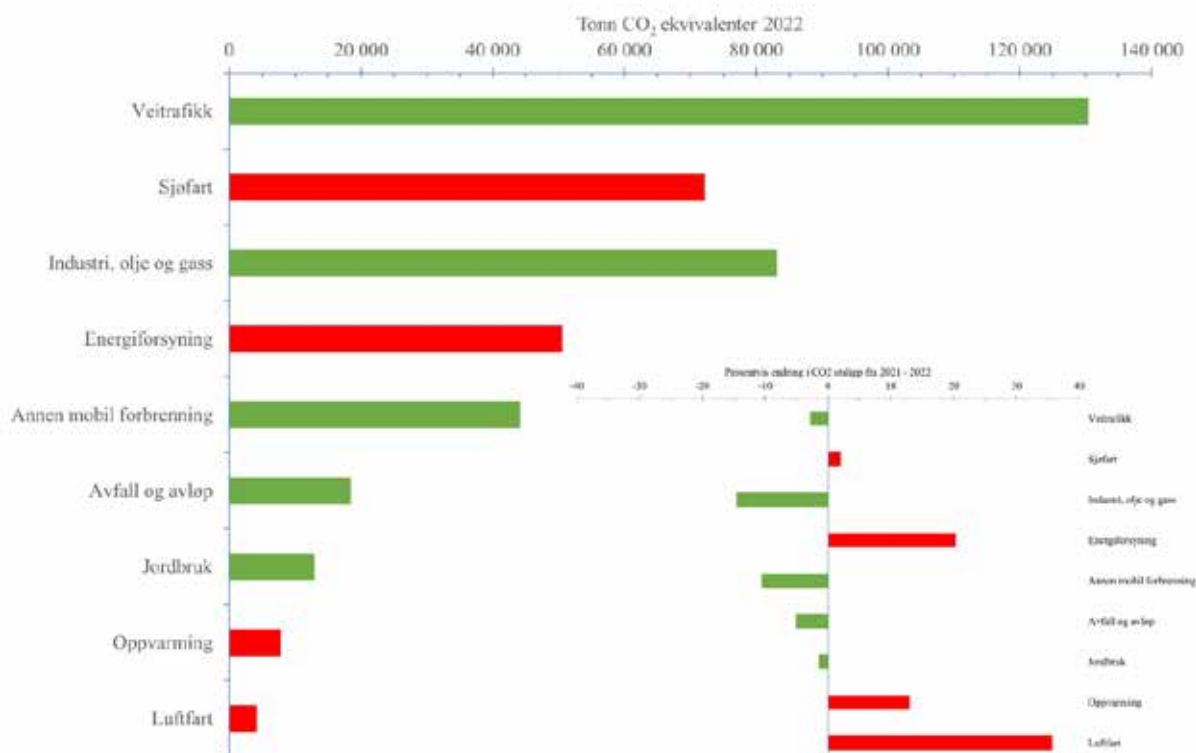
Kristiansand har satt et ambisiøst mål om å redusere sine direkte klimagassutslipp med 80 % i forhold til referanseåret 2015. Å nå målet om 80 % kutt i de direkte klimagass utslippene vil i stor grad avhenge av statlige og internasjonale føringer, som deretter må følges opp på kommunalt nivå. Kommunen kan oppnå betydelige deler av kuttene gjennom en rekke kommunale virkemidler, som tilgang og avgifter på parkering, bompenger og utvidet kollektivtilbud, krav om utslippsfrie byggeplasser i egne byggeprosjekter, tilrettelegging for elektrisk drift på andre bygge- og anleggsplasser, landstrøm og insentiver til lavutslipp i havna, samt forberedende arbeid for å kunne anlegge karbonfangst hos Returkraft. Kommunen har også en viktig rolle når det gjelder å samhandle med samfunnet lokalt, og som en katalysator for å iverksette utslippsreducerende tiltak i industrien, private og statlige utbyggere og andre ikke-kommunale aktører i Kristiansand.

Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand kommune

Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk publiseres årlig og utgjør basisgrunnlaget for Kristiansands klimabudsjett. Klimagass-statistikken viser utslipp av klimagasser i Kristiansand innenfor kommunens grenser.

Fra 2021 til 2022 har utslippene gått ned i alle sektorer, med unntak av *sjøfart*, *energiforsyning*, *oppvarming*, og *luftfart* (figur 4). Nedgangen er størst i sektorene industri, olje og gass, annen mobil forbrenning, og avfall og avløp. Fra 2020 til 2021 er det en beskjeden reduksjon i de samlede utslippene på 0,35 % fra året før.

Figur 15: Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer fra referanseåret 2015 til 2022 for Kristiansand kommune.

Den store nedgangen i utslipp fra veitrafikksektoren skyldes i all hovedsak at elbilandelen for personbiler økte fra 4,6 % til i overkant av 22 % fra 2015 til 2022 (SSB.no: Tabell 07849), samt økninger i omsetningskravet for biodrivstoff. For industrisektoren minsket utslippene noe i første del av perioden, før de gikk kraftig opp fra 2020 til 2021 med gjenoppstart av REC Solar, som igjen stengte ned i 2023. Utslippene fra luftfartssektoren ble halvert fra 2020 til 2021, noe som skyldes at dette var den sektoren som ble hardest rammet av pandemien i 2021. For sektoren annen mobil forbrenning er det stor usikkerhet i kommunefordelingen av utslipp og det er uklart om nedgangen skyldes lokale forhold eller først og fremst reflekterer en nedgang på nasjonalt nivå.

For sjøfartssektoren førte pandemien til lavere trafikk av mange typer skip, men til gjengjeld ble mange skip liggende i opplag eller svært lenge i havn i forhold til vanlig. I 2021 var cruisetrafikken tilbake, noe som bidro til en markant økning i utslippene fra sjøfart. Kristiansand Havn har nå tilrettelagt for at skip kan koble seg til landstrøm.

I tillegg til å medvirke til direkte og indirekte utslippsreduksjoner, kan kommunen veilede innbyggere og virksomheter om hvordan man kan gjøre klimavennlige valg, gjennom eksempelvis informasjonskampanjer, arrangementer, informasjonsordninger og undervisningsopplegg. Kristiansands ambisiøse klimamål vil kreve omfattende endringer som ikke kan oppnås gjennom individuelle atferdsendringer alene.

6.5 Klimatiltak

Tabellene nedenfor viser tiltakene som har fått finansiering i økonomiplanen for 2025 - 2028. Tabellene viser navn på tiltaket, estimerte kostnader for 2025 – 2028, hvilken utslippssektor tiltaket adresserer og CO₂-ekvivalent reduksjon (dersom estimerbart).

Nye tiltak i økonomiplanen er finansiering av Matsvinn-prosjektet i Helse og mestring. Prosjektet utvides til å gjelde omsorgssentre som tidligere ikke har vært med i prosjektet. Erfaringer fra tidligere matsvinnprosjekter tilsier at man får en god klimagevinst i tillegg til en økonomisk besparelse.

Det settes videre av midler til å etablere kildesorteringssystemer ved 48 utendørs idrettsanlegg, noe som antas å gi en årlig utslippsreduksjon på inntil 800 tonn CO₂-ekvivalenter.

Det er flere tiltak som allerede er tatt inn i kommunens rutiner med betydelige klimagevinster, men uten at disse er finansiert og nevnt eksplisitt i tabellene nedenunder. Særlig gjelder dette innføring av miljøkrav og endringer i arbeidsmetoder i byggeprosjekter. Det er tatt ut betydelige klima- og miljøgevinster i allerede realiserte prosjekter, som for eksempel Vågsbygd og Lovisenlund skoler. I byggingen av Vågsbygd skole er det kalkulert en besparelse på 2,8 kg CO₂-ekvivalenter pr. kvadratmeter. Dette er en besparelse på 46,6 % sammenlignet med standard byggemetoder for skoler.

Det er flere planlagte byggeprosjekter som skal følge samme miljøkrav, og det legges i tillegg opp til en økning i fossilfrie byggeplasser og anleggsplasser, samt økt sorteringsgrad på byggeplassene. Prosjektene er imidlertid ikke tilført spesifikke midler for å dekke inn ekstrakostnader til miljøkrav, men kostnadene fremkommer som en del av prosjektenes totalkostnader.

Flere av tiltakene nedenunder er tiltak som har eksisterende finansiering gjennom tidligere økonomiplaner. Andre er tatt med ettersom de ikke trenger ekstra finansiering utover vanlig drift. I tillegg gjennomføres det flere klima- og omstillingsprosjekter som ikke er tatt inn i tabellene nedenunder.

Dette er prosjekter som i hovedsak er eksternt finansiert, blant annet prosjekter som er tildelt Klimasatsmidler fra Miljødirektoratet. Prosjektene «Arealregnskap i nye kommuneplaner», «Mer bærekraftig godstransport i Kristiansand», «Pilot FutureBuilt», og «Slik blir vi matreddere» er tildelt 3,6 mill. kr, mens kommunen bidrar med 6,2 mill. kr i lønnsmidler over to år. Det er i tillegg bevilget Klimasatsfinansiering på 5 mill. kr til VA-rehabilitering av Lillemyrveien. Bevilgningen dekker ca. 50 % av prosjektkostnadene. Kommunen har i tillegg bidratt til at Avfall Sør får 12 mill. kr fra Klimasats til å dekke deler av merkostnadene ved at 50 % av kjøretøyene skal være nullutslipps- eller biogasskjøretøy.

6.6 Klimatiltak med i økonomiplanen

Direkte og indirekte utslipp Kristiansand kommune

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Totalkostnad 2025-2028 Sektor	Reduksjon i perioden
Noe for deg marked	800 Avfall og avløp	20,0
Krav til miljøegenskaper og CO ₂ -utslipp for materialer	0 Innkjøp	81,0
Folkets klimadugnad	2 100 Miljøledelse	5 925,0
Klima- og miljø kampanjer inkl. Miljøuka	2 152 Miljøledelse	600,0
Klima- og omstillingsfondet	11 787 Miljøledelse	0,0
Matsvinn omsorgssentre	2 000 Miljøledelse	11,0
Panteordning for vedovner	756 Oppvarming	713,0
Etablering av ladestasjoner	13 100 Veitrafikk	60,0
Sum	32 695	7 410,0

Direkte utslipp egen drift

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak

Klimatiltak	Totalkostnad Sektor 2025-2028	Reduksjon i perioden
Fossilfrie og utslippsfrie kommunale byggeplasser og anleggsplasser	0 Annen mobil forbrenning	0,0
Økt utsortering og redusert mengde avfall på kommunale byggeplasser	0 Energiforsyning	43,0
Nullutslipps kommunal bil- og maskinpark	41 200 Veitrafikk	593,0
Sykkeltiltak	1 304 Veitrafikk	0,0
Sum	42 504	636,0

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak

Klimatiltak	Totalkostnad 2025-2028	Sektor	Reduksjon i perioden
Marin forsøpling og matsvinn	4 488	Avfall og avløp	0,0
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	1 021	Avfall og avløp	0,0
Sum	5 509		0,0

6.7 Konklusjon

Nedgangen på 0,35 prosent i de totale sektorfordelte klimagassutslippene for Kristiansand kommune er en indikasjon på at det er behov for ytterligere innsats for å oppnå kommunens ambisiøse klimamål. Selv om kommunen har gjort fremskritt med å redusere utslippene fra egen drift, viser tallene at det er et betydelig gap mellom dagens utvikling og 80 %-målet.

Det faktum at kommunens egne utslipp bare utgjør en liten andel av de totale utslippene, understreker nødvendigheten av å engasjere innbyggere, næringsliv og andre aktører i klimaarbeidet. Kommunen har for øvrig publisert et klima- og miljøbarometer som viser tallgrunnlaget for kommunens utslippsstatistikk. [Barometeret finnes her](#).

I sum representerer kommunens innsats for å redusere klimagassutslippene et positivt steg i riktig retning mot en mer bærekraftig fremtid. Gjennom å fremme utslippsfrie byggeplasser, økt avfallsreduksjon og bærekraftig transport tar kommunen steg for å redusere karbonavtrykket. Selv om det fortsatt gjenstår mye arbeid, er det ingen tvil om at Kristiansand er på rett vei mot å bli en mer bærekraftig og miljøvennlig kommune for kommende generasjoner. Tiltakene som er innført for å oppmuntre til grønn praksis, både i offentlig og privat sektor, viser at kommunen har en helhetlig tilnærming til klima- og miljøvern.

7 Økonomiske hovedoversikter

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000 kr

	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-3 856 143	-4 160 805	-4 209 417	-4 243 687	-4 287 632
Inntekts- og formuesskatt	-4 016 472	-4 226 236	-4 270 829	-4 317 345	-4 363 718
Eiendomsskatt	-328 700	-343 900	-360 485	-355 501	-350 544
Andre generelle driftsinntekter	-269 844	-360 027	-321 536	-245 096	-179 147
Sum generelle driftsinntekter	-8 471 159	-9 090 968	-9 162 267	-9 161 629	-9 181 041
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	7 946 363	8 438 283	8 334 411	8 316 413	8 325 275
Avskrivninger	641 600	642 500	631 000	622 200	622 200
Sum netto driftsutgifter	8 587 963	9 080 783	8 965 411	8 938 613	8 947 475
Brutto driftsresultat	116 804	-10 185	-196 856	-223 016	-233 566
Renteinntekter	-154 990	-140 096	-120 418	-124 678	-129 373
Utbytter	-138 318	-166 476	-84 269	-82 214	-87 464
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-60 000	-66 005	-65 683	-65 338	-64 970
Renteutgifter	486 563	459 627	392 178	395 062	433 346
Avdrag på lån	485 650	509 928	510 138	525 614	541 290
Netto finansutgifter	618 905	596 978	631 946	648 446	692 829
Motpost avskrivninger	-641 600	-642 500	-631 000	-622 200	-622 200
Netto driftsresultat	94 109	-55 707	-195 910	-196 770	-162 937
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	0	0	0	0	22 000
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	41 088	176 114	195 910	196 770	140 937
Bruk av disposisjonsfond	-135 194	-120 407	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-94 106	55 707	195 910	196 770	162 937
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000 kr	Oppr. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Kommunedirektør	6 127	6 369	6 369	6 369	6 369
Organisasjon	251 213	301 611	295 586	298 867	291 667
Økonomi	125 498	215 918	216 870	218 255	218 255
Samhandling og innovasjon	53 208	59 901	52 095	49 562	49 662
Oppvekst	3 340 076	3 570 841	3 551 725	3 547 387	3 540 282
Helse og mestring	3 290 038	3 541 100	3 542 860	3 526 398	3 555 425
Kultur og innbyggerdialog	409 540	420 233	426 310	431 815	423 310
By- og stedsutvikling	420 788	373 841	344 922	323 545	300 281
Utenomsektorielt	49 875	-51 530	-102 325	-85 784	-59 975
Sum bevilgninger drift, netto	7 946 363	8 438 283	8 334 411	8 316 413	8 325 275
Herav:					
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0	22 000
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	176 114	195 910	196 770	140 937
Bruk av disposisjonsfond	0	-120 407	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	7 946 363	8 438 283	8 334 411	8 316 413	8 325 275

7.1 Sammendrag driftsbudsjett

En viktig budsjettpremiss er at utgangspunktet for budsjetttrammen er opprinnelig årsbudsjett for 2024. Det betyr at alle budsjettendringer er i forhold til opprinnelig budsjetttramme for 2024. Dersom et tiltak er en reduksjon, vil det framkomme med et minusbeløp i budsjettendrings-tabellene.

Enkelte kommentarer til driftsbudsjettet pr. område:

Kommunedirektøren

Driftsbudsjettet til området kommunedirektøren består av lønns- og driftsutgifter til kommunedirektør og kommunalsjef eierskap. Kommunedirektøren foreslår ingen endringer på budsjettet her.

Organisasjon

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 40 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 10,4 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettøkningen er overtakelse av ansvaret for forsikringer med 26,6 mill. kr fra økonomi. Det er i tillegg varslet at forsikringspremien for 2025 kommer til å øke med ca. 7 mill. kr. Det skyldes blant annet spesielt høy prisstigning i forhold til eiendomsindeksen og som følge av høye skadetail på eiendom og motorvogner. Kommunedirektøren foreslår at området tilføres 7 mill. kr.

Kommunen reforhandlet i 2023 lisensavtalen med Microsoft med virkning fra 2024. Det ble i økonomiplanen 2024-2027 lagt til grunn at reforhandlingen av avtalen ville medføre en økning i lisenskostnadene på 5 mill. kr. Lisenskostnadene har økt med 1,2 mill. kr utover dette, som foreslås kompensert.

Kommunedirektøren foreslår en økning på 250 000 kr til nytt lederutviklingsprogram og 1,15 mill. kr i 2026 og i 2027 til et digitalt kompetansestyringssystem.

Det er lagt inn 6,1 mill. kr til Stortingsvalg i 2025 og Kommunevalg til 2027. Antall lærlinger økes fra 170 i 2024 til 175 fra 2025.

Innsparingskravet i området er på 6,4 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 4,6 mill. kr.

Økonomi

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 85,7 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 4,7 mill. kr. Endringene i budsjettrammen skyldes i hovedsak at tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) på 105,8 mill. kr er overført fra By- og stedsutvikling til Økonomi, og at forsikringsbudsjettet på 26,6 mill. kr er overført til Organisasjon.

Kommunedirektøren foreslår økt tilskudd til KBR fra 2025. Det er gjennomført en beredskapsanalyse for KBR IKS. Kravet til bemanning øker blant annet når tettstedet Kristiansand passerer 100 000 innbyggere rundt år 2030. Det planlegges rehabilitering av Kristiansand Brannstasjon samt planlegging av permanent øvingsanlegg i 2028/29 og ny kasernert stasjon på vestsiden i kommunen i 2030. Dette gir kapitalkostnader som må dekkes av eierkommunene dersom tiltakene skal gjennomføres.

Kommunedirektøren anbefaler at det gis et tilskudd for 2025 tilsvarende pris- og lønnsjustert tilskudd for 2024 (1,7 mill. kr i 2025, 5,7 mill. kr i 2026 og 9,7 mill. kr fra 2027) samt en økning på 391 000 kr til 110 sentralen.

Kostnader knyttet til innføring av nytt ERP-system er foreslått finansiert av bykassa i 2025 og i 2026. Dette utgjør 4 mill. kr i 2025 og 2 mill. kr i 2026, og er i hovedsak knyttet til frikjøp av ansatte.

Budsjettet til revisjon og kontrollutvalget ligger i økonomiområdet og er på 11,9 mill. kr. Dette er en økning i forhold til 2024 på 303 000 kr som er i henhold til budsjettvedtaket i Kontrollutvalget.

Innsparingskravet i området er på 2,7 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 1,1 mill. kr.

Samhandling og innovasjon

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 4,6 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 2,1 mill. kr.

Investeringsdelen av digitaliseringsporteføljen foreslås avsluttet og driftsdelen overføres til driftsbudsjettet med 1,5 mill. kr i driftsmidler til digitalisering og tjenesteplattformen.

To overføringer fra Organisasjon på totalt 2 mill. kr fra 1. tertial 2024 foreslås videreført. Dette gjelder digitale tjenester og medlemskontingent til Region Kristiansand. Sistnevnte post foreslås også redusert som en besparelse på medlemskontingenter med 218 000 kr i 2025 og 410 000 kr fra 2026.

I henhold til formannskapetets vedtak sak 6/24 om etablering av Regionalt Næringsfond, legges det inn en fast årlig tildeling på 900 000 kr. I 2025 og 2026 styrkes området driftsbudsjett med 2 mill. kr hvert av årene og området disposisjonsfond reduseres tilsvarende i årsoppgjøret. Europakonferansen og Demokratiuken foreslås finansiert med 900 000 kr fra 2026.

Prosjektperioden til programmet Flere i arbeid avsluttes i 2026 og budsjettrammen reduseres med 6,5 mill. kr fra 2026.

Innsparingskravet i området er på 4,5 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 2 mill. kr.

Oppvekst

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 77,8 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 153 mill. kr. De største endringene er reduksjon av makspris foreldrebetaling i barnehager (vedtatt i statsbudsjettet for 2024) med 43,6 mill. kr,

helårsvirkning gratis kjernetid i SFO for 3. klassinger med 23,5 mill. kr og forventet økning i kommunale satser til private barnehager på 9,5 mill. kr.

Kommunedirektøren foreslår en styrking av skolebudsjettet med 5 mill. kr årlig på bakgrunn av flere elever i kompetanseavdelingene.

På barnehage foreslår kommunedirektøren en økning på 5 mill. kr til styrket tilbud til enkeltbarn i private og kommunale barnehager. Videre ble det i statsbudsjettet for 2025 lagt inn 5,4 mill. kr til økt bemanning i barnehagene og 3,7 mill. kr til å finansiere at maksprisen for en barnehageplass forblir 2000 kr per måned.

Kravet om full barnehagedekning er fulgt opp i perioden og det antas at kommunen har overkapasitet på 184 barnehageplasser høsten 2024. Forventet antall barn i barnehagealder øker i perioden som gjør at antall ledige barnehageplasser reduseres. Høsten 2028 beregnes det å bli ca. 70 ledige barnehageplasser.

Kommunedirektøren foreslår at man prioriterer arbeidet rettet mot barn og unge som er i en tidlig fase av en problemutvikling knyttet til psykisk helse og rusproblematikk når man fordeler midlene som gjelder tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse (statsbudsjett 2024). Midlene foreslås fordelt slik: 2 mill. kr for å styrke arbeidet med Gatepuls i Oppvekst, og 900 000 kr beholdes i Helse og Mestring til tilbud om Rask psykisk helsehjelp (RPH) til ungdom fra 16 år og oppover.

I fremlagt statsbudsjett ble Kristiansand kommune tildelt opptrappingsmidler i tilknytning til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033), tilsvarende 2,9 mill. kr. Disse foreslås disponert i tråd med de nye kravene som fremgår av nasjonal veileder knyttes til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge. Midlene foreslås fordelt med 1 mill. kr til Oppvekst og 1 mill. kr til rask psykisk helsehjelp (RPH). Resterende 900 000 kr foreslås brukt til å styrke tilskuddsordningen knyttet til det psykiske helsefeltet, slik at frivillige og ideelle organisasjoner i større grad kan rette innsats mot tidlig innsats for barn og unges psykiske helse.

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akuttplasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. Flere av barna på institusjon er plassert etter kapittel 6 i barnevernloven, som gjelder atferd og rusproblematikk. I 2024 har barnevernet budsjettet med 15 barn på institusjon, og per august 2024 var det 24 barn som var plassert etter barnevernloven på barnevernsinstitusjon. Dette er en økonomisk utfordring som vil fortsette også i 2025 og kommunedirektøren foreslår derfor å styrke barnevernets budsjetter med 4 mill. kr i 2025.

Oppvekst er justert for demografiske endringer i budsjettet på skole og barnehage.

Oppvekst har ingen nye innsparingstiltak i 2025 sammenlignet med 2024. Men flere omprioriteringstiltak som får helårsvirkning. I økonomiplanen 2024-2027 ble det på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og omprioriteringer som skulle frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen, styrket tilbud i barnehage og styrkingsmidlene til helsestasjon og skolehelsetjenesten.

Totale innsparingstiltak/omprioriteringstiltak er på 4,4 mill. kr i 2025 stigende til 11,7 mill. kr fra 2028.

Kommunedirektøren foreslår ingen ytterligere innsparingstiltak.

Integrering

Kristiansand kommune har vedtatt å bosette 595 flyktninger i 2024, men det er usikkert om kommunen vil klare dette målet. Det er derfor estimert at 500 personer vil bli bosatt i 2024. Dette betyr økt integreringstilskudd i 2025 på 148,5 mill. kr der 81,7 mill. kr er foreslått delt ut til områdene i 2025. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til integreringsfeltet og det er derfor satt av midler fra integreringstilskuddet til senere fordeling i fireårsperioden.

Helse og mestring

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 89,4 mill. kr i tillegg til kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 140,8 mill. kr.

Budsjettøkningene er i hovedsak knyttet til kompensasjon for endringer i den statlige ordningen knyttet til ressurskrevende tjenester, kompensasjon for kostnadsøkning til sosialhjelp og kvalifiseringsprogram og kompensering knyttet til finansieringsmodellen på habiliteringsfeltet.

For å håndtere vedvarende kostnader i forbindelse med mottak av flyktninger fra Ukraina, er det lagt inn ca. 53 mill. kr i 2025 og totalt ca. 234 mill. kr i fireårsperioden. Tilført budsjett finansieres av estimert inntekt av integreringstilskudd og vertskommunetilskudd fra staten som følge av økt bosetting. Dette bidrar i hovedsak til å videreføre vedtatt budsjettramme fra 2024 i deler av perioden.

Området er i vedtatte budsjettrammer kompensert for kostnader som følge av demografisk vekst i perioden med 24 mill. kr i 2025, økende til 117 mill. kr fra 2028.

Kommunedirektøren foreslår å utsette åpning av de resterende 32 heldøgns omsorgsboligplassene ved Kleplandstunet fra 2025 til oktober 2026. Dette vil frigjøre driftsmidler som i hovedsak omdisponeres til avlastning, etablering av natthjem og til omstillingstiltak på områder hvor det fortsatt jobbes med å komme i driftsbalanse. Kommunedirektøren vurderer at utsatt åpning av heldøgns plasser er forsvarlig, forutsatt at tilstrekkelige midler settes av til risikodempende tiltak og at utviklingen i behov for heldøgns plasser overvåkes tett.

I forbindelse med Omsorgssenters tilpasning til vedtatt budsjettramme foreslår kommunedirektøren å samle kommunens matproduksjon ved sentralkjøkkenet på Bråvann. Dette vil løse driftsutfordringer ved dagens kjøkkendrift. Kommunedirektøren foreslår samtidig å opprettholde kafedrift ved Songdalstunet, Valhalla helsesenter og jobbe med etablering av et sosialt møtested i lokalene ved Søgne Omsorgssenter. Dette vil skje i et samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner.

Kommunedirektøren foreslår å avvikle ordningen med NAV-ansatte tilstede ved innbyggertorgene på Tangvall og Nodeland. Dette er for å sikre robust fagmiljø, kompetanse, forsvarlig drift og hensiktsmessig bruk av ressurser framover. Forslaget er også basert på at videreføring av dagens ordning vil kreve at kommunen dekker økte kostnader som det ikke er inndekning for i vedtatte budsjettrammer.

Utvidelsen av Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. 16 sykehjemsplasser rives, og det skal bygges 58 nye plasser i tilknytning til de eksisterende 18 omsorgsboliger i leilighet. Det er lagt inn driftsmidler til 14 nye plasser. Øvrige driftsmidler håndteres som omdisponering, deriblant fra nedlagte plasser på Randesund og Strømme.

Kommunedirektøren foreslår at midlene til Husassistenter/avdelingsverter som er lagt inn i budsjettet for to år, 2025 og 2026, inngår som en del av TØRN- satsingen. I TØRN jobbes det mot hensiktsmessig fordeling av oppgavene, organisering av arbeidstiden som bidrar til kontinuitet i tjenestene og sikrer riktig kompetanse til rett oppgave.

Innsparingskravet i Helse og mestring er på 2,6 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 1,3 mill. kr. Helse og mestring har i tillegg til dette en rekke omstillingstiltak for å oppnå budsjettbalanse og få en mer bærekraftig drift med estimert effekt tilsvarende 95,4 mill. kr i 2025.

Helse og Mestring har fra 2023 jobbet aktivt med tiltak for å komme i balanse. Flere av tiltakene vil få helårseffekt i 2025 og enkelte i 2026. De fleste tiltakene for å komme i balanse er allerede besluttet og satt i verk. Samtlige tiltak er en del av budsjettforutsetningen for å komme i balanse i 2025.

Økonomiplan for 2025-2028 innebærer et svært stramt økonomisk opplegg for Helse og mestring, hvor det blant annet videreføres en lavere kompensasjon for demografiske kostnader enn det framskrivningene tilsier.

Kultur og innbyggerdialog (ekskl. Kirkelig fellesråd)

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2024 til 2025 med 5,3 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,6 mill. kr. Hovedårsaken til budsjettreduksjonen skyldes i hovedsak engangsbevilgninger til kommunale tilskudd i 2024 til Fullriggeren Sørlandet med 4,9 mill. kr og prosjekt Vannspeilet i Nodeviga i regi av Vest-Agder-museet med 3,1 mill. kr.

Området blir tilført de siste 2,1 mill. kr av total bevilgning på 8 mill. kr til arrangementet Tall Ships Races 2025.

Kilden teater- og konserthus har fått en økning på 6,1% i statstilskuddet i statsbudsjettet for 2025, som innebærer at avtalt andel for kommunen øker med 1,251 mill. kr utover vanlig lønns- og priskompensasjon. Kommunens andel utgjør 16,7 % av samlet finansiering, og den regionale andelen øker når staten øker tilskuddet (andel 70 %). Kommunens driftstilskudd blir dermed på 36,346 mill. kr i 2025.

Staten foreslår i statsbudsjettet for 2025 å bevilge 139 mill. kr til Vest-Agder-museets nye museumsbygg i Nodeviga. Kristiansand kommune har tidligere gitt tilsagn om å dekke sin andel på 35 mill. kr (2027 kr), når staten bevilger sin andel. Kommunedirektøren foreslår at driftstilskuddet til Vest-Agder-museet utbetales i byggeperioden 2026-2028 (11 mill. kr i 2026, 15 mill. kr i 2027 og 7,2 mill. kr i 2028) slik staten sannsynligvis vil periodisere sine tilskuddsutbetalinger.

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024-2027 økt driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr i 2024 stigende til 2,2 mill. kr fra 2026. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 564 000 kr og 1,1 mill. kr fra 2026.

Ordningen med Fritidsfond videreføres. Fritidsfondet er et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst en fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi.

Innsparingskravet i Kultur og innbyggerdialog er på 5,4 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 3,4 mill. kr.

Kirkelig fellesråd

Driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjetttert på området til Kultur og innbyggerdialog. Dette utgjør 73,6 mill. kr i 2025. Av dette utgjør kompensasjon for pris- og lønnsvekst 3,3 mill. kr.

Kommunedirektøren foreslår at Kirkelig fellesråd tilføres 100 000 kr årlig til håndtering av økte kostnader til varmestyring og brannsikkerhet.

Bystyret vedtok et generelt nedtrekk i driftstilskuddet på 51 000 kr i 2025 stigende til 154 000 kr fra 2027. Kirkelig fellesråd må finne innsparingstiltak i driften for å dekke inn dette.

By- og stedsutvikling

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2024 til 2025 med 67,7 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 20,7 mill. kr. Hovedårsaken til dette er at driftstilskuddet til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) på 105,8 mill. kr flyttes fra området By- og stedsutvikling til området Økonomi og avvikling av Areal- og transport prosjektet (ATP) 6,5 mill. kr.

Noen tiltak som styrker budsjettammen er: økt bevilgning til vinterdrift 10 mill. kr, bevilgning til tiltak innenfor byvekstavtale 10 mill. kr, lavere inntektskrav selvkosttjenestene vann og avløp 23,5 mill. kr. Økt vedlikehold bolig og kommunale bygg 3 mill. kr (4 mill. kr fra 2027).

I samferdselspakken/Byvekstavtalen ligger det inne en forutsetning om 15 % lokal egenandel på tiltak på kommune- og fylkesvegnettet. Det er viktig at tiltakene i porteføljen prioriteres ut fra effekt (for å oppnå trafiksikkerhet og nullvekstmålet) ikke ut fra eierskap til vegen. Det er derfor foreslått å legge hoveddelen av kommunens midler til egenandel (foreslått 10 mill. kr) i drift, slik at det også kan benyttes på fylkeskommunalt veger, og med ambisjon om at fylkeskommunen følger samme prinsipp. Flere av tiltakene som er kritiske for kommunens utvikling, bl.a. Havnegata, Bro over Otra ved Eg og tiltak for effektiv fremføring av buss gjennom Kvadraturen og Lund torv ligger på fylkesveg. Det er derfor i kommunens egen interesse at ikke manglende finansiering av lokal egenandel hindrer rasjonell og effektiv gjennomføring av disse prosjektene.

Eiendom har fått økt budsjett til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid.

Det er vedtatt en utvidelse av energiprojektet med solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Investeringskostnadene til prosjektet er på totalt 108 mill. kr og utgjør 75 mill. kr i perioden. Prosjektet vil ha en effekt på sparte strømkostnader på 2,4 mill. kr i 2025 og økende til 7,1 mill. kr i 2028 (om lag 21 mill. kr i perioden) i driften. Budsjettammen til eiendom er trukket ned tilsvarende. Det er i tillegg lagt inn strømbesparelser på utskifting til LED-lys på utendørs idrettsanlegg med 209 000 kr fra 2026 og 650 000 kr fra 2028.

Plan og bygg får styrket sin ramme med 1 mill. kr til områdeplan for Lagmannsholmen i 2025 og 1 mill. kr til Randesund bydelssenter i 2026.

Fra og med 01.01.25 slås innkjøpsmiljøene i kommunen sammen, og budsjettmidler overføres fra By- og stedsutvikling til Innkjøp.

Innsparingskravet i By- og stedsutvikling er på 5,4 mill. kr i 2028 i forhold til 2024. Økningen fra 2024 til 2025 utgjør 2,5 mill. kr.

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000 kr

	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringer i varige driftsmidler	1 078 347	1 443 643	1 601 508	1 732 570
Tilskudd til andres investeringer	27 570	33 730	16 745	13 393
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	52 137	53 440	54 776	56 145
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	45 000	45 000	45 000	45 000
Sum investeringsutgifter	1 203 054	1 575 813	1 718 030	1 847 109
Kompensasjon for merverdiavgift	-118 583	-168 749	-194 042	-231 474
Tilskudd fra andre	-111 122	-75 205	-156 236	-54 948
Salg av varige driftsmidler	-87 880	-85 066	-32 690	-36 482
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-720	-1 620	-2 916	-27 872
Bruk av lån	-829 000	-1 188 000	-1 246 000	-1 380 000
Sum investeringsinntekter	-1 147 305	-1 518 639	-1 631 884	-1 730 776
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	55 000	60 000	65 000	70 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-100 000	-105 000	-110 000	-115 000
Netto utgifter videreutlån	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Overføring fra drift	0	0	0	-22 000
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	62 540	61 133	34 945	56 841
Bruk av ubundet investeringsfond	-73 289	-73 306	-76 091	-106 174
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-10 749	-12 173	-41 146	-71 333
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd**1. Investeringer i varige driftsmidler**

Beløp i 1000 kr

	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Organisasjon	3 000	3 000	12 100	3 000	21 100
Oppvekst	194 119	272 609	461 404	673 656	1 601 788
Helse og mestring	249 081	456 507	401 141	413 218	1 519 947
Kultur og innbyggerdialog	57 948	30 603	20 488	17 020	126 059
By- og stedsutvikling	574 199	680 924	706 375	625 676	2 587 174
Investeringer i varige driftsmidler	1 078 347	1 443 643	1 601 508	1 732 570	5 856 068

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000 kr

	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Kirken Den Norske (ekskl. mva)	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Egenkapitaltilskudd	943	967	990	1 015	3 915
Randesund kirkegård-utvidelse	250	0	0	0	250
Tveit kirkegård - utvidelse	50	0	0	0	50
Kristiansand kapell - tak	0	0	2 500	0	2 500
Voie kirkegård - utvidelse	11 405	17 841	429	0	29 675
Justeringsrett - til budsjettering	9 923	9 922	7 826	7 378	35 049
Tilskudd til andres investeringer	27 570	33 730	16 745	13 393	91 439

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000 kr	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Ansvarlig kapital KKP (Kr.sand kommunale pensjonskasse)	48 880	50 102	51 354	52 637	202 973
Ansvarlig kapital KLP (Kommunal landspensjonskasse)	3 257	3 338	3 422	3 508	13 525
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	52 137	53 440	54 776	56 145	216 498

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000 kr	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	1 158 054	1 530 813	1 673 030	1 802 109	6 164 005

7.2 Sammendrag investeringsbudsjett

Hovedsatsingen på investeringer følger av vedtatt økonomiplan for 2024-2027 og ligger i hovedsak på vann og avløp (VAR området), Skole, Kultur- og innbyggerdialog og Helse og mestring.

Enkelte kommentarer til investeringsbudsjettet pr. område:

Organisasjon

Det er lagt inn 20,8 mill. kr i perioden til IT kapasitet og sikkerhet av moduler og programmer. I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskifting av aksesspunkter samt brannmur. Det er i tillegg budsjettert med 300 000 kr til iPader til nytt bystyre i 2027.

Samhandling og innovasjon

Det har i tidligere økonomiplaner vært satt av 20 mill. kr i perioden til digitaliseringsprosjekter. Flere av disse er lisenser og må gå over driftsbudsjettet. Kommunedirektøren foreslår at midlene trekkes bort og at digitaliseringsprosjekter prioriteres over driftsbudsjettet.

Oppvekst

Til skolestart i 2024 ble Wilds Minne skole og Vågsbygd skole ferdigstilt. Samtidig ble Åsane skole lagt ned.

Lauvåsen ungdomsskole, ny ungdomsskole på Lauvåsen for 385 elever fra Hånes og Tveit ligger inne med 421 mill. kr. Etter at prosjektet har vært på anbud, er prosjektrammen redusert betydelig i forhold til det som lå inne ved forrige rullering. Skolen er ferdigstilt til skolestart 2027.

Brattbakken skole og bydelshus, barneskole for 600 elever fra Hånes, ligger inne med 281 mill. kr i perioden. Prosjektkostnaden er beregnet til 558 mill. kr. Byggestart er planlagt primo 2028 med ferdigstillelse i løpet av 2029.

Det er lagt inn 176 mill. kr til utvidelse og rehabilitering av Tordenskjoldsgate skole med oppstart bygging i 2026 og ferdigstillelse til skolestart 2028. Det er ved tidligere rullering av økonomiplanen lagt inn driftsmidler til å inngå leieforhold med Kvartal 71 med hensyn til utvikling og bygging av enkelte spesialrom for skolen trenger og som nærmiljøet vi ha nytte av.

Skolebehovsplanen kommer til politisk behandling i januar, etter at økonomiplanen er behandlet. I planforslaget som ble sendt på høring, lå det forslag om at flere skoler burde legges ned/slås sammen.

Eventuelle tiltak som vedtas vil ha innvirkning på investeringsbudsjettet i perioden. Det er derfor gjort en betydelig avsetning på 630 mill. kr i totalt som er periodisert slik at det muliggjør planlegging, oppstart og i noen grad fullføring av skoleutvidelser i planperioden. Ved neste rullering av økonomiplanen vil avsetningen bli fordelt på konkrete prosjekt i samsvar med bystyrets vedtak om skolestruktur.

I arbeidet med del 1 av skolebehovsplanen ble det kartlagt og vurdert oppgraderings-/vedlikeholdsbehov på de eksisterende skolene. I tillegg er det vurdert og kostnadsberegnet nødvendige strakstiltak som bør utføres snarest, uavhengig av øvrige behov på skolene. I investeringsplanen er det avsatt 30 mill. kr i 2025 til disse akutttiltakene.

Bevilgningen på 3 mill. kr til oppgraderingstiltak på de eldste kommunale barnehagene er videreført i perioden i samsvar med behovsutredning som er foretatt.

Det er lagt opp til gjennomføring av oppvekstområdets IKT-plan som legger opp til «1:1 dekning» av IKT-utstyr i skolen. Det ligger inne 61,4 mill. kr i perioden til IKT undervisning/digitalisering i perioden. Noe av bevilgningen benyttes også mot barnehage.

Helse og mestring

Bygging av 6 samlokaliserte boliger med småhusmodell til personer med rusproblematikk på Voie Ringvei blir ferdigstilt i 2027, med planlagt drift fra 2028.

Nytt omsorgssenter på Randesund omhandler riving av 16 sykehjemsplasser, og bygging av 58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 eksisterende omsorgsboliger. Prosjektet forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er lagt inn driftsmidler for 14 nye plasser. Driftsmidler for øvrige plasser håndteres ved omdisponering av driftsmidler i kommunalområdet.

Totalt er det planlagt etablering av 14 nye sykehjemsplasser i økonomiplanperioden.

Nytt omsorgssenter på Strømme omhandler riving av 14 sykehjemsplasser og bygging av nye sykehjemsplasser på samme lokasjon. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet hvilke volum og utforming av bygningsmasse som vil kunne sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Med utgangspunkt i dette, er det meldt inn behov for økning av antall plasser fra tidligere planlagte 28 til 35 nye plasser. I tråd med tidspunkt for ferdigstilling av sykehjemsplasser på Randesund omsorgssenter, og vurderinger knyttet til kapasitetsbehov er ferdigstilling forskjøvet ett år til 2029.

Med bakgrunn i utredningen om effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre er det lagt inn investeringsmidler til en økning fra 84 til mellom 120-144 plasser i det nye omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven. Tidspunkt for ferdigstilling har blitt forskjøvet fra 2030 til 2031, i tråd med forskyvning av ferdigstilling i Strømmehaven. Det er lagt inn investeringsmidler til konseptutredning og prosjektering av «Omsorgssenter 2031» fra 2026.

Det er lagt inn investeringsmidler til Helsehus som er et samarbeidsprosjekt med Sørlandet sykehus med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges ny legevakt og andre kommunale tjenester samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet forventer ferdigstilling av ny bygningsmasse i 2028.

Avlastningstilbudet til habilitering utvides med 7 nye avlastningsplasser i Lundeveien. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026, med drift fra 2027.

Avsetninger til oppstart av bygging av et nytt aktivitetssenter for habilitering er forskjøvet med ett år. Midler til prosjektering er lagt inn fra 2027 med forventet ferdigstilling i 2029. Det pågår utviklingsarbeid på habiliteringsfeltet som vil bli fulgt opp i neste rullering med hensyn til vurdering av riktig kapasitet og tidspunkt for gjennomføring av prosjektet.

Kultur og innbyggerdialog

Kommunedirektøren foreslår at bevilgningen til utbygging av kunstgressbaner økes med 3 mill. kr årlig til 15 mill. kr årlig. på årlig mill. kr, totalt 60 mill. kr i perioden. I tillegg delfinansierer kommunen ny fotballbane på Kongsgård (totalt budsjett 18 mill. kr). Det planlegges rehabilitering av banene på Solvika, Torridal, Fagerholt, Slettheia, Karuss og Flekkerøy.

Kommunedirektøren foreslår at det bevilges netto 10 mill. kr til LED belysning av utendørsanlegg. Dette på bakgrunn av forbud med nåværende lysrør og effektivisering av energiforbruk, samt besparelser på generelt vedlikehold. Investeringsprosjektet gir alene besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 2,2 mill. kr i denne økonomiplanperioden.

I planen om å gjøre Gimle-området til et samlingspunkt for idretten med flere nye idrett- og aktivitetsanlegg, er det behov for å starte opp arbeidene med fordrøyningsanlegg i og rundt dagens Gimlebane før opparbeidelse av 11er fotballbane med kunstgressdekke. Cowi AS har utredet delprosjektet fordrøyningsanlegg. Bakgrunnen for dette er tidligere utredninger i mulighetsstudiet knyttet til overvannsproblematikk. Utredningen viser oppsummert et fordrøyningsanlegg basert på en kombinasjon av kassettløsninger, basseng og fyllingsmasser. Grovkalkylen viser et investeringsbehov på 12,5 mill. kr.

Idda Arena ble ferdigstilt i 2010/2011 og består blant annet av en ishall med ishockeybane og curlinghall. For å produsere is benyttes et kjøleanlegg som bruker kjølemediet ammoniakk for å kjøle ned vann og skape is. Hallene er i bruk dag, ettermiddag og kveld. Anlegget opplever oftere driftsstans. Med bakgrunn både i anleggets alder, drift og risiko for utslipp har det vært nødvendig å vurdere en rehabilitering/ombygging av kjøleanlegget. Utbedringstiltaket haster og planlegges gjennomført i 2025. Det er et samlet investeringsbehov på ca. 10 mill. kr.

Kommunedirektøren foreslår at kontoravdelingen i hovedbiblioteket ombygges til nye kontorlandskap for å få en bedre arealutnyttelse. Dette kan gi mulighet for å frigjøre lokaler i Rådhuskvartalet/Knudsengården ved en samlokalisering av ansatte fra andre enheter på biblioteket. Det er lagt inn 5,2 mill. kr til investeringen.

I klimabudsjettet er det foreslått å anskaffe miljøstasjoner for kildesortering på kommunens utendørs idrettsanlegg. Total kostnad for prosjektet er på 800 000 kr i perioden.

Kirkelig fellesråd

Det generelle investeringstilskuddet til Kirkelig fellesråd har tidligere vært på 3,5 mill. kr. Kirkelig fellesråd melder om store utbedringsbehov og Kommunedirektøren foreslår å øke dette til 5 mill. kr. I tillegg kommer egenkapitaltilskudd på 943 000 kr. Det er i økonomiplanen vedtatt en utvidelse av Randesund kirkegård til 32,5 mill. kr med ferdigstilling 2025 og en utvidelse av Tveit kirkegård til 11,25 mill. kr med ferdigstilling i 2025. Beregninger viser at Voie kirkegård ikke vil ha ledig kapasitet om ca. 6 år. Det er derfor vedtatt utvidelse av Voie kirkegård med 29,7 mill. kr i perioden med ferdigstilling i 2029. Det er videre vedtatt utbedring av skifertak på Kristiansand kapell til 2,5 mill. kr i 2027.

By- og stedsutvikling

Investeringsbudsjettet til by- og stedsutvikling er omfattende og består av mange prosjekter. Arbeidsplaner og faste bevilgninger ligger fast i perioden.

Bystyret har nettopp vedtatt byvekstavtale for Kristiansandsregionen. I denne avtalen er det en forutsetning om lokal egenandel for tiltak på 15%, basert på porteføljen som lå til grunn for stortingsbehandlingen. Kostnadstallene som ligger til grunn for beregningen av lokal egenandel er gamle og det må legges til grunn generell prisstigning og usikkerhet i plangrunnlaget. Det legges derfor inn 5 mill. kr årlig i investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene. Dette er i tillegg til 10 mill. kr årlig på driftsbudsjettet.

Det er tidligere vedtatt utvidelse av energiprogrammet med 75 mill. kr i perioden til energibesparende tiltak primært til solceller på tak kombinert med batteribank. Dette er beregnet at dette gir 21 mill. kr i reduserte strømkostnader i perioden. For å skifte ut to eldre pelletsanlegg til mer miljøvennlig løsning er det satt av 8,8 mill. kr, som gir reduserte energikostnader på 3 mill. kr i perioden. Det er satt av 8 mill. kr til brannsikring av kommunale bygg og det er bevilget 13 mill. kr i perioden til utskifting av eldre heiser, samt 8 mill. kr til radontiltak i formålsbygg.

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov. KBR har definert sitt arealbehov og det er nødvendig å lage en ny behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I økonomiplanen er det satt av planleggingsmidler med 1 mill. kr i 2025 og 2 mill. kr i 2026. Det er videre gjort en avsetning til prosjektet med 80 mill. kr.

Til rehabilitering av kommunale boliger er det en årlig bevilgning på 3 mill. kr, totalt 12 mill. kr i perioden. I tillegg er det lagt inn midler til kjøp og oppgradering av kommunale boliger. Det er lagt inn salgsinntekter ved salg av kommunale boliger med til sammen 66 mill. kr skal brukes til rehabilitering eller kjøp av nye tilpassede boliger.

Oppgradering av Domkirkens menighetshus er på bakgrunn av kommunens økonomi tatt ut av investeringsprogrammet. Det er lagt inn 3,5 mill. kr i 2027 til utbedring av bygget over driftsbudsjettet.

I perioden er det blant annet satt av, 62,5 mill. kr til utbedring av dammer og 27,8 mill. kr til vei, skifte gatebelysning til LED og utskiftning av råtne gatelysstolper. Til kjøp av transportmidler og maskiner er det bevilget totalt 139,2 mill. kr i perioden.

Det er budsjettet med salgsinntekter knyttet til utleieboliger, boligpolitiske prosjekter, fast eiendom og utbyggingsområder på 242 mill. kr. Kostnadssiden er på 43 mill. kr.

Investeringer knyttet til selvkostområdet vann og avløp utgjør 1,9 mrd. kr i perioden. Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er total innarbeidet 400 mill. kr i økonomiplanen i perioden. Valg av renseløsning fremmes i egen sak høsten 2024.

Reservevannforsyning øst for byen er estimert til 800 mill. kr for nytt ledningsnett, hvorav 130 mill. kr er bevilget i perioden. I tillegg kommer nytt vannbehandlingsanlegg ved Grimevann i samarbeid med Lillesand kommune. Det er avsatt 205 mill. kr i perioden til dette.

8 Kommunens områder

1 Organisasjon

1.1 Kort om området

Organisasjon ble omorganisert med virkning fra 2024. Det ble gjennomført organisatoriske endringer for å støtte tjenesteområdenes behov på en bedre måte. Grensesnitt mellom tjenester er tydeliggjort, relaterte oppgaver er samlet og fagmiljøene er styrket. Antall kommunalsjefer ble redusert fra 5 til 3 og HR fjernet en avdelingslederstilling. Det partssammensatte arbeidet og samarbeid med vernetjenesten er endret i betydelig grad og i positiv utvikling.

Organisasjon har 111 faste årsverk fordelt på 122 fast ansatte. I tillegg kommer lærlinger, som varierer i antall mellom ca. 150-180 personer. Området er fra 2024 organisert i kommunalsjefsområdene HR, IT samt Politikk og Administrasjon. Tjenestene Bedriftshelsetjenesten og Beredskap/Informasjonssikkerhet er direkte underlagt organisasjonsdirektøren.

Kommuneadvokaten er direkte underlagt funksjonen som assisterende kommunedirektør, som pr. tid ivaretas av organisasjonsdirektøren.

Kommuneadvokatkontoret bistår kommunen i barnevernssaker, personalsaker, erstatningssaker i og utenfor kontrakt, i saker som gjelder entrepriserett, offentlige anskaffelse, statsstøtte, fast eiendom, VA-juss, forvaltnings- og kommunalrett, og enkelte forretningsjuridiske felt. Kommuneadvokaten holder interne kurs innen disse fagfeltene.

Kommunalsjefområdet HR består av avdeling for Lederstøtte og avdeling for Rekruttering og kompetanse. Tjenesteleveranser omfatter ansvar for personaltjenester, overordnet arbeidsgiverpolitikk, IA-arbeid, HMS, lønnspolitikk og -forhandlinger, rekruttering av ledere og nøkkelpersoner, lederstøtte, organisasjonsutvikling, partsarbeid, hovedtillitsvalgte og fagopplæring (tidligere «lærlingtjenesten»). I tillegg ytes tjenester innen lederopplæring, lederutvikling og bistand i komplekse personalsaker.

Kommunalsjefområdet IT består av avdeling for Arkitektur og utvikling, avdeling for Infrastruktur og avdeling for Drift- og brukerstøtte. IT er rådgivere for tjenesteområdene i deres utviklingsprosjekter og sørger for sikker og stabil drift for kommunens infrastruktur, nettverk, telefoni, eksisterende systemportefølje, skyløsninger og Office/Microsoft 365. IT designer fremtidige løsninger og plattformer samt leverer IT brukerstøtte til ansatte, tjenestene og folkevalgte. IT har fagansvar for bredbåndsutbygging i kommunen.

Kommunalsjefområdet Politikk og administrasjon er delt i Politisk- og administrativt sekretariat (PAS) og Dokumentsenteret. PAS yter støttetjenester for administrativ ledelse, har ansvar for gjennomføring av kommune-, fylkesting- og stortingsvalg og er sekretariat for politisk ledelse og politiske utvalg i kommunen. Elevombudet og Personvernombudet inngår også i denne avdelingen. Dokumentsenteret er ansvarlig for kommunens digitale arkiver, journalføring av inn- og utgående korrespondanse i aktuelle systemer, publisering i offentlig journal, behandling av innsynskrav og tilrettelegging for digital samhandling internt og med innbyggere og næringsliv.

Bedriftshelsetjenesten er fagkyndig og rådgivende tjeneste innen forebyggende HMS-arbeid. Tjenesten bistår arbeidsgiver og arbeidstakere med å følge opp arbeidsmiljøet i virksomheten.

Beredskapssjef har ansvar for beredskap og informasjonssikkerhet.

1.2 Hovedutfordringer

Organisasjon støtter Helse og Mestring i forhold til oppfølging av NOU 2023: 4, Tid for handling, Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Fokus er arbeidsgiverutfordringer. TØRN som metode skal medvirke til mer formålstjenlig oppgavedeling, ansvar, organisering og arbeidstidsordninger mm. Læring og erfaringer er overførbare til andre tjenestesektorer.

Organisasjon er opptatt av å digitalisere området tjenester i større grad.

Reduksjon av sykefravær er en utfordring for kommunen. IA-innsatsteam støtter ledere i komplekse enkeltsaker innenfor sykefravær samt forebyggende tiltak på individ- og gruppenivå. Støtten gis der sykefraværet er størst. BHT støtter direktørområdene med svangerskapsveiledning.

HR bistår tjenesteområdene med noe rådgivning innen heltid/heltidskultur samt uttak statistikk og kommentarer til dette ved rapportering tertial/år.

IT jobber systematisk med sikkerhets- og beredskapstiltak innenfor det digitale trusselbildet, og for å kunne være gode rådgivere overfor tjenesteområdene. IT er en sentral bidragsyter inn imot områdene i arbeidet med ROS-analyser. IT bistår sektorene i utnyttelsen og sammenkoblingen av løsninger opp mot eksisterende fagsystemer. I kommuneplanens samfunnsdel fremkommer det at kommunen skal legge til rette for deling av data, og at kommunen skal satse på økt andel analyse av data for utviklingsformål. IT vil bistå de store fagområdene i deres behov for å sanke, lagre, forvalte, bearbeide og dele data.

Systemleveranser går i økende grad over fra lokalt installert til sky. For IT gir dette utfordringer rundt etablering og forvaltning av integrasjoner systemer imellom både i sky og lokalt, og fører til en dreining av kompetanse- og kapasitetsbehov internt.

IT medvirker til forsvarlig tilgangskontroll og sikkerhetspraksis for å kunne automatisere prosesser og gjenbruke data inn i flere systemer.

Infrastrukturen er kritisk bærer av stadig flere digitale løsninger, både internt i kommunen og ut mot innbyggerne. Alt fra dørlås-systemer, kameraovervåking, telefoniløsninger, sykesignalanlegg og sykehjemsbeboernes egne enheter benytter kommunens etablerte tekniske anlegg, infrastruktur og nettverk. Tilsvarende gjelder den økende graden av sensorer og IoT-teknologi (ting som kan kobles til internett), behovet for datasanking og -bearbeiding.

For Dokumentsenteret gjenstår mye arbeid for å få mer papirpost over i digitale kanaler og det vurderes digitaliseringstiltak. Det er anskaffet robot som skal bidra til mest mulig fulltekstpublisering.

1.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Heltidsprosjekt oppgaver inn i ordinær drift	-2 364	-2 364	-2 364	-2 364
Innsparingstiltak administrasjon	-513	-1 025	-1 537	-1 537
Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk (slå sammen områder og redusere antall kommunalsjefer)	-450	-900	-900	-900
Nærværssatsing inn i ordinær drift	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Reduksjon områderammer	-185	-359	-543	-543
Totalsum	-4 563	-5 700	-6 396	-6 396

Innsparingskrav i forhold til administrasjon og reduksjon områderammer, samt innsparingstiltak på 513 000 kr fra 2024 løses ved at HR, PAS og IT alle tar ned bemanningen med 0,5 årsverk ved naturlig avgang.

Innsparingskravet «bystyrets vedtak reduserte årsverk» har halvårseffekt i 2025 og Organisasjon vil jobbe med å konkretisere hvordan innsparingskravet skal løses inntil effektivering høsten 2025.

Innsparingskravene i forhold til heltidsprosjektet og nærværsatsing vil måtte løses gjennom reduksjon i antall årsverk ved naturlig avgang hos HR. Som følge av at Helse og Mestring har bruk for økt støtte inn mot omstilling/TØRN, er det avtalt at noen ressurser kompenseres derfra ved bruk av øremerkede ressurser som dermed reduserer innsparingsbehov de to første årene i perioden.

1.4 Hovedprioriteringer

I 2025 er det Stortingsvalg, og Organisasjon v/PAS er ansvarlig for en trygg og sikker gjennomføring av valget. Dette er et omfattende arbeid som allerede er godt i gang, og i tråd med vedtatt gjennomføringsplan.

Det prioriteres samarbeid om lederstøtte TØRN/IA-arbeid til enhets- og avdelingsledere i H/M og støtte til arbeidstrening og muligheter for kvalifiseringsløp for husassistenter/avdelingsverter. Økte rammer fra bystyret til lærlinger, sammen med målrettede tilskudd fra NAV og fylkeskommunen, gjør det mulig å prioritere styrking av kommunens fagopplæring og mulighet for å øke antallet unge voksne som går inn i løp mot fagbrev eller kompetansebevis. Det igangsettes prøveordninger i dialog med tillitsvalgte der kvalifikasjonsprinsippet ikke er til hinder for fast stilling i kommunen. Selv om denne innsatsen vil kunne omfatte mange tjenester, er arbeidet spesielt relevant for kommunen som virkemiddel for å løse framtidens personellutfordringer innen helse og omsorgssektoren.

Det anskaffes digitalt verktøy for kompetansestyring. Prosjektet gjennomføres som pilot i H/M i 2025-26 og deretter med mulighet for at de andre direktørområdene kan kobles på.

Det foreslås at det brukes 1,2 mill. kr av midlene kommunen har fått i integreringstilskudd til å ansette 5 innvandrere med høyere utdanning som traineer i 2025 og 2026. Dette for å hjelpe denne gruppen arbeidstakere inn i arbeidslivet.

Det er gjennomført konseptfase for digitalisering av rekrutteringsprosessen. Prosjektet fortsetter i 2025 med målsetting å forenkle søknads- og arbeidsprosesser og fjerne en rekke feilkilder.

IT prioriterer støtte til de store tjenesteområdenes utviklingsprosjekter for å skifte ut store og sentrale fagsystemer, herav ERP (Enterprise Resource Planning) og EPJ (Elektronisk pasientjournal). Dette arbeidet vil pågå store deler av økonomiplanperioden og innebærer komplekse anskaffelses- og implementeringsprosjekter for flere tusen ansatte. Innføring av EPJ kan ut over systemanskaffelsen føre til andre omfattende kostnader som skyldes systemoppgraderinger for å opprettholde tilfredsstillende funksjonalitet.

IT samarbeider med KS om videreutvikling og forbedring av fellesløsninger/-komponenter, herav DigiOrden (styringsverktøy for informasjonsforvaltning og verktøy for veilederen Orden i eget hus). IT bidrar også inn i KS' Fagrådet for Virksomhetsarkitektur, og prosjektet Felles kommunal arkitektur.

Sikre mobil- og bredbåndstjenester er en grunnleggende forutsetning for digitalisering i alle deler av samfunnet, og har stor betydning for hvordan kommunen organiserer fremtidens helsetjenester, utdanning og arbeidshverdag. IT kartlegger områder det kan søkes støtte for i den statlige

bredbåndstøtteordningen. Målsettingen for mobiltelefoni er god innendørs og utendørs dekning både på tale og data i områder hvor folk bor, jobber og ferdes.

HAMU/kommunedirektør har prioritert at BHT særlig skal bistå arbeidsgiver med utarbeidelse av ROS av arbeidsmiljø, utarbeide samarbeidsplaner, bistand i forhold til arbeid med risikovurdering og oppfølging av vold og trusler mot ansatte, samt bistand i det systematiske AKAN arbeidet

1.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

1.5.1 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn sammenlignbare storbykommuner når det gjelder andel personer som står utenfor utdanning og arbeidsliv. Det gjelder særlig ungdom. Utenforskap har nær sammenheng med at en for stor andel av de unge fullfører faller ut av videregående utdanning. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. Det medfører et særlig ansvar for å tilby lærlingplasser, samt god kvalitet på oppfølging av lærlinger så de ikke faller ut av utdanningsløpet.

Det er et stort potensial for økt sysselsetting ved å legge til rette for at flere av de som mottar helserelaterte ytelser kan være helt eller delvis i arbeid. Mest mulig kvalifisering og opplæring bør skje på de aktuelle arbeidsplassene. Det gir reell arbeidserfaring. Kommunen ønsker å være offensiv når det gjelder opplæring og arbeidstrening for personer som er utenfor arbeidslivet blant annet gjennom å tilby praksisplasser.

Økt lærlingsatsing med fokus på alternative opplæringsløp og å utfordre muligheter for oppmykning av tilsettingsreglementet i kommunen, er noe av det arbeidet fokuserer på. I tillegg vil en traineeordning for innvandrere med høyere utdanning bli igangsatt.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Antall lærlingeplasser er økt	170	175	175

1.6 Planoppgaver

I planstrategien for Kristiansand kommune fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for perioden. Følgende planer skal følges opp av Organisasjon:

Livsfasepolitikk

Det er i tråd med vedtatt helhetlig arbeidsgiverpolitikk å tenke livsfasepolitikk for alle ansatte. Arbeidet med en livsfasepolitikk igangsettes høsten 2024 med forventet ferdigstilling våren 2025.

1.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Organisasjon	242 942	251 213	301 611	295 586	298 867	291 667
Sum	242 942	251 213	301 611	295 586	298 867	291 667

Organisasjon sitt driftsbudsjett er fra 2024 til 2025 økt med 40 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 10,4 mill. kr. Hovedårsaken til økningen er overtakelse av ansvaret for forsikring som har økt budsjettet med 33,6 mill. kr. Budsjetter er også økt med 6,1 mill. kr som følge av avvikling av stortingsvalg 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	251 213	251 213	251 213	251 213
Sum Deflator	4 131	4 131	4 131	4 131
Sum Lønns- og prisjustering	6 280	6 280	6 280	6 280
Tidligere vedtatte tiltak				
Folkevalgt opplæring	0	0	-513	-513
Valgavvikling	6 139	0	6 150	0
Ytterligere økning læringer	862	862	862	862
Andre tiltak	-410	-218	-218	-218
Sum Tidligere vedtatte tiltak	6 590	644	6 280	130
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-4 113	-4 800	-5 496	-5 496
Vedtatte endringer	12 888	6 255	11 196	5 046
Vedtatt ramme	264 101	257 468	262 409	256 259
Sum Innsparingstiltak	-450	-900	-900	-900
Nye tiltak				
2 HVOer (1,8 årsverk) flyttes fra HM til Organisasjon	1 450	1 450	1 450	1 450
Arealoptimaliseringsprosjektet - delfinansiering	-100	-100	-100	0
Digitale tjenester Min side overføres til SI, digitalisering	-420	-420	-420	-420
Digitalt kompetansestyringssystem	0	1 150	1 150	0
Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026	460	460	0	0
Forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon	26 583	26 583	26 583	26 583
HMS HVO 1 årsverk flyttes fra Oppvekst til Organisasjon	790	790	790	790
HR stilling 20% overføres fra Organisasjon til Eiendom	-210	-210	-210	-210
Jubilant fest økt budsjett	256	256	256	256
Lederutviklingsprogrammet	250	250	250	250
Medlemskontingent Region Kristiansand overføres fra Organisasjon til	-1 671	-1 671	-1 671	-1 671
Samhandling og innovasjon og reduseres				
Overtakelse av studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse	300	300	300	300
Reduserte reiseutgifter Areal og miljøutvalget overføres til Organisasjon	-154	-54	-54	-54
Sekretariatfunksjon for Eldrerådet overføres fra Kultur og	154	154	154	154
innbyggerdialog til Organisasjon				
Økte kostnader kantinedrift Rådhuskvartalet Varodd	400	400	400	400
Økte kostnader forsikringer - nytt anbud	7 000	7 000	7 000	7 000
Økte kostnader Microsoft lisenser	1 200	1 200	1 200	1 200
Økte kostnader politisk virksomhet	62	62	62	62
Andre tiltak	410	218	218	218
Sum Nye tiltak	36 760	37 818	37 358	36 308
Sum Integreringstilskudd	1 200	1 200	0	0
Nye tiltak og realendringer	37 510	38 118	36 458	35 408
Ramme 2025-2028	301 611	295 586	298 867	291 667

Tidligere vedtatte tiltak

Folkevalgt opplæring

Bystyret har vedtatt at folkevalgtopplæringen i 2027 skal være i et kommunalt bygg, og gjennomføres uten vesentlige merkostnader. Beparelsen er på 500 000 kr.

Ytterligere økning læringer

Budsjettet til læringer økes med 862 000 kr i 2025.

Nye tiltak

2 HVOer (1,8 årsverk) flyttes fra HM til Organisasjon

1,8 årsverk hovedverneombud er flyttet fra Helse og mestring til Organisasjon. Det gjøres en justering på 1,45 mill. kr mellom områdene.

Arealoptimaliseringsprosjektet - delfinansiering

I prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplasser blir det kjøpt inn nye PCer i deler av 2. etg. i Rådhuskvartalet. Som følge av det forventes en besparelse på mindre innkjøp av nytt PC-utstyr på 100 000 kr i 3 år for Organisasjon.

Digitalt kompetansestyringssystem

Det ligger forslag om en bevilgning på 1,15 mill. kr i 2026 og 2027 til digital kompetansestyring.

Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026

Det er gjort en avtale om at Oppvekst og Helse og mestring dekker 25% hver av kostnadene til jordmorstilling i 2025 og 2026 ettersom jobben som gjøres fører til besparelser i deres områder.

Forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon

Overføring av forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon. Overføringen skjer fordi økonomirådgiveren for Organisasjon nå er hovedkontakt for kommunens forsikringer.

HMS HVO 1 årsverk flyttes fra Oppvekst til Organisasjon

1 årsverk hovedverneombud er flyttet fra Oppvekst til Organisasjon. Det flyttes 790 000 kr mellom områdene.

Lederutviklingsprogrammet

Det er lagt inn 250 000 kr i økt ramme til lederutviklingsprogrammet.

Overtakelse av studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse

Organisasjon overtok fra høsten 2024 ansvaret for studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse fra Kultur og innbyggerdialog. Beløpet på 300 000 kr er beregnet ut fra 35% stiling.

Økte kostnader kantinedrift Rådhuskvartalet Varodd

Fremforhandlet kontrakt vedrørende kantinedrift er 400 000 kr høyere enn den tidligere avtale. Et viktig moment i den nye avtalen er at Varodd har flere personer som har ulike former for praksis/arbeidstrening knyttet til kantinedrift i Rådhuskvartalet.

Økte kostnader forsikringer - nytt anbud

Det er varslet fra kommunens forsikringsmegler at forsikringspremien for 2025 kommer til å øke med ca. 7 mill. kr. Det skyldes blant annet spesielt høy prisstigning i forhold til eiendomsindeksen, noe som gjelder for alle kommuner. Forsikringspremien øker også som følge av høye skadetall på eiendom og motorvogn.

Økte kostnader Microsoft lisenser

Lisenskostnaden for Microsoft har økt med 1,2 mill. kr ut over budsjett.

1.8 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan					Sum Økonomiplan
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Ipad til bystyret	600	0	0	300	0	300	0
IT-kapasitet og sikkerhet		3 000	3 000	11 800	3 000	20 800	0
Sum Investeringer	600	3 000	3 000	12 100	3 000	21 100	0

Ipad til bystyret

Etter kommunevalget i 2027 vil det nye bystyret ha behov for nye iPader. Investeringsbevilgningen er på 300 000 kr. Total prosjektkostnad på 600 000 kr skyldes innkjøp av iPad vedrørende nytt bystyre i 2023.

IT-kapasitet og sikkerhet

Prosjektet er en løpende bevilgning og benyttes til nødvendige tiltak for å vedlikeholde den tekniske standarden på infrastrukturen. Det omfatter blant annet vedlikehold av datanettet og serverparken, samt ulike sikkerhetstiltak. Noen av tiltakene er i tråd med planlagte behov, mens andre behov igjen kommer som en følge av akutte hendelser.

I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskiftninger av aksesspunkter samt brannmur.

2 Økonomi

2.1 Kort om området

Innenfor økonomiområdet er det fem kommunalsjefområder med hvert sitt områdeansvar: Virksomhetsstyring, Økonomistyring inkludert eierskap, Innkjøp, Regnskap og Lønn. Økonomi fungerer som en sentralisert stabs- og støttetjeneste for de andre tjenesteområdene i kommunen. Totalt er det omtrent 76 ansatte i økonomiområdet fordelt på 71,6 årsverk. Budsjettet for kontrollutvalget og tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS er også en del av økonomiområdets budsjettramme.

Virksomhetsstyring har det overordnede ansvaret for virksomhetsstyring, internkontroll og resultatoppfølging i Kristiansand kommune. Økonomistyring er en sentralisert tjeneste som har hovedansvaret for utarbeidelse av kommunens økonomiplan, tertialrapportering og overordnet økonomistyring for områdene. Innkjøp er en sentralisert tjeneste og gjennomfører alle anskaffelser over 100 000 kr.

Regnskap er ansvarlig for både den løpende regnskapsføringen og gjennomføringen av årsoppgjøret for ca. 35 særregnskaper, i tillegg til å håndtere bykasseregnskapet. Finansforvaltningen ivaretas også her, samt ansvaret for administrasjonen av kommunens økonomisystem.

Lønnsavdelingen har ansvar for å sikre riktig utbetaling av lønn, innrapportere lønnsopplysninger, samt søke refusjoner for alle ansatte i kommunen. Lønnsavdelingen forvalter også systemeierskapet til kommunens lønns- og personalsystem.

2.2 Hovedutfordringer

I økonomiplanperioden 2025-2028 vil innføring av nytt Enterprise Resource Planning (ERP) system være den største utfordringen og prioriteringen. Systemet skal være på plass senest 1. januar 2026, og både før og etter implementeringen vil det kreve betydelige ressurser fra alle kommunalsjefområdene. I 2025 og 2026 vil slutfasen og innføringen av det nye systemet primært påvirke Lønn og Regnskap, og fortsatt kreve en 100 % stilling fra Virksomhetsstyring. Fokus vil være på utviklingsarbeid, effektivisering og digitalisering. Systemendringen vil påvirke hele kommunen, med endringer i prosesser, nye systemer og opplæring.

For virksomhetsstyring er en av de største utfordringene å sikre tilstrekkelig kapasitet til å følge opp behov og ønsker fra de store tjenesteområdene. Dette gjelder både fasilitering, implementering, bistand og samarbeid i relevante arbeidsprosesser, samt å sikre tilstrekkelig kapasitet for forenkling, utvikling, drift og vedlikehold av IT-systemene området har ansvar for. Enkel og god tilgang på masterdata og andre data som er av god kvalitet og strukturert på måter som gjør dem enkle og effektive å benytte er også en utfordring.

I Økonomistyring er hovedutfordringen å sikre god samhandling og standardiserte tjenester for områdene for å kunne legge til rette for best mulig bistand og oppfølging i forbindelse med økonomistyringen i områdene. Den økonomiske situasjonen i Helse og mestring og Oppvekst er fortsatt en av de største utfordringene i hele kommunen. Forbedring av økonomistyringen i disse områdene forblir en hovedprioritet, spesielt når det gjelder styringssystemene som er knyttet til ISF-modellene.

Innkjøp har fortsatt stort fokus på å sikre gyldig avtaledekning for kommunens innkjøpsbehov, men står fremdeles i en presset situasjon når det gjelder kapasitet og muligheten til å omfordele ressurser til avtaleoppfølging. Fokuset på nye klima- og miljøbestemmelser vedvarer, selv om forslaget til ny anskaffelseslov innebærer endringer i de gjeldende bestemmelsene. Utfordringene med å øke kompetansen innen IT-systemanskaffelser, GDPR, og databehandleravtaler er fortsatt aktuelle.

For Lønn er det krevende å klare og vri ressursene fra den daglige lønnsdriften og fraværarbeidet med korte saksbehandlingsfrister. Lønn ønsker å gå fra «brannslukking» til økt forebyggende aktivitet som kan bidra til at data som kommer inn til lønn blir rett første gang. Konsekvensene av feil på lønnsområde kan fort utgjøre et betydelig omdømmetap for kommunen, i tillegg til det økonomiske tapet. Lønnsprosessene er svært komplekse både hva gjelder systemlandskap og integrasjoner, antall transaksjoner og antall ansatte som manuelt registrerer data som danner grunnlag for lønn. I tillegg er fagsystemansvaret for HRM en stor og krevende oppgave som har vokst betydelig i omfang. Forvaltningen av systemoppsettet, grunndata og tilganger er svært manuell, og konsekvensene av feil ofte svært store. Her arbeides det med å forbedre kvalitetssikringen.

2.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Virksomhetsstyring	-1 000	-50	-50	-50
Økonomistyring	-55	-1 203	-1 368	-1 368
Innkjøp	0	-550	-1 000	-1 000
Regnskap	0	-200	-200	-200
Lønn	0	-100	-100	-100
Totalsum	-1 055	-2 103	-2 718	-2 718

For å imøtekomme innsparingskravene blir bemanningen gradvis redusert gjennom naturlig avgang der det er mulig, i tillegg til generelle kostnadskutt i samtlige kommunalsjefområder. I perioden gjennomføres også en rekke ekstra tiltak for å styrke områdets evne til å håndtere uforutsette hendelser og kommunens samlede innsparingskrav. I 2025 opparbeider området seg en reserve da det vil være en vakant 100 %-stilling. Deler av innsparingskravet vil bli sett i sammenheng med organisasjonsutviklingsprosessen som vedtas ved utgangen av 2024.

2.4 Hovedprioriteringer

I tillegg til innføring av Enterprise Resource Planning (ERP) system, vil lederopplæring og lederstøtte være prioriteringer som vil involvere hele økonomiområdet. Opplæringen på det overordnede styringssystemet er ferdigstilt, med fem videomoduler. I tillegg leder Organisasjon et fellesprosjekt mellom stabsområdene for å utvikle lederopplæring og opplæring av merkantile som blir tilgjengelig digitalt. Lønn arbeider tett sammen med HR i innholdsproduksjonen for så sikre sammenheng mellom regelverk og praktisk utførelse innenfor ulike personalforvaltningstema. Også andre deler av Økonomi er aktive bidragsyter til innholdsproduksjonen. Videre er gevinstarbeid og økt bruk av styringsinformasjon og analyser viktige satsningsområder for å forbedre økonomistyringen generelt.

Hovedprioriteringene for Virksomhetsstyring er å forbedre og videreutvikle ledelsessystemer og metoder for virksomhetsstyring. Dette innebærer videreutvikling av gode nøkkeltall og vesentlig styringsinformasjon for ledere på ulike nivåer for å sikre måloppnåelse, kvalitet og effektiv drift. I tillegg prioriteres bistand til organisasjonen i forbindelse med å ta i bruk risikostyringsmodulen i Styringsportalen, og konkretisering av hvordan risikostyringen kan forbedres. Mer systematisk oppfølging av internkontrollen på overordnet nivå er også sentralt utviklingsarbeid som er prioritert, i tillegg til tilpasninger av porteføljestyringen og systematisk gevinstoppfølging.

Økonomistyring har fokus på rådgiving og god økonomistøtte til direktører og kommunalsjefer i tjenestemrådene. Den økonomiske situasjonen er fortsatt alvorlig, og bistand til områdene i arbeid med gevinstrealisering prioriteres, sammen med evaluering og videreutvikling av ulike innsatsstyrte finansieringsmodeller som benyttes i Helse og mestring og Oppvekst. Det vil blant annet være behov for godt samarbeid med Innkjøp på oppfølging av avtaler og realisering av økonomiske effekter ved nye avtaler.

Innkjøp vil fra 01.01.2025 slås sammen med innkjøperne fra by- og stedsutvikling. Å få til en vellykket sammenslåing og integrering av de to innkjøpsmiljøene vil være en viktig prioritering fremover for Innkjøp. Videre vil arbeid med ny anskaffelsesstrategi, samt implementere nytt innkjøpsanalyseverktøy være viktige arbeidsoppgaver kommende år. Verktøy for innkjøpsanalyse vil gi mer kunnskap om kommunens ulike innkjøp, bidra til bedre internkontroll, og gi forventede økonomiske gevinster knyttet til priskontroll og bedre avtaleoppfølging fremover. Videre arbeid med å sikre god avtaledekning og -oppfølging på innkjøpsavtalene er også en sentral prioritering fremover. God opplæring av bestillere utenfor Innkjøp er også viktig for å øke avtalelojaliteten.

Regnskap vil prioritere ressurser opp mot anbudsrunder av nytt ERP-system, slik at prosessen og det ekstra arbeidet dette medfører blir håndtert. I løpet av økonomiplanperioden vil flere ansatte i Regnskap gå av med pensjon, og videreføring av kompetanse må derfor prioriteres.

Det er økte krav og behov for kvalitetssikring og mer systematisk internkontroll og analyse. Lønn vil derfor fortsette å prioritere arbeidet med kontinuerlig forbedring av driften innenfor lønns og personalforvaltning i hele kommunen under overskriften "Rett første gang". I tillegg har Lønn en betydelig sårbarhet på forvaltning av HRM, og det prioriteres derfor arbeid med å lære opp flere ressurser innenfor kommunalsjefområdet.

I tillegg til innføring av nytt ERP-system, er Lønn en sentral bidragsyter i arbeidet med implementering av Tieto Ressursstyringsystem. Systemet vil fra 2025 være tidregistreringssystem for Helse- og mestring, samt en rekke andre enheter i kommunen som har besluttet å ta dette i bruk. Det vil kunne bidra til å effektivisere arbeidsprosessene på lønns- og personalområdet, samt bidra til økt kvalitet på lønnsdata. Det er derfor viktig å gjøre et solid arbeid i oppsett av system, integrasjon og prosedyrer for bruk av system og internkontroll som sikrer rett lønns- og fraværdata inn i HRM som grunnlag for riktig lønn, refusjon og rapportering.

2.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

2.5.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Periodemål: Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp.

Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Det skal vurderes hvorvidt alternative løsninger for behovsdekning kan være mindre miljøbelastende gjennom hele livsløpet. I Kristiansand kommune skal det derfor stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

2.6 Planoppgaver

Følgende planer skal utarbeides og følges opp av økonomiområdet i perioden 2025-2028:

Anskaffelsesstrategi

Arbeidet med ny anskaffelsesstrategi har tidligere blitt utsatt i flere omganger. Ny revidert plan for ferdigstilling er sommeren 2025.

Finansstrategi og finansreglement

Finansstrategien og finansreglementet ble vedtatt i 2019. Arbeidet med revisjon av nytt finansreglementet startet opp i 2024 og det forventes vedtak i løpet av våren 2025.

Handlingsregler og måltall

I økonomiplanperioden vil vedtatte handlingsregler og måltall evalueres for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi. Arbeidet er startet opp i 2024 og vil legges frem politisk i 2025.

2.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Økonomi	121 268	125 498	215 918	216 870	218 255	218 255
Sum	121 268	125 498	215 918	216 870	218 255	218 255

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 85,7 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 4,7 mill. kr. Endringene i budsjettrammen skyldes i hovedsak at tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) er overført fra By- og stedsutvikling til Økonomi, og at forsikringsbudsjettet er overført til Organisasjon.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	125 498	125 498	125 498	125 498
Sum Deflator	1 540	1 540	1 540	1 540
Sum Lønns- og prisjustering	3 137	3 137	3 137	3 137
Tidligere vedtatte tiltak				
Klima- og miljøkrav i Innkjøp	-538	-538	-538	-538
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-538	-538	-538	-538
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-605	-1 203	-1 818	-1 818
Vedtatte endringer	3 534	2 936	2 321	2 321
Vedtatt ramme	129 032	128 434	127 819	127 819
Sum Innsparingstiltak	-450	-900	-900	-900
Nye tiltak				
1 årsverk overført fra By- og stedsutvikling til Innkjøp	940	940	940	940
Forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon	-26 583	-26 583	-26 583	-26 583
Innføring av nytt ERP system	4 000	2 000	0	0
Tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) overført fra By- og stedsutvikling	105 849	105 849	105 849	105 849
Økt budsjett kontrollutvalget iht. vedtak	303	303	303	303
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)	1 736	5 736	9 736	9 736
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) 110-sentralen	391	391	391	391
Økte kostnader KS-kontingent	700	700	700	700
Sum Nye tiltak	87 336	89 336	91 336	91 336
Nye tiltak og realendringer	86 886	88 436	90 436	90 436
Ramme 2025-2028	215 918	216 870	218 255	218 255

Tidligere vedtatte tiltak

Klima- og miljøkrav i Innkjøp

Innkjøpsbudsjettet ble økt i perioden 2022-2024 for å styrke arbeidet med klima- og miljøkrav.

Nye tiltak

1 årsverk overført fra By- og stedstuvikling til Innkjøp

Fra og med 01.01.25 slås innkjøpsmiljøene i kommunen sammen, og budsjettmidler overføres fra By- og stedsutvikling til Innkjøp.

Forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon

Overføring av forsikringsbudsjett fra Økonomi til Organisasjon. Overføringen skjer fordi økonomirådgiveren for Organisasjon nå er hovedkontakt for kommunens forsikringer.

Innføring av nytt ERP system

Kostnader knyttet til innføring av nytt ERP-system er foreslått finansiert av bykassa, før midlene leveres tilbake i sin fullhet fra 2027. Midlene er i hovedsak knyttet til frikjøp av ansatte.

Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)

Det er gjennomført en beredskapsanalyse for KBR IKS. Kravet til bemanning øker blant annet når tettstedet Kristiansand passerer 100 000 innbyggere rundt år 2030. Det planlegges rehabilitering av Kristiansand Brannstasjon samt planlegging av permanent øvingsanlegg i 2028/29 og ny kasernert stasjon på vestsiden i kommunen i 2030. Dette gir kapitalkostnader som må dekkes av eierkommunene dersom tiltakene skal gjennomføres.

Kommunedirektøren anbefaler at det gis et tilskudd for 2025 tilsvarende pris- og lønnsjustert tilskudd for 2024 samt en økning på 391 000 kr til 110 sentralen. Det er 1 mill. kr lavere tilskudd enn forslaget fra administrasjonen i KBR IKS. Det legges til grunn at KBR IKS bruker disposisjonsfondet i 2025. For årene 2026-2028 er forslaget fra kommunedirektøren lavere enn forslaget fra KBR IKS (1,5 mill. kr i 2026, 2 mill. kr i 2027 og 2,8 mill. kr lavere i 2028). Det legges til grunn at KBR IKS kan skyve noe på opptrappingsplanen i forslag til økonomiplan for KBR IKS.

Representantskapet for KBR IKS vedtar økonomiplanen for 2025-2028 i møte i månedsskifte november/desember.

Økte kostnader KS-kontingent

Økningen av midler til KS-kontingent skyldes merforbruk fra 2024, samt en høyere prisvekst enn hva som ligger til grunn i budsjettet.

3 Samhandling og innovasjon

3.1 Kort om området

Samhandling og innovasjon har ansvar for næringsutvikling og å understøtte annet utviklingsarbeid. Området koordinerer oppgaver og rådgir organisasjonen innen fagfeltene. Samhandling og innovasjon bidrar til at samarbeid med eksterne aktører utvikles strategisk og profesjonelt på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Samhandling og innovasjon er organisert i fire kommunalsjefområder:

- Business Region Kristiansand
- Strategi
- Forskning og innovasjon
- Digitalisering

I tillegg rapporterer programleder for Flere i arbeid til direktøren, som er programeier for satsingen.

Området har kompetanse og oppgaver knyttet til:

- **Analyse og statistikk:** Framstiller og formidler analyser for alle kommunens områder, for eksempel behovsprognoser.
- **Planarbeid:** Planfaglig råd og utvikling. Ansvar for kommuneplanens samfunnsdel og kommunens plansystem.
- **Bærekraft:** Institusjonaliseringsarbeid gjennom planer og beslutningsprosesser, og rådgivning.
- **Digitalisering:** Pådriver for digital transformasjon internt og eksternt.
- **Innovasjon:** Bidrar til innovasjon i kommunens tjenester sammen med områdene og eksterne samarbeidspartnere.
- **Forskning:** Pådriver for forskning og innovasjonsarbeid fra idéfase til implementering. Bindeledd mellom kommunens tjenester og akademia.
- **Utredninger:** Prosjekt - og prosessledelse, og saksbehandling av komplekse saker.
- **Topplederstøtte:** Strategisk rådgivning til kommunedirektøren og øvrig toppledelse.
- **Posisjonering:** Sørger for synlighet i strategiske satsinger i samfunnsdebatten, for eksempel Flere i arbeid.
- **Næring:** Næringsutvikling gjennom politiske saker, samarbeidsprosjekter med næringslivsaktører og posisjoneringsarbeid.
- **Samhandling:** Understøtter arbeid med samfunnsutvikling regionalt, nasjonalt og internasjonalt sammen med akademia, fylkeskommunen, kommuner og øvrige samarbeidspartnere og nettverk.

3.2 Hovedutfordringer

Samfunnsutviklerollen

Visjon: Sterkere sammen			2030
ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG	INKLUDERENDE OG MANGFOLDIG	SKAPENDE OG KOMPETENT	
Klimagassutslippene i Kristiansand reduseres ikke i tråd med fastsatte mål.	Høy grad av ungt utenforskap.	Behov for bedre tilrettelegging for store næringsetableringer i regionen.	
Behov for grønn omstilling i næringslivet og industrien.	Sosial ulikhet hos innbyggerne.	Mangel på riktig kunnskap og kompetanse som næringsliv og offentlig sektor etterspør.	
	Økende demografisk utfordring med en stigende andel eldre i befolkningen.	Behov for å styrke regional gjennomføringskraft og Agders posisjon nasjonalt og internasjonalt.	
	Manglende interesse for det politiske systemer og tillitsutfordringer.	Den digitale transformasjon utfordrer kommunen til å utvikle og ta i bruk smartere og bedre arbeidsformer.	
		Kommunens rolle som kunnskapsby og pådriver for regional utvikling må styrkes.	

3.3 Endrede forutsetninger

Kommunen jobber med å gjenvinne økonomisk balanse. Dette medfører omprioritering av ressurser fra Samhandling og innovasjon for å bistå tjenesteområdene i dette arbeidet. I tillegg gjøres det betydelige administrative kutt som beskrevet under kapittelet Innsparinger. Begge disse forhold har innvirkning på kapasitet og aktivitetsnivå.

I juni 2024 vedtok de seks kommunene i Kristiansandregionen handlingsplanen til «Fornybarregion – Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen» fra 2023. Det er ikke foreslått økte stillingsressurser til å håndtere denne satsingen. Dette innebærer derfor en omdisponering av ressurser som vil få betydning for andre næringsutviklingsaktiviteter.

Foreningen Agder Europakontor ble etablert i mars 2024, med Agder fylkeskommune, Universitetet i Agder, og kommunene Arendal, Grimstad og Kristiansand som medlemmer. Kontoret vil ha sitt første ordinære driftsår med bemanning i 2025. Kontorets virksomhet skal fokusere på utvikling av forsknings- og innovasjonsprosjekter med EU-finansiering. Det er viktig at kommunen har god bestiller- og mottakerkompetanse for å benytte seg best mulig av samarbeidet i det nye kontoret.

Kristiansand er av Kommunedirektørutvalget i Agder, og med midler fra KS, gitt i oppgave å etablere Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF) i Agder fra 2024.

3.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Innsparingstiltak administrasjon	-513	-1 143	-1 655	-1 655
Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Reduksjon områderammer	-31	-41	-62	-62
Ytterligere innsparingstiltak	-513	-1 025	-1 025	-1 025
Totalsum	-1 957	-4 009	-4 542	-4 542

Tabellen over viser vedtatte innsparinger for området i perioden 2025-2028, hvor det må innarbeides et kutt på 4,542 mill. kr. Tiltaket «Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk» ble vedtatt i bystyrebehandling av forrige økonomiplan, men den endelige fordelingen på områder ble først klar høsten 2024. Forslaget er at området trekkes 900 000 kr i 2025 og at dette dobles fra 2026. Samlet sett har dermed området innsparinger på 2 mill. kr i 2025, økende til 4 mill. kr i 2026 og 4,5 mill. kr i 2027 og 2028.

Samhandling og innovasjon har i tillegg to stillinger som blir finansiert av rådets disposisjonsfond. Kommunedirektøren foreslår at disse stillingene heller blir finansiert over ordinært driftsbudsjett og øker rammen til Samhandling og innovasjon med 2 mill. kr i 2025 og i 2026. Rådets disposisjonsfond reduseres tilsvarende i årsoppgjøret for 2024. Fra 2027 må årsverkene finansieres ved ytterligere omstillingstiltak.

Tabellen under viser hvordan området tenker å løse kuttene:

Tiltak	2025	2026	2027	2028
100% stilling rådgiver stab	1 220	1 220	1 220	1 220
50% stilling rådgiver analyse	461	461	461	461
Prosjektportalen, forskning	175	250	250	250
Business Region, generelt trekk	100	300	300	300
100% stilling rådgiver strategi		970	970	970
Framsikt planmodul, planmidler		160	160	160
Bærekraftnettverk kontingent		75	75	75
20% stillingsreduksjon		200	200	200
Stillingsreduksjoner			306	306
Egenandel prosjekter		373	600	600
Sum	1 956	4 009	4 542	4 542

Konsekvensene av ovennevnte kutt innebærer en betydelig reduksjon i rådets kapasitet til å bistå organisasjonen. I tillegg går det utover kommunens tilrettelegging for næringslivet og fagmiljøene i området svekkes. Når det gjelder stillingsreduksjoner i 2026 og 2027 må det vurderes nærmere hvor dette tas ut i senere økonomiplaner. Følgene av kuttene er at:

- Analysekompetanse reduseres.
- Bærekraftskompetansen tas ned.
- Næringsavdelingens kapasitet reduseres.
- Strategis mulighet til å bistå områdene og kommuneledelsen svekkes.
- Planmodul i Framsikt avvikles.
- Rådets bidrag til nasjonale e-helse prosjekter bortfalle eller reduseres betydelig.
- Redusert mulighet for å delta i utviklingsprosjekter som dukker opp utenfor budsjettprosessene.

Når det gjelder bærekraftsarbeidet, vedtok bystyret i økonomiplan 2020-2023 en ekstra satsing på dette. Det innebar at Samhandling og innovasjon ble tilført en bærekraftsrådgiver (100 %), mens By og stedsutvikling fikk tilført en miljø og klima rådgiver (100 %) og en prosjektrådgiver (100 %). Bærekraftsrådgiverstillingen avvikles fra 2026 for å møte innsparringskravet, og fordi institusjonaliseringsarbeidet har kommet langt ved at det nå er en naturlig del av våre plan-, beslutnings- og arbeidsprosesser. For å møte innsparringsbehov fra 2026 foreslås det å si opp medlemskapet i KS sitt bærekraftsnettverk, hvor kommunen blant annet har deltatt i arbeidsgrupper og tidligere sittet i styringsgruppen.

3.5 Hovedprioriteringer

Samfunnsutviklerrollen

Visjon: Sterkere sammen			2030
ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG	INKLUDERENDE OG MANGFOLDIG	SKAPENDE OG KOMPETENT	
Bidra til å få ned kommunens energibruk gjennom å legge til rette for flere og bedre digitale løsninger.	Bidra til at programmet Flere i arbeid finner systemløsninger som gjør det lettere for flere unge utenfor arbeid å komme i jobb.	Videreutvikle en fellessatsing med Innoventus Sør for å bygge og forsterke et investormiljø med fokus på tidligfase og vekst investeringer i selskaper i Kristiansand og fylket for øvrig.	
Tydeligere profilering av havvind- og hydrogensatsing, og legge til rette for utvikling, kompetansebygging og infrastruktur på disse næringsfeltene.	Sikre god dialog mellom politikere og administrasjon om sentrale samfunnsutfordringer.	Utvikle og forsterke konferanser med regional og nasjonal deltagelse og betydning, for kunnskapsformidling, posisjonering, faglig utvikling og for å reise relevante samfunnsdebatter. (F.eks. Techpoint, North Sea Wind Conference, Levekårskonferansen).	
Felles arbeid på posisjonering – «Vekst i Sør». Videreutvikle første kampanje rettet mot å tiltrekke kompetansearbeidskraft til regionen – «Vurder Agder».	Søke midler til prosjekt som bygger videre på erfaringer fra programmet Flere i arbeid og TØRN, for å inkludere flere med innvandringsbakgrunn til arbeid i helse- og omsorgssektoren.	Lede prosjektet Inkluderingspartnerskap for å styrke programmet Flere i arbeid med aksjonsforskning og effektevaluering av programmet.	
Tilrettelegge for Kristiansand havn, Kjevik flyplass og utvalgte områder som fremtidsrettede energiknutepunkter for fornybare løsninger. I denne forbindelse utløse og utvikle nødvendig areal og infrastruktur for fornybarløsninger for transport på skip, trailer, buss, fly og tog.	Gjennomføre Europakonferansen og Demokratiuka.	Gjøre kommunen mer datadreven, og styrke demokrati og innbyggerinvolvering ved å ta i bruk digitale løsninger.	
Støtte fagområdene i arbeid med bærekraftig omstilling gjennom utvikling av søknader til EU- finansierte prosjekter (f.eks. innen beredskap, klima/areal, ingeniørvesenet - EUs klimatilpasningsprogram).		Bidra til samarbeid i Agder gjennom felles satsinger som styrker rollen som regional hovedstad og motor for utvikling; bl.a. på næringsfeltet, forskning, digitalisering (f.eks. Kommunenes strategiske forskningsorgan, bistå KS nasjonalt i etablering av den nasjonale strukturen).	
		Lede prosjektet Studenttrivsel i samarbeid med UiA, SiA, Grimstad kommune, studentorganisasjoner, fylkeskommune og næringsforeninger.	

Stabsrollen

I stabsrollen prioriteres utviklingsstøtte og strategiske råd til tjenesteutviklingsprosjekter og innsparringstiltak. Det kan for eksempel dreie seg om Helse og Mestring og Oppvekst sitt pågående arbeid med å styrke samhandlingen om barn og unge med sammensatte behov. Programstøtte til Flere i arbeid, realisering av veikart for digitalisering og støtte i planarbeid, analyse, framskrivninger og kunnskapsgrunnlag er andre eksempler.

3.6 Planoppgaver

Følgende planer skal følges opp av Samhandling og innovasjon i 2025:

Plan	Behandling
Forsknings- og innovasjonsstrategi 2021-2024	Strategi kreves for å ivareta rollen i KSF, enkel rullering og foreslås forlenget til 2030.

3.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Samhandling og innovasjon	47 447	53 208	59 901	52 095	49 562	49 662
Sum	47 447	53 208	59 901	52 095	49 562	49 662

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 4,6 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 2,1 mill. kr.

Investeringsdelen av digitaliseringsporteføljen foreslås avsluttet og driftsdelen overføres til driftsregnskapet med 1,5 mill. kr i driftsmidler til digitalisering og tjenesteplattformen.

To overføringer fra andre områder på totalt 2 mill. kr fra 1. tertial foreslås videreført. Dette gjelder digitale tjenester og medlemskontingent til Region Kristiansand. Sistnevnte post foreslås også redusert som en besparelse på medlemskontingenter.

I tillegg føres 1 mill. kr tilbake til programmet "Flere i arbeid", og det foreslås også å finansiere en fast årlig tildeling til det nye Regionale Næringsfondet med 900 000 kr. I 2025 og 2026 styrkes områdets budsjett med 2 mill. kr hvert av årene med midler som ble trukket ut av budsjettet i 2. tertial 2024. Europakonferansen og Demokratiuken foreslås finansiert med 900 000 kr fra 2026.

I motsatt retning trekker innsparingskrav ned rammen til området. I perioden foreslås det trekk på 2 mill. kr i 2025, økende til 4 mill. kr i 2026 og 4,5 mill. kr i 2027 og 2028. Detaljer er omtalt under «[Innsparinger](#)». Rammereduksjonen fra 2026 skyldes økning i innsparingskrav og avsluttet prosjektperiode for programmet "Flere i Arbeid". Området finansierer enkelte stillinger ved bruk av eksterne prosjektmidler, disposisjonsfond og bundne fond.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	53 208	53 208	53 208	53 208
Sum Deflator	788	788	788	788
Sum Lønns- og prisjustering	1 330	1 330	1 330	1 330
Tidligere vedtatte tiltak				
Europakonferanse	-615	-615	-615	-615
Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode	0	-6 462	-6 462	-6 462
Rammereduksjon overføres HM hopeful	1 025	1 025	1 025	1 025
Sum Tidligere vedtatte tiltak	410	-6 052	-6 052	-6 052
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 057	-2 209	-2 742	-2 742
Vedtatte endringer	1 471	-6 143	-6 676	-6 676
Vedtatt ramme	54 679	47 065	46 532	46 532
Sum Innsparingstiltak	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Nye tiltak				
Arealoptimalisering – delfinansiering prosjekt	-100	-100	-100	0
Digitale tjenester Min side overføres fra organisasjon til SI	420	420	420	420
Digitaliseringsmidler drift	1 500	1 500	1 500	1 500
Europakonferansen	0	900	900	900
Medlemskontingent Region Kristiansand overføres fra Organisasjon til	1 453	1 261	1 261	1 261
Samhandling og innovasjon og reduseres				
Rammejustering mellom Samhandling og innovasjon og Eiendom	-51	-51	-51	-51
Rammejustering redusert disposisjonsfond	2 000	2 000	0	0
Regionalt næringsfond finansiering	900	900	900	900
Sum Nye tiltak	6 122	6 830	4 830	4 930
Nye tiltak og realendringer	5 222	5 030	3 030	3 130
Ramme 2025-2028	59 901	52 095	49 562	49 662

Tidligere vedtatte tiltak

Europakonferanse

Bystyret vedtok å delfinansiere Europakonferansen og Demokratiuken med 300 000 kr årlig fra 2024. Dette er mindre enn hva disse aktivitetene koster, og området finansierte derfor selv merkostnaden i 2024 med 600 000 kr. Denne posten trekkes inn i 2025 og området må finansiere tiltaket i 2025 ved bruk av disposisjonsfond. Fra 2026 foreslås det en økning i finansiering med 900 000 kr fra bykassen for å sikre videre drift av Europakonferansen og Demokratiuken. Kommunens samlede bidrag til Europakonferansen og Demokratiuken blir da 1,2 mill. kr fra 2026.

Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode

Programmet "Flere i arbeid" avsluttes ved årsslutt 2025. Samlet prisjustert ramme på 6,4 mill. kr knyttet til programmet trekkes dermed inn i 2026.

Rammereduskjon overføres HM hopeful

I bystyrets behandling av økonomiplan 2024 ble det vedtatt å forlenge den 2-årige støtten på 1 mill. kr til stiftelsen "Hopeful" også for 2024. Denne posten kommer nå tilbake til programmet "Flere i arbeid" hvor midlene skal benyttes til å prøve ut ungdomsveileder i ungdomsskolen.

Midlene finansierer en stilling på en ungdomsskole parallelt med at Agder fylkeskommune prioriterer stillinger på to videregående skoler. Ungdomsveiledere i skole skal jobbe med overgangen fra ungdomsskole til videregående skole. Denne oppfølgingen skal bidra til å styrke utsatte ungdommers relasjon til skole og arbeidsliv, slik at de enklere kan gjennomføre sitt opplæringsløp. I tillegg til å forebygge frafall i skoleløpet, styrkes også samarbeidet mellom aktørene i ungdomsskolen og videregående skole.

Programmidlene for 2025 bør rekke til å finansiere denne ungdomsskole-stillingen ut høstferien 2026 for å sikre overgangen til videregående skole også i 2026. Det vil også undersøkes muligheten for å søke eksterne midler for at flere ungdomsskoler skal få prøve ut samme tjeneste samtidig.

Nye tiltak

Arealoptimalisering – delfinansiering prosjekt

Som en del av prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplass foreslås det en oppgradering og investeringer av IT-utstyr for de involverte områdene. Som en følge av dette forventes et redusert behov for nyinvesteringer av IT-utstyr. Samhandling og innovasjon ble sammen med Organisasjon trukket 100 000 kr i rammen i 2. tertial 2024, og dette foreslås videreført i 3 år (2025-2027).

Digitale tjenester Min side overføres fra organisasjon til SI

Digitale tjenester Min side, ble i 1. tertial 2024 overført fra Organisasjon til Samhandling og innovasjon med 420 000 kr. Dette videreføres i økonomiplan 2025.

Digitaliseringsmidler drift

Digitaliseringsprosjekter har frem til og med 2024 blitt finansiert med 5 mill. kr årlig over investeringsbudsjettet. Sky-reisene til leverandørmarkedet, dvs. utvikling fra kjøp av systemer til kjøp av lisens, sammen med dreining mot behovsstyrt digitalisering, har flyttet utgiftene fra investering til drift. Det foreslås derfor en avvikling av investeringene i området. I stedet økes driftsrammen for området med 1,5 mill. kr til digitalisering og tjenesteplattformen.

Europakonferansen

Da den nye kommunen ble etablert, var ambisjonen at Kristiansand skulle bli regionalt og nasjonalt ledende og internasjonalt orientert. I 2020 og 2021 arrangerte Kristiansand Europakonferansen om demokrati og menneskerettigheter i samarbeid med Europarådet. Partene inngikk deretter en langsiktig

samarbeidsavtale med Europarådet som fast medarrangør. Europarådet ser konferansen i Kristiansand som en modell for hvordan de kan utvikle denne type arrangementer i alle sine 47 medlemsland.

Kristiansand kommune har ønsket å skape et bredt lokalt og regionalt engasjement om demokrati og menneskerettigheter, og gjøre det relevant for hverdagen til innbyggere og næringsliv. Et særlig ønske har vært å involvere den oppvoksende generasjonen. For å sikre en bred lokal forankring, ble Agder fylkeskommune, Universitetet i Agder, ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter, Kilden teater og konserthus, Kunstsilo, Vest-Agder-Museet og Cultiva med som samarbeidspartnere. KS ble partner i 2023.

Bystyret vedtok å delfinansiere Europakonferansen og Demokratiuken med 300 000 kr årlig fra 2024. Området finansierte selv merkostnaden i 2024 med 600 000 kr. Denne posten trekkes inn i 2025, og området må finansiere tiltaket i 2025 ved bruk av disposisjonsfond. Fra 2026 foreslås det en økning i finansiering med 900 000 kr fra bykassen for å sikre videre drift av Europakonferansen og Demokratiuken. Kommunens samlede bidrag blir da 1,2 mill. kr fra 2026. For øvrig støtter Sparebanken Sør konferansen årlig med 500 000 kr ut 2026, og Agder fylkeskommune støttet med 300 000 kr det siste året. Videre har Cultiva og Fritt ord gitt tidsbegrenset økonomisk støtte.

Rammejustering mellom Samhandling og innovasjon og Eiendom

I 1. tertial ble det gjennomført en avtalt rammejustering mellom Samhandling og innovasjon og Eiendom. Denne videreføres i økonomiplan 2025 med 51 000 kr.

Rammejustering redusert disposisjonsfond

I 2025 og 2026 styrkes områdets budsjett med 2 mill. kr hvert av årene med midler for å finansiere 2 årsverk som tidligere er finansiert av områdets disposisjonsfond. Fondet reduseres tilsvarende i årsoppgjøret for 2024.

Regionalt næringsfond finansiering

Det er etablert et regionalt næringsfond for kommunene Kristiansand, Vennesla og Lindesnes i samarbeid med Agder fylkeskommune. Fondet har en tenkt størrelse på 3 mill. kr årlig hvor Agder fylkeskommune finansierer 50 %. Av det resterende er Kristiansand kommunes andel 900 000 kr. Denne saken ble vedtatt av Formannskapet 17.01.24 og foreslås nå innarbeidet i økonomiplanen fra 2025. Andelen for 2024 ble finansiert i 1. tertial.

4 Oppvekst

4.1 Kort om området

Oppvekst har ansvaret for et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge som skal sikre trygge oppvekstvilkår og gode læringsarenaer for barn og ungdom. Formålet som beskrives i strategiplan for oppvekst – “Sterkere sammen for barn og unge” – er at alle barn og unge skal oppleve at de er inkludert i fellesskapet. Opplevelsen av å være inkludert i fellesskapet er grunnleggende for at barn og unge skal oppleve trygghet, mestring, mening og glede, og for all læring og utvikling. Inkludering må også forstås og ses i et videre og mer langsiktig perspektiv, der formålet er at alle barn og unge i fremtiden skal kunne delta og påvirke i arbeids- og samfunnsliv, og få et godt og meningsfullt liv.

Disse retningsmålene er særlig sentrale for området:

- I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

Området består av disse kommunalsjefområdene:

- Direktørområde med stab.
- Barnehage (Barnehageeier for kommunale barnehager og barnehagemyndighet for kommunale og private barnehager).
- Skole og SFO.
- Barne- og familietjenester (helsetjenester for barn og unge, forebyggende tjenester, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste).

4.2 Hovedutfordringer

De fleste barn og unge har en god oppvekst, og Ungdata-undersøkelsen fra 2022 fortalte oss at de håndterte utfordringene under pandemien på en god måte, er fornøyd med foreldrene, trives på skolen og har venner de kan være fortrolige med. Samtidig ser vi at det er store ulikheter. Flere unge har utfordringer knyttet til psykisk helse, og noen lider under omsorgssvikt og blir utsatt for vold og overgrep. Det har også vært en økende tendens med ungdomsvold og kriminalitet i Kristiansand i likhet med andre storbyer.

Nasjonale og lokale styringsdokumenter stiller forventninger til at vi må bedre vår tverrfaglige samhandling for å hjelpe sårbare barn og familier. Innføringen av oppvekstreformen har ført til at kommunen nå overtar oppgaver staten tidligere har hatt. Vi må derfor lykkes med tidlig innsats, og jobbe tverrfaglig også i det forebyggende arbeidet. Dette stiller store krav til våre ledere og ansatte, til samhandling mellom tjeneste innen oppvekst og mellom oppvekst og andre kommunalområder og frivillige organisasjoner. Samhandling er nødvendig både for å skape kvalitet i tjenestene, og for at vi skal utnytte kompetansen og ressursene våre på best mulig måte. Barn og unges medvirkning og foreldres involvering er også en forutsetning for å lykkes.

En stor andel barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier, og både psykososiale vansker og læringsvansker i skolen samvarierer med elevenes sosioøkonomiske bakgrunn. Vi ser også at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i denne gruppen. Utdanningssystemet lykkes ikke godt nok med å utjevne forskjellene, og det er en for stor andel elever som går ut av grunnskolen uten gode nok grunnleggende ferdigheter.

De fleste barn og unge trives i barnehagen og på skolen, men elevundersøkelsen har de to siste årene vist en drastisk økning i andel elever som opplever å bli mobbet. Mobbing er svært alvorlig for barn og

familier som er berørt, og det krever også store ressurser å følge opp læringsmiljøsakene på en god måte. Lovverket stiller store krav til dokumentasjon, og tiltakene som må settes inn krever ofte store ressurser. Det er også en økning i ansatte som opplever vold og trakassering, og det er behov for å sette inn tiltak for å ivareta ansatte og heve kompetansen knyttet til å håndtere denne utfordringen.

Omfanget av spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, særskilt tilrettelegging og spesialundervisning i skolen har over tid ligget på et høyt nivå. Konsekvensen av at flere ressurser brukes på spesialpedagogiske tiltak er at det blir mindre ressurser til grunnbemanning og det ordinære pedagogiske tilbudet i barnehager og skoler. Vi kommer da inn i en negativ spiral der behovet for spesialpedagogiske tiltak øker i takt med at det ordinære tilbudet blir svekket.

Økt grad av individualisering er en samfunnstrend som kjennetegnes av at foreldre og elever er mer opptatt av individuelle rettigheter, og det kan tyde på at det gir seg utslag i en økt etterspørsel etter individrettede tiltak.

Trenden som viser at elevenes motivasjon synker, og at den synker utover i skoleløpet er tiltagende. Trenden er spesielt synlig på mellomtrinnet. Læreplanfornyelsen fra 2020 og Meld. St. 34 (2023-2024) *Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.-10. trinn* skaper forventninger om at vi utvikler en skole som er mer praktisk og relevant, og at vi lykkes med dette arbeidet er avgjørende for å forhindre utenforskap.

Digitale medier spiller i dag en sentral rolle i ungdoms hverdagsliv – både for skolearbeidet og det sosiale livet. Andelen unge som bruker minst tre timer om dagen foran en skjerm har økt siden 2015. For den enkelte ungdom kan det ha store sosiale omkostninger å ikke være til stede. Samtidig har digitale medier gjort barn og unges verden større. Dette betyr at hvem de kommer i kontakt med, og hvilke impulser de får, i mindre grad begrenses av det geografiske stedet der de vokser opp. Kunstig intelligens skaper utfordringer og muligheter, og det er viktig at ansatte har oppdatert kompetanse og kan følge utviklingen som skjer.

Antall elever som strever med å møte fast på skolen er bekymringsfullt høyt. Bakgrunn for ufrivillig skolefravær er komplekst og sammensatt, med overrepresentasjon av elever med nevroutviklingsforstyrrelser og sameksisterende vansker. Pedagogisk Psykologisk Tjeneste, med andre aktuelle tjenester, påbegynte gjennomføring av «Kompetansepakke vedrørende ufrivillig skolefravær» høsten 2023.

Samfunnsutviklingen er preget av stadig mer komplekse utfordringer og raskere endringstakt. Det krever at vi må løse flere oppgaver i fellesskap, og det stiller økte krav til kunnskaper, ferdigheter og samarbeidsevner hos våre ansatte og ledere.

Området fikk et positivt resultat i 2023 på 34 mill. kr, etter et negativt resultat i 2022 på 84 mill. kr. For 2024 forventes et lavere merforbruk, men det er fortsatt utfordringer knyttet til å levere tjenester innenfor budsjetttrammene. De største utfordringene finner vi på skoleområdet, styrket tilbud barnehage og institusjons- og akutt plasseringer innenfor Barnevernet. Selv om Oppvekst gikk i balanse i 2023 skyldes det i stor grad tilføring av engangsbevilgninger for å ha mer realistiske driftsrammer og for å gi bedre forutsetninger for å omstille driften. Det gjelder i hovedsak integreringstilskudd, der skole har 16 mill. kr mindre i 2025 enn i 2024 på grunn av ekstrabevilgning i 1. tertial. Flere skoler greier å drifte innenfor rammene sine, men mange har fortsatt store utfordringer. Det jobbes med omstilling innen styrket tilbud, noe som har gitt reduksjon i antall vedtakstimer. Når det gjelder økningen i institusjons- og akutt plasseringer i løpet av 2024, arbeides det med å finne årsakene og innrette egne tiltak som er bedre for målgruppen og mindre kostnadskrevende.

Grunnskoledriften

Grunnskoledriften hadde i 2023 et merforbruk på 11,4 mill. kr. I 2024 jobbes det mot budsjettbalanse, men dette er etter en engangsbevilgning på 16 mill. kr (integreringstilskudd) i 1. tertial 2024. Det vil si at dette vil bli en utfordring i 2025.

Årsaken til utfordringen har med flere særegne forhold å gjøre. Flere av disse er oppstått de senere årene. Dette gjelder særlig:

- Økning i kostnadskrevende tiltak for å skaffe elever og ansatte et trygt lærings- og arbeidsmiljø som innebærer at det må settes inn mer kostnadskrevende tiltak enn tidligere.
- Lønnsgradning som følge av at mange lærere tar videreutdanning årlig. Antallet har ligget på over 100 de seneste årene, men er nå litt lavere.
- Alle grunnskolelærere uteksamineres nå med mastergrad (lektor), som gjør at nyutdannede starter på langt høyere lønn enn tidligere.
- Økning av antall barn med store sammensatte behov, særlig innen autismspekteret.
- Innsparingskrav.
- Kostbar skolestruktur som medfører at mye ressurser brukes på administrasjon og ledelse på grunn av mange enheter, i tillegg kommer også kostnadene ved å drifte en større bygningsmasse enn nødvendig.

Det er også en bekymring rundt kommende elevtallsnedgang i skole, som innebærer at det omfordeles 53 mill. kr mer fra skoleområdet i slutten av økonomiplanperioden i forhold til 2024. Dette gir betydelige omstillingsutfordringer og gjøre det krevende å innfri de lovpålagte oppgavene.

Det er fortsatt nødvendig å vurdere alle tiltak som kan frigjøre ressurser til å styrke eller opprettholde størst mulig lærertetthet i skolen. Det mest virkningsfulle vil være å effektivisere skolestrukturen. Skolebehovsplanen som nå er ute på høring, har flere forslag som kan gi en mer effektiv skolestruktur. I tillegg vil det være særlig viktig å lykkes med strategiene som gjelder inkludering, og at kvaliteten i de ordinære og/eller universelle tilbudene er svært gode. Utviklingen, med stramme økonomiske rammer og økt individualisering i samfunnet ellers, bidrar i økende grad til at ressurser bindes opp til individuelle tiltak på bekostning av rammene til grunnbemanning i den ordinære tilpassede opplæringen.

I tillegg til utfordringene knyttet til den løpende driften, har de fleste enhetene opparbeidet betydelig underskudd fra tidligere år.

Styrket tilbud i barnehage

Tjenesten gjelder individuelle vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, med hjemmel i Barnehageloven §§ 31 og 37. Antall vedtakstimer og utgifter har økt betydelig frem til så godt som hvert år de siste 10 årene. Tilsvarende utfordring har også de andre storbyene. Det er i løpet av de siste årene gjort et omfattende arbeid i mange deler av oppvekst (PPT, barnehagelederne og i forvaltningen) for å snu utviklingen og sørge for at flere barn kan få hjelp og tilrettelegging innenfor det ordinære allmennpedagogiske tilbudet. Situasjonen i 2024 kan tyde på at økningen i antall vedtak med tilhørende kostnadsøkning er noe redusert. I 2024 forventes et merforbruk på om lag 6 mill. kr. I denne økonomiplanen blir det foreslått å øke rammen med 5 mill. kr, samt at man får økt effekt av interne omprioriteringer noe som gjør at man bør forvente budsjettbalanse i 2025 og framover. Imidlertid vil behovsøkningen når det gjelder barneautisme være utfordrende å håndtere innenfor rammene.

Flere barn på barnevernsinstitusjon

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akutt plasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. En ser en tendens til at det er en økning av saker knyttet til rus og atferd. Flere av barna på institusjon er plassert etter kapittel 6 i barnevernloven, som gjelder atferd og rusproblematikk.

I 2024 har barnevernet budsjettert med 15 barn på institusjon, og per august 2024 var det 24 barn som var plassert etter barnevernloven på barnevernsinstitusjon. Dette er en økonomisk utfordring som vil fortsette også i 2025 og det må gjøres omprioriteringer for å håndtere dette i økonomiplanperioden.

Brudd på bistandsplikten til Bufetat

Det er fortsatt stor mangel på fosterhjem nasjonalt og i Agder generelt. Barneverntjenesten jobber aktivt med å finne plasseringer i slekt og nettverk, men opplever utfordringer knyttet til bistandsplikten fra Bufetat når det gjelder akutt plasseringer og langtidsplasseringer for ungdom med rusproblematikk og adferd. I praksis betyr dette at barna blir værende i beredskapshjem eller i en akuttinstitusjon over en lengre periode, noe som ikke er til det beste for barnet. Brudd på bistandsplikten rapporteres til Statsforvalter i Agder og problemstillingen er løftet til Barne- og familiedepartementet og til andre utvalg og samarbeidsfora.

Flere barn med sammensatte behov innenfor barnevern og helse

Det er en økning i antall barn som har tiltak etter barnevernloven, men som også har rettigheter etter helselovgivningen. Det har vært utfordrende å finne riktig nivå på tiltak, da det er ulik terskel for tjenestenivå innenfor de ulike lovverkene. Flere av sakene har vært klagd til Statsforvalteren hvor Statsforvalteren har gitt medhold om at disse barna skal ha helsetiltak.

4.3 Endrede forutsetninger

- **Ny opplæringslov:** Ny opplæringslov ble innført med virkning fra august 2024. Det er en omfattende revisjon/endring av hele loven med hensyn til både oppbygging og innhold. De største endringene gjelder videregående skole med utvidet rett til fullføring og omvalg. Effektene av dette forventes på sikt å gi økt gjennomføringsgrad og at flere ungdommer kommer i arbeid. Det er også en større omlegging som gjelder tilfredsstillende utbytte av opplæringen og de individuelle rettighetene dersom ikke eleven har dette. Som følge av den nye loven har også pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) fått et nytt og utvidet mandat.
- **Nytt kvalitetsvurderingssystem i skole:** Utvalget for kvalitetsvurdering i skolen leverte NOU 2023:27 i november 2023. NOUen anbefalte flere endringer som gjelder kvalitetsvurdering og som kan få stor betydning for skolens arbeid, herunder eksamen og nasjonale prøver. Høring ble gjennomført våren 2024 og innstilling kan ventes i 2025.
- **Stortingsmelding om mellom- og ungdomstrinn:** Stortingsmeldingen ble fremlagt i september 2024 og peker særlig på behovet for at skolen kan bli mer praktisk og variert slik at elevene kan lære mer og trives bedre. Meldingen vil etter hvert få stor betydning for innholdet i skolen.
- **Regjeringens strategi for barnehage:** Strategien "barnehage for en ny tid" har flere elementer som berører tilbudet. Det gjelder kvalitet og mål om høyere pedagogdekning og økt deltakelse gjennom lavere makspris. Videre forventes endringer når det gjelder finansiering og regulering av barnehagesektoren med bakgrunn i høringen som ble gjennomført våren 2024.
- **Nye kompetansekrav med ukompenserte kostnader:** I Skole og Barnevern er det innført særskilte kompetansekrav som i økende grad vil gi merutgifter for tjenestene uten at det følger kompensasjon.
- **Økt mottak av flyktninger:** Kommunen har sagt ja til å bosette et svært høyt antall flyktninger de seneste årene. Bosettingen utfordrer kapasiteten på tjenestene i Oppvekst, særlig på Skole. Som følge av dette mottas økt integreringstilskudd, men dette kompenserer ikke i tilstrekkelig grad for behov for med varig innsats, særlig innen språk, overfor målgruppen. Målgruppen er også overrepresentert når det gjelder behov for individuelle tiltak utover særskilt skråkopplering.
- **12 timers gratis SFO til og med 3. trinn:** Dette ble innført fra august 2024, samtidig med at egen gratis oppholdstid ble innført. Konsekvensene av etterspørselsøkningen må vies oppmerksomhet framover.

- **Tjenestepensjon fosterforeldre:** Regjeringen foreslår endringer i barnevernloven som har vært ute på høring. Der foreslås blant annet å lovfeste kompensering av tapt tjenestepensjon for frikjøpte fosterforeldre. Høringsfristen gikk ut 2. juli og saken er under behandling. Hvis denne endringen blir vedtatt kan det gi en økt kostnad i størrelsesorden 1,5-2,5 mill. kr årlig for barnevernstjenesten. Regjeringen foreslår å kompensere kommunene i statsbudsjettet for 2025.
- **Kommunalt botiltak for ungdom:** Regjeringen fremmer i ny barnevernlov et forslag om nytt lovregulert kommunalt forankret botiltak med heldøgns bemanning som skal kunne benyttes som et samtykkebasert og frivillig hjelpetiltak etter barnevernsloven § 3-2. Ungdommene bør, så langt som mulig, kunne bosettes i nærheten av egen familie, skole, fritidstilbud, helsehjelp etc. Hvis lovendringen blir vedtatt, vil det kunne bli behov for å etablere botiltak for ungdom i egen kommune.

4.4 Innsparinger

Det er ikke foreslått nye innsparingstiltak for oppvekst i perioden. Tabellen under viser allerede vedtatte innsparingstiltak og justert opp til 2025 kr:

Tall i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Etter- og videreutdanning – naturlig nedtrapping	-551	-551	-551	-551
Mottaksskolen (omdisponere øvrige ressurser til nærskolen)			-1 576	-1 576
Legge ned Åsane skole (strukturelternativ OB)	-276	-276	-276	-276
Sum innsparing Oppvekst Skole	-827	-827	-2 403	-2 403
Innsparingskrav	0	0	0	0

Etter og videreutdanning – naturlig nedtrapping

Den kommunale egenandelen i forbindelse med statens videreutdanningsopplegg (jf. kompetansekravene) kan nedtrappes noe som følge av at antall godkjente søkere er nå sunket til ca. 70, mot over 100 de seneste årene. Rammen for dette blir vurdert og justert årlig i forhold til behovet.

Mottaksskolen

I vedtatt økonomiplan 2022-2025 ble nedleggelsen av Mottaksskolen, slik det var foreslått av kommunedirektøren, utsatt to år. Bystyret la tilbake midler i 2022 og 2023 og vedtok at det skulle utarbeides en sak som belyste grundigere de faglige forholdene knyttet til organisering av innføringstilbud. Ukrainasituasjonen og vedtak om rekordhøy bosetting, har medført at saken har blitt utsatt. Det vurderes derfor ikke realistisk å kunne gjennomføre en nedleggelse eller endring av skolen i sin nåværende form den nærmeste tiden. Tiltaket skyves derfor i denne omgang ut til 2027. Det arbeides med et prosjekt som skal bedre kvaliteten på opplæringen av barn med flerspråklig bakgrunn. Innretting og organisering av innføringstilbud vil være del av arbeidet.

Andre innsparingstiltak/omprioriteringer

I økonomiplanen 2024-2027 ble det på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og omprioriteringer som skulle frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen, styrket tilbud i barnehage og styrkingsmidlene til helsestasjon og skolehelsetjenesten (tilført midler i 2024). Tabellen under viser de tiltakene som har endringer i perioden fra 2025. Det er to tiltak som foreslås endret (kursiv) og er forklart nærmere under tabellen.

Oppvekst

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Innsparinger og omprioriteringer til styrket tilbud Barnehage				
Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)	1 261	4 413	4 413	4 413
<i>Barnehagestruktur – inkl. besparelse i Eiendom (Barnehage)</i>	0	0	0	0
Sum Barnehage	1 261	4 413	4 413	4 413
Innsparinger og omprioriteringer til Skole				
Innsparing nivå 2 – omdisponere til skoleområdet (Direktør)	1 333	1 333	1 333	1 333
Omgjøre Øvre Slettheia skole til barnehage	1 845	1 845	1 845	1 845
<i>Skolebehovsplan – endring skolestruktur</i>	0	1 025	3 075	3 075
Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit (Skole)	0	0	450	1 025
Sum Skole	3 178	4 203	6 703	7 248
Totale innsparinger/omprioriteringer	4 438	8 615	11 115	11 690

Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)

Konsekvens av bystyrets vedtak om matservering i kommunale barnehager, som ble innført fra 01.08.23. Frigjorte midler omdisponeres til styrket tilbud.

Barnehagestruktur – inkl. besparelse i Eiendom (Barnehage)

I økonomiplanen for 2024-2027 lå det innen en besparelse i forhold til barnehagestruktur i nedre del av Songdalen. Etter en gjennomgang i 2024 viste det seg at dette ikke lot seg gjennomføre uten større investeringer. I forbindelse med 1. tertialrapport ble det derfor meldt at tiltaket ikke vil bli gjennomført som planlagt. Innsparingen utgår dermed.

Innsparing nivå 2 – omdisponere til skoleområdet (Direktør)

Det reduseres med en lederstilling på nivå 2 i Oppvekst fra 2025 i forbindelse med naturlig avgang. Midlene omdisponeres til skoleområdet.

Omgjøre Øvre Slettheia skole til barnehage og nedlegge skolen (skole)

Bystyret vedtok i 2023 å bygge om Øvre Slettheia skole til barnehage, fremfor å bygge ny barnehage. Elevene på 1.-4. trinn ble flyttet til Slettheia skole fra skoleåret 2024-25. Fra 2025 får tiltaket helårsvirkning.

Skolebehovsplan (Skole)

Det ble ved forrige rullering lagt inn forventning om noe besparelse som følge av endring i skolestruktur. I forhold til forrige økonomiplan må dette tiltaket skyves et år siden skolebehovsplanen behandles først i januar 2025 og det vil være for kort tid til å gjennomføre endringsprosesser på en forsvarlig måte.

Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit (Skole)

Når den nye ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig, til skolestart 2027, slås ungdomstrinnet på Tveit og Hånes sammen. Sammenslåingen vil gi en innsparingseffekt som følge av at 1-10 skolen på Ve har en høyere finansiering enn når den blir 1-7 skole. Opprinnelig var skolen planlagt ferdig ved årsskiftet 2026/27, men er utsatt til skolestart på grunn av at det da er mest hensiktsmessig å slå sammen de to ungdomsskolene. Som følge av dette blir innsparingen i 2027 redusert til 5 måneders effekt.

4.5 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Oppvekst er å skape god kvalitet i de ordinære og universelle tjenestene. Gjennom å bygge trygge, gode og inkluderende læringsmiljø i barnehager, skoler og SFO vil man skape trivsel og trygghet, og øke læringsutbyttet for alle barn og elever. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å hjelpe utsatte grupper og utjevne sosiale forskjeller.

Innsatsen for å redusere omfang av vold og trusler og for å fremme trygge læringsmiljø for elever og gode arbeidsmiljø for ansatte skal intensiveres. Det samme gjelder innsatsen for redusere bekymringsfullt fravær i skolen.

For å sikre et likeverdig tjenestetilbud og utjevne kvalitetsforskjeller mellom enheter og innad i enheter er det stilt tydeligere forventninger til at enhetsledere skal drive med systematisk kvalitetsvurdering. Administrasjonen vektlegger i den sammenheng tett oppfølging av enhetene. Arbeidet med organisasjonsutvikling gjennom å bygge gode lederteam og legge til rette for at enheter deler og utvikler kunnskap på tvers gjennom lærende nettverk blir videreført.

Implementering av ny opplæringslov og oppfølging av Stortingsmeldingen om mellom- og ungdomstrinnet vil ha sterkt fokus i kommende periode. På barnehagefeltet vil den nasjonale strategien for kvalitetsutvikling få betydning framover.

Egen politisk sak vår 2024 om "Kongsbergmodellen" gir styringssignaler på at arbeid med Familieråd og at Foreldreråd skal videreføres og forsterkes. Det er bevilget 0,5 mill. kr 2021 og aktiviteten er gradvis forsterket. På grunn av svært gode tilbakemeldinger på treffsikkerhet og nytteverdi, er tiltaket med Foreldreråd prioritert i gradvis større grad. I 2024 er utgiften til Familie- og foreldreråd 2,4 mill. kr i det forebyggende sporet. Tilsvarende beløp er i tillegg disponert til å mobilisere slekt og nettverk i aktive barnevernssaker. Midler utover budsjett er finansiert gjennom intern omdisponering i Barne- og familietjenester.

Det er flere tiltak som retter seg mot utsatt ungdom som utfordrer samfunnet og begår kriminalitet. Gatepuls er et virksomt tiltak med svært gode erfaringer. Det er derfor disponert 2 mill. kr av opptrappingsmidlene for psykisk helse som kom i 2024 til å videreføre og styrke tiltaket i 2025. I statsbudsjettet for 2025 er det lagt inn en ytterligere opptrapping på 2,9 mill. kr. I nasjonal veileder knyttet til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge er det kommet nye krav. I tillegg til det forebyggende arbeidet pålegges kommunen også å tilby behandling og oppfølging. Dette tilbudet må organiseres og finansieres. Det er derfor lagt inn 1 mill. kr fra opptrappingsplanen begrunnet i disse kravene. Det vises også til omtale under kapitlet for helse og mestring.

Barne- og familietjenestene er samlokalisert i Familiens hus i hver bydel. Denne organiseringen skal legge til rette for bedre tverrfaglig samhandling slik at det i større grad vil lykkes med tidlig innsats og koordinerte tjenester for å hjelpe barn og familier. Tjenestene skal også støtte barnehagenes og skolenes arbeid med å utvikle inkluderende læringsmiljø og med å sette inn gode tiltak for å hjelpe barn og unge som har behov for ekstra støtte. Den pågående evalueringen av Familiens hus skal bidra til å gi gode tjenester gjennom samhandling, og ha sterke fagmiljøer – altså sterkere sammen for barn, unge og deres familier.

Oppvekstreformen er innført fra januar 2022 og innebærer at flere statlige oppgaver og finansierings ansvar innen barnevern er overført til kommunen. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats og innretter egne hensiktsmessige tiltak fremfor bruk av statlige institusjoner.

Økonomiske prioriteringer

Oppvekst sine driftsutfordringer er hovedsakelig knyttet til grunnskole drift, styrket tilbud i barnehage og institusjons- og akutt plasseringer i Barnevernet. I 2024 er prognosen for Oppvekstområdet et merforbruk på om lag 7 mill. kr. Dette er etter at man ble tilført 20 mill. kr ekstra i integreringstilskudd, som ikke vil bli videreført i 2025.

I forhold til økonomiplanen for 2024-2027 der det ble gjort tiltak for å omfordele midler og styrke skoleområdet, er opplegget svekket med om lag 2,4 mill. kr siden nedleggelse av Mottaksskolen ikke er realistisk og at man må skyve på effekten av skolebehovsplanen. Det er ellers lagt inn en styrking fra bykassa på 5 mill. kr begrunnet i flere elever ved kompetanseavdelingene. Dersom en ser bort fra ekstra integreringstilskudd som ble gitt i 2024 (16 mill. kr), styrkes rammene til grunnskole drift med 9 mill. kr i forhold til 2024. Avhengig av behovet i 2025, er det tilsvarende som i 2024 aktuelt å tilføre ekstra integreringstilskudd i 1. tertial.

Rammen til styrket tilbud i barnehage er svekket noe i forhold til opplegget i fjorårets økonomiplan, siden man ikke skal gjøre noen endringer i barnehagestrukturen i Songdalen. For å få et mer realistisk budsjett, og med bakgrunn i forventet merforbruk i 2024 på ca. 6 mill. kr er det lagt inn en styrking av rammen på 5 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden. Disse endringene gjør at rammen for styrket tilbud i 2025 blir tilnærmet slik utgiftene forventes å være i 2024. I forslaget til Statsbudsjett for 2025 har kommunen mottatt 5,4 mill. kr i økt rammetilskudd begrunnet i styrket bemanning i barnehage. Selv om midlene ikke er øremerket, er de lagt inn som styrking på kommunalsjefsområde barnehage. Midlene er lagt inn fra 2025 og vil bli fordelt likeverdig mellom kommunale og private barnehager.

For Barne- og familietjenester er det, i tillegg til midlene fra opptrappingsplanen for psykisk helse, lagt inn en styrking av rammen til barnevern på 4 mill. kr i 2025. Styrkingen er begrunnet i de økonomiske utfordringene knyttet til institusjons- og akutt plasseringer.

Det henvises ellers til budsjetttiltakene under det enkelte kommunalsjefsområdet.

Ny tilskuddsordning private fritidsordninger

Kommunedirektøren orienterte i 2. tertialrapport om planer for å fremlegge ny tilskuddsordning for andre fritidsordninger.

Staten har de senere årene innført ordninger med betydelig betalingsreduksjon/betalingsfritak i skolefritidsordninger i form av inntektsgradert betaling. Fra 01.08.24 er også ordningen med 12 timers gratis skolefritidsordning (SFO) utvidet til å gjelde for 3. trinn. Kommunene er kompensert for dette gjennom frie inntekter i inntektssystemet med «merkelapp» at det gjelder skolefritidsordninger. Som en konsekvens av at SFO-tilbudet er blitt billigere eller gratis for enkelte oppholdstider, har enkelte idrettsklubber meldt om frafall i deres etablerte idrettsfritidsordninger (IFO) fordi deres tilbud nå er blitt forholdsmessig dyrere. Som følge av dette har bystyret bedt administrasjonen vurdere hvorvidt midler som er kommet til kommunen også bør brukes inn mot disse tilbudene, slik enkelte andre kommuner har gjort. I utgangspunktet er det blitt sondert muligheter for samarbeid mellom enkelte SFOer og en idrettsklubb, der IFO blir innholdsleverandør med de krav som stilles i opplæringsloven. Dette har vist seg komplisert. Administrasjonen har forståelse for at de statlige ordningene kan gi en uheldig vridning i forholdet mellom frivillige organisasjoners fritidstilbud og skolefritidsordningene. Selv om midlene fra staten er tydelig knyttet til SFO, mener kommunedirektøren likevel det bør gjøres tiltak for å opprettholde og stimulere til det mangfoldet IFO og lignende tilbud i frivillige organisasjoners regi representerer. På den bakgrunn ble det signalisert at det i økonomiplan 2025-28 vil bli foreslått en ny tilskuddsordning som gjelder fritidsordninger der en ramme fra den statlige kompensasjonen for 12 timers gratis SFO legges inn med virkning fra 2025. Egen sak om kriterier for en slik ordning vil bli utarbeidet etter dialog og innspill fra idretten. I tillegg vil det i forbindelse med områdesatsingen i

Kvadraturen bli prøvd ut samarbeidsmodeller mellom SFO og andre fritidstilbud, som kan være modell andre steder.

I økonomiplanen er det lagt inn totalt 3,5 mill. kr årlig til ordningen. Midlene er hentet fra rammen til skolefritidsordningen ut fra en vurdering av at etterspørselen vil reduseres noe dersom det er andre rabatterte alternativ. Rammen vurderes årlig ut fra etterspørselsforhold og endres dersom etterspørselen etter SFO-plasser går ned eller opp. Siden SFO-tilbudet må være tilgjengelig for alle som ønsker det, må det sikres at denne ordningen har tilstrekkelig finansiering til å kunne drive i henhold til vedtektene. Til sammenligning har Vennesla lagt inn ca. 300 000 kr i tilsvarende tilskudd.

Formål med ordningen: Tilskuddsordningen skal stimulere til organisasjoner og lags aktivitetstilbud til barn fra 1. til 4. trinn innenfor åpningstiden til SFO. Aktivitetstilbudene skal bidra til å skape gode aktivitetsmiljø i nærområdet og bidra til motivasjon, mestring og aktivitetsglede innenfor et mangfold av aktiviteter.

Følgende hovedkriterier/krav for å få tilskudd etter ordningen er aktuelle:

- Innhold i ordningen samsvarer med formålet
- Minimumskrav til kompetanse hos ansatte, herunder krav til politiattest
- Likeverdig mulighet for deltakelse for alle, herunder saklige opptakskriterier
- Ingen forpliktelse til medlemskap
- Sikkerhetsmessig forsvarlighet
- Krav til trygt og godt miljø
- Krav til internkontroll
- Krav til organisasjonsform, ideell eller frivillig

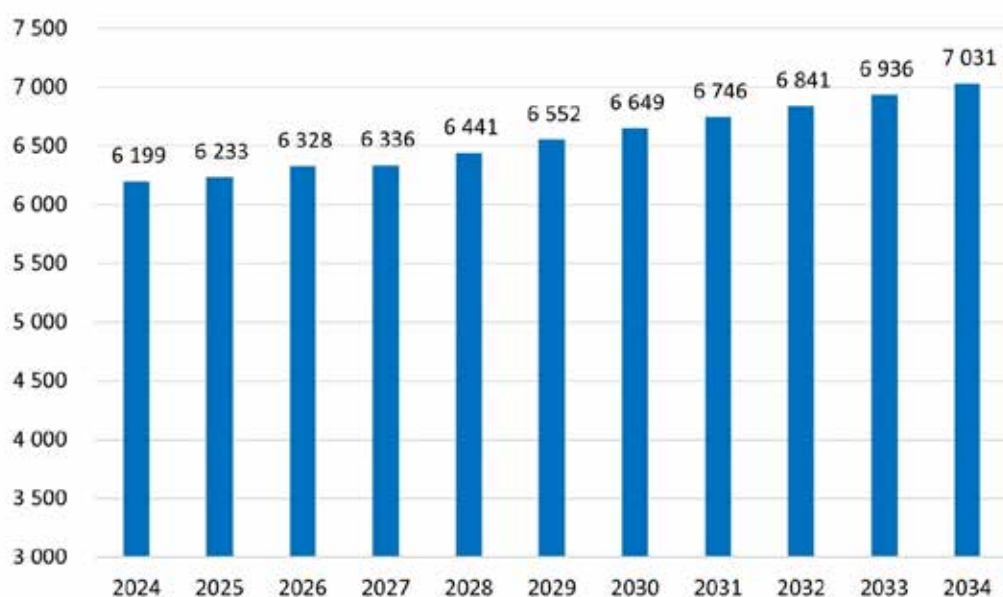
Kriteriene vil bli konkretisert nærmere i egen sak. Denne saken vil bli fremmet i januar og utlysning vil skje straks etter det. Tildeling kan da tentativt skje i mars 2025. Tilskuddsordningen vil deretter inngå i kommunens samlede portefølje og følge planen for disse.

Demografi

Barnehage

Figurene nedenfor viser forventet antall barn/elever på høsten det aktuelle året. Det er lagt til grunn kommunens egne prognoser.

Figur 16: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder (høsten det aktuelle året).

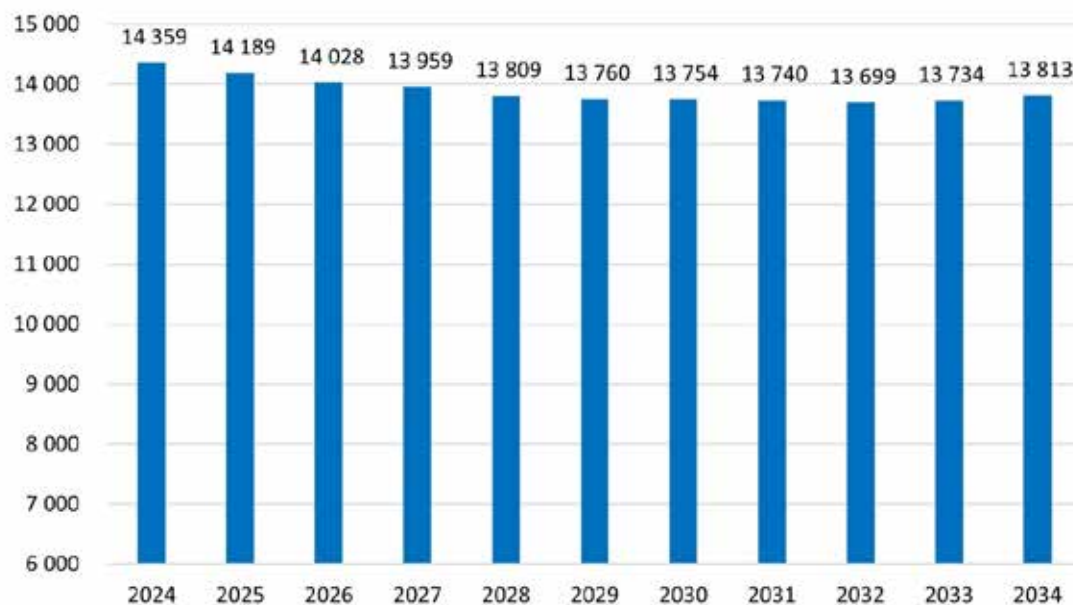
Antall barn i barnehagealder forventes å øke med 832 barn fra 2024 til 2034. I økonomiplanperioden 2025-28 forventes det at barnetallet øker med 208 barn.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene i tusen kr:

2025	2026	2027	2028
-6 628	7 191	27 024	31 899

Skole

Figur 17: Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. klasse (høsten det aktuelle året).

Elevtallet i skole forventes å synke fremover. I 2034 forventes det å være 546 færre elever enn i 2024.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene: Den store reduksjonen etter 2024 vil by på særlig store utfordring for skolene å tilpasse seg.

2025	2026	2027	2028
-13 018	-28 897	-41 357	-52 867

Satser til private barnehager i 2025

Driftstilskuddssatsene fastsettes etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager der satsene for 2025 beregnes ut fra forbruket i kommunale barnehager i 2023, lønns- og prisjustert til 2025 nivå. I tillegg til forbruket i kommunale barnehager, påvirkes satsene blant annet av kommunal deflator og makspris på foreldrebetaling.

Barnehagebehovsplan 2025-2028

Etter at antall barn i barnehagealder i en lengre periode vokste til dels kraftig har kommunen så vært inne i en periode med nedgang i antall barn i barnehagealder. Det vil som følge av noe overkapasitet i antall barnehageplasser ikke bli behov for å opprette så mange nye barnehageplasser i økonomiplanperioden, selv om prognosene viser at barnetallet vil øke. Det er spesielt behov for å øke kapasiteten i Indre Randesund og Hånes. Drangsvann barnehage, som åpnet høsten 2024, har allerede fylt opp de 90 plassene de har konsesjon til. Delområdet trenger ytterligere barnehageplasser, og det foreslås at Drangsvann barnehage får øke opp med 20 barnehageplasser fra 2025 og dermed utnytter hele kapasiteten/hele bygget. Drangsvann barnehage foreslås ytterligere utvidet fra 2027. Det vil også være behov for å øke antall barnehageplasser på Hånes som følge av utbygging av Lauvåsen og Hamrevann. Barnehagen foreslås lokalisert på tomta som er under regulering på Lauvåsen i privat regi. Spiren barnehage har tidligere blitt gitt tillatelse til å erstatte sine tidligere fire lokasjoner (har per dags dato to) til en ny barnehage på Tangvall. Det vil føre til ca. 30 flere barnehageplasser enn det de har i dag.

Barnehagebehovsplanen søker å balansere utbygging på både bydel- og delområdenivå. Dette for å gjøre hverdagen best mulig for foresatte, og for å redusere transportbehovet og derved reduserte klimagassutslipp.

Det er noenlunde balanse mellom tilbud og etterspørsel i de fleste delområdene, mens noen områder har litt overdekning. Som følge av at kommunen har hatt en relativt stram praksis med å etablere nye barnehageplasser, har det ikke vært særlige problemer med overkapasitet, nedleggelser og oppsigelser i områder der barnetallet har gått ned, slik flere andre kommuner har hatt. Generelt gikk barnehageopptaket høsten 2024 greit.

Tabellen nedenfor (barnehagebehovsplanen) viser at det høsten 2024 rent teoretisk er 184 ledige barnehageplasser. I praksis har noen barnehager nå for en periode tatt inn færre barn enn de har kapasitet til, men plassene kan altså tas i bruk når behovet gjenoppstår. Høsten 2028 beregnes det det å bli ca. 72 ledige barnehageplasser.

Årstall	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunens prognose. Antall barn 1-5 år (på høsten)	6 199	6 233	6 328	6 336	6 441
Dekningsgrad:	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %
Beregnet etterspørsel	5 951	5 984	6 075	6 083	6 183

Antall barnehageplasser	2024	2025	2026	2027	2028
Antall barnehageplasser i kommunen nå	6 135	6 135	6 135	6 135	6 135
Drangsvann – P (Tar i bruk hele dagens kapasitet)		20	20	20	20
Drangsvann barnehage – P Utvidelse				70	100
Spiren, nytt barnehagelokale på Tangvall (vedtatt)				30	30

Oppvekst

Lauvåsen ny barnehage – P ca. 100 plasser					50
Små private barnehager som velger å legge ned		-20	-40	-60	-80
Antall barnehageplasser	6 135	6 135	6 115	6 195	6 255
Endring i antall plasser	0	-20	-40	-30	0

Beregnet barnehagedekning	2024	2025	2026	2027	2028
Forventet etterspørsel	5 951	5 984	6 075	6 083	6 183
Antall barnehageplasser	6 135	6 135	6 115	6 195	6 255
«Ledige» plasser	184	151	40	113	72

Endringer i forhold til økonomiplan 2024-2027

- Det foreslås at Drangsvann barnehage får ta i bruk hele kapasiteten. Barnehagen har konsesjon til å få tilskudd for 90 barn, men har plass til ca. 110 barn.
- Videre foreslås at barnehagekapasiteten i Indre Randesund økes med ytterligere 70 nye plasser i 2027, økende til 100 plasser i 2028. Kapasitetsøkningen foreslås i form av at Drangsvann barnehage utvider eksisterende barnehage, i praksis med nytt bygg i tilknytning til eksisterende bygg. Barnehagen har en svært sentral beliggenhet og nærhet til den store utbyggingen i området. Ved å utvide på eksisterende område, vil allerede opparbeidet infrastruktur i form av vei, parkering, uteområde og lekeplassområder i nær tilknytning også kunne utnyttes. Utvidelsen har noen reguleringsmessige hensyn som vurderes realistisk å løse.
- Det foreslås bygget ny barnehage på Lauvåsen i privat regi med oppstart på 50 plasser i 2028, økende til 100 plasser i 2029. Behovet vil bli nærmere vurdert ved neste rullering med hensyn til tidspunkt for oppstart.

Skolebehov

Fremtidige skolebehov vil bli vurdert i skolebehovsplanen som fremmes for bystyret i januar. Generelt er det betydelig samlet overkapasitet på skolene i Kristiansand. I tillegg forventes elevtallet å synke med ca. 550 elever de neste 10 årene. Områdene med kapasitetsutfordring gjelder Kvadraturen (Tordenskjoldsgate skole), Hånes (barne- og ungdomstrinnet) og Indre Randesund (Haumyrheia, Strømme og Vardåsen skoler). I økonomiplanen er det lagt inn finansiering slik at ungdomsskolen på Lauvåsen og Tordenskjoldsgate skole er ferdig til skolestart i 2027, mens barneskolen på Hånes (Brattbakken skole) kan stå ferdig til skolestart 2029/30. I Indre Randesund ligger det forslag i skolebehovsplanen om å flytte ungdomstrinnet fra Haumyrheia til Strømme og at det bygges ny barneskole på Drangsvann.

Skolebehovsplanen som er på høring anbefaler følgende skolestrukturendringer:

- Karuss skole slås sammen med Fiskå og omgjøres til ungdomsskole for hele Midtre Vågsbygd. Slettheia skole utvides for å ha plass til elevene fra Øvre Slettheia og hoveddelene av barnetrinnet på Karuss. Fiskå skole legges ned.
- Rosseland skole legges ned. Elevene får plass på Tunballen skole.
- Tangvall skole slås sammen med Tinntjønn og utvides til ungdomsskole for hele Søgne, Tinntjønn skole legges ned.
- Møvig skole slås sammen med Lindebøskauen og utvides til ungdomsskole for Ytre Vågsbygd og Flekkerøy, Lindebøskauen skole legges ned.

- Elevfordelingen mellom Krossen og Solholmen endres slik at elevene i hele området på 1-3 eller 1-4 går samlet til enten Krossen eller Solholmen skole, og tilsvarende samles elevene på 4-7 eller 5-7 på en av skolene.
- Strukturen i Indre Randesund endres ved at Strømme skole blir ungdomsskole i stedet for Haumyrheia og det bygges ny barneskole på Drangsvann.

I investeringsplanen er det gjort avsetninger som muliggjør gjennomføring av strukturendringer.

Akuttiltak i skolene

I skolebehovsplanen er det gjort en omfattende utredning av vedlikeholds- og oppgraderingsbehov ved alle skolene i kommunen. Det er pekt på behov og kostnadsberegnet tiltak som bør gjøres de neste 3 økonomiplanperiodene. I tillegg er det vurdert et behov for akuttiltak i 2025 på flere skoler. På denne bakgrunn er det avsatt 30 mill. kr i investeringsplanen i 2025.

4.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

4.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55% lavere klimagassutslipp i 2030.

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Gjennom den daglige driften kan barnehager og skoler bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom å legge til rette for og oppmuntre til at barn og elever ikke blir kjørt med bil til og fra barnehager og skoler, og gjennom å redusere reisevirksomhet til ansatte og legge til rette for mer klimavennlige transportmåter. Mange vektlegger også å utvikle en kultur for gjenbruk gjennom bytte av leker, utstyr og klær. I dette arbeidet ligger det også en unik mulighet for å koble den daglige driften sammen med den pedagogiske virksomheten, slik at barn og elever gjennom praktiske erfaringer knyttet til det virkelige liv, får mulighet til å utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Gjennom dette arbeidet skal barn og unge få utvikle en forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning.

Rammeplanen for barnehage beskriver betydningen av bevissthet om bærekraftig utvikling. Læreplanen for grunnskolen vektlegger også bærekraftig utvikling gjennom at dette området er et av tre gjennomgående temaer som alle fag skal fokusere på. Barn og unge skal få økt kunnskap om lokale, nasjonale og globale utfordringer innen klima og miljø. De vil også delta i lokale aktiviteter som kan bidra til bærekraftig utvikling.

Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Eksempler er naturgrupper i barnehager, uteskole og skolehage, tiltak for å redusere matsvinn og fremme gjenbruk. Mange enheter deltar i kampanjer som *Beintøft* eller *Naturekken*. Det foregår samarbeid et tett samarbeid med Geitmyra mat- og kultursenter både i barnehage, skole og SFO. Alle enheter i oppvekst skal være miljøsertifiserte i løpet av 2024.

4.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Ressursinnsats innenfor retningsmålene: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet og I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Kvaliteten innenfor de ordinære tjenestene i oppvekst er grunnleggende for at kommunen skal lykkes med arbeidet innenfor dette satsingsområdet. Barnehager og skoler er de to mest sentrale inkluderingsarenaene i barns oppvekst. For at alle barn og unge skal oppleve trygghet, trivsel og læring er fokuset på å skape trygge og gode relasjoner et hovedfokus i kvalitetsarbeidet.

Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er også viktig for å hindre utenforskap. Forebyggende plan som ble vedtatt i 2024 vil være retningsgivende for dette arbeidet.

Rammeplan for barnehager, læreplanen for grunnskolen og føringer i andre nasjonale retningslinjer gjør også at tjenestene innenfor oppvekstområdet har økt oppmerksomhet på temaet livsmestring. Fysisk og psykisk helse, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner er sentralt i dette arbeidet.

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler.	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	9,6 %	5,0 %	3,0 %
	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	13,5 %	8,0 %	4,0 %
	Relasjon mellom barn og voksen i barnehagen (skala 1-5)	4,5	4,6	4,6
	Støtte fra lærerne 10. trinn (skala 1-5)	3,9	4,0	4,1
	Støtte fra lærerne 7. trinn (skala 1-5)	4,3	4,4	4,5
	Trivsel i skolen 10. trinn (skala 1-5)	4,1	4,2	4,3
	Trivsel i skolen 7. trinn (skala 1-5)	4,1	4,2	4,3
Barn og unge opplever at de får medvirke og påvirker innholdet i barnehage og skole.	Barn og foreldres medvirkning i barnehagen (skala 1-5)	4,3	4,4	4,5
	Elevdemokrati og medvirkning 10. trinn (skala 1-5)	3,3	3,4	3,5
	Elevdemokrati og medvirkning 7. trinn (skala 1-5)	3,6	3,7	3,8
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv.	Andel elever på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver 5. trinn	76,0 %	78,0 %	80,0 %
	Andel elever på de tre øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver 8. trinn	66,0 %	68,0 %	74,0 %
	Barnets utvikling i barnehagen (skala 1-5)	4,7	4,7	4,8
	Grunnskolepoeng (skala 10-60)	42,2	42,0	43,0
	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i matematikk (skala 1-6)	3,2	3,3	3,6
	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i norsk hovedmål	3,6	3,6	3,7
	Mestring i skolen 10. trinn (skala 1-5)	3,9	4,0	4,1
	Mestring i skolen 7. trinn (skala 1-5)	4,0	4,1	4,2
	Motivasjon for skolearbeidet 10. trinn (skala 1-5)	3,2	3,3	3,4
	Motivasjon for skolearbeidet 7. trinn (skala 1-5)	3,4	3,5	3,8
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Andel barn med barnevernstiltak 0-24 år av antall innbyggere	1,9 %	1,8 %	1,7 %
	Andel barn med barnevernstiltak 0-5 år av antall innbyggere	1,3 %	1,2 %	1,1 %
	Andel barnehagebarn som mottar spesialpedagogisk hjelp	4,0 %	3,8 %	3,5 %
	Andel elever som mottar spesialundervisning – indikator utgår ifm. ny opplæringslov	7,8 %	0,0 %	0,0 %
	Andel årstimer som går til spesialundervisning – indikator utgår ifm. ny opplæringslov	18,2 %	0,0 %	0,0 %

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Alle barn og unge får et sammenhengende utdanningsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger.	Foreldres tilfredshet med tilvenning og skolestart (skala 1-5)	4,5	4,5	4,6
	Vurdering for læring 10. trinn (skala 1-5)	3,3	3,4	3,4
	Vurdering for læring 7. trinn (skala 1-5)	3,7	3,8	3,8

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	12,5 %	12,0 %	11,0 %
	Andel minoritetsspråklige barn (1-5 år) som går i barnehage	84,8 %	88,0 %	90,0 %
En høyere andel barn og deres familier benytter universelle kommunale tilbud og tjenester	Foreldre er tilfredse med barnehagetilbudet (skala 1-5)	4,6	4,6	4,6

4.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent**Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.**

Gjennomføring av videregående opplæring er viktig for å bli kvalifisert for arbeidslivet, og oppvekst er en sentral i dette arbeidet. Meld. St. 34 (2023-2024) skaper forventninger om at vi må utvikle en skole som er mer praktisk og relevant. Mulighet for å starte valgfag på mellomtrinnet og å stryke yrkes- og utdanningsveiledning skal gjøre at elever blir bedre i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Flere i arbeid-programmet bidrar til å forsterke dette arbeidet.

Oppvekst bidrar også til å utvikle universitetsbyen Kristiansand gjennom et bredt samarbeid med universitetet. Flere studenter har praksis i kommunen, og ulike samarbeid vektlegger å utvikle partnerskapet. Gjennom blant annet desentraliserte og regionale ordninger for kompetanseutvikling, samarbeid omkring masterutdanning og forsknings- og utviklingsprosjektet *Handlekraftig oppvekstsektor*, får praksisfeltet og universitetet økt felles forståelse for utfordringsbildet. Det skal bidra til en mer kunnskapsbasert praksis i kommunen og til mer relevant forskning og utdanning.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
En høyere andel unge under 30 år blir jobbklaare og kommer i arbeid	Andel elever som gjennomfører videregående opplæring i løpet av 5 år	85,0 %	86,0 %	87,0 %
	Andel elever som har fullført og bestått vg1	93,6 %	94,0 %	95,0 %

4.7 Endring betalingssatser**Barnehage**

Betalingssatsene fastsettes i samsvar med statens fastsatte makspris og reguleres i statsbudsjettet. Maksprisen for en barnehageplass er 2 000 kr per måned. Grensen for å få 20 timers gratis kjernetid vil i 2025 være 642 700 kr. Husstander med samlet inntekt under 366 667 kr vil ha rett til reduksjon i

foreldrebetaling. Dette da foreldrebetalingen maksimalt skal utgjøre 6% av husholdningens samlede inntekt.

Kostpenger

Kommunen kan ikke ta mer inn i kostpenger enn det som brukes på matservering til barna. På bakgrunn av dette gjøres det ikke endringer i kostpengesatsen for 2025, og prisen forblir 575 kr i måneden for de kommunale barnehagene. Det ble i 2023 vedtatt en ordning med inntektsgraderte kostpenger og søskenmoderasjon for husholdninger med lav inntekt. Ordningen er beskrevet i vedtektene for de kommunale barnehagene. Grensen for inntektsgradering justeres i samsvar med innslagspunktet for gratis kjernetid som vedtas i statsbudsjettet.

Det ble også innført inntektsgraderte kostpenger fra 01.01.2024 for de private barnehagene. De private barnehagene administrerer dette selv, og sender refusjonskrav til kommunen.

Skole/SFO

Satsene for foreldrebetaling, gjeldende fra 01.01.2025, er fastsatt i samsvar med de plasstyper som ligger i vedtektene.

Satsene for 2025 er prisjustert tilsvarende deflator gitt i statsbudsjettet på 4,1 %. Søskenmoderasjonen er videreført med 15 %.

Sats for hel plass i SFO blir med dette 3 939 kr per måned for 4. trinn, en økning på 155 kr i forhold til 2024. For 1. – 3. trinn utgjør satsen for hel plass i SFO 1 791 kr per måned, en økning på 71 kr i forhold til 2024. Satsene inkluderer kostpenger.

Inntektsgraderingsordning 1.-4. trinn

Inntekt under 200 000 kr for 1.-4. trinn – ingen betaling. Inntekt over 200 000 for 1. til 4. trinn betales maksimalt 6 % av husholdningens samlede inntekt (jf. nasjonal forskrift). Innslagspunktet for redusert betaling er i 2025 en samlet inntekt på 722 150 kr. For elever med særskilte behov på 5. til 10. trinn med SFO-plass – ingen betaling.

Gratis 12 timer SFO per uke og kjøp av enkeltdager

Etter en vedtekts-prosess ble det fra 01.08. 2024 innført en ny oppholdstid med daglig ettermiddagstilbud i SFO innenfor maksimalt 12 timer pr. uke. Ordningen med gratis kjernetid gjelder for 1. til 3. trinn. Denne oppholdstiden ga ikke anledning til å kjøpe ekstra dager i skolens ferier. I gebyrlisten er det for alle trinn lagt inn satser for Kjøp enkeltdager utenom ferier/fridager med 303 kr, og Kjøp enkeltdager i ferier/fridager med 550 kr (ny).

Leie av skolelokaler

Satsene for leie av skolelokaler er justert med kommunal deflator på 4,1 %. Endringene gjøres gjeldende fra 01.01.25. Gratisprinsippet gjelder for barn og unge, frivillige foreninger og lag som ønsker å benytte kommunale bygg eller gymsaler. Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for hvordan gratisprinsippet skal forvaltes av den enkelte skole.

4.8 Planoppgaver

Følgende planoppgaver gjelder for Oppvekst:

- Vedtak om skolebehovsplan i januar 2025.
- Barnehagebehovsplan - som følger rullering av økonomiplan.
- Handlingsplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt (ansvar sammen med Helse og Mestring) - oppstart 2025.

4.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Oppvekststab	33 874	35 466	31 479	31 582	31 812	31 812
Skole	1 613 422	1 644 368	1 724 443	1 710 140	1 693 965	1 679 455
Barnehage	1 114 759	1 155 843	1 280 666	1 279 423	1 292 829	1 301 904
Barne- og familietjenester	448 987	504 399	534 253	530 580	528 781	527 111
Sum	3 211 042	3 340 076	3 570 841	3 551 725	3 547 387	3 540 282

Oppvekst sitt driftsbudsjett er fra 2024 til 2025 økt med 77,8 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 153 mill. kr.

4.10 Oppvekststab

4.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Oppvekst stab er organisert under to stabsledere og har følgende hovedansvar:

- Støtte kommunalsjefer og direktør i oppfølging av enhetene.
- Saksbehandling og utredning - politisk og administrativt.
- Fagutvikling.
- Barnehagemyndighet.
- Forvaltningsoppgaver som blant annet barnehageopptak, vedtak om spesialpedagogiske tiltak barn i barnehager, spesialundervisning i friskoler og fosterbarn i andre kommuner.
- Realisere barnehage- og skoleanlegg i samsvar med investeringsprogram.
- Ulike planoppgaver.

4.10.2 Hovedutfordringer

Etter innplassering i den nye kommunen er det foretatt en omfattende nedbemanning i stab, gjennom naturlig avgang og som egen nedbemanningsprosess. Ytterligere nedbemanning, som vedtatt i økonomiplanen, gjør at staben må foreta nødvendige prioriteringer og ha konsentrasjon rundt kjerneoppgaver og lovbestemt aktivitet.

4.10.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Oppvekststab	33 874	35 466	31 479	31 582	31 812	31 812
Sum	33 874	35 466	31 479	31 582	31 812	31 812

Kommunalsjefområdet Oppvekst stab sitt driftsbudsjett er redusert med 3,9 mill. kr fra 2024 til 2025. Lønns- og prisvekst er kompensert med 1,6 mill. kr slik at budsjettet er reelt 5,5 mill. kr lavere enn i 2024.

De største endringene er knyttet til:

- Bedre arbeid VIA -1,5 mill. kr.
- Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole -1,3 mill. kr.
- Fjerning av utredningsressursen til skolebruksplanen -718 000 kr.
- Overført 1 årsverk som Hovedverneombud til Organisasjon -790 000 kr.
- Overført 1 årsverk til Parkvesenet -1 mill. kr.
- Finansiering av 25% jordmorstilling BHT -230 000 kr.
- Tilført 50% stilling fra Barnevern 482 000 kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	35 466	35 466	35 466	35 466
Sum Deflator	672	672	672	672
Sum Lønns- og prisjustering	887	887	887	887
Tidligere vedtatte tiltak				
Bedre arbeid VIA	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
Korrigerings Rajshahi	-359	-359	-359	-359
Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole	-1 333	-1 333	-1 333	-1 333
Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget	0	103	103	103
Utredningsressurs skolebruksplan	-718	-718	-718	-718
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-3 948	-3 845	-3 845	-3 845
Vedtatte endringer	-2 389	-2 286	-2 286	-2 286
Vedtatt ramme	33 077	33 180	33 180	33 180
Nye tiltak				
50 % stilling over fra barnevern til Oppvekst stab	482	482	482	482
Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026	-230	-230	0	0
HMS HVO 1 årsverk flyttes fra Oppvekst til Organisasjon	-790	-790	-790	-790
Overføring av 1 årsverk fra Oppvekst til Parkvesenet	-1 060	-1 060	-1 060	-1 060
Sum Nye tiltak	-1 598	-1 598	-1 368	-1 368
Nye tiltak og realendringer	-1 598	-1 598	-1 368	-1 368
Ramme 2025-2028	31 479	31 582	31 812	31 812

Tidligere vedtatte tiltak

Bedre arbeid VIA

Det er i økonomiplan 2024-2027 vedtatt et innsparingskrav på 3 mill. kr som følge av forventede reduserte kostnader ved raskere omstilling av ansatte som av ulike årsaker ikke kan være i sin stilling. Det er forventet at Oppvekst og Helse og mestring hver skal håndtere 1,5 mill. kr av dette innsparingskravet fra 2025. Bystyresak om forbedringsarbeid VIA ferdigstilles og implementeres høsten 2024. Noe som vil føre til en mer effektiv samhandling og raskere saksbehandling i saker hvor arbeidsgiver må vurdere om det finnes annet passende arbeid.

For Helse og mestring vil innsparingen blir håndtert med avsatte demografimidler knyttet til kostnader i forbindelse med individuell tilrettelegging for ansatte budsjett 2024-2027.

I Oppvekst forsøkes Innsparingskravet løst ved å forsterke og intensivere arbeide med raskere å finne annet arbeid for overtallige ansatte innen eget område før innmelding i VIA.

Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole

Etter gjennomgang av Direktør Oppvekst er det mulig å omprioritere midler til grunnskolevirksomheten.

Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget

Bystyret vedtok en reduksjon i reiseutgiftene til Oppvekstutvalget innenfor Oppvekstområdet i økonomiplanen 2024-2027, det gjøres oppmerksom på at det ikke har vært reisevirksomhet de siste årene og Oppvekst har heller ikke hatt noe budsjett på denne posten.

Utredningsressurs skolebruksplan

Uttrekk av midler til utredningsressursene i forbindelse med utarbeidelse av skolebruksplanen i 2024.

Nye tiltak

50 % stilling over fra barnevern til Oppvekst stab

Kommunedirektøren foreslår å overføre midler tilsvarende 50 % stilling fra Barnevern til Oppvekst stab i forbindelse med oppgaveoverføring knyttet til fagsystem fra barnevernet i henhold til vedtak fra 1. tertialrapport 2024.

Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026

For å opprettholde jordmorstillingen i BHT så flyttes budsjettmidler tilsvarende 25 % stilling fra Oppvekst.

HMS HVO 1 årsverk flyttes fra Oppvekst til Organisasjon

1 årsverk hovedverneombud er flyttet fra Oppvekst til Organisasjon. Det flyttes 790 000 kr mellom områdene.

Overføring av 1 årsverk fra Oppvekst til Parkvesenet

Det flyttes et årsverk fra Oppvekst, stab til Parkvesenet.

4.11 Skole

4.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Grunnskolevirksomhet knyttet til 41 ordinære grunnskoler. Tolv av disse er ungdomsskoler, fire er kombinerte barne- og ungdomsskoler, ett oppvekstsenter der barnehage og skole er samlokalisert og resten er rene barneskoler. Det er skolefritidsordninger knyttet til de kombinerte skolene og barneskolene. Ved skolene Hellemyr, Krossen, Nygård og Dvergsnes skoleenhet er det egne kompetanseavdelinger for elever med særskilte behov.

Innføringstilbudet til nyankomne innvandrere og flyktninger i grunnskolealder gis i hovedsak ved Mottaksskolen. Voksenopplæringen/Kongsgård skolesenter har ansvaret for grunnskolen for voksne, norsk- og samfunnskunnskap for asylsøkere og introdeltakere, arbeidstrening og kvalifiseringstiltak i introprogrammet og spesialundervisning for voksne. I tillegg sorterer Svømmeopplæringen, Bringsvær leirskole og Mobilt team under skoleområdet.

Skoleområdet er kommunens største kommunalsjefsområde med 45 selvstendige enheter som rapporterer til kommunalsjef. I overkant av 2 750 ansatte jobber hver dag med å gi rundt 13 500 elever og 900 voksne et opplærings- og fritidstilbud. På grunn av størrelse, kompleksitet og lederspenn har kommunalsjefsområdet også assisterende kommunalsjef.

4.11.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen for skoleområdet er å klare å gi alle barn, unge og voksne et likeverdig og godt tilbud innenfor en stadig trangere økonomisk ramme. Det økonomiske handlingsrommet utfordres av stadig nye reformer, behovsøkning og utfordringer knyttet til:

- å innfri bemanningskravene i en underfinansiert lærernorm.
- å håndtere økte lønnskostnader som følge av etter-/videreutdanning av lærere og et økt antall lektorer.
- å finansiere en kostbar skolestruktur.
- å forebygge og håndtere vold og trusselhendelser - tiltak for å sikre at de ansattes har et forsvarlig arbeidsmiljø.
- å håndtere økte utgifter til læremidler - både digitale og trykte læremidler.
- å kunne levere på lovpålagte oppgaver knyttet til tilfredsstillende utbytte av opplæringen, individuelle rettigheter og tiltak for å sikre elevers rett på et trygt og godt læringsmiljø.

I tillegg vil fallende elevtall og reduserte rammer som følge av det bli svært krevende å håndtere. Mulighetene til å gi alle elever et likeverdig og godt tilbud utfordres av en skolestruktur med mange små skoler. Skolestørrelsen er en av de viktigste kostnadsdriverne og skolene i Kristiansand har betydelig færre elever i gjennomsnitt enn sammenlignbare kommuner. En mer effektiv utnyttelse av skolekapasiteten vil frigjøre ressurser som kan omfordeles og brukes til å øke kvaliteten i den ordinære opplæringen og styrke laget rundt læreren og elevene.

4.11.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår:

- Tilpasse bemanningen til de økonomiske rammene og gjenvinne økonomisk handlingsrom.
- Styrke skolenes arbeid med inkludering og samtidig videreutvikle hensiktsmessige mestringsarenaer utenfor skolen.
- Fortsette arbeidet med å videreutvikle skolen i tråd med ny læreplan – en mer praktisk og variert skole.
- Styrke elev-elevrelasjonen og bygge inkluderende fellesskap.
- Innsatsen for å redusere omfang av vold og trusler og for å fremme trygge læringsmiljø for elever og gode arbeidsmiljø for ansatte skal intensiveres. Det samme gjelder innsatsen for redusere bekymringsfullt fravær i skolen.
- Videreutvikle skolenes inkluderende støttesystem slik at elevene får bedre utbytte av opplæringen og at færre elever har behov for individuell tilpasset opplæring/spesialundervisning.
- Fortsatt arbeid med å videreutvikle en innovativ og samarbeidsorientert ledelse med handlekraft.
- Bedre og mer koordinert tilbud til barn, unge og familier gjennom økt samhandling mellom de ulike tjenestene i kommunalområdet.
- Videreføre arbeidet med en mer hensiktsmessig skolestruktur som gir grunnlag for bedre kvalitet og som gir rom for å styrke innsatsen i klasserommet.
- Videreutvikle praksis slik at flerspråklige barn får en bedre språkopplæring og opplever seg bedre integrert i skole og nærmiljø.

4.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Skole	1 613 422	1 644 368	1 724 443	1 710 140	1 693 965	1 679 455
Sum	1 613 422	1 644 368	1 724 443	1 710 140	1 693 965	1 679 455

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt med 6,46 mill. kr ut over kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 73,62 mill. kr. Budsjettendringen fordeler seg på følgende endringer:

- Endring demografi -13,02 mill. kr.
- Endring midlertidige løsninger -9,40 mill. kr.
- Endring midler til lærebøker -2,56 mill. kr.
- Omprioritering fra direktør Oppvekst til Skole 1,33 mill. kr.
- Justering til full årseffekt for gratis kjernetid SFO 3. trinn 23,49 mill. kr.
- Endring tiltak til ungdomskriminalitet i skole -510 000 kr.
- Etablering av ny kompetanseavdeling 5 mill. kr.
- Endring sats SPK 530 000 kr.
- Økt tilskudd Geitmyra matsenter - tapte P-inntekt gir høyere leiekostnad 290 000 kr.
- Ny opplæringslov (justering til helårseffekt) 1,31 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	1 644 368	1 644 368	1 644 368	1 644 368
Sum Deflator	32 506	32 506	32 506	32 506
Sum Lønns- og prisjustering	41 109	41 109	41 109	41 109
Sum Integreringstilskudd	-6 928	-9 882	-13 079	-13 079
Tidligere vedtatte tiltak				
Leie av skolelokaler kvartal 71	1 576	1 576	1 576	1 576
Læremidler (lærebøker)	-2 563	-2 563	-2 563	-2 563
Midlertidige løsninger Slettheia skole	-1 589	-1 589	-1 025	-1 025
Midlertidige løsninger Vågsbygd skole	-788	-788	-788	-788
Midlertidige løsninger Wilds Minne skole	-7 021	-7 021	-7 021	-7 021
Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole	1 333	1 333	1 333	1 333
Statsbudsjettet: Gratis kjernetid SFO 3. klasse	23 493	23 493	23 493	23 493
Ungdomskriminalitet (skolen)	-513	-513	-513	-513
Sum Tidligere vedtatte tiltak	13 928	13 928	14 492	14 492
Sum Demografijustering	-11 805	-24 729	-33 599	-33 599
Vedtatte endringer	68 810	52 932	41 429	41 429
Vedtatt ramme	1 713 177	1 697 300	1 685 797	1 685 797
Nye tiltak				
Leie av skolelokaler kvartal 71	-1 576	0	0	0
SPK økt sats fra 7,83 % til 7,88 %	530	530	530	530
Statsbudsjett 2025 - Ny opplæringslov	1 306	1 306	1 306	1 306
Styrket ramme kompetanseavdelingene	5 000	5 000	5 000	5 000
Økt tilskudd Geitmyra matsenter - reduserte parkeringsinntekter	290	290	290	290
Sum Nye tiltak	5 550	7 126	7 126	7 126
Sum Demografijustering	-1 212	-4 168	-7 758	-19 268
Sum Integreringstilskudd	6 928	9 882	8 800	5 800
Nye tiltak og realendringer	11 266	12 840	8 168	-6 342
Ramme 2025-2028	1 724 443	1 710 140	1 693 965	1 679 455

Tidligere vedtatte tiltak

Læremidler (lærebøker)

Gitt i budsjettbehandlingen til lærebøker i skolen.

Midlertidige løsninger Slettheia skole

Gjelder midlertidige løsninger på Slettheia skole.

Omprioritering fra Direktør Oppvekst til Skole

Etter gjennomgang av Direktør Oppvekst er det mulig å omprioritere midler til grunnskolevirksomheten.

Statsbudsjettet: Gratis kjernetid SFO 3. klasse

Gratis halvdagsplass (kjernetid) SFO for 3 trinn justering til full årseffekt.

Ungdomskriminalitet (skolen)

Gitt i budsjettbehandling til forebygging av ungdomskriminalitet.

Nye tiltak

SPK økt sats fra 7,83 % til 7,88 %

Statens pensjonskasse (SPK) gjør en årlig beregning av premiesatsen for kommende år. Satsen for 2024 var på 7,83 % men er for 2025 endret til 7,88 %. Endringen beløper seg til 530 000 kr.

Statsbudsjett 2025 - Ny opplæringslov

Helårseffekt av endring gitt i 2024 ved innføring av ny opplæringslov. Kompensasjonen skal dekke merutgifter ved fritt valg av hovedmål på ungdomstrinnet.

Styrket ramme kompetanseavdelingene

Bevilgningen gjelder styrket ramme på bakgrunn av flere elever i kompetanseavdelingene.

Økt tilskudd Geitmyra matsenter - reduserte parkeringsinntekter

Endringen gjelder kompensasjon for økte leiekostnader som følge av bortfall av parkeringsinntekter.

4.12 Barnehage

4.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Barnehageområdet består av til sammen 96 barnehager. Av disse er 34 kommunale barnehager, 49 private barnehager og 13 private familiebarnehager. I tillegg er det også 8 åpne barnehager som gir tilbud til barn og foreldre. Samlet er det per september 5 750 barn som har barnehageplass i Kristiansand. 59 % av barna går i privat barnehage, mens 41 % går i kommunal barnehage.

På barnehagefeltet har kommunen to hovedoppgaver:

- Barnehagemyndighet for alle barnehagene.
- Eier for de kommunale barnehagene.

Som barnehagemyndighet har kommunen ansvar for forvaltningsoppgaver som samlet opptak, tilskudd til private barnehager, tilsyn, godkjenning av barnehager, dispensasjonssøknader og lignende.

Kommunalsjefområdet har også et overordnet ansvar for faglig kvalitet i alle barnehager. Dette krever et godt samarbeid mellom administrasjon, private og kommunale barnehager.

Som eier for de kommunale barnehagene, har kommunalsjefområdet særlig ansvar for lederoppfølging og drift av de kommunale barnehagene innenfor fag, økonomi og personal.

4.12.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen på barnehagefeltet er å sikre et likeverdig barnehetilbud med god kvalitet for alle barn i alle barnehager.

- Fokusområdet er arbeidet med å utvikle inkluderende støttesystemer i barnehagene for å sikre gode læringsmiljø. Dette krever stor innsats internt i barnehagene, men også økt samhandling og kvalitetsutvikling med blant annet PPT. Kommunalsjefområdet har et pågående arbeid for å organisere, endre praksis og skape bedre samhandling. Dette er en utvikling som vil kunne gi store effekter for det enkelte barn, barnegrupper og barnehagene, men det vil kreve stø kurs over tid.
- Barnehagene har hatt et overforbruk på midler som går til styrket tilbud for enkeltbarn. Kompetanseutvikling og felles innsats på tvers av barnehagene og systemrettet arbeid fra PPT og spesialpedagogene har gitt en reduksjon av antall barn og omfang av timer per barn knyttet til spesialpedagogisk hjelp, men vil kreve fokus og innsats for ytterligere reduksjon. Området må også jobbe videre med barns rett til særskilt tilrettelegging, da det fortsatt er et merforbruk her.
- Kommunen har god pedagogdekning (46 %) sammenlignet med andre kommuner. I praksis innebærer dette noe mindre ressurser sammen med barna, ettersom pedagoger skal avvikle planleggingstiden innenfor arbeidstiden. Samlet sett har kommunen derfor relativt lav bemanningstetthet.
- Arbeid med samhandling og kvalitetsutvikling utfordres av krevende økonomiske rammer for den enkelte barnehage og kommunalsjefområdet i sin helhet.
- Høyt sykefravær er fortsatt en stor utfordring. Det jobbes systematisk i den enkelte barnehage, men det er også et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten, IA-innsatsteam i kommunen og arbeidslivssenteret i NAV på systemnivå i hele kommunalsjefområdet. Utfordringsbildet er likt sammenlignet med andre storbyer.

4.12.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår er knyttet til disse områdene:

- Fortsette arbeidet med at alle barn skal oppleve seg inkludert i fellesskapet.
- Systematisk arbeid med å utvikle inkluderende pedagogiske støttesystemer i barnehagene.
- Arbeid med styrket tilbud for enkeltbarn parallelt med videreutvikling av det allmennpedagogiske arbeidet slik at det tilpasses hele barnegruppa i enda større grad enn før.
- Organisasjonsutvikling med fokus på godt og tydelig lederskap og videreutvikling av de profesjonelle fellesskapene både i og rundt barnehagene.
- Fortsatt fokus på kompetanseheving i forhold til traumebevisst tilnærming og vold og seksuelle overgrep mot barn.
- Styrke og videreutvikle kommunens rolle som barnehageeier for egne kommunale barnehager.
- Videre fokus på arbeid med å rekruttere minoritetsspråklige barn til økt barnehagedeltakelse.

4.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Barnehage	1 114 759	1 155 843	1 280 666	1 279 423	1 292 829	1 301 904
Sum	1 114 759	1 155 843	1 280 666	1 279 423	1 292 829	1 301 904

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 124,8 mill. kr. Lønns- og prisvekst er kompensert med 56,3 mill. kr, slik at budsjettet er 68,5 mill. kr høyere enn i 2024.

Den største endringen i budsjettet er:

- Forventet økning i kommunale satser til private barnehager i 2025, 9,45 mill. kr.
- Rammen til styrket tilbud økes med 5 mill. kr fra 2025.
- Tilskudd grunnet reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage gitt i statsbudsjettet 2024, 43,6 mill. kr.
- Overkompensasjon fra staten i reduksjon makspris barnehage -6,6 mill. kr.
- Tilskudd grunnet reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage gitt i statsbudsjettet 2025, 3,76 mill. kr.
- Økt bemanning i barnehagene 5,4 mill. kr.
- Demografijustering -6,6 mill. kr.
- Tilskudd kontantstøtteendring, gitt i statsbudsjettet 2024, 3,2 mill. kr.
- Økt tilskudd til private barnehager pga. høye strømpriser 2,9 mill. kr.
- Engangsinntekter grunnet forskudd til de private barnehagene som ble tilbakeført i 2024 fører til rammeøkning på 7,7 mill. kr.
- Mat i barnehagene fra høsten 2023, 3,8 mill. kr, deler av beløpet, 1,3 mill. kr, er omdisponert til styrket tilbud.
- Endring inntektsgraderte kostpenger -1,4 mill. kr.
- Endring ramme styrket tilbud fra tidligere år, -1,5 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	1 155 843	1 155 843	1 155 843	1 155 843
Sum Deflator	27 382	27 382	27 382	27 382
Sum Lønns- og prisjustering	28 896	28 896	28 896	28 896
Sum Integreringstilskudd	-2 101	-2 880	-3 726	-3 726
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskudd private barnehager i 2022 pga. korona og økte strømkostnader	7 784	7 784	7 784	7 784
Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager	-1 435	-2 973	-2 973	-2 973
Kontantstøtte endring - Statsbudsjett 2024	3 192	3 192	3 192	3 192
Mat i barnehage fra høsten 2023	3 809	7 617	7 617	7 617
Rammeøkning barnehage	4 100	0	0	0
Reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage - Statsbudsjett 2024	43 634	43 634	43 634	43 634
Styrkingsmidler	-5 253	-5 253	-5 253	-5 253
Økt tilskudd til private barnehager pga. høye strømpriser	2 858	-925	-925	-925
Andre tiltak	-540	-540	-540	-540
Sum Tidligere vedtatte tiltak	58 148	52 536	52 536	52 536
Sum Demografijustering	7 455	20 845	30 696	30 696
Vedtatte endringer	119 781	126 779	135 784	135 784
Vedtatt ramme	1 275 624	1 282 622	1 291 627	1 291 627
Nye tiltak				
Forventet økning i kommunale satser til private barnehager 2025	9 450	0	0	0
Overkompensasjon fra staten i nedgang makspris barnehage	-6 600	-6 600	-6 600	-6 600
Statsbudsjett 2025 - Reduksjon i makspris foreldrebetaling barnehage	3 759	3 759	3 759	3 759
Statsbudsjett 2025 - Økt bemanning Barnehage	5 415	5 415	5 415	5 415
Styrket tilbud barnehage	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	17 024	7 574	7 574	7 574
Sum Demografijustering	-14 083	-13 653	-8 672	1 203
Sum Integreringstilskudd	2 101	2 880	2 300	1 500
Nye tiltak og realendringer	5 042	-3 199	1 202	10 277
Ramme 2025-2028	1 280 666	1 279 423	1 292 829	1 301 904

Tidligere vedtatte tiltak

Forskudd private barnehager i 2022 pga. korona og økte strømkostnader

Gjelder forskuddet som er utbetalt til private barnehager i 2022 for koronautgifter og høye strømpriser. Det ble tilbakebetalt til kommunen i 2024, og dette ble hensyntatt i rammen for 2024. Siden det var engangsinntekter i 2024 blir rammen justert opp med 7,7 mill. kr fra 2025.

Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager

Det er innført inntektsgraderte kostpenger for de private barnehagene. De private barnehagene administrerer dette selv og sender refusjonskrav til kommunen, fremfor at kostnaden med den kommunale ordningen gir økte tilskuddssatser med to års forsinkelseeffekt. Ordningen gir høyere kostnader i 2024 og 2025 for så å gi noe reduserte utgifter. Endring i rammen for inntektsgraderte kostpenger er -1,4 mill. kr fra 2024 til 2025.

Kontantstøtte endring - Statsbudsjett 2024

Økningen i tilskudd fra 2024 til 2025 er 3,2 mill. kr.

Mat i barnehage fra høsten 2023

Deler av beløpet, 1,3 mill. kr, er omdisponert til styrket tilbud.

Reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage - Statsbudsjett 2024

Maksprisen ble satt ned fra 3 000 kr per måned til 2 000 kr per måned fra 1. august 2024. Kommunen ble kompensert for dette i statsbudsjettet 2024. Økningen i kompensasjonen er 43,6 mill. kr fra 2024 til 2025.

Nye tiltak

Forventet økning i kommunale satser til private barnehager 2025

Beregnet ut ifra merforbruket til de kommunale barnehagene i 2023.

Overkompensasjon fra staten i nedgang makspris barnehage

I forbindelse med at maksprisen ble satt ned fra 3000 kr per måned til 2000 kr fra august 2024 ble Barnehage gitt 35,5 mill. kr i kompensasjon i 2024 og 78 mill. kr fra 2025. Dette vurderes å være overkompensert, og dermed trekkes rammen ned med 6,6 mill. kr fra 2025.

Statsbudsjett 2025 - Reduksjon i makspris foreldrebetaling barnehage

Det bevilges 3,7 mill. kr i statsbudsjettet for 2025 til å finansiere at maksprisen for en barnehageplass forblir 2000 kr per måned.

Statsbudsjett 2025 - Økt bemanning Barnehage

Det bevilges 5,4 mill. kr i statsbudsjettet for 2025 til økt bemanning i barnehagene.

Styrket tilbud barnehage

Barnehage har over flere år hatt et merforbruk til styrket tilbud til enkeltbarn i private og kommunale barnehager. Det bevilges 5 mill. kr for å øke opp rammen til et mer realistisk nivå.

4.13 Barne- og familietjenester

4.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

I Barne- og familietjenester inngår Helsetjenester barn og unge, Pedagogisk psykologisk Tjeneste (PPT), Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester og Barnevernstjenesten for Kristiansandregionen.

PPT samarbeider med barnehager og skoler for å øke kvalitet i læringsmiljøene og sikrer vurdering av enkeltbarns utbytte av opplæring. Fra 2024 er flere spesialpedagogiske fagmiljø lagt til PPT leders ansvar. Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester er viktig for tverrfaglig samarbeid, som brobyggere mellom skoler og andre tjenester og kommunens kriminalitets- og rusforebyggende innsatser. Helsetjenester for barn og unge leverer svangerskapsoppfølging, helsestasjon, skolehelse, familieveiledning og fysio- og ergoterapi til barn.

Barneverntjenesten er et interkommunalt samarbeid med Lillesand og Birkenes kommuner. Videre i økonomiplanen omtales tjenesten kun som «Barnevernet». Barnevernet har i 2024 fått ansvar for akuttberedskap for alle kommuner i Agder og i tillegg driftes nasjonal Alarmtelefon med Chat for barn og unge.

Tjenestene i Barn og familie er lokalisert til fem «Familiens hus», Gyldengården ved Torvet og Kongsgård skolesenter.

4.13.2 Hovedutfordringer

Hovedutfordringen for Barne- og familietjenestene er å bidra til riktig hjelp, tidligst mulig i livsløpet og tidlig identifisere barn i risiko for en uønsket utvikling. Det jobbes med å skape bedre samhandling mellom alle kommunens hjelpetjenester for å identifisere og gi målrettet, kraftfull og koordinert bistand og hjelp, tidligst mulig.

Oppvekstreformen pålegger kommunen samlet å sikre så høy kvalitet på tjenestene at familier kan få støtte og hjelp, før en bekymring for barnets omsorgssituasjon får en slik alvorlighet, at plikten til å melde den til barnevernet utløses. Barne- og familietjenesten arbeider for å identifisere riktige innsatser for hver enkelt familie gjennom å dreie tiltak fra kostbare statlige tiltak til mer hensiktsmessige tiltak i

egen regi - mest mulig i samarbeid med barnets familie og andre tjenester i og utenfor kommunen. I de familier barnevernet arbeider, søkes det å styrke samarbeidet i den enkelte familie gjennom økt bruk av familieråd/nettverks-jobbing både i forkant og gjennom alle fasene i en barnevernssak.

- Sikre kvalitet på svangerskapstilbud og barselomsorg til rundt 1200 fødsler hvert år.
- Følge barns utvikling, veilede barn og foreldre iht. nasjonal veileder for helsestasjon og skolehelsetjeneste.
- Videreutvikle et profesjonelt og virksomt lokalt støttesystem i nært samarbeid med barnehager og skoler.
- Sikre beskyttelse for barn som utsettes for krenkelser, overgrep eller omsorgssvikt og at riktige meldinger kommer til barnevernet. Det siste år er antallet bekymringsmeldinger nærmest halvert.
- Etablere kjennskap og samarbeid mellom tjenester som sikrer koordinerte og samordnede tilbud til barn, unge og deres foreldre.
- Allokere kompetanse og ressurser til mest mulig gruppeaktiviteter om livsfenomen barn, unge og deres foreldre har behov for - bygge kraftfulle forebyggende tiltak.
- Sikre videre finansiering av dagens kapasitet på helsepersonell ved bortfall av statlige styrkningsmidler.
- Finansiere barnevernlovens krav om at 80 % av ansatte i barnevernet skal ha utdanning på masternivå.

Styrkningsmidler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten innvilges kun for en kortere periode. Samlet ligger Kristiansand kommune 1,5 årsverk under helsedirektoratets anbefalte norm til skolehelsetjenesten og på linje med ressursene brukes i ASSS byene.

I likhet med resten av landet har kommunen fortsatt store utfordringer når det gjelder barn og unge som har store hjelpe- og omsorgsbehov, og som har rettigheter etter flere lovverk (både barnevern og helse). Kommunens egenandel på kjøp av statlig tiltak i tilfeller hvor staten anser behovet som helserelatert, er svært kostnadskrevende. Dette gjør at denne gruppen gir økonomiske og faglige utfordringer når kommunen skal gi forsvarlige og tilpassede tjenestetilbud.

4.13.3 Hovedprioriteringer

Oppvekstreformen innebærer at flere statlige oppgaver og finansieringsansvar innen barnevern er overført til kommunen fra januar 2022. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats. Brukermedvirkning, arbeid med å styrke psykososial støtte og møteplasser for familier med samsvarende utfordringer skal gis høy prioritet.

Hovedprioriteringen for Oppvekst samlet, er å sikre inkludering og deltakelse i opplæringstilbudet og god sammenheng mellom tjenester utenfor barnehage og skole. Det er utarbeidet egen oversikt som gjør synlig tilbud kommunen har til ulike grupper innbyggere og hvilken kompetanse som er tilgjengelig, for å kunne tilby tjenester med høy kvalitet.

Barne- og familietjenester arbeider på ulike måter for et opplærings- og fritidstilbud som fremmer barn og unges psykiske helse, styrker tilbudet om foreldreveiledning, familieråd og sikrer god oppfølging gjennom forebyggende helsetjenestene. Barneverntjenesten prioriterer å dreie tiltakene til lokale tiltak der det er mulig, og arbeider aktivt med å finne løsninger lokalt og i barnets nettverk.

Det arbeides med å klargjøre ansvarsforhold i kommunen som sikrer at barn og familier som har rett til koordinerte tiltak, opplever tilstrekkelig støtte og koordinering.

Det pågår en evaluering av Familiens hus. Det vil ha høy prioritet å følge opp forbedringstiltak som følge av evalueringen.

4.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Barne- og familietjenester	448 987	504 399	534 253	530 580	528 781	527 111
Sum	448 987	504 399	534 253	530 580	528 781	527 111

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt fra 2024 til 2025 med 29,8 mill. kr. Lønns- og prisvekst er kompensert med 21,5 mill. kr, slik at budsjettet er 8,3 mill. kr høyere enn i 2024.

Den største endringen i budsjettet er:

- Tilskudd til KUP -1 mill. kr.
- Samlivskurs overført fra Helse og mestring 300 000 kr.
- Overført 50% stilling fra Barnevern til Direktør Oppvekst -500 000 kr.
- Tidlige innsats/Gatepuls 2 mill. kr.
- Overført fra Helse og mestring tilskudd til Amatheia 1 mill. kr.
- Opptrappingsplan psykisk helse 1 mill. kr.
- Pensjon for fosterforeldre 1,4 mill. kr.
- Økte kostnader barnevernet 4 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	504 399	504 399	504 399	504 399
Sum Deflator	8 910	8 910	8 910	8 910
Sum Lønns- og prisjustering	12 610	12 610	12 610	12 610
Sum Integreringstilskudd	-3 309	-4 970	-6 769	-6 769
Tidligere vedtatte tiltak				
KUP	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Vedtatte endringer	17 186	15 525	13 726	13 726
Vedtatt ramme	521 585	519 924	518 125	518 125
Nye tiltak				
50 % stilling over fra barnevern til Oppvekst stab	-482	-482	-482	-482
Amatheia	1 025	0	0	0
Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH	2 000	2 000	2 000	2 000
Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst	282	282	282	282
Statsbudsjett 2025 – Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse	1 000	1 000	1 000	1 000
Statsbudsjett 2025 – Overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem	182	182	182	182
Statsbudsjett 2025 – Pensjon for fosterforeldre	1 352	2 704	2 704	2 704
Økte kostnader barnevernet	4 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	9 359	5 686	5 686	5 686
Sum Integreringstilskudd	3 309	4 970	4 970	3 300
Nye tiltak og realendringer	12 668	10 656	10 656	8 986
Ramme 2025-2028	534 253	530 580	528 781	527 111

Tidligere vedtatte tiltak

KUP

I budsjettet for 2024 ble det bevilget et ettårig tilskudd på 1 mill. kr til KUP.

Nye tiltak

50 % stilling over fra barnevern til Oppvekst stab

Kommunedirektøren foreslår å overføre midler tilsvarende 50 % stilling fra Barnevern til Oppvekst stab i forbindelse med oppgaveoverføring knyttet til fagsystem fra barnevernet i henhold til vedtak fra 1. tertialrapport 2024.

Amathea

I budsjettbehandlingen i 2024 ble det toårige tilskuddet til Amathea vedtatt. I 2025 flyttes dette fra Helse og mestring til Oppvekst.

Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH

Kommunedirektøren foreslår en fordeling som prioriterer arbeidet rettet mot barn og unge som er i tidlig fase av en problemutvikling, hvor de står i risiko for å utvikle alvorligere utfordringer relatert til psykisk helse og rusproblematikk. Midlene foreslås fordelt slik: 2 mill. kr for å styrke arbeidet med Gatepuls i Oppvekst, og 900 000 kr beholdes i Helse og Mestring for å sikre tilbud om Rask psykisk helsehjelp (RPH) til ungdom fra 16 år og oppover.

Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst

Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst

Statsbudsjett 2025 - Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse

Kristiansand kommune er over fremlagt statsbudsjett tildelt opptrappingsmidler i tilknytning til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033), tilsvarende 2,9 mill. kr. Kommunedirektøren foreslår å disponere midlene i tråd med de nye kravene som fremgår av nasjonal veileder knyttet til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge. I tillegg til det forebyggende arbeidet pålegges kommunen nå i tillegg å tilby behandling og oppfølging. Dette tilbudet må organiseres og finansieres. Det foreslås derfor å disponere 1 mill. kr fra opptrappingsplanen begrunnet i disse kravene. Videre foreslås finansiering av raskt psykisk helsehjelp (RPH) (1 mill. kr) slik at tjenesten kan opprettholdes på dagens nivå. I tillegg foreslår kommunedirektøren å styrke tilskuddsordningen knyttet til psykisk helsefeltet, slik at frivillige og ideelle organisasjoner i større grad kan rette innsats mot tidlig innsats for barn og unges psykiske helse (900 000 kr).

Statsbudsjett 2025 - Overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem

I forbindelse med innføring av barnevernsreformen i 2022, hvor kommunen fikk et større ansvar innen barnevernsområdet, ble det laget en overgangsordning for å dempe den økonomiske effekten i kommunene. En del av overgangsordningen innebærer at satsene for spesialiserte fosterhjem holdes lavere for plasseringer som startet før barnevernsreformen ble gjeldende. Regjeringen legger til grunn at kommunene skal betale samme egenandel for alle plasser i spesialiserte fosterhjem fra 2026. I statsbudsjettet foreslår regjeringen å styrke kommunene som en del av overgangen til nye satser. For Kristiansand kommune utgjør dette 182 000 kr i 2025 og kommunedirektøren foreslår å styrke barnevernets budsjetter tilsvarende.

Statsbudsjett 2025 - Pensjon for fosterforeldre

Regjeringen foreslår endringer i barnevernloven som har vært ute på høring. Der foreslås det å lovfeste kompensering av tapt tjenestepensjon for frikjøpte fosterforeldre. Regjeringen følger opp forslag ved å forslå kompensering av kommunene i statsbudsjettet for 2025. Det er foreslått halvårseffekt i 2025, noe som utgjør 1,352 mill. kr for Kristiansand kommune, og med full virkning fra 2026. Kommunedirektøren foreslår å øke budsjettet til barnevernet tilsvarende.

Økte kostnader barnevernet

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akutt plasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. En ser en tendens til at det er en økning av saker knyttet til rus og atferd. Flere av barna på institusjon er plassert etter kapittel 6 i barnevernloven, som gjelder atferd og rusproblematikk. I 2024 har barnevernet budsjettert med 15 barn på institusjon, og per august 2024 var det 24 barn som var plassert etter barnevernloven på barnevernsinstitusjon. Dette er en økonomisk utfordring som vil fortsette også i 2025 og kommunedirektøren foreslår derfor å styrke barnevernets budsjetter med 4 mill. kr i 2025.

4.14 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
EIE- Havlimyra barnehage	40 900	0	0	0	2 000	2 000	0
EIE- Lauvåsen ungdomsskole	421 118	114 597	176 885	107 366	0	398 848	0
EIE- Ny skole Brattbakken	558 255	3 314	5 720	13 942	258 863	281 839	0
EIE- Oppgradering kommunale barnehager		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
EIE- Skolebehovsplan – akuttiltak	30 000	30 000	0	0	0	30 000	0
EIE- Skolebehovsplan - strukturtiltak avsetning	630 000	15 000	25 000	250 000	340 000	630 000	0
EIE- Tangvall skole	424 838	0	0	0	0	0	-10 044
EIE- Tordenskjoldsgate skole - utvidelse	177 901	10 858	44 654	69 746	50 443	175 701	0
EIE- Voie skole utvidelse - avsetning	10 000	0	0	0	2 000	2 000	0
EIE- Wilds Minne Skole og flerbrukshall	617 942	0	0	0	0	0	-13 110
IKT til undervisning/digitalisering		15 350	15 350	15 350	15 350	61 400	0
Strakstiltak i skolen		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utendørsarbeid ved skolene		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Sum Investeringer	2 910 954	194 119	272 609	461 404	673 656	1 601 788	-23 154

EIE- Havlimyra barnehage

Justneshalvøya og Justvikområdet har hatt dårlig barnehagedekning. Derfor ble det til barnehagestart i 2017 etablert 46 midlertidige barnehageplasser i modulbygg ved Havlimyra barnehage som etterhvert må erstattes med permanent bygg.

Prognosene har tidligere vist at barnehagebehovet som følge av utbyggingen på Justneshalvøya ville fortsette å øke. Derfor var det vedtatt og lagt inn midler slik at modulbygget kunne erstattes med permanent bygg i 2022. Prosjektet ble deretter utsatt på grunn av den økonomiske situasjonen og at andre prosjekt måtte prioriteres.

Barnetoppen på Justneshalvøya er nå nådd og barnetallet vil synke framover. Derfor blir det ikke et permanent behov for så mange plasser som tidligere var planlagt. Som følge av dette utsettes utvidelsen ytterligere noen år slik at en permanent utvidelse blir best mulig tilpasset redusert barnetall. I 2. tertial 2024 ble det lagt inn midler for å opprustende brakkene slik at disse er gode og funksjonelle i et 5-års perspektiv. I investeringsplanen er det avsatt 2 mill. kr i 2028 til planlegging.

EIE- Lauvåsen ungdomsskole

Det vises til kommentar under Brattbakken skole med hensyn til bystyrets vedtak om skolestruktur i Hånesområdet.

I forrige økonomiplan det lagt inn investeringsmidler som muliggjorde en tidligst mulig gjennomføring av ungdomsskoleprosjektet med byggestart tidlig i 2025 og ferdigstilling årsskiftet 2026/2027. i tillegg ble prosjektet utvidet med 11er fotballbane.

Når skolen er ferdigstilt skal ungdomstrinnene på Ve og Vigvoll slås sammen. Siden dette er uhensiktsmessig å gjøre midt i et skoleår, og for å sikre bedre kvalitet i gjennomføringen av prosjektet, blir ferdigstillelsen sjøvetts slik at skolen er ferdig i god tid før skolestart 2027/28.

Prosjektet er ellers i rute. Det pågår reguleringsarbeid som ventes ferdig i 2024/tidlig 25. På bakgrunn av designkonkurranse mellom tre prekvalifiserte tilbydere har det bearbejdede vinnerutkastet vært gjenstand for konkurranse om samspillskontrakt for bygging av anlegget. Prosjektet er nå inne i samspillfasen med den valgte leverandøren.

Prosjektkostnaden er 421 mill. kr, derav 398,8 i perioden.

EIE- Ny skole Brattbakken

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

- Det bygges barneskole på Brattbakken for inntil 600 elever fra Hånes.
- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken.
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

Den nye ungdomsskolen (Lauvåsen ungdomsskole) vil stå ferdig til skolestart i 2027. Det hadde vært ønskelig at bygging av barneskolen kunne starte straks ungdomsskolen var ferdig og når Vigvoll skole var utflyttet og kan brukes til midlertidige løsninger. Av hensyn til den økonomiske situasjonen og gjeldstaket er dette vurdert som ikke mulig. Barneskolen med bydelshus påbegynnes da 6 måneder etter at ungdomsskolen er ferdig med byggestart januar 2028 og ferdigstillelse i løpet av 2029, som er i samsvar med opplegget ved forrige rullering. Det er gjennomført omfattende medvirkningsprosesser med skolens elever og ansatte og med lokalmiljø, lag og foreninger. Innspillene brukes i pågående arbeid med rom- og funksjonsprogram. Prosess med nødvendige reguleringsendringer pågår ellers.

Rammen for prosjektet er beregnet til 558,3 mill. kr, derav 281,8 mill. kr i perioden.

EIE- Oppgradering kommunale barnehager

I økonomiplan 2023-26 ble det lagt inn en årlig bevilgning på 3 mill. kr til indre oppgraderingstiltak i de eldre kommunale barnehagene. Behovene gjaldt blant annet kjøkken, garderober, stallefasiliteter, innvendige overflater og behov for å bytte dører for å ha innsyn i alle rom. De samlede behovene er beregnet til ca. 34 mill. kr. Rekkefølgen på tiltak gjøres ut fra en prioritering av de største og viktigste behovene. Førsteprioritet har vært å bytte dører med glass, slik at voksne har innsyn i alle rom.

EIE- Skolebehovsplan – akutttiltak

I arbeidet med del 1 av skolebehovsplanen ble det kartlagt og vurdert oppgraderings-/vedlikeholdsbehov på de eksisterende skolene. I tillegg er det vurdert og kostnadsberegnet nødvendige strakstiltak som bør utføres snarest, uavhengig av øvrige behov på skolene. Dette kan være sikkerhetstiltak, avsperringer, utbedringer på bygg m.m, i tillegg til tiltak som utgjør fare for liv og helse dersom de ikke utføres. Totalt ble strakstiltaksbehovet vurdert til ca. 40 mill. kr. I investeringsplanen er det funnet rom for å avsette 30 mill. kr i 2025 til dette. Tiltakene vil bli prioritert med bakgrunn i kartlegging som gjort.

EIE- Skolebehovsplan - strukturtiltak avsetning

Skolebehovsplanen kommer til politisk behandling i januar, etter at økonomiplanen er behandlet. I planforslaget som ble sendt på høring, lå det forslag om at flere skoler burde legges ned/slås sammen. Selv om utfallet av saken kommer etter økonomiplan-behandlingen, vil eventuelle tiltak som vedtas ha innvirkning på investeringsbudsjettet i perioden. Det er derfor gjort en betydelig avsetning på 630 mill. kr i totalt som er periodisert slik at det muliggjør planlegging, oppstart og i noen grad fullføring av skoleutvidelser i planperioden.

Ved neste rullering av økonomiplanen vil avsetningen bli fordelt på konkrete prosjekt i samsvar med bystyrets vedtak om skolestruktur.

De økonomiske oppstillingene i skolebehovsplanen har til hensikt å kunne sammenligne årlige kostnadsforskjeller mellom å oppruste og drifte skolene i nåværende struktur og å oppruste, utvide og drifte skolene i ny struktur. For å gjøre sammenligningene mest metodisk riktig er det tatt utgangspunkt i faste priser (prisbok for 2024) og som om investeringene var gjort i 2024, uten momspåslag. I skolebehovsplanen er det i stor grad brukt nøkkeltall og det er samlet tilgjengelig informasjon om tilstand og behov, og ikke foretatt standardiserte tilstandsanalyser. Derfor er usikkerheten større enn når det legges bevilgning til et konkret prosjekt.

Det vil derfor fremkomme andre beløp når prosjektene skal realiseres i økonomiplanen. Da legges det inn moms (som kommunen får refundert), prisvekst og finanskostnader som samsvarer med årstallet for når investeringen gjennomføres. I tillegg gjennomføres en mer omfattende behovsutredning og kostnadskontroll for å få en mer presis kostnadsramme for det enkelte prosjekt.

EIE- Tordenskjoldsgate skole - utvidelse

Tordenskjoldsgate skole har ikke kapasitet til nåværende eller fremtidig elevtall. I tillegg har skolen vesentlige bygningsmessige mangler. Det er utarbeidet et mulighetsstudie som viste mulige utbyggingsalternativer for skolen. Det er avsatt midler til oppkjøp av boliger i Fritz Jensens gate, som i henhold til Kvadraturplanen skal inngå som en del av skolens område. I 2023 ble det utført strakstiltak innenfor en ramme på 10 mill. kr. Høsten 2022 ble det også satt opp en brakkemodul med to klasserom. Disse tiltakene har bedret situasjonen noe, men er ikke tilstrekkelige. Miljørettet helsevern har stilt krav om en forpliktende plan for en permanent løsning med oppgradering og utvidelse.

Prosjektrammen er 177,7 mill. kr, derav 175,7 mill. kr i perioden. Byggestart for en utvidelse og rehabilitering planlegges i 2026, med ferdigstillelse til skolestart i 2028.

Kvartal 71 («Fylkeshuset») som ligger vis-a-vis Tordenskjoldsgate skole planlegges utviklet til bolig. Det pågår reguleringsarbeid, og ett av grepene er å skape en sammenheng mellom Kvartal 71 og Tordenskjoldsgate skole, blant annet ved at Lømslandsvei stenges og det etableres et "tun" mellom skolen og kvartalet som da kan bli en del av skolens uteområde. Det ble ved tidligere rullering av økonomiplanen også lagt inn midler til leie av arealer ved at kommunen og eiendomsutvikler samarbeider om skolearealer som vil ha særlig synergier for bruk av lokalmiljøet og at disse kan bygges som del av Kvartal 71. Dette kan gjelde musikk eller samlingsrom, verksteder og mat og helse, som utgjør totalt ca. 500 m2. Området inngår sammen med Fergefjellet som en del av områdesatsingen som kommunen har fått midler til fra Kommunal- og Regionaldepartementet. Sambruket med Kvartal 71 har et stort potensiale for å bidra til å nå målsettingen med denne satsingen.

I tillegg til å ha stort sambrukspotensiale og være en ressurs for lokalmiljøet, vil dette også kunne frigjøre arealer på en trang skoletomt og legge til rette for ytterligere utvidelser av skolen på lengre sikt.

Det er gjennomført brede brukerprosesser med både skolen og lokalmiljøet som grunnlag for et rom- og funksjonsprogram der både skoleutvidelsen med rehabilitering og arealene i Kvartal 71 ses i sammenheng.

Utvidelsen og rehabiliteringen av Tordenskjoldsgate skole med tilleggsarealene i Kvartal 71 vil gi en kapasitet på ca. 200 elever.

EIE- Voie skole utvidelse - avsetning

Voie skole, som del av Voiebyen skoleenhet, ble nedlagt i 2021 og erstattet av brakker som ble etablert ved Torkelsmyra slik at alle elevene på 1-7. trinn ble samlet.

Avsetning på 2 mill. kr i 2028 for å planlegge for permanent utvidelse av Voiebyen skole. Prosjektet har vært skjøvet på tidligere år og er også skjøvet ut ett år ved denne rulleringen. I skolebehovsplanen er det pekt på en mulighet for å redusere investeringsbehovet ved at kapasiteten på Sjøstrand utnyttes bedre ved inntak av 1. trinn. I den sammenheng er det hensiktsmessig å vente noen år. Selv om modulbygget har god kvalitet og vurderes tilfredsstillende for videre skoledrift noen år til, må en permanent utvidelse gjennomføres og vurderes ved fremtidige rulleringer av økonomiplanene.

IKT til undervisning/digitalisering

Det ligger til sammen 15,35 mill. kr årlig til IKT i Oppvekst for å realisere kontinuerlig 1:1 dekning av IKT-utstyr i skolene. Noe av midlene brukes også på barnehage. Nivået er nødvendig for å ivareta målsettingen i henhold til IKT-planene og muliggjør en utskiftingstakt på ca. 4 år.

Strakstiltak i skolen

Årlig bevilgning på 1 mill. kr til å tilrettelegge skoler, og til en viss grad barnehager, for elever og barn med ulike funksjonshemninger. Gjelder særlig hørsels- og bevegelseshemmede. Rammen er ikke tilstrekkelig i forhold til behovet. Det må også brukes midler fra ordinær drift.

Utendørsarbeid ved skolene

Årlig bevilgning på 1 mill. kr årlig til opprusting av skolenes, og i noen grad barnehagenes, utearealer. Midlene brukes i stor grad som egenandel i forbindelse med spillemiddelanlegg. Slik har det vært realisert anlegg for nærmere 2-3 mill. kr årlig. Det er fortsatt store behov og forventninger knyttet til uteområdene ved barnehagene og skolene som ikke lar seg løse innenfor den årlige rammen.

5 Helse og mestring

5.1 Kort om området

Området Helse og mestring består av 6 kommunalsjefområder: Forvaltning og koordinering, Livsmestring, Helsefremming og inkludering, Hjemmetjenester og rehabilitering, Omsorgssenter og NAV. I tillegg er det Helse- og mestring stab. Området har et netto driftsbudsjett på 3,524 mrd. kr og totalt 2 740 faste årsverk, fordelt på 4 318 fast ansatte.

Området har ansvaret for å utvikle og levere tjenester til alle innbyggere innenfor helse-,omsorgs- og sosialfeltet. Dette omfatter tjenester til barn, unge og voksne innenfor store områder som hjemmetjenesten, rehabiliteringstjenester, heldøgns omsorgstjenester, tjenester innen rus- og psykisk helsefeltet, habilitering, bolig og oppfølgingstjenester. Området har også ansvar for blant annet legetjenester, frisklivs- og mestringstilbud, tjenester på integreringsfeltet og sosiale tjenester i NAV.

5.2 Hovedutfordringer

Helse og mestring vil ved inngangen til perioden ha stor oppmerksomhet og betydelig kapasitet rettet mot å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Budsjettforslaget er basert på at området styrer mot driftsbalanse i 2025. Tiltak for å tilpasse driften til vedtatt budsjett omtales nærmere under Innsparinger og omprioriteringer. Under Hovedprioriteringer beskrives hovedgrep i budsjettforslaget og hvilke vurderinger som ligger til grunn for dette, basert på utfordringsbildet. I dette kapitlet blir det redegjort for de konkrete forhold som utfordrer helse- omsorgs- og sosialtjenestene i Helse og mestring:

Økt press på helse- og omsorgstjenestene

- Demografiske endringer utløser behov for omfattende volumøkning innenfor både hjemmetjenester og institusjonstjenester.
- Økende demografikostnader kompenseres ikke fullt ut. Underfinansieringen må håndteres i form av økt effektiviserings- og innsparingskrav i tjenestene til befolkningen.
- Endring i sykdomsbildet i befolkningen - flere med store og komplekse bistandsbehov. Økningen har vært og er fortsatt stor, også i yngre aldersgrupper.
- Den markante økningen i andel av de eldste eldre, kommer samtidig som det blir stadig færre i den yrkesaktive aldergruppen.
- Økte forventninger til helse- og omsorgstjenestene som ikke kan innfris som følge av framtidig mangel på personell og redusert økonomisk handlingsrom.
- Endringer i spesialisthelsetjenestens behandlingstilbud som følge av deres budsjetttilpasninger, øker presset og forventningene til kommunale tjenester.

Rekrutterings- og omstillingsutfordringer

- Utfordrende å rekruttere personell.
- Høyt sykefravær.
- Høy turnover.
- Høy grad av deltid.
- Marginalt handlingsrom og ledelseskapasitet til omstillingsarbeid.
- Implementering av teknologi krever ressurser til omstilling og støtte ved innføring, drift, vedlikehold og videreutvikling.

Utenforskap

- Høy andel utenfor arbeid og utdanning.
- Høy andel unge uføre og unge på sosialhjelp.
- Bolig og tjenester til vanskeligstilte på boligmarkedet er ikke tilpasset behovet.

- Høy andel barn i lavinntektsfamilier.
- Dyrtid: Prisstigning og press på privatøkonomien til de som har minst fra før av gjør at flere må oppsøke hjelp fra det offentlige.
- Migrasjon: Krig i Europa øker behovet for integreringstiltak som treffer målgruppene hensiktsmessig.

Områder med størst utfordringer ved inngangen til neste periode omtales nærmere nedenfor. Det er disse områdene kommunedirektøren særlig har sett hen til i forslaget til budsjett for Helse og mestring, se Hovedprioriteringer.

Avlastningssituasjonen

Kommunen har over de siste årene hatt økende press på avlastning i institusjon. Investeringsbehov som skal gi volumøkning er blitt utsatt og er i vedtatt budsjett ikke planlagt ferdigstilt for full drift før i 2028. Det er lagt inn driftsmidler til å håndtere volumøkning som følge av utsettelsen fra 2026, men behovet har vist seg å øke raskere enn forutsett. Som følge av denne situasjonen har Helse og mestring vært nødt til å etablere flere ressurskrevende tiltak rundt enkeltbrukere, blant annet etter pålegg fra Statsforvalter. Det er også opprettet et bo- og avlastningstilbud til barn/ungdom med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Kommunen må utrede og vurdere hvilket tilbud som skal gis til målgruppen fremover, enten i form av «barnebolig» eller andre tjenesteformer. Det må framskrives hvordan behovet for denne type tjeneste til barn og unge kan forvente å utvikle seg.

Per 2 tertial er det mange som venter på avlastningsplass, og som får tilbud om andre tjenester i påvente av tildeling. Flere av sakene er vurdert til å ha høy hastegrad. Dette er en krevende situasjon, ikke minst for de familiene dette gjelder.

Boligsituasjonen til vanskeligstilte

Kommunen har store utfordringer med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet som har krav på kommunens bistand til å skaffe egnet bolig. Den kommunale boligmassen er ikke tilpasset behov i disse målgruppene. Dette har ført til kostbare en-til-en løsninger, både innenfor rus- og psykisk helsefeltet og habiliteringsfeltet. Etterslepet på boligetableringer i forhold til behovsøkningen gir økte ventelister på bolig, press på nødboliger og utfordringer med å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset.

Kommunen er lovpålagt å gi tilbud om overnatting til innbyggere som ikke har klart å skaffe dette selv for neste natt- såkalt nødbolig. Det er over de siste årene omdisponert midler fra sosialhjelpsbudsjettet til å utøke nødboligmassen, men dette er ikke lenger tilstrekkelig. Situasjonen ved 2 tertial er slik at kommunen inn mot vinteren, risikere å ikke kunne overholde sin lovmessige plikt. Nødboligtilbudene er fulle og det er så og si ikke sirkulasjon i disse. Det er svært vanskelig å få bosatt bostedsløse med rus- og psykisk helseutfordringer i den kommunale boligmassen. Boliger som er planlagt spesielt for målgruppen er utsatt flere ganger og en har ikke andre tiltak som vil avhjelpe nødboligsituasjonen i nær framtid. Det er derfor satt i gang arbeid med å etablere et overnattingstilbud, som må påregnes å vare frem til en får effekt av tiltak som kan bedre boligsituasjonen til denne målgruppen.

Det er også en vedvarende bekymring for innbyggere som utgjør en trussel mot samfunnsvernet. Kommunen har ikke juridiske rammer til å håndtere en del av disse innbyggernes behov på en forsvarlig måte. Situasjonen forverres ved at kommunen ikke har tilstrekkelig differensiert boligtilbud.

Økte kostnader som følge av dyrtid

Behovet for sosialhjelp og bruken av kvalifiseringsprogrammet (KVP) viser en fortsatt økende tendens. Korrigert for flyktninger viser veksten ved 2 tertial en økning på 7% sammenliknet med utgangen av 2023. Økte husholdningskostnader har ført til at flere har behov for større utbetalinger, samtidig som

også flere med lavere inntekter har behov for å bli supplert med sosialhjelp. KVP er et virkemiddel som treffer de rette målgruppene godt, mht. å øke overgangen til arbeid. Behovet for KVP brukt til unge for å oppfylle ungdomsgarantien, er økende.

De siste årene er det gjort uttrekk fra rammen til sosialhjelp tilsvarende 13,25 mill. kr. for å dekke behov på andre områder. Dette gjør budsjettsituasjonen krevende. Både sosialhjelp og KVP er rettighetsbaserte ytelser, som kommunen ikke kan avslå hvis den individuelle rettigheten etter loven er oppfylt.

Flyktningssituasjonen

Bystyret har vedtatt å bosette 595 flyktninger i 2024. 16 av bosettingene er forbeholdt enslige mindreårige i alderen 0-18 år. De har periodevis vært utfordrende å skaffe tilstrekkelig boliger, særlig til unge voksne. Til tross for dette, er det forventet at totalt 500 personer blir bosatt i Kristiansand i løpet av 2024.

Sosialhjelpsutbetalinger og andre kostnader ved etablering, dekkes av det statlige integreringsskuddet. Kommunen må imidlertid finne frem til de virkningsfulle integreringstiltakene som fører til at overgangen til arbeid sikres bedre enn tilfellet er i dag. Staten har gjort midlertidige endring i integreringsloven, som regulerer innhold i introprogrammet og forkorter programmets varighet til 6 måneder for deltakere med kollektiv beskyttelse. Det har fått som konsekvens at språkkompetansen hos denne flyktninggruppen ikke blir god nok til å komme inn på arbeidsmarkedet. Mange søker sosialhjelp i ettertid av introprogrammet. Det øker risikoen for å bli værende på passive ytelser. Behovet for arbeidspraksis og språkpraksis er derfor stort. Hvis ikke en klarer å skaffe dette til veie i et langt større omfang enn i dag både i privat og kommunal virksomhet, og også innenfor frivillige/ideelle organisasjoner, vil en stor andel flyktninger ikke få benyttet sine ressurser på en måte som kan bidra til å øke sysselsettingsgraden. Arbeidsrettede tiltak og KVP (Kvalifiseringsprogrammet) er virkemidler som vil bli brukt mer i perioden, særlig rettet mot ukrainske flyktninger.

Økt press på tjenester innen psykisk helse og rusfeltet

Det er økt press på tjenester tidlig i et forløp, både til voksne og ungdom med psykiske helseutfordringer – som Rask psykisk helsehjelp (RPH) og Drop-in. RPH har hatt inntaksstopp og lange ventelister. Når det gjelder ungdom er det stor bekymring knyttet til psykisk helse og rusproblematikk, noe som igjen har sammenheng med kriminalitetssituasjonen i byen. Det er ikke tilstrekkelige forebyggende ressurser som fanger opp unge i risiko tidlig nok, med lav terskel og oppsøkende tilnærminger.

Når det gjelder russituasjonen i byen har det gjennom sommeren vært en stor tilstrømming og en har fått et mer ruspreget bybilde, blant annet i Wergelandsparken. Det ser ut til at dette bildet vedvarer. Dette øker også presset på nødbolig og overnattingstilbud inn mot vinteren.

E-helse og helseteknologi (velferdsteknologi)

Helse og mestring har, som resten av kommunene i Norge også opplever, begrenset tilgang til digitale løsninger som sikrer tilstrekkelig informasjonsdeling og samhandling mellom ulike helseaktører. De digitale løsningene legger i liten grad til rette for god beslutningsstøtte og støtte til ansattes arbeidsprosesser.

Digitale løsninger som støtter informasjonsdeling, beslutningsstøtte, arbeidsprosesser, og underbygger ny ansvars- og oppgavedeling vil være viktig for å få optimal effekt med hensyn til frigjort tid hos helsepersonell fremover. Investeringene i teknologi er for kommunal sektor framskrevet til 2050, og er estimert til en økning på opp mot fem ganger dagens drifts- og forvaltningskostnader. Store deler av kostnadsøkningen vil være i helse og omsorgstjenestene. Det er sentralt å sikre gode prosesser for beslutning og implementering av teknologi og digitale løsninger. De digitale løsningene må sikre

samhandling, informasjonsdeling, være reelt arbeidsavlastende for helsepersonell og føre til økt omsorgskapasitet.

Gjennom forskriftsendringer er kommunen pålagt å ta i bruk, drifte og betale for nasjonale fellesløsninger. Dagens systemer for elektroniske pasientjournal (EPJ) har ikke tilpasset funksjon til å kunne innføre nasjonale fellesløsninger uten at dette medfører ekstraarbeid og merkostnader. Helse og mestring er også på etterskudd med å innføre velferdsteknologiske løsninger og teknologi som i større grad kan bidra til økt omsorgskapasitet. Helse og mestring har et stort behov for å spisse og prioritere innsatsen på dette området. Dette er avgjørende for blant annet å kunne sikre bærekraft i tjenestene fremover. Realisering av handlingsplan for e-helse blir sentral i perioden, inkludert anskaffelse av nye elektroniske pasientjournalssystemer som vil være et høyt prioritert satsingsområde.

Omstillingsbehovet knyttet til arbeidskraftutfordringen

Helse og mestring opplever at utfordringene knyttet til rekruttering av arbeidskraft øker raskt. Flere av tjenesteområdene har store utfordringer med å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig personell. Dette gjelder for alle utdanningsgrupper som leger, sykepleiere, vernepleiere, miljøterapeuter, psykologer og helsefagarbeidere. Kostbare løsninger med bruk av bemanningsbyrå har stadig oftere blitt eneste løsning for å rekruttere leger til legevakt. Ved økende rekrutteringsutfordringer til andre kompetanser, vil dette kunne bli tilfellet også i mange andre deler av tjenesten. Det er blitt stadig mer krevende å skaffe vikarer ved ferieavvikling.

I perioden vil de store tjenesteområdene være under stort press når det gjelder kapasiteten til å drive omstilling - for å kunne møte rekrutteringsutfordringene på en mer bærekraftig måte. Dette er tjenester med stort mangfold og mange kompliserte sammenhenger. Det krever derfor omfattende omstillingsprosesser. Dette handler om å utvikle nye arbeidsformer, ansvar- og oppgavefordeling, arbeidstidsordninger og organisering med hensyn til bærekraftig bruk av kompetanse fremover. En forutsetning for å lykkes med omstillingene er å sikre tilstrekkelig kapasitet hos ledere på nivå 4 (avdelingsledere) som har et stort lederspenn. Arbeidet må gjennomføres med stor grad av innovasjon, digitalisering og samarbeid på tvers.

5.3 Endrede forutsetninger

Konsekvenser av Oppvekstreformen

Det er uklart hva oppvekstreformen (barnevernreformen) har medført og i hvilken grad det økte presset på avlastnings- og botilbud til barn og unge som helse- og omsorgstjenestene nå opplever, er en følge av denne. Det pågår et arbeid for å se nærmere på om det er forhold ved reformen som har endret ansvar- og oppgavedeling etter de ulike lovverkene. Det sees også på hvordan økonomiske incentiver har gitt utslag på budsjettbehovene og hvordan dette harmonerer med statlige overføringer i forbindelse med innføring av reformen.

Ungdomsgarantien i NAV

Det ble i 2023 innført ny forskrift som skal sikre at alle unge under 30 år som trenger NAVs hjelp for å komme i arbeid, får rask hjelp og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Ungdomsgarantien forplikter NAV til at ikke veiledere har flere enn 50 ungdom og følge opp og at den enkelte har en og samme kontaktperson over tid. Garantien vil kunne føre til mindre ressurser/oppfølging av personer over 30 år gitt uendrede ressurser til NAV-kontorene.

Endringer i den statlige tilskuddsordningen for særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester i kommunen

For 2025 er det foreslått endringer i toppfinansieringsordningen for særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester hvor det innføres en ny egenandel pr. innbygger. Kommunedirektøren foreslår å kompensere Helse og Mestring for dette.

Hjelpemiddelhåndtering

NAV-stat har gjort omlegginger i sin måte å levere hjelpemidler på. Dette har ført til at den kommunale hjelpemiddelsentralen har måtte bruke økte ressurser for å bistå brukere, blant annet med hjelpemidler som kommer flatpakket. Hjelpemiddelhåndtering er et område som vil være under press og som det er veldig viktig at kommunen har tilstrekkelige ressurser på som hjemmetjenestekommune.

Ombygginger av Gyldengården

Det er nå besluttet at NAV Kristiansand skal bli værende i Gyldengården. Det betyr at ombyggingene av lokalene vil starte opp i 2025. Det blir behov for erstatningslokaler under byggeperioden for øvrige tjenester i Gyldengården. Kommunedirektøren vil komme nærmere tilbake til saken i forbindelse med tertialene i 2025.

5.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Effekt reduserte transportkostnader fra fossilbiler til elbiler	-420	-841	-841	-841
Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk (slå sammen områder og redusere antall kommunalsjefer	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Totalsum	-1 320	-2 641	-2 641	-2 641

Trekk relatert til reduserte transportkostnader

Innsparingskravet vedrørende reduserte transportkostnader er relatert til en beregning som er gjort av By- og stedsutvikling som beregner at overgang fra fossile biler til el- biler vil gi Helse og mestring en gevinst i form av reduserte kostnader. Dette er innarbeidet i rammene.

Bystyrets vedtak om reduksjon av årsverk

Helse og mestring sin andel av vedtatt innsparingskrav på reduksjon av «administrasjon, staber og kommunalsjefer» utgjør 900 000 kr i 2025 og 1,8 mill. kr fra 2026. Dette skal ses i sammenheng med Organisasjonsutviklingsprosjektet som blir avklart høsten 2024. Det kan komme eventuelle justeringer på bakgrunn av dette. Kravet løses ved reduksjon av årsverk ved naturlig avgang.

Omprioriteringer

Helse og Mestring har fra 2023 jobbet aktivt med tiltak for å komme i balanse. Flere av tiltakene vil få helårseffekt i 2025 og enkelte i 2026.

Tabellen nedenfor viser tiltak for å komme i økonomisk balanse. De fleste tiltakene er besluttet og satt i verk. Samtlige tiltak er en del av budsjettforutsetningen for å komme i balanse i 2025.

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Tjenesteområde
Skape differensiert bo- og tjenestetilbud innen habiliteringsfeltet - Bystyre sak 90/24	15 900	15 900	15 900	15 900	Habiliteringsfeltet
Gjennomgå nivå på tjenesten på aktivitetshus	600	1 600	1 600	1 600	Habiliteringsfeltet
Benytte personalet i større grad på tvers innenfor Habiliteringstjenestene - Bystyret sak 90/24	6 400	6 400	6 400	6 400	Habiliteringsfeltet
Avvente kapasitetsutnyttelse av ledige leiligheter for riktig beboersammensetning - Bystyre sak 90/24	2 400	2 400	2 400	2 400	Habiliteringsfeltet
Redusert administrative funksjoner knyttet til lederstøtte	760	760	760	760	Habiliteringsfeltet

Helse og mestring

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Tjenesteområde
Stenge 10 omsorgsboliger Songdalen - Sak Helseutvalget 3/23	1 780	1 780	1 780	1 780	Heldøgns omsorgsplasser
Endret tildelingspraksis på praktisk bistand - Sak Helseutvalget 23/23	1 000	1 000	1 000	1 000	Hjemmetjenester
Gi støttekontakt via gruppetilbud - Sak Helseutvalget 23/23	200	200	200	200	Aktivitetstilbud
Gjennomgang av nivå på tjenester innenfor Rus og psykiskhelsefeltet	6 100	6 100	6 100	6 100	Rus- og psykisk helsetjenester
Reduserte utgifter til ekstraordinær finansiering knyttet til enetiltak - Sak Formannskapet 3/23	7 000	7 000	7 000	7 000	Ressurskrevende tjenester
Mer effektiv bestilling av mat og forbruksmateriell	2 000	2 000	2 000	2 000	Heldøgns omsorgsplasser
Overføre Catering virksomhet til Varodd konsernet	400	400	400	400	
Samle produksjon av mat ved sentralkjøkken Bråvann	1 032	3 934	4 434	4 434	
Større fokus på forebygging og mestring innenfor hjemmetjenesten som fører til utsatt hjelpebehov - Sak Helseutvalget 23/23	1 900	1 900	1 900	1 900	Hjemmetjenester
Innføring av kamerateknologi	0	3 000	3 000	5 000	Heldøgns omsorgsplasser
Sum	47 472	54 383	54 874	56 874	

Det er inngått avtale med intensjon om å overføre cateringvirksomhet som i dag ligger til kjøkkenservice til Varodd Industrier. Dette vil gi en besparelse for kjøkkenservice.

Det har etter kommunesammenslåingen blitt opprettholdt matproduksjon ved kjøkkenservice på Bråvann, ved Søgne Omsorgssenter og på Songdalstunet. Ved Songdalen er det også et kafetilbud i tillegg til matproduksjon. Kommunene må vurdere kjøkkendriften og hvordan denne bør innrettes med tanke på mest mulig bærekraft fremover. Kjøkkenservice har utfordringer knyttet til ressursbruk og faglært kompetanse. Enhetsprisen per produsert porsjon er høyere på kjøkkenene i Søgne og Songdalen sammenliknet med Bråvann. Kjøkkenservice har behov for å tilpasse seg de økonomiske rammene.

Kommunedirektøren foreslår å samle kommunen matproduksjon ved sentralkjøkkenet på Bråvann. Dette vil løse driftsutfordringer ved dagens kjøkkendrift. Kommunedirektøren foreslår samtidig å opprettholde kafedrift ved Songdalstunet, Valhalla helsesenter og jobbe med etablering av et sosialt møtested i lokalene ved Søgne Omsorgssenter. Dette vil skje i et samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner. Dette er det tatt høyde for i budsjettforslaget. Mot slutten av perioden er det også tatt høyde for mulig administrative besparelser. Det forutsetter at alle skisserte tiltak gjennomføres.

For å frigjøre midler til omprioritering har Helse og Mestring jobbet med tiltak som bidrar til en mer effektiv og bærekraftig drift fremover.

Helse og mestring

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Tjenesteområdet
Samlokalisering av tjenester rehabiliterings og korttids-opphold (Kløvertun til Valhalla) - Helseutvalget sak 10/24	10 000	10 000	10 000	10 000	Rehabiliteringstjenester
Midlertidig reduksjon av institusjonsplasser ved Randesund Omsorgssenter under byggeperioden - Helseutvalget sak 6/24	12 900	12 900			Heldøgns omsorgsplasser
Forskjøvet åpning av 32 heldøgns omsorgsplasser ved Kleplandstunet	14 400	5 000			Heldøgns omsorgsplasser
Avviklet Seniorveileder - Helseutvalg sak 23/23	1 000	1 000	1 000	1 000	Forebyggende tjenester
Fra stedlig til ambulant bemanning ved 5 boliger innen Rus og psykisk helse - Helseutvalget sak 23/23	6 500	6 500	6 500	6 500	Rus- og psykisk helsetjenester
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF		16 509			Heldøgns omsorgsplasser
Mer kostnadseffektiv drift av tjenester til enslige mindreårige gjennom samlokalisering og at flere bosettes i private hjem - Formannskapet sak 54/24	1 000				Flyktning og Integreringsfeltet
Utsette økning av andelen korttidsplasser	2 100				Heldøgns omsorgsplasser
Sum	47 900	51 909	17 500	17 500	

Tabellen nedenfor viser prioritering av frigjorte midler og er forutsetning for at området skal ha mulighet til å oppnå budsjettbalanse i 2025 og videre i perioden.

Omprioriterte midler til:	2025	2026	2027	2028
Avtalefestet pensjon (AFP)	3 000	3 000	3 000	3 000
Omsorgsbolig til barn og unge med store bistandsbehov gjennom døgnet	11 600	11 600	8 000	8 000
Øke driftsramme ved Dvergsnesveien	2 200	2 200	2 200	2 200
Uløste innsparingskrav Livsmestring	1 900	1 900	1 900	1 900
Inngåtte avtaler om tjenestekjøp arbeidsrettede tiltak Rus/psykisk helse	400	400	400	400
Akutt løsning for nødovernatting til vanskeligstilte på boligmarkedet 6 måneders drift	5 800	0	0	0
Risikodempende tiltak forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser	8 100	17 909	0	0
Midlertidig styrkning av budsjett på Omsorgssentre i påvente av effekter fra bla arbeidstidsordninger	12 900	12 900	0	0
Kostnader til påløpte utgiftsøkninger på eksisterende bygg - Husleie og drift av bygg	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum	47 900	51 909	17 500	17 500

For å gjennomføre det omfattende omstillings- og utviklingsarbeidet Helse og mestring må lykkes med i perioden, er det omdisponert stab- og støttefunksjoner fra kommunalsjefsområdet Stab til å understøtte de prioriterte innsatsene i tjenesteområdene. Dette gjelder særlig arbeidsgiverfeltet og innsatser knyttet til digitalisering, e-helse og velferdsteknologi. Ressursvridningen er blant annet rettet mot å sikre utviklingsarbeidet med arbeidstidsordninger og turnus, mentorordninger, kompetanseplanlegging og praksisplasser og lederstøtte i enkeltsaker i forbindelse med IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv) Det er prioritert ressurser for å øke lederstøtte til innføring av teknologi i tjenestene, noe som er helt avgjørende for å oppnå forventede effekter.

5.5 Hovedprioriteringer

Det er et premiss for de økonomiske prioriteringene i foreslått budsjett at Helse og mestring går i balanse i 2025. I forbindelse med behandling av økonomiplan 2024-2027 og 1. og 2. tertial 2024 er det vedtatt en rekke tiltak for å komme i driftsbalanse, med økonomiske effekter i 2024 og 2025. Disse er nærmere omtalt under Innsparinger og omprioriteringer. Der er det vist hvordan tilgjengelige budsjettmidler som er frigjort til omfordeling, er prioritert i perioden. Det er også omtalt hvordan området har vridt ressurser fra stab og støtte til de prioriterte områdene.

Nedenfor omtales hovedprioriteringene i kommunedirektørens forslag til budsjettopplegg for Helse og mestring. Det henvises ellers til budsjetttiltakene under det enkelte kommunalsjefområdet, hvor budsjettendringene kommer frem.

Økonomiske prioriteringer

I kommunedirektørens forslag til budsjett for Helse og mestring er området kompensert for en del økte kostnader og inntektssvikt som vil påvirke området i perioden. Dette gjelder:

- Endringer i den statlige tilskuddsordningen for særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester i kommunen, som vil gi inntektstap.
- Økte kostnader i forbindelse med videreføring av innovasjonspartnerskapet.
- Økte kostnader til sosialhjelpsutbetaling og KVP, som følge av dyrtid.

Kommunedirektøren foreslår også å legge inn midler i forbindelse med at finansieringsmodellen på habiliteringsfeltet ble justert. Tiltaket foreslås benyttet til styrking av habilitering bolig i tråd med forutsetningene som ble vedtatt da man endret finansieringsmodell for tjenesten i 2024.

Generelt er området ikke fullt ut kompensert for lønns- og prisvekst og heller ikke for demografikostnader. Kommunedirektøren foreslår å legge inn 40 mill.kr i kompensasjon for økte demografikostnader i 2028. Det utgjør om lag halvparten av stipulerte kostnader. Underkompensering for demografikostnader i vedtatte budsjetter betyr ytterligere effektivisering og innsparingskrav i tjenestene i løpet av perioden.

Hovedgrepet i det økonomiske opplegget for perioden er knyttet til forslaget om å utsette åpning av de resterende 32 heldøgns omsorgsboligplassene ved Kleplandstunet fra 2025 til oktober 2026. Grepet vil frigjøre driftsmidler som i hovedsak omdisponeres til områder hvor det fortsatt jobbes med tiltak for å komme i driftsbalanse. Kommunedirektøren vurderer at dette er forsvarlig, forutsatt at det blir prioritert midler til risikodempende tiltak og at utviklingen i behov for heldøgns plasser overvåkes tett. Eksempel på tiltak:

- Styrke hjemmesykepleie, hjemmerehabilitering, rehabilitering, formidling av hjelpemidler mv.
- Tilstrekkelig korttids plasser.
- Dagaktivitetstilbud som er tilstrekkelig dimensjonert.
- Pårørendestøtte.

- Omgjøring fra omsorgsbolig til institusjon Kleplandstunet for å redusere tiden fra utflytting til ny beboer kan flytte inn.
- Ta i bruk teknologi- behov for å øke opp antall teknikere og støtte til implementering.

I tillegg til nødvendige tiltak som kan demme opp for at behovet blir større enn tilgangen på heldøgns omsorgsplasser frem til full åpning av Kleplandstunet i 2026, vil frigjorte driftsmidler benyttes til å løse utfordringer på kritiske områder – i begynnelsen av neste periode. Et sentralt budsjettgrep er at Omsorgssenter får beholde midlertidige frigjorte midler til å styrke omstillingsarbeidet for å komme i budsjettbalanse. Omstillingsmidler som området har frigjort i forbindelse med omleggingen ved Kløvertun og Valhalla må brukes til å dekke deler av økte AFP-kostnader i perioden.

Det er i tråd med vedtatte strategier å utsette behovet for omfattende omsorgstjenester så lenge som mulig- ved å gi befolkningen større mulighet til å bo trygt i eget hjem så lenge som mulig. Utsettelse av utvidet kapasitet på heldøgns plasser kan også være et insentiv til å forsterke kommunens innsats i denne retningen.

Frigjorte midler foreslås videre omprioritert til å dekke det prekære behovet for økning av kapasiteten på avlastningsplasser i 2025. I 2026 har området i vedtatt budsjett prioritert demografimidler til å videreføre styrkingen, frem mot åpning av 7 nye plasser som er planlagt i Lundeveien. Det har også vært en aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende behov for bistand gjennom døgnet. Det er etablert et boligtilbud, midlertidig lokalisert på Langenes, som dekkes midlertidig ved bruk av frigjorte midler fra utsettelsen av Kleplandstunet og midler fra omstillingen ved Kløvertun og Valhalla. I forbindelse med utviklingsarbeidet på habiliteringsfeltet, jobbes det med permanente løsninger for denne tjenesten.

Et annet område med behov for akutte løsninger er boliger til vanskeligstilte. Situasjonen er betydelig forverret ved 2.tertial. Dagens nødboligtilbud er fullt belagte og det er i liten grad sirkulasjon som frigjør plass til nye brukere. Med tanke på kommende vinter vil dette raskt utvikle seg til en prekær situasjon og en krise for de brukere dette gjelder. Kommunen må overholde sine lovmessige forpliktelser og ser seg nødt til å etablere et overnattingstilbud. Kommunedirektøren foreslår å bruke noe av de frigjorte midlene til dette, slik at en sikrer drift de første 6 månedene i 2025. Demografimidler området hadde prioritert til å håndtere økt press på rusfeltet som følge av utsatte boligetableringer, er trukket ut av rammene som følge av at boligetableringen på Voie ringvei med 6 enheter er blitt utsatt til 2028. Etablering av tiltaket forutsetter omprioritering av ledelse-, stab- og tjenesteressurser på rus- og psykisk helsefeltet. Det vil blant annet forsinke arbeidet med rusmiddelpolitisk handlingsplan noe.

Frem mot sommeren 2025 må det vurderes om tilbudet må videreføres.

Prioritering av midler knyttet til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033)

I statsbudsjettet for 2024 ble Kristiansand kommune tildelt 2,9 mill.kr i rammemidler for å oppfylle regjeringens forventninger i tilknytning til opptrappingsplan på psykisk helse (2023-2033). Bevilgningen i første fase av opptrappingsperioden er rettet mot lett tilgjengelig, rask og tidlig hjelp, - tidlig i en problemutvikling. Opptrappingsmidlene skal realisere og styrke denne type tilbud i kommunene, til både barn, unge og voksne.

For 2024 besluttet Bystyret å overføre 2,5 av de nasjonale opptrappingsmidlene til Blå Kors Gatenært som driver et lavterskeltilbud for rusmiddelavhengige i sentrum.

Kommunedirektøren foreslår at midlene fra 2025 prioriteres til tiltak for å styrke det kommunale psykiske helsearbeidet- i tråd med den nasjonale opptrappingsplanens målsettinger. Det er behov for å bruke midlene på de områdene hvor kommunen har økende press på tjenestene og hvor det er størst

behov for ressurser til å løse utfordringene knyttet til barn og unge. Kommunedirektøren foreslår derfor en fordeling som prioriterer arbeidet rettet mot barn og unge som er i tidlig fase av en problemutvikling, hvor de står i risiko for å utvikle alvorligere utfordringer relatert til psykisk helse og rusproblematikk. Dette er i tråd med kommunens vedtatte temaplan for psykisk helse. Midlene foreslås fordelt slik:

2 mill.kr for å styrke arbeidet med Gatepuls i Oppvekst. 0,9 mill.kr for å sikre tilbud om Rask psykisk helsehjelp (RPH) til ungdom fra 16 år og oppover. Dette er i tråd med de behovene som er avdekket blant annet i forbindelse med plan for psykisk helse og arbeidet som pågår med å utrede behovet for en utekontakttjeneste i Kristiansand. Gatepuls er en oppsøkende tjeneste som har etablert kjennskap og relasjoner til ungdom i byen under 25 år. Det er stort behov for å utvide deres tilstedeværelse flere kvelder i uka. Dette er også godt belagt i rapportene fra kriminalitetsforebyggende koordinator og politiet, som viser stor sammenheng mellom forebyggende psykisk helse- og rusarbeid og risiko for å utvikle kriminalitet.

Kristiansand kommune er over fremlagt statsbudsjett tildelt ytterligere opptrappingsmidler i tilknytning til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033), tilsvarende 2,9 mill.kr. som er en økning fra 2024. Kommunedirektøren foreslår å disponere midlene i tråd med de nye kravene som fremgår av nasjonal veileder knyttet til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge. I tillegg til det forebyggende arbeidet pålegges kommunen nå i tillegg å tilby behandling og oppfølging. Dette tilbudet må organiseres og finansieres. Det foreslås derfor å disponere 1 mill. kr fra opptrappingsplanen begrunnet i disse kravene. Videre foreslås finansiering av raskt psykisk helsehjelp (RPH) (1 mill.kr) slik at tjenesten kan opprettholdes på dagens nivå. I tillegg foreslår kommunedirektøren å styrke tilskuddsordningen knyttet til psykisk helsefeltet, slik at frivillige og ideelle organisasjoner i større grad kan rette innsats mot tidlig innsats for barn og unges psykiske helse (0,9 mill.kr).

To-årig prosjektmidler til Husassistenter

Omsorgssentrene har gjennom ny ansvars- og oppgavedeling startet ansettelse av avdelingsverter(husassistenter) i omsorgssentrene. Dette inngår som en del av TØRN- satsingen som jobber mot hensiktsmessig fordeling av oppgavene, organisering av arbeidstiden som bidrar til kontinuitet i tjenestene og sikrer riktig kompetanse til rett oppgave. Dette er et omstillings/endringsarbeid som krever langsiktighet, tålmodighet og god involvering av ansatte og tillitsvalgte. Omsorgssentre planlegger å videreføre arbeidet med ny ansvars- og oppgavedeling og samtidig koble arbeidet med pågående helsefagprosjektet/arbeidsledersmodellen i programmet Flere i arbeid. Helsefagprosjektet har gitt gode resultater som har bidradd til at flere som står utenfor arbeidslivet er under kvalifisering til å bli helsefagarbeidere eller til stillinger som avdelingsvert(husassistenter). Kristiansand kommune med Helse og mestring, Organisasjon og Samhandling og Innovasjon samarbeider om en søknad til Norsk forskningsråd. I søknaden er det inngått samarbeid med NORCE, Universitet i Agder, Senter for yrkesfag og opplæring i arbeidslivet og USHT (Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester) som skal bidra til å viktig kunnskap om sentrale forutsetninger for å lykkes med å utvikle bærekraft i tjenestene fremover.

Kommunedirektøren foreslår at midlene som er lagt inn i budsjettet for to år, 2025 og 2026, inngår i dette utviklingsarbeidet, slik at en kan øke muligheten for varige effekter i form av ny ansvar og oppgavedeling som økt rom for inkludering i arbeidslivet.

Utviklingen i heldøgns omsorgsplasser i perioden

Åpning av de resterende 32 omsorgsboligplassene i Kleplandstunet har vært planlagt i 2025. Med utgangspunkt i vurderinger av det totale kapasitetsbehovet for heldøgns omsorgsplasser foreslår

kommunedirektøren å utsette denne åpningen med ett år til 2026. Utsettelsen er godkjent av Husbanken.

Utvidelsen av Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. 16 sykehjemsplasser rives, og det skal bygges 58 nye plasser i tilknytning til de eksisterende 18 omsorgsboliger i leilighet. Det er lagt inn driftsmidler til 14 nye plasser. Øvrige driftsmidler håndteres som omdisponering, deriblant fra nedlagte plasser på Randesund og Strømme.

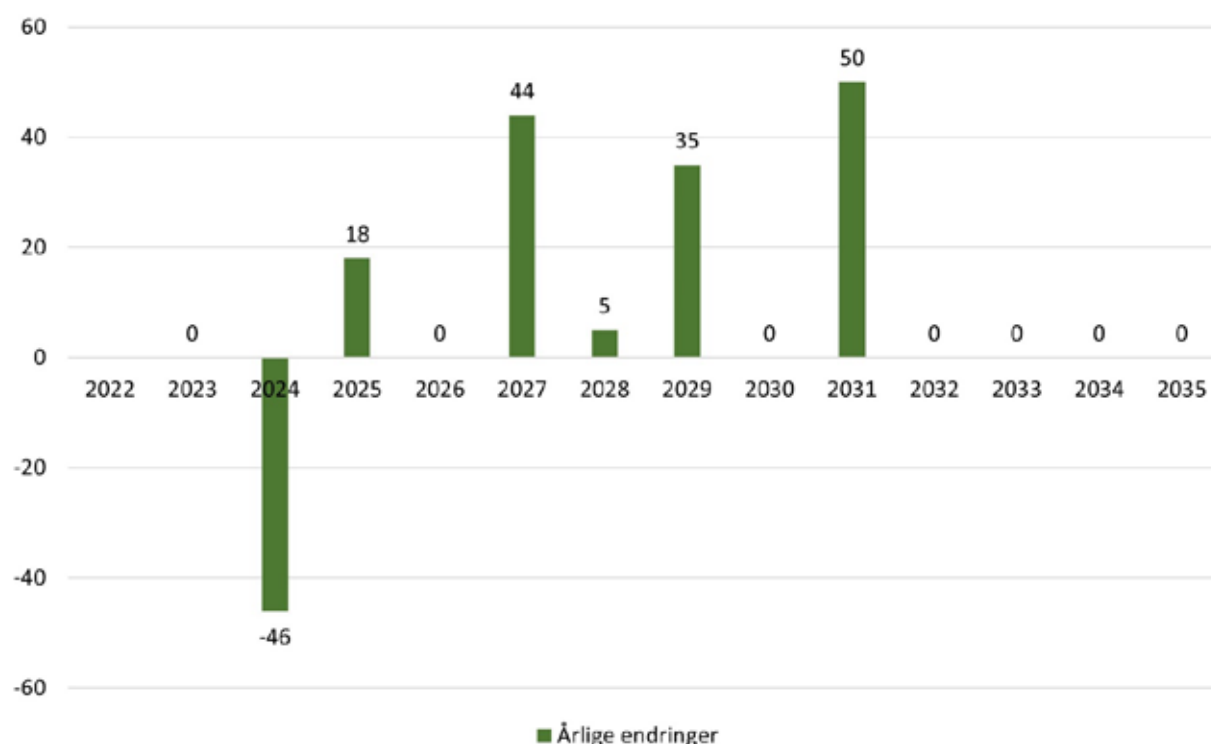
Beboere fra Langenes omsorgssenter har i 2023 flyttet inn på Kleplandstunet. Dette har redusert rekrutteringsutfordringene og kostnadene knyttet til smådriftsulemper i en liten enhet, som Langenes var. Ledig kapasitet på Kleplandstunet kan benyttes til dette formålet fram til Kleplandstunet åpnes i sin helhet. Direktør for Helse og mestring har foreslått å ikke gjenåpne driften på Langenes omsorgssenter. Som følge av dette vil i så fall driftsmidlene fra Langenes omsorgssenter bli fristilte når Kleplandstunet åpnes i sin helhet, og midlene er foreslått benyttet for drift av nye Randesund omsorgssenter.

På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet når Randesund omsorgssenter er åpnet. Plassene utgjør en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Omfang på utbyggingen er foreslått økt fra 28 til 35 nye sykehjemsplasser. Dette er foreslått med utgangspunkt i en felles utredning fra By- og stedsutvikling og Helse og mestring, der det er definert krav til og omfang på bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Basert på vurderinger av kapasitetsbehovet de nærmeste årene er ferdigstilling foreslått utsatt med ett år til 2029. Driftsmidler til disse plassene må håndteres i neste rullering av økonomiplan.

Bystyret har i 2023 vedtatt at driften av omsorgssenter 2030 skal konkurranseutsettes. Basert på ferdigstilling av sykehjemsplasser på Randesund (2026) og Strømme (2029) og vurdering av kapasitetsbehovet, foreslår kommunedirektøren å skyve på ferdigstilling av dette nye omsorgssenteret med ett år til 2031. Driftsmidler til gjennomføring av anbudskonkurranse og oppfølging av leverandør må dermed håndteres fra 2027. Det er lagt inn 0,7 mill. kr i forbindelse med dette. Driftsmidler for tjenesten må håndteres i fremtidige rulleringer av budsjett, og det må vurderes om omsorgssenteret skal åpnes i faser. Dette er for å sikre at kapasiteten på heldøgns plasser er i tråd med behovsutviklingen.

Når kapasitetsbehovet vurderes legges det primært vekt på antall langtids plasser i sykehjem, korttids plasser i institusjon, og omsorgsbolig i bokollektiv. I perioden 2024 – 2035 kan endringer i det totale antallet vises slik:

Figur 18: Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

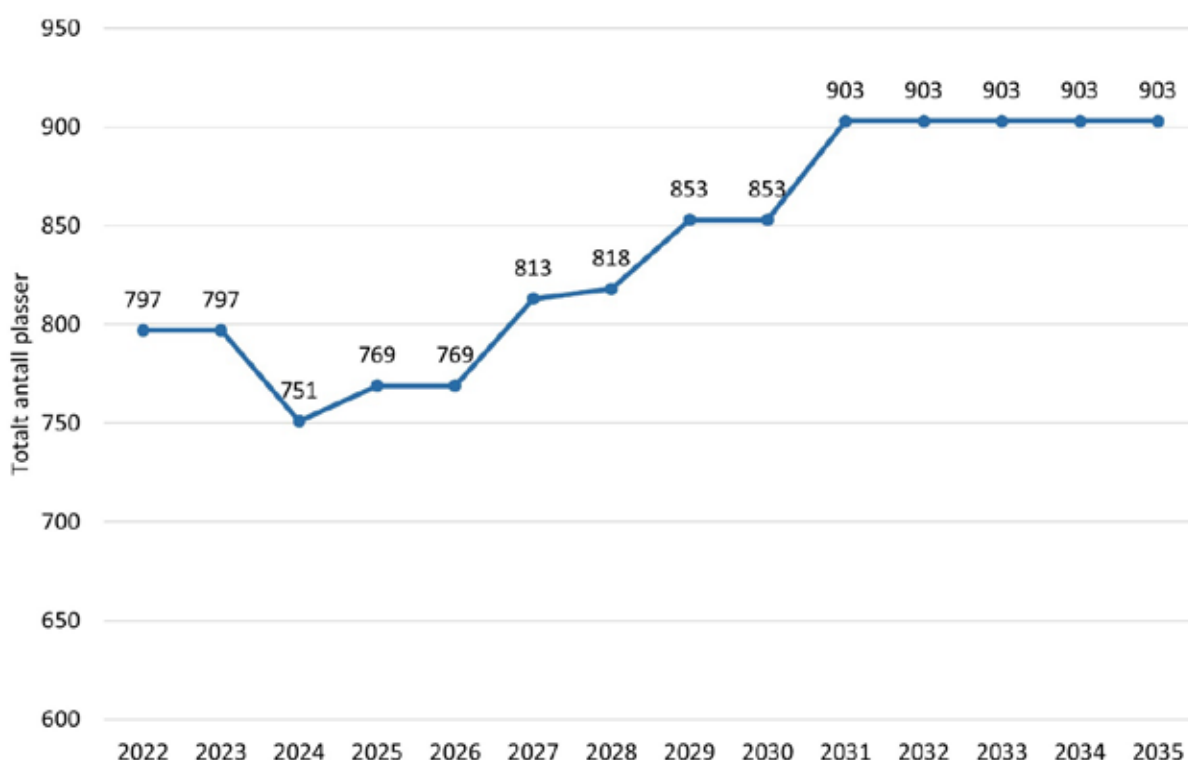
Kilde: Kristiansand kommune.

Endringene som er gjennomført/planlegges:

- **2024:** 10 omsorgsboligplasser Songdalstunet stengt, beboere flyttet til omsorgsbolig i leiligheter. 20 korttidsplasser Rehabilitering flyttet fra Kløvertun til Valhalla – reduksjon i antall ordinære korttidsplasser. Kapasiteten er opprettholdt gjennom økt sirkulasjon på eksisterende korttidsplasser. 16 sykehjemsplasser Randesund stengt for å klargjøre for utbygging.
- **2026:** 32 resterende plasser Kleplandstunet åpnes. 14 plasser Langenes omsorgssenter er anbefalt å ikke gjenåpne.
- **2027:** 58 nye plasser på Randesund omsorgssenter åpnes. 14 plasser på Strømme stenges.
- **2028:** Det etableres 5 spesialiserte korttidsplasser i Helsehuset på Eg.
- **2029:** 35 nye plasser på Strømme åpnes.
- **Fra 2031:** Nytt omsorgssenter med opptil 144 plasser åpnes i flere faser, her estimert med 50+50+44 med to års mellomrom.

Med utgangspunkt i disse planene vil utvikling av det totale antallet plasser se slik ut:

Figur 19: Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

Kilde: Kristiansand kommune

Det økonomiske opplegget som allerede er vedtatt med hensyn til investering og drift av heldøgns omsorgsplasser, innebærer at en tar en risiko for underdekning på heldøgns omsorgsplasser, i forhold til framskrivningen. Det er knyttet til at kommunen frem til nå ikke har sett tilsvarende vekst i behovet som de rene framskrivningene skulle tilsi. Helse og mestring har også prioritert demografimidler til tjenester og tiltak som styrker profilen som hjemmetjenestekommune. (hjelpemiddelformidling, rehabilitering, hverdagsrehabilitering, korttidsplasser mv) Dette mener en har bidratt til å dempe veksten.

Behovet for å holde heldøgns omsorgsplasser ledige og utsette åpning av planlagte plasser for å tilpasse driften til vedtatt budsjett, øker naturlig nok risikoen for underdekning ytterligere. Derfor er det sentralt i budsjettopplegget som kommunedirektøren foreslår, at det er omprioritert midler til risikodempende tiltak. I drøfting med tillitsvalgte og vernesiden uttrykkes det klart at en kontinuerlig overvåkning av utviklingen er viktig å sikre.

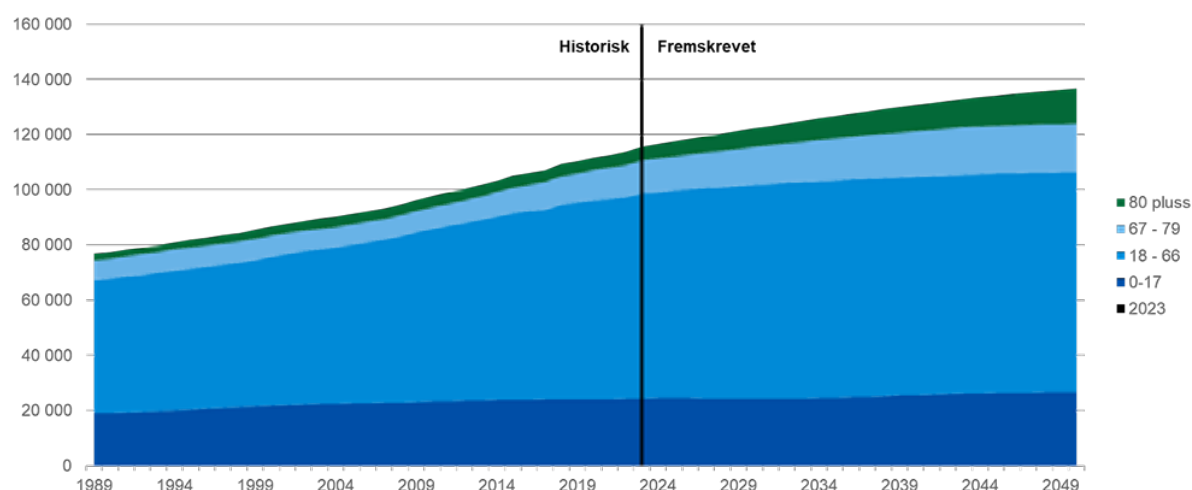
Demografi

Demografiutvikling

Utviklingstrekkene som gir kommunen noen av de største omstillingsutfordringene fremover, er knyttet til den demografiske utviklingen. Kunnskap om dette er sentralt siden dette ligger som premisser for de driftstilpasningene Helse og mestring må foretar for å komme i balanse i 2025.

Befolkningsutviklingen viser at Kristiansand kommune får en kraftig vekst i eldrebefolkningen, samtidig som veksten i den yrkesaktive delen av befolkningen ikke fortsetter å øke, som tilfellet har vært fram til nå. Det krever kraftig omstilling med tanke på hvordan kommunen planlegger tjenesteutviklingen når tilgangen på arbeidskraft vil bli dramatisk redusert. Hvis det planlegges ut fra dagens måte å gi tjenester på, vil dette si at Helse og mestring vil ha behov for 950 nye årsverk i 2032.

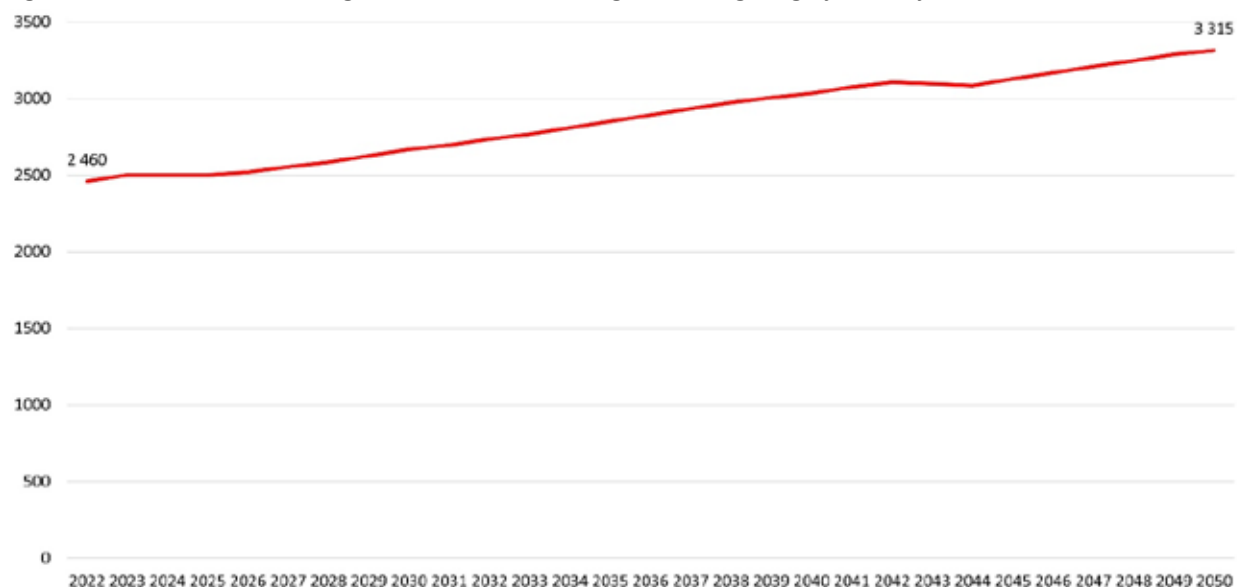
Figur 20: Demografisk utvikling frem mot 2050.

Kilde: Kristiansand kommune

En stor del av presset helse- og omsorgstjenestene opplever nå, skyldes en ganske markant økning over tid i de yngre aldersgruppene. Disse har hatt behov for omfattende helse- og omsorgstilbud og de vil også ha det i lang tid fremover. Det er avgjørende at kommunen utvikler gode og bærekraftige tilbud til disse målgruppene fremover. Hvis ikke kommunen lykkes med omstillingsarbeidet på dette området, vil det være veldig krevende å håndtere situasjonen når den kraftige veksten i behov hos den eldste befolkningen også kommer i tillegg. Uansett vil det bli svært utfordrende prioriteringer for kommunen fremover.

Figur 21: Forventet antall unge mottakere av heldøgns omsorgs- og hjemmetjenester fra 2022-2050.

Kilde: KS Omsorg 2050

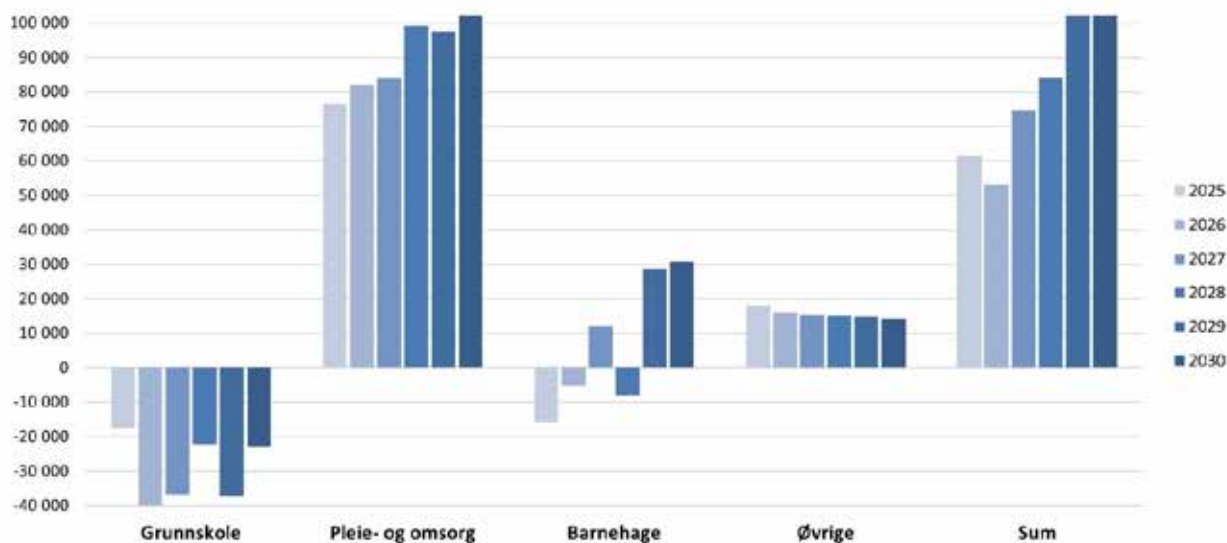
Den kraftige veksten i den eldste delen av befolkningen vil gi en betydelig økning i antallet innbyggere som vil ha en kognitiv svikt- eller demenslidelse. Dette har stor betydning, ikke bare for tjeneste-innretning og volum men også for hvordan byen- lokalsamfunn og senterområder -tilrettelegges og utvikles. Ansvar- og oppgavedeling mellom profesjoner, brukere, pårørende, nabolag, lokalsamfunn og

Øvrige samfunnsaktører har stor betydning for hvordan en klarer å utvikle Kristiansand til et aldersvennlig samfunn.

I den neste fireårsperioden blir noe av det viktigste å jobbe med å avklare forventningene innbyggerne kan ha til nivå og innhold i kommunale helse- og omsorgstjenester. Det samme gjelder hvilke forventninger kommunen kan ha til innbyggere, brukere og pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner, den voksende eldresressursen og andre sentrale samfunnsaktører. I innbyggerdialogen som må finne sted, blir politisk og administrativt nivå i kommunen sentrale tilretteleggere.

Kommune må ha tilstrekkelige ressurser til å sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det skjer gjennom å sikre tilstrekkelig arbeidskraft, rett kompetanse og tilstrekkelig økonomi til å dekke økte kostnader som følger av demografiutviklingen. Tjenestene i Helse og mestring har over tid ikke blitt kompensert for demografikostnader fullt ut. Dette er innsparingskrav som tjenestene årlig må løse innenfor gitte budsjetter, ved å effektivisere driften. Heller ikke fremover kan det forventes full kompensasjon for demografikostnader. Derfor er handlingsrom til å omstille tjenestene avgjørende, slik at kommunen kan gi forsvarlige tjenester i tråd med lovkrav. Det betyr at en del av omstillingen også må omfatte å vurdere hvilke tiltak som kommunen kan overlate til andre å tilby, slik at de kommunale helse- og omsorgstjenestene kan sikre driften av sin kjernevirksomhet som ligger til kommunens samfunnsoppdrag.

Figur 22: Demografikostnader Kristiansand 2025-2030.

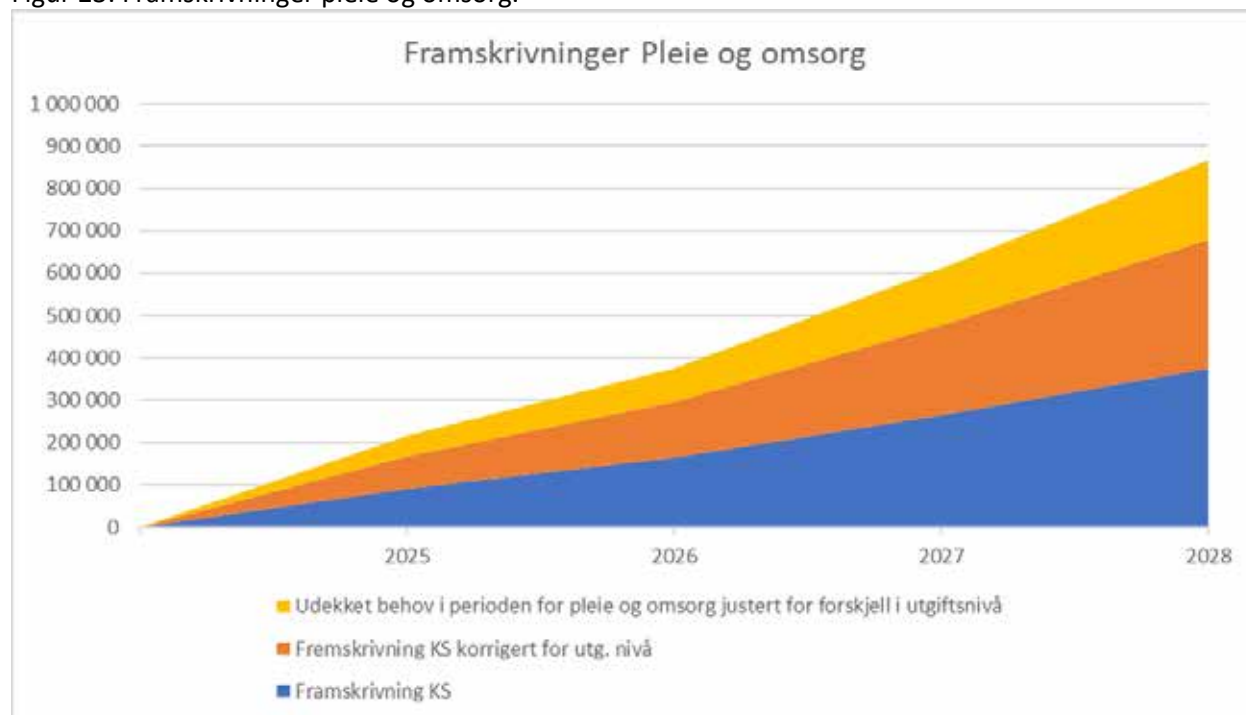
Kilde: SSB/KS

Beregningen av demografikostnader tar også inn i seg beregninger av utviklingen av demens-forekomst som er et betydelig utviklingstrekk. I Kristiansand vil det bli mer enn en dobling av personer med demens fra 2020 til 2050.

Tabellen under viser framskrivningen opp mot økningen som ligger i vedtatt budsjett for perioden 2025-2028 for pleie- og omsorgstjenestene. Modellen er hentet fra KS er primært laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år, da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivingene og faktisk befolkningsutvikling.

Beregningene til KS er basert på et noe høyere kostnadsnivå enn det som er aktuelt i Kristiansand. Ved å korrigere for at Kristiansand har et lavere utgiftsnivå vil det udekkede behov i 2025 være på ca. 50 mill. kr økende til 187 mill. kr i 2028. Hvis området ikke klarer å omstille driften til å kunne øke kapasitet i tjenestene til en lavere kostnad, vil dette gi en krevende situasjon i slutten av perioden. Dette illustrerer risikoen i vedtatt budsjett.

Figur 23: Framskrivninger pleie og omsorg.

Kilde: KS.

I 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Framskrivning KS	92 000	163 000	264 000	375 000
Framskrivning KS korr. for utg. nivå	74 000	132 000	214 000	304 000
Demografi i rammen	24 000	54 000	80 000	117 000
Udekket behov i perioden for pleie og omsorg justert for forskjell i utgiftsnivå	50 000	78 000	134 000	187 000

I 2050 er det en redusert aldersbæreevne tilsvarende 60% sammenliknet med dagens situasjon.

5.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Basert på utfordringsbildet viderefører Helse og mestring de vedtatte hovedstrategier for tjenesteutvikling. Disse er retningsgivende for de prioriterte innsatsene som skal bygge opp om kommuneplanens satsingsområder i perioden:

- Videreutvikle profilen som **hjemmetjenestekommune** - for å gi befolkningen mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig.
- Videreutvikle **helsefremmende og forebyggende innsatser**- for å gi befolkningen i alle aldre mulighet til å leve et aktivt og selvstendig liv så lenge som mulig.

- Videreutvikle **bolig- og tjenestetilbud** – for å sikre grunnleggende livsbetingelser som inkluderer innbyggere i alle aldre og livssituasjoner i gode bomiljø og sosiale fellesskap.
- Videreutvikle tiltak og virkemidler som **motvirker «utenforskap»** i samfunnet og bidrar til økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

5.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Innsatser for å nå målet:

Helse og mestring har et stort antall tjenestebiler og har som uttalt mål at dette er el-biler. Unntak er knyttet til forhold som krever fossilbiler for å sikre forsvarlig tjenesteleveranser over hele kommunen gjennom hele døgnet og alle årstider. Det vil i perioden bli arbeidet med å redusere reisevirksomhet til møter, kurs og seminarer blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er prioritert i perioden å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene, der hvor dette er mulig slik at en kan redusere behovet for reise.

Se måltall og indikatorer på kommunenivå.

Periodemål: Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert.

Årstall	Felles klimamål på totalt mengde matsvinn
2025	-10 %
2028	-40 %
2030	-50 %

Innsatser for å nå målet:

- Finansieringen over klimabudsjettet til å videreføre dedikerte ressurspersoner som har ansvar for mat, ved hvert omsorgssenter.
- Kartlegging (veiing): oversikt over hva som er kastet- og mengder.
- Redusert antall bestillere; tilpasse bestilling til varierende middagsbehov.
- Internkontroll mat: Lagringsrutiner, trygg nedkjøling og riktig oppvarming.
- Lage lunsjmenyer basert på bruk av matrester.
- Ernæring- god matomsorg; skape gode rammer rundt måltidet.
- Bevisstgjøring og kultur- deling av kompetanse - kompetanseheving.

5.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

For oversikt over indikatorer og måltall, se tabell på kommunenivå under Sterkere sammen- oppfølging av kommuneplanen.

Periodemål: Innbyggere bidrar i arbeidsliv og aktiviteter som gir mestring og fellesskap (Plan for psykisk helse).

Periodemål: Unge som står i fare for eller har falt ut av utdanning og arbeidsliv får tilgang på arbeidslivsrettede tiltak (Plan for Psykisk helse).

Innsatser for å nå målene:

- NAV viderefører samarbeidet med Næringsforeningen, Fylkeskommunen, helsetjenesten og andre aktører i ulike prosjekter – i forbindelse med Flere i arbeid, men også i forbindelse med sitt ordinære samfunnsoppdrag.
- Partnerskapet i NAV videreutvikles med tanke på å øke deltakelsen i arbeid og utdanning for innbyggere i Kristiansand kommune.
- Sysselsettingsprosjekter som vedlikehold av kommunale bygg og andre tiltak som har vist effekt, videreføres.
- Arbeidet på tvers av områder og sektorer på integreringsfeltet blir forsterket gjennom økt koordinering og felles utviklingsarbeid om bedre måloppnåelse.
- Økt overgang til arbeid for flyktninger fra Ukraina er prioritert ved hjelp av ulike tiltak som dekkes av integreringstilskuddet fra staten.
- Økt språkkunnskap, blant annet gjennom å øke mulighetene for språkpraksis. Dette gjelder internt i kommunen, men med økt oppmerksomhet rettet mot andre offentlige arbeidsgivere, næringsliv og frivillige og ideelle organisasjoner.
- Jobbskolen og KVP blir benyttet som tiltak for å få flere unge i alderen 16-30 år til å komme i jobb eller fullføre utdanning.
- Tilbud om IPS (individuell jobbstøtte) NAV i nært samarbeid med helsetjenesten, blir styrket.
- Samhandling på systemnivå mellom NAV og fastlegjetjenesten blir etablert.
- Innbyggere med utviklingshemming blir i økt grad rekruttert til arbeid, i tråd med politisk vedtak om midler til Helt med.
- Samarbeidet med frivillige og ideelle organisasjoner blir styrket med tanke på å få flere unge til å fullføre utdanning og komme inn i det ordinære arbeidslivet.

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.

Periodemål: Barn og unge som strever med uro og bekymring får rask tilgang på veiledning som styrker deres evne til å mestre eget liv (Fra plan for psyk helse).

Periodemål: Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet oppfølging (Fra Plan for psyk helse).

Innsatser for å nå målene:

- Kommunen forsterker det oppsøkende arbeidet og tidlige innsatser rettet mot barn og ungdom som er i risiko for å utvikle psykiske lidelser og rusproblematikk. Det jobbes i perioden med å styrke disse delene av tjenesten i både Helse og mestring og Oppvekst. I kommunedirektørens forslag til økonomiplan gjøres dette gjennom å prioritere midler fra nasjonal opptrappingsplan for psykisk helsearbeid i kommunene til henholdsvis Gatepuls og Rask psykisk helsehjelp (RPH) til unge.
- Ordningen med barneansvarlig i tjenestene for voksne videreføres, for å sikre at barn som pårørende blir sett og raskt fulgt opp.
- Kommunen bidrar til at fastlegen oppleves som et trygt sted å henvende seg også for barn og unge, blant annet gjennom tilrettelagt informasjon.
- TryggEst er innført og blir videreutviklet i helse- og omsorgstjenestene. Det er en metode for å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.

Periodemål: Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilte på boligmarkedet (Fra Boligsosial handlingsplan).

Helse og mestring sammen med by- og stedsutvikling, har ansvar for å følge opp en rekke tiltak i boligsosial handlingsplan. Det er vanskelig å sette ambisjonsnivå på arbeidet rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet og bostedsløse ved 2 tertial. Tiltak som vil ha størst effekt er knyttet til bedre tilpassing av boligmassen, slik at innbyggere med psykisk helse- og rusutfordringer kan få gode boforhold i trygge omgivelser. I kommunedirektørens forslag til budsjett er det ikke funnet rom til mange tiltak som vil endre situasjonen vesentlig de første årene av perioden. Fem nye boenheter er vedtatt etablert på Midtheilia. Mot slutten av perioden er det vedtatt etablert 6 nye boenheter med tilknyttet bemanning på Voie Ringvei.

Det blir etablert et Natthjem for å bøte på den akutte situasjonen og sikre kommunens lovpålagte plikt til å skaffe tak over hodet neste natt til de som er ute av stand til å klare dette selv.

Periodemål: Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Opphold skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder (Fra boligsosial handlingsplan).

Innsatser for å nå målene:

- Realisering av 10 enkeltstående utleieboliger, vedtatt i budsjettet for 2019-2022- to gjenstår.
- Realisering av to enkeltstående nødboligheter, vedtatt i budsjettet for 2019-2022 – ingen er realisert.
- Etablere natthjem, finansiert for 6 måneder i 2025 i kommunedirektørens forslag til budsjett.
- Benytte miljøvaktmester til å muliggjøre sirkulasjonen i nødbolig.

Periodemål: Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenliknbare storkommuner (periodemål videreført fra vedtatt ØP).

Innsatser for å nå målene:

- Videreføre alle tiltak som er rettet mot barn i familier med vedvarende lavinntekt- som Nye mønstre og andre satsinger som er styrket de siste årene.
- Bruk av Husbankens Startlån og kommunens tilskudd i forbindelse med låneordningen, hvor dette er mulig.
- Koordinere den målrettede innsatsen mot barn i lavinntektsfamilier, på tvers av områder.
- Gjennomføre en planprosess og utarbeide en plan for tema barn i lavinntektsfamilier, som også involverer frivillige og ideelle organisasjoner.

Periodemål: Innbyggerne får styrket evnen til å mestre påkjenninger (Plan for psykisk helse).

Innsatser for å nå målet:

- Tilbud som fremmer helse, livskvalitet og egenmestring som utsetter innbyggernes behov for tjenester. Rask psykisk helsehjelp, frisklivs- lærings- og mestringstilbud (diagnoseuavhengige frisklivskurs, diagnoserettede lærings- og mestringskurs mv.).
- Fastlegetjenester som gir bistand i tråd med nasjonale insentiver som medvirker til at pasientgrupper som har størst behov for helsetjenester blir prioritert.
- «Livskrisehjelpen» prøves ut som prosjekttiltak ved legevakten.

Retningsmål: Kristiansand er et aldersvennlig samfunn

Temaplan for utvikling av fremtidens helse- og omsorgstjenester blir vedtatt i 2025. Ved neste rullering av økonomiplan vil periodemål bli utledet fra denne

Innsatser for å nå målet:

- Bidra til at sosiale møteplasser blir opprettholdt og utviklet, med tanke på å styrke sosial kontakt og motvirke ensomhet.
- Legge til rette for at eldre som ressurs kan være aktive bidragsytere, også i forbindelse med planlegging og utvikling av fremtidas tjenester.
- Pårørendestøtte - pårørende som ressurs.
- Ta i bruk metodikk som stimulerer nettverk, lokalsamfunn og nabolag i større grad og på nye måter.
- Fortsette utviklingssamarbeid med stiftelsen Kongens senter, koordinert av By- og stedsutvikling.
- Videreutvikle differensiert tjenestetilbud tilpasset de demografiske endringene.
- Nye Randesund omsorgssenter åpner i 2027.
- Helsehuset med nye lokaler til legevakt og flere andre helsetjenester åpner på Eg i 2028.
- Styrke tjenester og tiltak som bidrar til at flere kan bo trygt i eget hjem så lenge som mulig.
- Oppfølging av den nasjonale strategien Bu trygt heime, mht. tiltak for å utvikle aldersvennlig samfunn. Satsningsområdene er:
 - Levende lokalsamfunn som tar vare på aktivitet og fellesskap.
 - Tilpassede botilbud, og gjøre det mulig å bo trygt i eget hjem lengre.
 - Kompetente medarbeidere.
 - Trygghet for brukere og støtte til pårørende.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Profilen som hjemmetjenestekommune forsterkes og utvikles	Andelen korttidsplasser i forhold til totalt antall heldøgns omsorgsplasser	14,0 %	14,0 %	14,0 %

5.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.

Innsatser for å nå målet:

- Sørge for tjeneste- og tiltaksutvikling som bygger opp om at innbyggerne bruker sin kompetanse og ressurser gjennom hele livsløpet.
- Legge til rette for at den økende eldresressursen blir benyttet for å løse samfunnsoppdraget i samhandlingen mellom kommunen og innbyggerne.
- Flere i arbeid videreføres ut 2025.
- Tjenesteutvikling skjer gjennom samskapning mellom erfaringskompetanse og fagkompetanse.
- Jegersberg gård er et regionalt rehabiliterings- og kompetansesenter på rusfeltet. I perioden er det prioritert å videreutvikle kompetansesenterdelen. Brukerkompetansen gjennom mentorordningen, fagkompetansen og dialogen med eksterne samarbeidspartnere og sentrale samfunnsaktører blir utviklet videre.

Retningsmål: Kristiansand er regional drivkraft og nasjonal pådriver i utvikling av effektive og behovsdrevne tjenester.

Innsatser for å nå målet:

Det er nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digitale løsninger og teknologi for å nå sentrale målsettinger på helse- og omsorgsfeltet. Dette gjelder både mål om bedre kvalitet, økt pasientsikkerhet og bedre ressursutnyttelse. E-helse er et sentralt virkemiddel i utviklingen av fremtidsrettede løsninger på helse- og omsorgsfeltet. I områdets vedtatte handlingsplan for e- helse er det definert fire satsingsområder; styring og koordinering, kapasitet og kompetanse, sammenhengende tjenester og helhetlige arbeidsprosesser og Innovativ tjenesteutvikling med utgangspunkt i innbyggernes ressurser.

Implementering av teknologi vil være et prioritert område i perioden. Forutsetning for dette er at en klarer å skape nødvendig handlingsrom innenfor vedtatt budsjett.

For å oppnå ønsket effekt er det avgjørende at kommunen søker etter de teknologiske løsningene som:

- Understøtter de helsefaglige arbeidsprosessene på en slik måte at det ytes gode og effektive tjenester i hele pasientforløpet.
- Forbedrer brukernes mulighet til å mestre egen hverdag og ta aktivt del i egen helse.
- Øker brukere og pårørendes opplevelse av trygghet, slik at innbyggere kan bo hjemme lengst mulig.
- Sikrer god samhandling mellom ulike helseaktører og mellom helsepersonell og brukere/pårørende.
- Gir pasienter og pårørende økt tilgang til helseinformasjon og veiledning gjennom digitale løsninger.
- Muliggjør leveranse av gode helse- og omsorgstjenester med mindre personell (økt omsorgskapasitet).

Det vil i perioden være viktig å kartlegge effekt av behovsdrevne FoUI prosjekt og utviklingsarbeid der Helse og mestring er eier eller partner. Det er sentralt at tjenestene tar i bruk nye digitale løsninger, som kan bidra til å dempe det omfattende behovet for helse og omsorgstjenester som vil komme i retning av «mindre mer». Dette vil blant annet gjelde digitale løsninger for sikker dialog med brukere, økt bruk av digitale verktøy for egenomsorg og selvhjelp, digitale legevaktskonsultasjoner og helseoppfølging på avstand ved bruk av video. Anskaffelse og implementering av nye elektroniske pasientjournalssystemer (EPJ systemer) vil være et høyt prioritert område i perioden. I dette arbeidet vil det også være samarbeid med Bergen, Bodø, Bærum og Stavanger, samt kommunene i Agder. Innføring av ny digital plattform på responscenteret vil også være et sentralt utviklingsområde for å sikre sømløse velferdsteknologiske løsninger.

Det er også prioritert i perioden å videreutvikle effektive digitale kompetanse- og opplæringsverktøy for helsepersonell, samt ha særskilt fokus på at nye digitale systemer må være intuitive og med godt brukergrensesnitt. I tjenesteutviklingen vil dialogen med innbyggere, brukere og pårørende være et utviklingsområde, blant annet gjennom brukermedvirkning og erfaringskompetanse og gjennom samhandling og utviklingsarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner.

For å lykkes med digitalisering og satsing på e-helseløsninger er helse og mestring helt avhengig av tilstrekkelig kapasitet hos kommunens it- tjeneste og andre sentrale stabsressurser

Oppfølging av Handlingsplan e-helse

I forbindelse med realisering av handlingsplan e-helse er følgende mål, med tilhørende innsatser for å nå målene, prioritert i perioden:

Periodemål: E-helseløsninger legger til rette for samhandling og sømløs informasjonsdeling.

- Representere og gi innspill til standardiseringsutvalget for internasjonale e-helsestandarder.
- Implementering og realisering av gevinster knyttet til ny digital plattform på responscenter.
- Opprettelse og drift av Helseteknologisekretariatet for Agder, forutsatt politisk tilslutning i alle kommuner.
- Sikre at samhandling og sømløs informasjonsdeling vurderes i alle nye prosjekt og initiativ.
- Innføre velferdsteknologisk knutepunkt i alle aktuelle områder.

Periodemål: Teknologi som understøtter utviklingen av profilen som hjemmetjenestekommune er tatt i bruk.

- Sikre prioritering og implementering av trygghets- og varslingsteknologi som gir gevinst (eks pilot for medisindispensere, kameratilsyn på omsorgssentre og digitale tavler for logistikk og samhandling om pasient/bruker).
- Vurdere muligheter for å benytte data for å oppnå effektivisering og målrettet innsats (treffe på data som førere til mulighet for framskrivning).
- Sikre plan for implementering av verktøy for kommunikasjon mellom helsepersonell og innbygger.

Periodemål: Teknologi bidrar til myndiggjorte innbyggere med god kompetanse på egenhelse og livssituasjon.

- Legge til rette for at innbyggere har tilgjengelig informasjon om kommunens helsetjenester.
- Bruk at selvhjelpsverktøy gjøres tilgjengelig for flere tjenester og innbyggere.
- Videokonsultasjon tas i bruk i flere tjenester og av flere innbyggere.

Periodemål: Tjenestene har digitale verktøy som sikrer effektive og forutsigbare arbeidsprosesser.

- Optimalisering av ressursstyringssystem.
- Anskaffelse av ny elektronisk pasientjournal (EPJ).
- Innføre teknologi til bruk i faglig kollegaveiledning om pasient/ bruker.
- Integrasjon vurderes som et avgjørende hensyn ved anskaffelse av e-helse løsninger.
- Sikre datakvalitet som muliggjør automatisering og øker muligheten for aggregering av styringsdata.

Periodemål: Innbyggere har tilgang til egne helsedata, informasjon om, og digital dialog med helsetjenesten.

- Initiere økt bruk og integrasjon av løsninger gjennom Helsenorge.no.
- Sikre plan for nødvendige forberedelser for innføring av Pasientens legemiddelliste.
- Sikre at kommunen på sine hjemmesider har god kvalitet på nødvendig informasjon om e-helse.
- Utvikle innovative og fremtidsrettede digitale løsninger ved henvendelser til legevakt.

Det er utarbeidet indikatorer til flere av de prioriterte innsatsene som blir fulgt opp i forbindelse med rapportering på driftsmål på virksomhetsplan-nivå.

5.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene gjelder for helse- og omsorgstjenesten. For 2025 legges det til grunn en samlet prisvekst på 4,1%, iht. forventet kommunal deflator. Betaling beregnes av et inntektsavhengig tak som tar utgangspunkt i statens grunnbeløp (G). Brukerbetaling for husstander med inntekt under 2G fastsettes statlig og offentliggjøres i eget rundskriv i desember. Mer informasjon om betalingssatser finnes på kommunens nettsider.

Endringer som følge av vedtatt statsbudsjett

Fribeløp og egenandeler på sykehjem med hjemmel i forskrift om egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester foreslås oppdatert i samsvar med den generelle kostnadsveksten.

- Fribeløpet ved langtidsopphold i institusjon foreslås justert fra 10 000 kr til 10 450 kr (statsbudsjettet 2025) med virkning fra 1. januar 2025.
- Samtidig foreslås det å øke maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med samlet inntekt under 2 G fra 230 kr til 240 kr.
- For hhv. korttidsopphold og dag- og nattopphold på institusjon, foreslås det å endre maksimal egenandel fra 193 kr til 200 kr pr. døgn.
- Satsen for dag/ nattopphold foreslås endret fra 110 kr til 115 kr.
- Langtidsbeboere på sykehjem, som uten selv å ønske det legges på dobbeltrom, får redusert egenandel gjennom at det tilstås et fribeløp. For oppdaterte fribeløp i samsvar med den generelle kostnadsøkningen, forslår departementet at dette justeres fra 48 300 kr til 50 500 kr med virkning fra 1. januar 2025. (Per i dag tildeler ikke Kristiansand kommune dobbeltrom til innbyggere som ikke ønsker det selv).

5.8 Planoppgaver

Helse og mestring har ansvaret for følgende planoppgaver i perioden:

- Rusmiddelpolitisk temaplan- oppstart høst 2024. Oppstart politisk behandling før sommeren 2025.
- Temaplan for helse og omsorgstjenester oppstart 2024. Politisk behandling før sommeren 2025.
- Plan for habiliteringsfeltet - oppstart høst 2025. Politisk behandling 2026.
- Plan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt (Ansvar sammen med Oppvekst) Oppstart 2025. Det blir også opprettet en egen ressursgruppe for arbeidet i kommunen, som skal bidra til å sikre at alle innsatsene som foregår på dette området blir godt koordinert. Gruppen vil få en sentral rolle i planarbeidet, hvor flere organisasjoner og andre samfunnsaktører vil bli involvert.

5.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Helse- og mestringsstab	104 240	151 668	180 252	166 376	142 579	182 579
Forvaltning og koordinering	1 448 761	1 456 305	1 524 827	1 538 331	1 557 718	1 556 938
Livsmestring	463 492	471 461	513 739	513 289	530 219	540 946
Helsefremming og inkludering	274 824	314 453	327 544	325 469	307 505	292 459
Hjemmetjenester og rehabilitering	372 567	382 202	418 857	418 436	418 310	418 136
Omsorgssenter	208 504	177 303	206 607	218 942	218 705	218 705
NAV	354 081	336 645	369 273	362 017	351 362	345 662
Sum	3 226 469	3 290 037	3 541 100	3 542 860	3 526 398	3 555 425

Budsjettet for Helse og mestring er fra 2024 til 2025 økt med 89,4 mill. kr. Dette er i hovedsak knyttet til kompensasjon for endringer i den statlige ordningen knyttet til ressurskrevende tjenester, kompensasjon for kostnadsøkning til sosialhjelp og kvalifiseringsprogram og kompensering knyttet til finansieringsmodellen på habiliteringsfeltet. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende 140,8 mill. kr, og 4,6 mill. kr fra integreringstilskudd. De ulike budsjettpostene beskrives i tilknytning til kommunalsjefområdene.

5.10 Helse- og mestringsstab

5.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Helse- og mestringsstab og overordnede ansvar består av funksjoner som skal gi støtte til hovedansvarsområdene som tilligger direktørfunksjonen innenfor det politiske nivå, ekstern samhandling, strategi, plan og utvikling, samt virksomhetsstyring og driftsstøtte.

Staben skal betjene og støtte alle nivå i Helse og mestring på prioriterte områder. Staben er delt inn i 3 team: Virksomhetsstyring og driftsstøtte, Strategi- og planarbeid og Utvikling og kompetanse.

Driftsbudsjettet til Helse og mestring stab inndeles i to. En del består av lønns- og løpende driftsmidler for Helse og mestring stab. Den andre delen av budsjettet som omtales overordna ansvar består av ufordelte demografimidler, midler til omprioritering i området, AFP budsjett og midler til felles prosjekter, tilskudd til ideelle organisasjoner, driftsbudsjett på IKT løsninger i området og satsinger på tvers av kommunalsjefsområder.

5.10.2 Hovedutfordringer

AFP-kostnader

Økende AFP-kostnader er en stor utfordring for Helse og mestring. Det er anslått at Helse og mestring vil bruke i overkant av 37,5 mill. kr på AFP- ordningen i 2024. Kostnad utover vedtatt budsjett er beregnet til 3 mill.kr årlig i 4-årsperioden, og det omfordeles midler hentet fra flytting av rehabiliteringsplasser fra Kløvertun til Valhalla for å håndtere dette.

Det mest sentrale virkemiddelet for å kunne dempe veksten i AFP-kostnader er ledelseskapasitet til å følge opp ansatte med mål om å beholde sentral kompetanse. Det er utfordrende når området er uten personalpolitiske virkemidler som kan redusere avgangen til AFP.

5.10.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Helse- og mestringsstab	104 240	151 668	180 252	166 376	142 579	182 579
Sum	104 240	151 668	180 252	166 376	142 579	182 579

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 22 mill. kr, som i hovedsak gjelder finansiering til ny elektronisk pasientjournal. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 6 mill. kr, og har videreført inntektsbudsjett på ca. 6 mill. kr i tilskudd til USHT fra 2024.

Budsjett består i 2025 av blant annet følgende (inkludert pris- og lønnsvekst):

- Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT), IKT-drift for hele området, samt lønns- og driftsbudsjett for Helse- og mestrings stab, inkludert simuleringssenter ca. 90 mill. kr.
- Tilskudd til ideelle organisasjoner (tilskuddsordninger) og årlig driftstilskudd til ideelle organisasjoner har en totalramme på ca. 22 mill. kr.
- AFP på ca. 39 mill. kr.
- Avsatte midler til blant annet akutte løsninger nødovernatting og risikodempet tiltak forskjøvet oppstart omsorgsplasser.

Samlet har tjenesteområdet tilgjengelig ca. 186 mill. kr i 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	151 668	151 668	151 668	151 668
Sum Deflator	2 578	2 578	2 578	2 578
Sum Lønns- og prisjustering	3 792	3 792	3 792	3 792
Sum Integreringstilskudd	-3 278	-3 278	-3 278	-3 278
Tidligere vedtatte tiltak				
Amathea	0	-1 025	-1 025	-1 025
Bedre arbeid VIA	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
HM Arbeidsplanlegging- og ressursstyringssystem overføres til 2025	1 471	0	0	0
Hopeful, rammeavtale (fra samhandling og innovasjon)	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Ny elektronisk pasientjournal	17 876	0	0	0
Ny elektronisk pasientjournal driftsmidler 2026	0	3 256	3 256	3 256
Omstillingsmidler helse og mestring	-2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter	0	0	718	718
Prosjektmidler innføring av nytt ressursstyringssystem	-1 471	-1 471	-1 471	-1 471
Reduserte reiseutgifter Helseutvalget	0	103	103	103
Tilgjengelige midler fra innsparingstiltak	420	841	841	841
Tiltak omdisponert fra demografimidler	1 261	2 626	2 626	2 626
Økte kostnader AFP	132	303	1 841	1 841
Sum Tidligere vedtatte tiltak	14 000	-1 055	1 201	1 201
Sum Demografijustering	-8 714	-11 566	-11 865	-11 865
Vedtatte endringer	8 378	-9 529	-7 572	-7 572
Vedtatt ramme	160 046	142 138	144 095	144 095
Sum Innsparingstiltak	-900	-1 800	-1 800	-1 800
Nye tiltak				
"Helt med" overføring til Livsmestring	-410	-410	-410	-410
2 HVOer (1,8 årsverk) flyttes fra HM til Organisasjon	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Amathea	-1 025	0	0	0
Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder	1 075	1 075	1 075	1 075
Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra HM 2025 og 2026	-230	-230	0	0
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet - omprioritering	5 000	5 000	0	0
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter – driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	0	16 509	0	0
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026	2 153	0	0	0
Husassistent/verter omprioritert fra Omsorgssenter til Tørn	3 075	3 075	0	0
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	12 937	12 937	0	0
Innsparing ifm. flytting Kløvertun	10 000	10 000	10 000	10 000
Lønn avdelingsledere Helse og mestring	1 000	1 000	1 000	1 000
Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH	-2 924	-2 924	-2 924	-2 924
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	-12 937	-12 937	0	0
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	-11 600	-11 600	-8 000	-8 000
Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning	-755	-755	-755	-755
Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktning til sentralt ansvar	1 000	0	0	0
Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst	-282	-282	-282	-282
Prisvekst flattekstil og arbeidstøy	-1 410	-1 410	-1 410	-1 410
Prisvekst legemiddelavtale	-2 490	-2 490	-2 490	-2 490
Statsbudsjett 2025 - Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse	930	930	930	930
Utsatt oppstart Kleplandstunet	9 449	0	0	0
Utvidelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge	10 000	10 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	21 106	26 038	284	284
Sum Demografijustering	0	0	0	40 000
Nye tiltak og realendringer	20 206	24 238	-1 516	38 484
Ramme 2025-2028	180 252	166 376	142 579	182 579

Tidligere vedtatte tiltak

Amathea

Det er vedtatt årlige driftstilskudd i årene 2024/25 til Amathea.

Bedre arbeid VIA

Det er i økonomiplan 2024-2027 vedtatt et innsparingskrav på 3 mill. kr som følge av forventede reduserte kostnader ved raskere omstilling av ansatte som av ulike årsaker ikke kan være i sin stilling. Det er forventet at Oppvekst og Helse og mestring hver skal håndtere 1,5 mill. kr av dette innsparingskravet fra 2025. Bystyresak om forbedringsarbeid VIA ferdigstilles og implementeres høsten 2024. Noe som vil føre til en mer effektiv samhandling og raskere saksbehandling i saker hvor arbeidsgiver må vurdere om det finnes annet passende arbeid.

For Helse og mestring vil innsparingen blir håndtert med avsatte demografimidler knyttet til kostnader i forbindelse med individuell tilrettelegging for ansatte budsjett 2024-2027.

I Oppvekst forsøkes Innsparingskravet løst ved å forsterke og intensivere arbeide med raskere å finne annet arbeid for overtallige ansatte innen eget område før innmelding i VIA.

Hopeful, rammeavtale (fra samhandling og innovasjon)

Det er vedtatt årlig driftstilskudd i 2024 til Hopeful.

Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter

Det er lagt inn midler til planlegging og gjennomføring av anbudskonkurranse i forbindelse med drift av nytt omsorgssenter i tråd med politisk vedtak.

Reduserte reiseutgifter Helseutvalget

Det er også vedtatt et trekk i rammene i forbindelse med besparinger i planlagte reiser for de politiske hovedutvalgene. Dette utgjør et rammetrekk tilsvarende 0,150 mill.kr for Helse og mestring for årene 2024/25, reduser til 0.05 mill.kr i årene 2026/27.

Økte kostnader AFP

Det er omprioritert midler fra overordnede ansvar til å håndtere økende vekst i AFP-kostnadene i perioden. Det er forventet et økende antall ansatte i målgruppen også i årene fremover.

Nye tiltak

«Helt med» overføring til Livsmestring

Budsjettramme fra politisk vedtak i økonomiplan 2024-2027 overføres fra sentralt ansvar til Livsmestring. Midlene benyttes mot en styrkning av samarbeid mellom Stiftelsen Helt med, Varodd og Kristiansand kommune. Det er fire arbeidstakere under denne ordningen hvor to er ansatt i kommunen og to er ansatt i private bedrifter.

2 HVOer (1,8 årsverk) flyttes fra HM til Organisasjon

1,8 årsverk hovedverneombud er flyttet fra Helse og mestring til Organisasjon. Det gjøres en justering på 1,45 mill. kr mellom områdene.

Amathea

I budsjettbehandlingen i 2024 ble det toårige tilskuddet til Amathea vedtatt. I 2025 flyttes dette fra Helse og mestring til Oppvekst.

Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder

Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder.

Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM 2025 og 2026

Helse og mestring bidrar med 25% stilling for å opprettholde jordmorstillingen i kommunen. Det anses som et viktig bidrag til kommunens nærværarbeid og er et spesielt tiltak rettet mot gravide som har utfordringer med å stå i jobb under graviditet.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Det foreslås å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026

Det foreslås å utsette omgjøringen av 10 langtidsplasser til korttidsplasser i institusjon fra 2025 til 2026. Midlene omprioriteres til risikodempende tiltak i forbindelse med utsatt åpning av Kleplandstunet.

Husassistent/verter omprioritert fra Omsorgssenter til Tørn

Kommunedirektøren foreslår at midlene som er lagt inn i budsjettet for to år- 2025 og 2026 inngår i utviklingsarbeidet knyttet til ny ansvars- og oppgavedeling, TØRN. Se omtale under kap. Hovedprioriteringer.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter.

Innsparing i forbindelse med flytting Kløvertun

Innsparing i forbindelse med flytting av Kløvertun til Valhalla i 2024. Midlene omprioriteres internt i Helse og mestring til andre behov.

Lønn avdelingsledere Helse og mestring

Kompensasjon som følge av lønnsvekst avdelingsledere Helse og Mestring.

Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH

Kommunedirektøren foreslår en fordeling som prioriterer arbeidet rettet mot barn og unge som er i tidlig fase av en problemutvikling, hvor de står i risiko for å utvikle alvorligere utfordringer relatert til psykisk helse og rusproblematikk. Midlene foreslås fordelt slik: 2 mill. kr for å styrke arbeidet med Gatepuls i Oppvekst, og 900 000 kr beholdes i Helse og Mestring for å sikre tilbud om Rask psykisk helsehjelp (RPH) til ungdom fra 16 år og oppover.

Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten

Omprioriterte midler ISF Randesund som følge av stenging under byggeperioden for å midlertidig å løse deler av utfordringene i Omsorgssenter.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning

Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning.

Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar

Midler omprioritert til risikodempende tiltak forskjøvet oppstart heldøgns omsorgsplasser.

Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst

Overføring samlivskurs fra Helse og mestring til Oppvekst.

Prisvekst flattekstil og arbeidstøy

Økte kostnader til flattekstil og arbeidstøy som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderer i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Prisvekst legemiddelavtale

Økte kostnader til legemidler som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderes i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Statsbudsjett 2025 - Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse

Kristiansand kommune er over fremlagt statsbudsjett tildelt opptrappingsmidler i tilknytning til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033), tilsvarende 2,9 mill. kr. Kommunedirektøren foreslår å disponere midlene i tråd med de nye kravene som fremgår av nasjonal veileder knyttet til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge. I tillegg til det forebyggende arbeidet pålegges kommunen nå i tillegg å tilby behandling og oppfølging. Dette tilbudet må organiseres og finansieres. Det foreslås derfor å disponere 1 mill. kr fra opptrappingsplanen begrunnet i disse kravene. Videre foreslås finansiering av raskt psykisk helsehjelp (RPH) (1 mill. kr) slik at tjenesten kan opprettholdes på dagens nivå. I tillegg foreslår kommunedirektøren å styrke tilskuddsordningen knyttet til psykisk helsefeltet, slik at frivillige og ideelle organisasjoner i større grad kan rette innsats mot tidlig innsats for barn og unges psykiske helse (900 000 kr).

Utsatt oppstart Kleplandstunet

Budsjettmidler fra utsatt åpning Kleplandstunet omprioriteres til styrking av avlastningstjenesten for barn og unge, etablering av «natthjem» og til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelsen.

Utvidelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge

Det prioriteres midler til å utvide kapasiteten på institusjonsavlastning. 10 mill. kr i 2025 og 2026 er omprioriteringer knyttet til forskjøvet oppstart av 32 heldøgns omsorgsplasser på Kleplandstunet.

5.11 Forvaltning og koordinering

5.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet er delt inn i tre avdelinger: Mottak og koordinering og to avdelinger med ansvar for bolig- og tjenestetildeling. Kommunalsjefområdet har også enkelte tiltak rettet mot tidlig innsats og forebygging, som kreftkoordinator og hukommelsesteam.

Forvaltning og koordinering har ansvaret for å tildele individuelle helse- og omsorgstjenester. Etter pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven skal det fattes enkeltvedtak ved tildeling for flere tjenester, deriblant helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt, plass i institusjon, avlastningstiltak, omsorgsstønning og brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Kommunalsjefområdet skal sikre likebehandling og ivareta rettsikkerheten til brukerne gjennom profesjonell saksbehandling med tverrfaglige og helhetlige vurderinger av behov. Hovedprinsippet er at Forvaltning og koordinering har myndighet til å fatte vedtak og tildele helse- og omsorgstjenester, i riktig mengde og til riktig tid, i tråd med innbyggernes behov – og har det økonomiske ansvaret for tildelt tjeneste.

Store deler av budsjettet innen somatikk, rus og psykisk helse samt tjenester innen habiliteringsfeltet er knyttet opp til innsatsstyrt finansiering (ISF). Ressursene fordeles ut til utførerne ut fra type og volum på

tjenesten. Utførerenhetene blir tildelt midler fortløpende når det fattes enkeltvedtak til brukerne og tjenesten iverksettes.

Forvaltning og koordinering har ansvar for framskrivning og behovsvurdering på kort og lengre sikt- både når det gjelder bolig- og tjenestebehov.

Kommunalsjefområdet er kommunens koordinerende enhet og har det overordnede ansvaret for arbeid med individuell plan, oppnevning, opplæring og veiledning av koordinatorene. Koordinerende enhet skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til pasienter og brukere med behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering.

Forvaltning og koordinering har også ansvar for tildeling av viktige virkemidler rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet; kommunale utleieboliger og Husbankens individuelle økonomiske virkemidler (startlån og tilskudd) er de mest sentrale. Forvaltning og koordinering har i denne forbindelse et tett samarbeid opp mot by- og stedsutvikling som har ansvaret for å fremskaffe, forvalte og utvikle den kommunale utleie- boligmassen. I tillegg har området ansvar for å fremskaffe private leieavtaler ved førstegangsbosetting av flyktninger.

5.11.2 Hovedutfordringer

Det er aktivitetsvekst i tjenestene til personer med kognitive funksjonsnedsettelse og i tjenestene til personer med psykiske lidelser og/eller rusmiddelavhengighet. Veksten er knyttet til yngre brukere med store og sammensatte behov. Det er stadig flere krevende enkeltsaker med hensyn til kompetanse, bemanning og fysisk tilrettelegging. Det har vært vekst i tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven som er organisert som brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Helse og mestring har over flere år rapportert om konsekvensene ved mangel på egnede boliger til personer med rus- og/eller psykiske lidelser. Dette gjelder både enkeltstående boliger og ulike bemannede botilbud. En boligmasse som ikke er tilpasset behov i målgruppene, medfører økt behov for en til en- bemanning rundt enkeltbrukere som har krav på både bolig og tjenester. Flere av disse tiltakene innebærer tjenester gjennom hele døgnet. I tillegg medfører også mangel på egnede bemannede boliger og manglende boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet økt press på nødboligtilbudet. Ventelister til bolig øker stadig og pr. 01.08.28 var det 82 husstander på ventelisten (11 av disse var barnefamilier).

I forbindelse med etablering av de siste boligene innen habilitering- og psykisk helse ser en endringer i brukernes behov som tilsier at planlagt driftsramme er langt fra tilstrekkelig. Dette innebærer at helse og mestring må finne løsninger som gjør at en kan tilpasse drift til budsjett samtidig som tjenesten opprettholder et forsvarlig nivå.

Det har over flere år vært en økende utfordring knyttet til avlastningstjenestene hvor presset på bolig innen habiliteringsfeltet og utfordringer knyttet til rekruttering av private avlaster har vært medvirkende årsaker. Helse og mestring har iverksatt et omfattende arbeid for å se på mulighetene på mer effektiv benyttelse av dagens kapasitet, og mulighet for å utøke kapasitet inntil 7 nye plasser står ferdig ved Lundeveien i 2027.

Omsorgsstønad er et virkemiddel som er viktig i forbindelse med pårørendestøtte til personer med særlig tyngende omsorgsoppgaver. Helse og mestring har iverksatt et eget arbeid som skal se på et riktig nivå på denne tjenesten. Det har vært en jevn økning i etterkant av innføring av tydeligere veileder knyttet til pårørendestøtte.

Helse og mestring og Oppvekst ser en bekymringsfull økning i antall barn og unge som får diagnoser innenfor autismespekteret. Det er flere ungdommer med behov for langvarige og omfattende tjenestebehov, som tidligere ikke har vært omfattet av bolig og tjenester etter helse og omsorgstjenesteloven. Det er krevende å sikre gode overganger fra barnevernstjeneste og andre tiltak og sikre tilpassede bolig- og tjenestetilbud til unge med svært sammensatte behov.

Området vil også i perioden følge med på utviklingen knyttet til press på heldøgns helse- og omsorgstjenester og vurdere risikodempende tiltak fortløpende.

Helse og mestring har også igangsatt et arbeid for å sikre at forvaltning og koordinering har en tildelingspraksis som bidrar til en bærekraftig utvikling av helse og omsorgstjenesten i tråd med utfordringsbildet, samt vedtatte budsjetttrammer. Helse og mestring vil komme nærmere tilbake til dette ved første tertial 2025.

5.11.3 Hovedprioriteringer

- For å sikre effektiv fordeling av ressurser i tråd med prinsippet om likebehandling er forankring og god praksis i tråd med vedtatt forvaltnings- og finansieringsmodell sentralt.
- Området prioriterer arbeid med framskrivning og behovsvurdering både når det gjelder bolig- og tjenestebehov i tråd med strategien om å styrke kommunens profil som hjemmetjenestekommune.
- Økt fokus på bruk av digitale løsninger og tildeling av individuelle tjenester som sikrer en bærekraftig utvikling.
- Sikre målrettet bruk av startlån og tilskudd i forbindelse med kommunens boligsosiale arbeid.
- Sikre en mer riktig beboersammensetning i bofellesskap på habiliteringsfeltet, med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og behov, jf. bystyresak 90/24.
- Sikre rett nivå på tjenester til personer med omfattende bistandsbehov i bolig innen rus- og psykiskhelsefeltet.

5.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Forvaltning og koordinering	1 448 761	1 456 305	1 524 827	1 538 331	1 557 718	1 556 938
Sum	1 448 761	1 456 305	1 524 827	1 538 331	1 557 718	1 556 938

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 69 mill. kr hvorav pris- og lønnsvekst er tilsvarende ca. 67 mill. kr.

Det er gjennomført interne rammeendringer som har redusert budsjetttrammen med ca. 12 mill. kr, blant annet endring av finansieringsform innen habiliteringsfeltet hos Livsmestring. Dette resulterte i en netto økning i rammefinansiering og netto reduksjon i ISF-finansiering. Rammeøkningen vises innenfor Livsmestring, mens ISF-reduksjonen vises innenfor Forvaltning og koordinering. I tillegg er ISF budsjettet for langtidsplasser redusert med ca. 13 mill. kr i forbindelse med ombygging av nye Randesund sykehjem.

I tilførte budsjettmidler er Forvaltning og koordinering kompensert for aktivitetsvekst innen habiliteringsfeltet på 15 mill. kr, demografisk vekst innenfor hjemmetjenesten på 1 mill. kr samt at budsjett for særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester er blitt kompensert med 15 mill. kr som følge av endring i regelverk og forventet redusert refusjon.

Store deler av helse- og omsorgstjenestene finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF). Budsjettmidlene til disse tjenestene ligger på dette kommunalområdet og finansieres med stykkprisfinansiering til de utførende kommunalsjefområdene.

De ulike budsjettpostene og prioriteringene som kommer frem hos Forvaltning og koordinering kommenteres og beskrives ytterligere hos tilhørende kommunalsjefområder.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	1 456 305	1 456 305	1 456 305	1 456 305
Sum Deflator	30 681	30 681	30 681	30 681
Sum Lønns- og prisjustering	36 408	36 408	36 408	36 408
Sum Integreringstilskudd	-2 467	-3 191	-3 980	-3 980
Tidligere vedtatte tiltak				
Budsjett ISF fra Storebølgen Lund	718	718	718	718
Hjemmetjenester	1 025	2 050	3 075	3 075
Prisvekst og ulempetillegg - Nytt omsorgssenter 2026	0	1 087	1 087	1 087
Økt andel korttidsplasser 10 plasser - omgjøring av langtid til korttid	2 153	2 153	2 153	2 153
Sum Tidligere vedtatte tiltak	3 896	6 008	7 033	7 033
Sum Demografijustering	443	23 491	20 407	20 407
Vedtatte endringer	68 961	93 396	90 548	90 548
Vedtatt ramme	1 525 266	1 549 701	1 546 853	1 546 853
Nye tiltak				
Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder	-1 075	-1 075	-1 075	-1 075
Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring pr. 2. tertial	-588	-588	-588	-588
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter – driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	0	-13 809	0	0
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026	-2 153	0	0	0
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	-12 937	-12 937	0	0
Kompensasjon endring inntekter fra statlig ordning særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester	26 200	26 200	26 200	26 200
Kompensasjon for aktivitetsvekst innen Habiliteringsfeltet	15 000	15 000	15 000	15 000
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	11 600	11 600	8 000	8 000
Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning	755	755	755	755
Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF til ramme	-25 609	-25 609	-25 609	-25 609
Prisvekst flattekstil og arbeidstøy	1 139	1 139	1 139	1 139
Prisvekst legemiddelavtale	1 928	1 928	1 928	1 928
Teknisk justering. Overføring fra ekstraordinær finansiering til fast ramme	-5 160	-5 160	-5 160	-5 160
Sum Nye tiltak	9 100	-2 556	20 590	20 590
Sum Integreringstilskudd	2 467	3 191	2 280	1 500
Nye tiltak og realendringer	11 567	635	22 870	22 090
Ramme 2025-2028	1 524 827	1 538 331	1 557 718	1 556 938

Tidligere vedtatte tiltak

Hjemmetjenester

Det er vedtatt å legge inn en styrkning av hjemmetjenestene i perioden i tråd med vedtatte strategier. Styrkingen er økende i perioden.

Nye tiltak

Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder

Besparelse forebyggende hjemmebesøk seniorveileder.

Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring pr. 2. tertial

Teknisk justering som følge av overgang fra ISF til rammefinansiering. Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Det foreslås å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026

Det foreslås å utsette omgjøringen av 10 langtidsplasser til korttidsplasser i institusjon fra 2025 til 2026. Midlene omprioriteres til risikodempende tiltak i forbindelse med utsatt åpning av Kleplandstunet.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter.

Kompensasjon endring inntekter fra statlig ordning særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester

For 2025 er det foreslått endringer i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende helse- og omsorgstjenester hvor det innføres en ny egenandel pr. innbygger. Kommunedirektøren foreslår å kompensere dette i perioden.

Kompensasjon for aktivitetsvekst innen Habiliteringsfeltet

Det er foreslått en styrking på 15 mill. kr som kompensasjon for aktivitetsvekst innen habiliteringsfeltet i perioden. Tiltaket foreslås benyttet til styrking av habilitering bolig i tråd med forutsetningene som ble vedtatt da man endret finansieringsmodell for tjenesten i 2024.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning

Overføre barnekoordinator fra sentralt ansvar til Forvaltning.

Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF til ramme

Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF Omsorgssentre Søgne til ramme hos Hjemmetjenester og rehabilitering.

Prisvekst flattekstil og arbeidstøy

Økte kostnader til flattekstil og arbeidstøy som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderer i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Prisvekst legemiddelavtale

Økte kostnader til legemidler som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderes i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Teknisk justering. Overføring fra ekstraordinær finansiering til fast ramme

Ekstraordinær finansiering på nattevakt, HMS stilling og helgestillinger overføres fast i rammen fra Forvaltning og koordinering til Livsmestring.

5.12 Livsmestring

5.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Livsmestring har ansvar for store deler av kommunens tjenestetilbud innen psykisk helse, rus og habilitering. Livsmestring har omkring 1630 fast ansatte fordelt på 8 enheter. Det gis råd og veiledning, individuelle oppfølgingstjenester, gruppebaserte tilbud i form av kurs, fritidstilbud, aktivitetstilbud, arbeidstilbud og praktisk bistand og oppfølging i forbindelse med bosituasjon.

Tjenester på habiliteringsfeltet

Kommunalsjefområdet har ansvaret for tjenester til barn, unge og voksne med kognitiv funksjonsnedsettelse.

Habilitering voksne har ansvar for:

- 35 bofellesskap/tiltak som er bemannet gjennom hele døgnet.
- 6 aktivitetshus som tilbyr fellesskap og aktivitet tilpasset funksjonsnivå og behov.
- Ambulerende tjenester som følger opp brukere som ikke har døgn tjenester.

Habilitering barn og unge, gir tilbud til multifunksjonshemmede barn og unge i kommunen. Tjenesten har ansvar for:

- 4 kommunale avdelinger som gir avlastningstilbud (døgntilbud, dagtilbud).
- Konsulenter for barn og unge.
- Avdeling for privat avlastning/Krutt.
- To boliger for unge over 18 år.
- Nattjeneste til barn og unge.
- Etterskolestidsordning til videregående elever.

Tjenester på psykisk helse- og rusfeltet

Kommunalsjefområdet har følgende tjenestetilbud:

- 5 aktivitetssentre til personer med rus- og psykiske lidelser og pårørende.
- Aktiv fritid, støttekontakt og arbeidsforberedende tiltak.
- Livsmestring Ung: Tjenester til unge i ulike aldersgrupper 16-30 år, som består av avdelingene Ungdomstjenesten og Ungdomshelse. Tjenestene omfatter blant annet tilbud om skolehelsetjenesten i videregående skole og Helsestasjon for Ungdom (HFU).
- Drop-in (lavterskeltilbud) for både ungdom og voksne.
- Tverrfaglige team som tilbyr psykisk helsehjelp og sosialfaglig oppfølging til voksne over 25 år.
- 9 bemannede bofellesskap.
- Midlertidig botilbud (nødbolig).
- Jegersberg gård. Rehabiliteringstilbud for rusavhengige med 26 rehabiliteringsplasser.
- Feltsykepleien.

Flere av tilbudene i tjenesten er ambulerende og oppsøkende. Disse tiltakene er tilpasset brukere som har utfordringer med å nyttiggjøre seg det ordinære helse- og oppfølgingstilbudet.

5.12.2 Hovedutfordringer

Området har hatt store driftsutfordringer innenfor både habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet. Tiltakene for å komme i driftsbalanse i løpet av 2025 er omfattende. Det handler blant annet om å tilpasse tjenestene ut fra vedtatt budsjett og videreutvikle bærekraftige driftsmodeller for bedre benyttelse av kompetanse.

Tjenesten erfarer utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifisert personell, spesielt innenfor habiliteringsfeltet. Det er høy turn-over flere steder i tjenestene. Det er behov for økt kompetanse i tjenestene som følge av økte formelle krav knyttet til bruk av tvang. Dette gjelder både med hensyn til å øke andelen faglærte generelt, men også spesifikt med tanke på kompetansekrav som øker behovet for helsepersonell. Tjenesten ser på nye måter å organisere oppgavene på slik at en sikrer riktig kompetanse til riktig oppgave (TØRN)

Når det gjelder ungdomssituasjonen er det et økt behov for tjenester til ungdom som har sammensatte problemer når det gjelder psykisk helse, rusutfordringer, adferdsproblematikk og utfordringer med kognitiv funksjonsnedsettelse. Det er også bekymring for at en ikke kommer i kontakt med ungdom som er i ferd med å utvikle problemer, tidlig nok. Dette handler om å ha tilstrekkelige tilbud med lav terskel og oppsøkende virksomhet. Det er nødvendig å vurdere totalbehovet for tjenester og tilbud til ungdomsgruppen i kommunen i forbindelse med endringene som oppvekstreformen har medført. Problemstillingen vil bli jobbet med i forbindelse med oppfølging av vedtatt plan for psykisk helse.

Bekymringen for innbyggere med rus- og adferdsproblemer som truer samfunnsvernet øker. Dette gir utfordringer med hensyn til å gi ansatte et trygt og sikkert arbeidsmiljø og sikre trygge tjenestetilbud til beboere og nærmiljø. Dette er en problemstilling som det må jobbes særskilt med, også i et samarbeid med spesialisthelsetjenesten og politi.

5.12.3 Hovedprioriteringer

- Gjennomføre driftstilpasninger til vedtatt budsjett, i samarbeid med Forvaltning og koordinering.
- Sikre bærekraftig fagutvikling og driftstilpasning i forbindelse med utviklingsarbeidet på habiliteringsfeltet.
- Videreutvikling av rehabiliterings- og kompetansesenteret Jegersberg gård.
- Sikre bærekraftige driftsmodeller i forbindelse med nyetableringer av bemannede boliger i perioden innen habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet.
- Utvikling av bærekraftige og robuste driftsmodeller for ambulante oppfølgningstjenester i tråd med profilen som hjemmetjenestekommune.
- Arbeid med ansvars- og oppgavedeling, nye turnusordninger- mv TØRN.
- Ta i bruk teknologi.
- Se på mulighetene for bedre utnyttelse av ressursene på natt- vurdert i sammenheng med natttjenester i andre områder.
- Sikre rekruttering av kandidater til Helt med, i tråd med politisk vedtak.
- Videreføre styrking av helårs- og sommerjobbprosjekt finansiert av integreringstilskudd.
- Videreføre lavterskeltilbud Fleksidkurs for ungdom finansiert av integreringstilskudd.

5.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Livsmestring	463 492	471 461	513 739	513 289	530 219	540 946
Sum	463 492	471 461	513 739	513 289	530 219	540 946

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 22 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 20 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettendringen fra 2024 til 2025 skyldes endring av finansieringsform. Dette resulterte i en netto økning i rammefinansiering og netto reduksjon i ISF-finansiering. Rammekningen vises innenfor Livsmestring, mens ISF-reduksjonen vises innenfor kommunalsjefområdet Forvaltning og koordinering.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør ca. 485 mill. kr i 2025. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 1 mrd. kr.

Området har i tillegg inntektsbudsjett på ca. 63 mill. kr i inntekter, refusjoner, tilskudd og overføringer.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	471 461	471 461	471 461	471 461
Sum Deflator	8 536	8 536	8 536	8 536
Sum Lønns- og prisjustering	11 786	11 786	11 786	11 786
Sum Integreringstilskudd	-226	-473	-736	-736
Tidligere vedtatte tiltak				
Budsjett avlastning over til forvaltning	-718	-718	-718	-718
Driftsmidler 6 bemannede boliger innen rusfeltet Voie Ringvei	0	12 608	12 608	12 608
Driftsmidler avlastning Lundeveien	0	12 505	17 835	17 835
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-718	24 395	29 725	29 725
Vedtatte endringer	19 378	44 244	49 311	49 311
Vedtatt ramme	490 840	515 706	520 773	520 773
Nye tiltak				
"Helt med" overføring til Livsmestring	410	410	410	410
Besparelse knyttet til overgang fra heldøgns til ambulant bemanning rus og psykisk helse	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring pr. 2. tertial	588	588	588	588
Finansiering av faste driftskostnader	2 000	2 000	2 000	2 000
Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei	0	-12 608	-11 000	0
Forskjøvet oppstart av utvidelse 7 plasser Lundeveien avlastning	0	-12 505	0	0
Kjøp av tjenester innen rus og psykisk helse	400	400	400	400
Miljøvaktmester overføres fra eiendom til Helse og mestring	788	788	788	788
Teknisk justering. Overføring fra ekstraordinær finansiering til fast ramme	5 160	5 160	5 160	5 160
Uløste innsparingstiltak knyttet til nattevakt og ledelse på habiliteringsfeltet	1 900	1 900	1 900	1 900
Økt driftsramme Dvergsnesveien	2 200	2 200	2 200	2 200
Sum Nye tiltak	6 946	-18 168	-4 054	6 946
Sum Integreringstilskudd	2 926	2 723	473	200
Nye tiltak og realendringer	9 872	-15 444	-3 582	7 146
Ramme 2025-2028	513 739	513 289	530 219	540 946

Nye tiltak

«Helt med» overføring til Livsmestring

Budsjettramme fra politisk vedtak i økonomiplan 2024-2027 overføres fra sentralt ansvar til Livsmestring. Midlene benyttes mot en styrkning av samarbeid mellom Stiftelsen Helt med, Varodd og Kristiansand kommune. Det er fire arbeidstakere under denne ordningen hvor to er ansatt i kommunen og to er ansatt i private bedrifter.

Besparelse knyttet til overgang fra heldøgns til ambulant bemanning rus og psykisk helse

Innsparing som følge av overgang fra heldøgnsbemanning til ambulant bemanning innen rus og psykisk helse.

Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring pr. 2. tertial

Teknisk justering som følge av overgang fra ISF til rammefinansiering. Etterbetaling av lønnsvekst fra FOK til Livsmestring.

Finansiering av faste driftskostnader

Finansiering av deler av merforbruket knyttet til rammefinansiering. Dette inkluderer husleie, byggrelaterte utgifter, transportmidler, snøbrøyting, etc.

Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei

I forbindelse med forskyving av byggeprosjektet ved Voie Ringvei, blir også drift av tjenesten forskjøvet. Midler avsatt til drift i 2026 og 2027 leveres til Bykassa. Det er avsatt midler i 2027 til oppstart fra 01.01.28.

Forskjøvet oppstart av utvidelse 7 plasser Lundeveien avlastning

Investeringen ved Lundeveien er forskjøvet til 2026, som medfører at midler til drift er avsatt et år for tidlig. Midlene leveres til Bykassa i 2026. Det er imidlertid omprioritert midler (10 mill. kr) til å øke kapasitet på avlastningstjenesten til barn og unge fra 01.01.25.

Kjøp av tjenester innen rus og psykisk helse

Fullfinansiering av kjøp av tjenester innen Rus og psykisk helse.

Miljøvaktmester overføres fra eiendom til Helse og mestring

Avsatte midler til prøveprosjekt med miljøvaktmester overføres fra Eiendom til Helse og mestring.

Teknisk justering. Overføring fra ekstraordinær finansiering til fast ramme

Ekstraordinær finansiering på nattevakt, HMS stilling og helgestillinger overføres fast i rammen fra Forvaltning og koordinering til Livsmestring.

Uløste innsparingstiltak knyttet til nattevakt og ledelse på habiliteringsfeltet

Kompensasjon av uløste innsparingskrav i Livsmestring fra 2022.

Økt driftsramme Dvergsnesveien

Økte budsjettmidler som følge av endringer i beboersammensetning.

5.13 Helsefremming og inkludering

5.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet serverer hele kommunen på flere områder, inkludert miljørettet helsevern, legetjenester, smittevern og tolketjenester. Kommunalsjefområdet har tre enheter.

Mestringsenheten

Mestringsenheten skal gjennom tidlig innsats redusere forekomsten av og forebygge utvikling av livsstilssykdommer og psykiske plager, slik at den enkelte kan opprettholde sin arbeidsevne og livskvalitet. Enheten skal fremme helse og utsette innbyggernes behov for tjenester gjennom å legge til rette for deltakelse, aktivitet og mestring. Mestringsenheten består av tre avdelinger:

- Friskliv og mestring gir en rekke tilbud til personer som har økt risiko for eller allerede har utviklet sykdom og som trenger hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer.
- Aktiv senior har fire seniorsentre og tilbyr aktiviteter, kurs og sosiale møteplasser for seniorer flere steder i kommunen.
- Rask psykisk helsehjelp er et kommunedekkende lavterskeltilbud for personer over 16 år med symptomer på angst og depresjon av lett til moderat grad.

Samfunnsmedisinsk enhet

Samfunnsmedisinsk enhet skal ha en bred tilnærming til helse og sykdom og til sammenhengen mellom medisin og samfunn. Enheten har ansvar for kommunelegene og for fastlegeadministrasjon i tilknytning til 110 fastlegehjemler. I tillegg har samfunnsmedisinsk enhet ansvar for institusjonsleger, helsestasjonsleger og leger på korttids- og rehabiliteringsinstitusjoner. Enheten har ansvar for turnusleger/leger i spesialisering (LIS 1) og leger i spesialisering innen allmennmedisin (LIS 3) og drifter ett av 6 ALIS kontor i landet (Allmennleger i spesialisering). Kristiansand har nå ledelsesansvaret for alle ALIS kontorer i landet. ALIS kontoret er basert på et nasjonalt oppdrag og har en regional rådgivende funksjon. Kontoret skal bistå og gi råd til 60 kommuner innenfor helse Sør-øst i forbindelse med planlegging og oppfølging av spesialistutdanningen i allmennmedisin. Samfunnsmedisinsk enhet omfatter også miljørettet helsevern, smittevern, flyktninghelse og vaksinasjonskontor.

Integreringsenheten

Integreringsenheten består av to ordinære asylmottak, heldagstilbud til asylanter og tilrettelagt avdeling for asylanter med helseutfordringer og behov for ekstra oppfølging. Ressurscenteret jobber med bosetting av flyktninger, og Introavdelingen har ansvar for kvalifisering av disse. Tolketjenesten leverer tolkeoppdrag til hele kommunen og andre aktører som etterspør og kjøper tjenesten. Enheten har også tjenester til enslige mindreårige flyktninger.

5.13.2 Hovedutfordringer

Aktiv senior

Aktiv senior skal være en viktig bidragsyter i løsningen på utfordringsbildet med økende seniorbefolkning og behov for å utsette behov for tjenester i denne gruppa. Utviklingen og den fremtidige innretningen av tjenesten aktiv senior arbeides det med i forbindelse med Plan for helse- og omsorgstjenester.

Flyktnings situasjonen

Integreringsfeltet er i stadig endring når det gjelder ytre rammebetingelser, endringer i målgruppen og endringer i krav til tjenesten, blant annet med hensyn til måloppnåelse innenfor både nasjonale strategier og kommunens egne strategier. Det er vedtatt bosatt 1690 flyktninger i perioden fra 2022-2024. Det er bosatt 1344 så langt. Det er et svært omfattende arbeid som gjøres på dette feltet og det stiller store krav til god koordinering på tvers av mange tjenester. Behovet for stadig oppbemanning og kompetanse i forbindelse med flyktnings situasjonen er krevende. Det legger også press på lokaler i forbindelse med økt arealbehov til tjenestene.

Kapasiteten på boliger til mindreårige er økt som følge av økt bosetting. Kapasitetsøkningen finansieres ved hjelp av statlige midler til formålet.

Heldagstilbudet er et viktig tiltak som bidrar til raskere integrering gjennom tidlig kartlegging av kompetanse og karrieremuligheter. Den statlige finansieringen av Heldagstilbudet er imidlertid ikke tilstrekkelig for å opprettholde tilbudet på dagens nivå. Hvis ikke staten løser denne økonomiske utfordringen, må det vurderes om tiltaket må legges ned i 2025. Hvis dette blir utfallet, vil det skje i forbindelse med en sak som kommer til politisk behandling.

Rask psykisk helsehjelp (RPH)

Tjenesten ble styrket under pandemien ved hjelp av koronamidler men ble ikke videreført på samme nivå da de statlige midlene opphørte. Tjenesten har de siste årene vært under sterkt press. Det har vært ventelister og i perioder har man hatt inntaksstopp.

Fra høsten 2024 er det økt opp med to stillinger, som er finansiert ved hjelp av midlertidige løsninger. I Kommunedirektørens forslag til budsjett foreslås det å prioritere midler fra den nasjonale

opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033). RPH er en metodisk tilnærming som opptrappingsplanen peker særskilt på. Prioriteringen er også i tråd med kommunens vedtatte plan for psykisk helse.

Økte kostnader i perioden

Det vil også påløpe kostnader i forbindelse med nasjonal pasientskadeerstatning (NPE).

5.13.3 Hovedprioriteringer

- Oppfølging av plan for legetjenester og nasjonale endringer som er varslet i 2025.
- Koordinere innsats på integreringsfeltet og tilpasse tjenestene i tråd med vedtatt bosetting.
- Sikre ytterligere samarbeid mellom Helse og mestring og Oppvekst for felles mål og koordinering av arbeid- og språkpraksis til bosatte flyktninger.
- Prøve ut Familiehjemsmodellen (modell fra SOS Barnebyer) i arbeidet med enslige mindreårige. Vurdere effekter både med hensyn til kvalitet og økonomi.
- Utvikle frisklivs- og mestringstilbud som bidrar til blant annet å utsette behov i befolkningen for omfattende helse- og omsorgstjenester.
- Utvikle RPH (rask psykisk helsehjelp) i tråd med nasjonale føringer i opptrappingsplan for psykisk helsefeltet.
- Sikre at vaksenvaksinasjonsprogrammet håndteres i tråd med nasjonale forventninger til kommunene og finansieringen som er gitt over statsbudsjettet (covid-19 og pneumakokkvaksine).

5.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Helsefremming og inkludering	274 824	314 453	327 544	325 469	307 505	292 459
Sum	274 824	314 453	327 544	325 469	307 505	292 459

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 13 mill. kr. Inkludert er kompensert pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 11 mill. kr. Tjenesteområdet har fått tilført integreringstilskudd på ca. 30 mill. kr, i hovedsak for å opprettholde budsjettramme lik 2024, i arbeidet med flyktninger. Det er videreført budsjett på ca. 125 mill. kr i tilskudd og inntekter fra 2024.

Samlet har tjenesteområdet tilgjengelig ca. 453 mill. kr i 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	314 453	314 453	314 453	314 453
Sum Deflator	3 008	3 008	3 008	3 008
Sum Lønns- og prisjustering	7 861	7 861	7 861	7 861
Sum Integreringstilskudd	-29 769	-43 526	-58 435	-58 435
Tidligere vedtatte tiltak				
Fastlegeordningen nedjustering	-3 075	-6 150	-9 225	-9 225
Legge ned vaksinasjonskontoret	-513	-513	-513	-513
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-3 588	-6 663	-9 738	-9 738
Vedtatte endringer	-22 488	-39 320	-57 304	-57 304
Vedtatt ramme	291 965	275 133	257 149	257 149
Nye tiltak				
Legge ned vaksinasjonskontoret, reversering av tidligere rammetrekk	513	513	513	513
Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH	924	924	924	924
Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktning til sentralt ansvar	-1 000	0	0	0
Statsbudsjett 2025 - Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse	1 000	1 000	1 000	1 000

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Statsbudsjett 2025 Voksenvaksinasjonsprogram	3 873	3 873	3 873	3 873
Sum Nye tiltak	5 310	6 310	6 310	6 310
Sum Integreringstilskudd	30 269	44 026	44 046	29 000
Nye tiltak og realendringer	35 579	50 336	50 356	35 310
Ramme 2025-2028	327 544	325 469	307 505	292 459

Nye tiltak

Legge ned vaksinasjonskontoret, reversering av tidligere rammetrekk

Det er i vedtatt budsjett lagt inn et rammetrekk fra 2025 knyttet til avvikling av den delen av vaksinasjonskontoret som gir næringsinntekter. Kommunedirektøren foreslår å reversere dette rammetrekket i påvente av politisk sak for å sikre lovpålagte oppgaver ved vaksinasjonskontoret.

Midler til å styrke tidlig innsats rettet mot barn og unges psykiske helse, Gatepuls og RPH

Kommunedirektøren foreslår en fordeling som prioriterer arbeidet rettet mot barn og unge som er i tidlig fase av en problemutvikling, hvor de står i risiko for å utvikle alvorligere utfordringer relatert til psykisk helse og rusproblematikk. Midlene foreslås fordelt slik: 2 mill. kr for å styrke arbeidet med Gatepuls i Oppvekst, og 900 000 kr beholdes i Helse og Mestring for å sikre tilbud om Rask psykisk helsehjelp (RPH) til ungdom fra 16 år og oppover.

Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar

Midler omprioritert til risikodempende tiltak forskjøvet oppstart heldøgns omsorgsplasser

Statsbudsjett 2025 - Nasjonal opptrappingsplan psykisk helse

Kristiansand kommune er over fremlagt statsbudsjett tildelt opptrappingsmidler i tilknytning til nasjonal opptrapping plan for psykisk helse (2023-2033), tilsvarende 2,9 mill. kr. Kommunedirektøren foreslår å disponere midlene i tråd med de nye kravene som fremgår av nasjonal veileder knyttet til kommunens ansvar for forebygging, behandling og oppfølging av psykisk helsearbeid overfor barn og unge. I tillegg til det forebyggende arbeidet pålegges kommunen nå i tillegg å tilby behandling og oppfølging. Dette tilbudet må organiseres og finansieres. Det foreslås derfor å disponere 1 mill. kr fra opptrappingsplanen begrunnet i disse kravene. Videre foreslås finansiering av raskt psykisk helsehjelp (RPH) (1 mill. kr) slik at tjenesten kan opprettholdes på dagens nivå. I tillegg foreslår kommunedirektøren å styrke tilskuddsordningen knyttet til psykisk helsefeltet, slik at frivillige og ideelle organisasjoner i større grad kan rette innsats mot tidlig innsats for barn og unges psykiske helse (900 000 kr).

Statsbudsjett 2025 Voksenvaksinasjonsprogram

Regjeringen etablerer voksenvaksinasjonsprogram og har i statsbudsjettet bevilget midler til å dekke kommunens kostnader som overstiger innbyggernes 25 % egenandel ved covid-19 og pneumokokk-vaksine.

5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering

5.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester som bidrar at innbyggerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Hjemmebaserte tjenester med hjemmesykepleie og praktisk bistand er sentrale for å sikre opprettholdelse av kommunens hovedstrategi som hjemmetjenestekommune. Tjenestene bidrar til at kommunens innbyggere kan bo trygt hjemme så lenge som mulig. Sammen med differensierte dagsenterplasser og rehabiliteringstjenester, samt tilstrekkelig tilgang til korttids- og rehabiliteringsplasser i institusjon utgjør disse tjenestene hovedelementene i profilen som hjemmetjenestekommune. Kommunalsjefområdet har også ansvar for døgnberedskapstjenester som legevakt, responscenter og øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD). Kommunalsjefområdet har omkring 100 fast ansatte med aktiv stillingsprosent, fordelt på seks enheter.

Tre enheter for hjemmetjenester inndelt i geografiske områder (øst, vest og sentrum)

- Helsehjelp i hjemmet (hjemmesykepleie).
- Praktisk bistand (hjemmehjelp).
- Dag- og aktivitetssentre.

Enhet for korttidsopphold

- Korttidsopphold og rehabiliteringsopphold ved Valhalla helsesenter.
- Fra 01.01.25 overtar Hjemmetjenester og rehabilitering driften av korttidsplassene ved Søgne omsorgssenter (2. etasje).

Enhet for kommunale akuttmedisinske tjenester

- Øyeblikkelig hjelp døgnoophold (ØHD).
- Responssenter og legevaktsentral.
- Legevakt (Eg og Tangvall).
- Ambulerende blodprøvetaking.

Enhet for rehabilitering

- Rehabiliteringsmottak, hjelpemiddelformidling og hjelpemiddellager.
- Velferdsteknologiteam.
- Fysioterapi og ergoterapi, rehabiliteringsteam, sansetap.
- Transportsentral.
- Administrasjon av driftsavtaler med private fysioterapeuter.

5.14.2 Hovedutfordringer

Legevakt

Legevaktstjenesten i Kristiansand er en samfunnskritisk tjeneste som benyttes av alle kommunens innbyggere, med beredskap hele døgnet.

Det har over tid vært store utfordringer med å rekruttere leger. Det er krevende å sikre bemanning til begge lokasjonene på Eg og Tangvall til enhver tid. Ved fravær på kort varsel og i ferier og høytidsperioder, har det derfor ikke vært mulig å opprettholde full drift på Tangvall. Spesialiseringskrav for allmennleger og redusert bruk av fastleger på legevakt gjør at personellkostnader i tjenesten utfordrer økonomien i tjenesten.

Det er behov for lokale tiltak i perioden for å sikre bærekraftige løsninger på rekrutteringsutfordringene i legevaktstjenesten. Bruk av private vikarbyråer og andre kortsiktige og kostbare løsninger må benyttes gjennom året for å sikre forsvarlig bemanning.

Driftstilpasninger og omstillingsbehov i hjemmetjenestene

Hjemmebaserte tjenester står overfor store utfordringer, både når det gjelder behovet for volumøkning, rekrutteringsutfordringer og økte krav til kompetanse som følge av at flere brukere har komplekse helsetilstander. Behovet for samhandling og koordinering med blant annet pårørende, fastlege, andre kommunale tjenester og sykehus har økt som følge av dette.

Det har over tid vært stadig økt etterspørsel etter fysio- og ergoterapitjenester og hjelpemidler. I forbindelse med utsettelse av åpning av langtidsplasser i forslag til budsjett for Helse og mestring, blir det viktig å overvåke utviklingen i disse tjenestene og sette inn risikodempende tiltak raskt.

I hjemmetjenestene er det en økende utfordring å skaffe kvalifiserte vikarer, spesielt ved ferieavvikling. Det jobbes kontinuerlig med utfordringer knyttet til økte utgifter til overtid, doble vakter og merarbeid

på enkelte med nøkkelfunksjoner. Det jobbes videre med løsninger knyttet til oppgradering av lokaler for hjemmetjenestene Grim og Tinnheia, som er lokalisert på Grimtunet. Det vil arbeides med dette mot neste rullering av økonomiplan, da kommunedirektøren ikke har funnet tilstrekkelig investeringsmidler til dette i budsjettforslaget.

Dagsentertjenesten

Aktivitetstilbud er et viktig virkemiddel for å øke livskvalitet til både brukere og pårørende, og tilrettelegge for at innbyggerne kan bo i eget hjem så lenge som mulig. For å videreføre profilen som hjemmetjenestekommune er tjenesten avhengig av å ha rett dimensjonering, differensiering og hensiktsmessig lokalisering av dagaktivitetstilbudene i kommunen. Dette er derfor et av utviklingsområdene fremover.

En del innbyggere med en demenslidelse klarer ikke å nyttiggjøre seg dagsentertilbudene utenfor eget hjem. Det har vært prioritert midler til et prosjekt med mål om å prøve ut en ny tjeneste for dag- og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre med demens. Utprøvingen av denne tilnærmingen er videreført som et prosjekt og erfaringene med tanke på videreføring i drift tas opp i arbeidet med Plan for helse og omsorgstjenester.

5.14.3 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig i lys av arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringene.
- Utvikle legevaktstjenesten gjennom prosjektene Helsehjelp-pilot og Akuttmedisinsk kjede.
- Planlegge og forberede samlokalisering av ulike tjenester i nytt Helsehus.
- Ta i bruk og ta ut effekter av digitale løsninger.
- Videreutvikling av bærekraftige dag og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre med demens.
- Videreutvikle tjenester knyttet til rehabilitering for å utsette behov for høyere omsorgsnivå.
- Løsninger knyttet til arealbehov for hjemmetjenesten - Grim og Tinnheia.

5.14.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Hjemmetjenester og rehabilitering	372 567	382 202	418 857	418 436	418 310	418 136
Sum	372 567	382 202	418 857	418 436	418 310	418 136

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 21 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 16 mill. kr. Hovedårsaken til endringen er tilførte budsjettmidler knyttet til at Hjemmetjenester og rehabilitering overtar driftsansvaret for korttidsplassene ved Søgne omsorgssenter fra 01.01.25, samt kompensasjon av økte kostnader knyttet til velferdsteknologi. I tillegg er budsjettet nedjustert som følge av flytting av rehabiliteringsplassene fra Kløvertun til Valhalla. Området har budsjettert med inntekter på ca. 50 mill. kr i tilskudd fra staten, andre kommuner og egenandeler i 2025.

Hjemmetjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør ca. 365 mill. kr i 2025. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 784 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	382 202	382 202	382 202	382 202
Sum Deflator	6 585	6 585	6 585	6 585
Sum Lønns- og prisjustering	9 555	9 555	9 555	9 555
Sum Integreringstilskudd	-359	-474	-600	-600
Tidligere vedtatte tiltak				
Økte behov rehabiliteringstjenestene	718	718	718	718
Sum Tidligere vedtatte tiltak	718	718	718	718
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-420	-841	-841	-841
Vedtatte endringer	16 079	15 543	15 417	15 417
Vedtatt ramme	398 282	397 746	397 620	397 620
Nye tiltak				
Budsjettmidler administrasjon Søgne korttidsavdeling	1 154	1 154	1 154	1 154
Innsparing i forbindelse med flytting Kløvertun	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Kompensasjon for økte kostnader ny innkjøpsavtale på teknologi	2 630	2 630	2 630	2 630
Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF til ramme	25 609	25 609	25 609	25 609
Prisvekst flattekstil og arbeidstøy	271	271	271	271
Prisvekst legemiddelavtale	552	552	552	552
Sum Nye tiltak	20 216	20 216	20 216	20 216
Sum Integreringstilskudd	359	474	474	300
Nye tiltak og realendringer	20 575	20 690	20 690	20 516
Ramme 2025-2028	418 857	418 436	418 310	418 136

Nye tiltak

Budsjettmidler administrasjon Søgne korttidsavdeling

Budsjettmidler til avdelingsleder og merkantil funksjon overføres til Hjemmetjenester og rehabilitering da de overtar driften av korttidsavdelingen ved Søgne omsorgssenter fra 01.01.25.

Innsparing i forbindelse med flytting Kløvertun

Innsparing i forbindelse med flytting av Kløvertun til Valhalla i 2024. Midlene omprioriteres internt i Helse og mestring til andre behov.

Kompensasjon for økte kostnader ny innkjøpsavtale på teknologi

Det er inngått ny innkjøpsavtale knyttet til velferdsteknologi som medfører økte kostnader på eksisterende teknologi innenfor Omsorgssenter og Hjemmetjenester og rehabilitering.

Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF til ramme

Overføring av 25 korttidsplasser og 8 langtidsplasser fra ISF Omsorgssentre Søgne til ramme hos Hjemmetjenester og rehabilitering.

Prisvekst flattekstil og arbeidstøy

Økte kostnader til flattekstil og arbeidstøy som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderer i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Prisvekst legemiddelavtale

Økte kostnader til legemidler som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderes i budsjett på de aktuelle tjenestene.

5.15 Omsorgssenter

5.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Omsorgssentrene gir tjenester i institusjon eller bolig til mennesker som ikke lenger kan bo hjemme, eller som har behov for et tidsbegrenset opphold. Kommunalsjefområdet er delt opp i åtte enheter under hver sin enhetsleder. Totalt er det 30 avdelingsledere og omkring 1 400 ansatte fordelt på alle enhetene.

Syv av enhetene omfatter 15 omsorgssentre med heldøgns omsorgstilbud. I tillegg består en enhet av Kjøkkenservice, som leverer mat til institusjoner, dagsenter og hjemmeboende.

Hvert omsorgssenter har langtidsplasser i form av sykehjemsplasser og/eller omsorgsboligplasser. Totalt antall plasser er 819, hvorav 49 er korttids- eller rulleringsplasser og 197 er omsorgsboligplasser. Fra juni-24 er 16 av sykehjemsplassene midlertidig stengt, da det skal bygges ny sykehjemsdel på Randesund omsorgssenter.

- Langtidsplasser (sykehjem/omsorgsboliger) er beboerens hjem.
- Det er to typer omsorgsboliger; selvstendige leiligheter og bokollektiv.
- Korttidsplass/rulleringsplasser har hyppig skiftende brukere, med primært mål om hjemflytting.

5.15.2 Hovedutfordringer

Omsorgssenter har stort lederspenn, noe som gjør det krevende å mobilisere ledelseskapasitet til de omfattende driftstilpasningene og omstillingene som det jobbes med innenfor arbeidsgiverfeltet.

Kompetanse og bemanning

Helsetilstanden til beboere i omsorgssentre er sammensatt og komplisert. De fleste beboere har kognitive funksjonsnedsettelse og demenslidelser som krever spesiell tilrettelegging og oppfølging gjennom døgnet. Dette stiller krav til riktig kompetanse og riktig bemanning, blant annet når det gjelder å håndtere krevende situasjoner og utagerende adferd. Tjenesten har en rekke avvik relatert til vold og trusler i forbindelse med sykdomstilstander som gir utagerende adferd, både overfor med-beboere og ansatte. Dette er utfordrende problemstillinger som det må jobbes med kontinuerlig.

Høyt sykefravær og høy turnover

Høyt sykefravær og høy turnover er en utfordring da det går utover tilgjengelig kompetanse, stabilitet i personalgruppen og kjennskap til beboere. Det er store variasjoner mellom avdelingene.

Rekruttering

Området har utfordringer med rekruttering av sykepleiere, og til dels helsefagarbeidere. Til tider er det ingen søkere på sykepleierstillinger, selv med flere utlysninger, noe som er kritisk i forhold til tjenesten. Dette har ført til kortsiktige løsninger som ikke er bærekraftige på lengre sikt, noe som medfører stor belastning på de ledere og sykepleiere som er til rådighet i dag.

Omsorgssenter har etablert ambulant sykepleiertjeneste på natt som reduserer behovet for stedlige sykepleiere på alle sykehjem. Det er likevel behov for å ha ett gitt antall personer på natt på hvert sykehjem men disse består i større grad av helsefagarbeidere. Dette er et av områdene det jobbes med i forbindelse med driftstilpasninger på området.

Økte kostnader i turnus

Andelen heltidsstillinger er redusert siste år. Dette skyldes at området har foretatt nødvendige driftstilpasninger og det er ikke midler i rammen til å videreføre økningen av heltidsstillinger i turnus. Området må vurdere å reversere heltidssatsingen, inntil det er opparbeidet et økonomisk handlingsrom. Det kan også innebære økt andel korte vakter i turnus. Dette kan påvirke rekrutteringssituasjonen negativt.

Driftsutfordringer

Pleie- og omsorgstjenesten har over lang tid hatt en svært kostnadseffektiv drift, noe som gjør at handlingsrommet til utvikling og omstillinger for å håndtere økte utfordringer er begrenset. Satsene for ISF (innsatsstyrt finansiering) har ikke vært justert i tråd med utvikling i sykdomsbilde, demografi og endrede krav og pålegg til tjenesten.

Ved inngangen til perioden er det satt i gang en rekke tiltak for å oppnå nødvendige driftstilpasninger til vedtatt budsjett og samtidig sikre omstilling som gir bedre bærekraft fremover blant annet med tanke på rekrutteringsutfordringene. Omsorgssenter har utfordringer i driften av omsorgsboliger i leilighet. Endringer i behov og timetall gjør det krevende å tilpasse driften raskt nok. I forbindelse med plan for helse og omsorgstjeneste blir det sett på hvor stort behovet for omsorgsboliger i leiligheter vil bli fremover. Basert på dette vil en legge en plan for utfasing og avvikling av plasser.

Driftsutfordringer Kjøkkenservice

Det er driftsutfordringer ved Kjøkkenservice. Kjøkkendriften ved Søgne omsorgssenter og Songdalen omsorgssenter er en del av dette. Det er gjort vurderinger av videre drift av disse. Kommunedirektøren foreslår å samle all matproduksjon i kommunen ved produksjonskjøkkenet på Bråvann. Sosiale møteplasser er viktige å opprettholde over hele kommunen, derfor videreføres kafedriften ved Songdalstunet og ved Valhalla Helsesenter. I forbindelse med videre drift av kafeen ved Valhalla blir det vurdert om andre drivere enn Kjøkkenservice vil være mer hensiktsmessige. Andre kommunale aktører og eksterne organisasjoner kan være aktuelle, for å spille mer på frivillighet og mobilisering av nærmiljø.

5.15.3 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig. TØRN er en viktig del av dette. Det jobbes videre med utvikling av ulike modeller av sykepleierteam som jobber på tvers av avdelinger og omsorgssentre.
- Utvikle arbeidstidsordninger for å beholde og rekruttere kompetanse, redusere små deltidsstillinger, redusere vikarbruk og tilpasses vedtatt budsjett.
- Redusere administrative oppgaver for å frigjøre kapasitet til ledelse hos avdelingsledere.
- Systematisk arbeid med nærværstiltak intensiveres i hele kommunalsjefsområdet i perioden.
- Planlegge og følge opp bygging og etablering av nytt sykehjem Randesund.
- Ta i bruk digitale løsninger og hente ut effekter av digitale løsninger. Planlegge og innføre kamerateknologi ved tre sykehjem. Videre øke opp i perioden.
- Matsvinnreducerende tiltak i omsorgssentrene.

5.15.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Omsorgssenter	208 504	177 303	206 607	218 942	218 705	218 705
Sum	208 504	177 303	206 607	218 942	218 705	218 705

Kommunalsjefområdet budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 21 mill. kr. Dette gjelder primært midlertidig omprioritering i Helse og mestring til styrking av institusjonstjenesten, kompensasjon for merutgifter knyttet til drift av Randesund omsorgssenter under byggeperioden og midler knyttet til videreføring av matsvinn. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 9 mill. kr.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjett-tabellene over. Forventet ISF-finansiering av tjenestene utgjør ca. 657 mill. kr i 2025. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 864 mill. kr. Området har budsjettet ca. 14 mill. kr i inntekter fra salg av matvarer og brukerbetaling i 2024.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	177 303	177 303	177 303	177 303
Sum Deflator	4 112	4 112	4 112	4 112
Sum Lønns- og prisjustering	4 433	4 433	4 433	4 433
Tidligere vedtatte tiltak				
Full drift Kleplandstunet - fase 2	28 648	28 648	28 648	28 648
Husassistent	3 075	3 075	0	0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	31 723	31 723	28 648	28 648
Sum Demografijustering	0	5 585	5 585	5 585
Vedtatte endringer	40 268	45 853	42 778	42 778
Vedtatt ramme	217 571	223 156	220 081	220 081
Nye tiltak				
Budsjettmidler administrasjon Søgne korttidsavdeling	-1 154	-1 154	-1 154	-1 154
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet	-15 000	-15 000	0	0
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter – driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	0	-2 700	0	0
Husassistent/verter omprioritert fra Omsorgssenter til Tørn	-3 075	-3 075	0	0
Kompensasjon for merkostnader i forbindelse med drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter	4 000	4 000	0	0
Kompensasjon for økte kostnader ny innkjøpsavtale på teknologi	790	790	790	790
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	12 937	12 937	0	0
Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre	1 000	1 000	0	0
Prisvekst legemiddelavtale	10	10	10	10
Utsatt oppstart Kleplandstunet	-9 449	0	0	0
Sum Nye tiltak	-9 942	-3 192	-354	-354
Nye tiltak og realendringer	-9 942	-3 192	-354	-354
Ramme 2025-2028	206 607	218 942	218 705	218 705

Tidligere vedtatte tiltak**Full drift Kleplandstunet - fase 2**

Det er tidligere vedtatt full drift av Kleplandstunet fra 2025. I denne rulleringen foreslås dette utsatt.

Husassistent

Det er lagt inn midler til å gjennomføre et to-årig prøveprosjekt ved to omsorgsinstitusjoner for å forsøke ut ny ansvar- og oppgavefordeling som kan avlaste helsepersonell.

Nye tiltak**Budsjettmidler administrasjon Søgne korttidsavdeling**

Budsjettmidler til avdelingsleder og merkantil funksjon overføres til Hjemmetjenester og rehabilitering da de overtar driften av korttidsavdelingen ved Søgne omsorgssenter fra 01.01.25.

Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet

Kommunedirektøren har i forbindelse med forskjøvet oppstart av 32 heldøgns plasser på Kleplandstunet omprioritert budsjettmidlene. 10 mill. kr benyttes til å styrke avlastningstjenesten til barn og unge. De resterende 5 mill. kr omprioriteres til andre behov i Helse og mestring.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Det foreslås å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Husassistent/verter omprioritert fra Omsorgssenter til Tørn

Kommunedirektøren foreslår at midlene som er lagt inn i budsjettet for to år, 2025 og 2026, inngår i utviklingsarbeidet knyttet til ny ansvars- og oppgavedeling, TØRN. Se omtale under kap. hovedprioriteringer.

Kompensasjon for merkostnader i forbindelse med drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter

Kommunedirektøren foreslår å styrke Helse og mestring sine merkostnader knyttet til ombyggingsperioden ved Randesund omsorgssenter. Dette er økte kostnader knyttet til at omsorgsboligene ved Randesund skal driftes som normalt under byggeperioden.

Kompensasjon for økte kostnader ny innkjøpsavtale på teknologi

Det er inngått ny innkjøpsavtale knyttet til velferdsteknologi som medfører økte kostnader på eksisterende teknologi innenfor Omsorgssenter og Hjemmetjenester og rehabilitering.

Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten

Omprioriterte midler ISF Randesund som følge av stenging under byggeperioden for å midlertidig å løse deler av utfordringene i Omsorgssenter.

Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre

Overføring av midler fra klimabudsjett til videre finansiering av prosjektmedarbeider for å jobbe videre med matsvinnreduserende tiltak i omsorgssentrene.

Prisvekst legemiddelavtale

Økte kostnader til legemidler som følge av ny avtale i 2023. Økningen inkluderes i budsjett på de aktuelle tjenestene.

Utsatt oppstart Kleplandstunet

Budsjettmidler fra utsatt åpning Kleplandstunet omprioriteres til styrking av avlastningstjenesten for barn og unge, etablering av «natthjem» og til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelsen.

5.16 NAV

5.16.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet NAV består av totalt 12 avdelinger samt stabsfunksjon som støtter linjeledelsen. Oppdeling i de enkelte avdelinger tar utgangspunkt i oppfølging av personer i de ulike alders- og målgrupper, markedsarbeid og publikumsmottak.

Nye Mønstre er etablert fast i drift som en egen rettet mot husholdninger i lavinntekt som har barn. Det er familier som har behov for bistand til å organisere hverdagen. Tiltakene skal kunne ivareta to generasjoner og redusere utenforskap og fattigdom.

Jobbskolen er en forpliktende samarbeidsmodell mellom NAV/kommune og fylkeskommunen med utgangspunkt i å redusere utenforskap, da spesielt for ungdom utenfor videregående opplæring.

Endring og forventninger i omgivelsene samt krav om innsparinger krever nye løsninger og nytenkning. Kontoret er i en strategiprosess, som vil medføre endringer i arbeidsmetodikk og organisering. NAV flytter inn i nye lokaler mars 2026, hvor lokalet og innredning inviterer til en annen intern samhandling.

Kommunal del av NAV består av funksjoner knyttet til tjenester etter Lov om sosiale tjenester i NAV. Sentralt er råd og veiledning og økonomisk sosialhjelp. Sentrale virkemidler utover dette er kvalifiseringsprogrammet, aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere og gjeldsrådgivning, samt frivillig og tvungen forvaltning.

NAV sin viktigste rolle er å mobilisere arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling hvor inkludering av utsatte grupper står svært sentralt. NAV har et systematisk tett samarbeid med bedrifter for å fremme arbeidsinkludering kombinert med behovet for arbeidskraft.

En politisk vedtatt ungdomsgaranti skal sikre prioritering av ressurser på et NAV kontor, som fremmer tett oppfølging og integrering av ungdom i utdanning og arbeid.

NAV samarbeider tett med fylkeskommunen, ulike tiltaksarrangører og bedrifter for å sikre kompetanse for både voksne, dem med innvandrerbakgrunn og unge uten fullført videregående opplæring. På det siste punktet inngår Jobbskolen (forpliktende samarbeid mellom kommune, fylkeskommune og NAV) som et svært sentralt tiltak.

5.16.2 Hovedutfordringer

Det er mange som har fått store utfordringer i privatøkonomien knyttet til pris- og lønnsvekst. Utviklingen i arbeidsmarkedet fremover er usikker. Familier og enslige i lavinntekt er ekstra utsatt og har gjerne en svakere tilknytning til arbeid og utdanning. Dette øker behovet for å prioritere virkemidler ved NAV som kan forebygge og komme inn så tidlig som mulig for å forhindre langvarig utenforskap og omfattende helseproblemer.

Det er de aktive tiltakene, og ikke de økonomiske ytelsene som kan redusere behovet for økonomisk bistand og i større grad gjøre flere selvhjulpne. Det er svært krevende å sikre NAV tilstrekkelig handlingsrom på tiltakssiden. Behovet for å videreføre styrking av ressurser knyttet til økonomi- og gjeldsrådgivning vil antakelig være vedvarende i lengre tid fremover. Situasjonen må følges nøye for å vurdere volum og innretning på tiltakene i tråd med samfunnsutviklingen.

Nødboligsituasjonen

Over flere år er det omdisponert midler fra sosialhjelpsbudsjettet for å finansiere kostnader knyttet til nødbolig. Utfordringene med å skaffe bolig til vanskeligstilte er betydelig forverret ved 2. tertial. Dagens nødboligtilbud er fullt belagte og det er i liten grad sirkulasjon som frigjør plass til nye brukere. Med tanke på kommende vinter vil dette raskt utvikle seg til en prekær situasjon og en krise for de brukere dette gjelder. Kommunen står i fare for ikke å kunne levere sin lovpålagte oppgave med å skaffe *midlertidig botilbud* (nødbolig) for de som selv ikke klarer å skaffe seg et sted å sove det neste døgnet. Kommunen må derfor etablere et overnattingstilbud. Det vil være noe tilsvarende som natthjemstilbudet en hadde i om lag fire måneder i 2023/2024. Forskjellen er at situasjonen nå er enda mer prekær og fastlåst. Det blir planlagt for drift i 6 måneder i forslag til budsjett. Frem mot sommeren må videre behov vurderes.

Utbetaling til brukere; Sosialhjelp og Kvalifiseringsprogrammet (KVP)

Den meldte trenden av økt antall sosialhjelpsmottakere fortsetter videre i 2024, og i 2. tertial er økningen på 7 % sammenlignet med utgangen av 2023. Flyktninger er ikke inkludert i prosenten. Husholdningsutgifter viser at utbetaling pr. husholdning er høyere enn tidligere, noe som kan antas å blant annet ha sammenheng med høye leiekostnader og økte matpriser. Flere får supplerende sosialhjelp da de ikke har nok inntekt til å dekke nødvendige levekostnader.

Området har en løpende gjennomgang av deltakere og hvorvidt de oppfyller kravene som ligger til grunn for det rettighetsbaserte, virkningsfulle tiltaket KVP. Programmet treffer flere og flere innbyggere, blant annet ungdom, som oppfyller de nasjonale kravene. Av den grunn er antall deltakere økende. KVP gir store samfunnsøkonomiske gevinster ved å redusere antall langvarige sosialhjelpsmottakere.

Ungdom prioriteres inn i programmet, spesielt som følge av ungdomsgarantien hvor målet er å hjelpe unge i alder 16-30 år til å komme i jobb eller fullføre utdanning. I samarbeid med fylkeskommunen benyttes Jobbskolen som et effektivt tiltak til ungdom som har «droppet ut av skolen».

Kommunen er over statsbudsjettet styrket med midler til sosialhjelp for å kompensere for økte utgifter i forbindelse med endringer i Folketrygdloven. Endringene er relatert til forventede merkostnader som følge av endrede krav til medlemskap i folketrygdordningen.

Flyktningssituasjonen

Sosialhjelpsutbetalinger, etableringskostnader og lignende ytelser til flyktninger er økende både nasjonalt og lokalt i Kristiansand kommune. Området estimerer en utbetaling på ca. 75 mill. kr i 2024 til denne gruppen. Kostnaden dekkes av integreringstilskuddet. Det er imidlertid bekymring knyttet til konsekvenser på lengre sikt, dersom kommunen ikke finner bærekraftige og aktivitetsrettede tiltak for integrering av nye borgere i arbeidsfør alder. Statens midlertidige endring av integreringsloven, som regulerer innhold i introprogrammet og forkorter programmets varighet til 6 måneder for deltakere med kollektiv beskyttelse, utfordrer språkkompetansen hos denne flyktninggruppen. Mange søker sosialhjelp i ettertid av introprogrammet og dette gir økte langvarige kostnader for området.

KVP kan være alternativ for å løse deler av utfordringen med langvarig sosialhjelpsutbetaling, men behovet for arbeidspraksis og språkpraksis i ulike yrkesgrupper er stor, både internt i kommunal organisasjon, men også ut i næringsliv, andre offentlige arbeidsgivere og frivillige/ideelle organisasjoner. Det økende behovet rundt praksis- og kompetansekartlegging er et kontinuerlig samarbeid med Integreringsenheten og Kongsgård skolesenter.

Flere i arbeid

NAV er i kontinuerlig samarbeid for tiltak og deltakelse i Flere i arbeid og næringsforeningen. Sysselsettingsprosjekt som vedlikehold av kommunale bygg og egne tiltak sammen med kommunens arbeidsmarkedsbedrifter har gitt gode resultat.

Innbyggertorg Nodeland og Tangvall

Ved kommunesammenslåing i 2020, vedtok politikerne lokalt at NAV skulle bemanne innbyggertorg på Nodeland og Tangvall. Statlig styringslinje i NAV var tydelig på at det ikke var behov for å opprettholde statlige tjenester på Tangvall og Nodeland. Det er derfor kun kommunale tjenester etter Lov om sosiale tjenester i NAV, som har vært gitt ved innbyggertorgene, eksempel på dette er råd og veiledning. Det er ikke gitt tjenester etter statlig regelverk, som for eksempel saker knyttet til pensjon eller andre ytelser. Dersom kommunen skal opprettholde kommunale NAV-tjenester i innbyggertorg på Tangvall og Nodeland, må dette skje uten bruk av statlige ressurser ved NAV. Kommunen må selv finansiere kostnadene. Kostnaden utgjør ca. 3 mill. kr pr. år, og området har ikke budsjetttramme til å håndtere dette.

Det er ført oversikt med aktiviteten siden etablering av NAV i innbyggertorgene. Det har i snitt vært i underkant av 10 henvendelser på Nodeland og 10 på Tangvall pr. uke. Det gir i snitt 2 henvendelser pr. lokasjon pr. dag fordelt på totalt fire medarbeidere.

Ved behov kan planlagte brukermøter gjennomføres på andre fysiske steder- også på Tangvall og Nodeland, slik en legger til rette også for innbyggere andre steder i kommunen som har behov for dette.

Med bakgrunn i fagmiljø, kompetanse, forsvarlig drift og hensiktsmessig bruk av ressurser framover, og ikke minst gode og helhetlige tjenester kan ikke kommunedirektøren se at dette er en bærekraftig måte å levere tjenester på. Alle tjenester kan gis ved hovedkontoret- og de kan gis med en bedre faglig kvalitet. De fleste tjenestene blir som nevnt, per i dag ikke levert ved innbyggertorgene – innbyggere må uansett inn til hovedkontoret for behandling av saker. Både den kommunale og statlige linje er berørt- og ansatte og ledere begge steder ønsker endringen. De ser at en rekke ulemper for de ansatte vil opphøre ved at tjenesten kan samles i et robust fagmiljø. Da vil også de ansatte oppleve at de kan gjøre en bedre jobb for brukerne. Kommunedirektøren foreslår å avvikle ordningen med NAV-ansatte tilstede ved innbyggertorgene på Tangvall og Nodeland.

5.16.3 Hovedprioriteringer

- Etablere midlertidig overnattingstilbud til vanskeligstilte som ikke klarer å skaffe tak over hodet neste natt.
- Planlegge og etablere fremtidsrettede lokaler for NAV Kristiansand i Gyldengården.
- Gjennomføre strategiprosess.
- Planlegge og gjennomføre avvikling av NAV bemanning ved innbyggertorgene på Tangvall og Nodeland.
- Benytte Jobbskolen og KVP som virkemidler for å få flere unge i alderen 16 - 30 år til å komme i jobb eller fullføre utdanning.
- Videreutvikle aktive og forbyggende tiltak knyttet til økonomisk råd og veiledning og gjeldsrådgivning.
- Følge utviklingen i behovet for sosialhjelp i befolkningen og følge effekter av økt bruk av KVP (kvalifiseringsprogram).
- Utvikle bruken av tiltaksmidler blant annet i forbindelse med Flere i arbeid for å redusere utenforskap, blant annet ved bruk av integreringstilskudd til prosjekt arbeidsledermodellen.
- Følge med på effekter knyttet til utprøving av miljøvaktmester i nødboligarbeidet.

5.16.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
NAV	354 081	336 645	369 273	362 017	351 362	345 662
Sum	354 081	336 645	369 273	362 017	351 362	345 662

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2024 til 2025 økt med ca. 21 mill. kr. Endringen skyldes i hovedsak økt budsjettramme for å håndtere utbetaling til brukere innen sosialhjelp og KVP. Inkludert er tilført integreringstilskudd på ca. 17 mill. kr, i hovedsak for å opprettholde budsjettramme lik 2024, i arbeid med flyktninger. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 11 mill. kr, og har budsjettet for refusjoner og tilskudd på ca. 10 mill. kr.

Samlet har tjenestekområdet tilgjengelig ca. 379 mill. kr i 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	336 645	336 645	336 645	336 645
Sum Deflator	3 008	3 008	3 008	3 008
Sum Lønns- og prisjustering	8 416	8 416	8 416	8 416
Sum Integreringstilskudd	-12 107	-17 829	-24 021	-24 021
Tidligere vedtatte tiltak				
KVP - kompensasjon for økt minstesats fra 01.07.24	396	396	396	396
Reduserte leieutgifter areal Gyldengården	0	-2 364	-2 364	-2 364
Sum Tidligere vedtatte tiltak	396	-1 968	-1 968	-1 968
Vedtatte endringer	-287	-8 373	-14 565	-14 565
Vedtatt ramme	336 358	328 272	322 080	322 080
Nye tiltak				
Kompensasjon for økte kostnader i sosialhjelp og KVP	15 000	10 000	10 000	10 000
Redusert besparelse leie Gyldengården	0	194	194	194
Statsbudsjett 2025 endring folketrygdlov, økt sosialhjelp	702	702	702	702
Statsbudsjett 2025 økt minsteytelse kvalifiseringsstønad	386	386	386	386
Sum Nye tiltak	16 088	11 282	11 282	11 282
Sum Integreringstilskudd	16 827	22 463	18 000	12 300
Nye tiltak og realendringer	32 915	33 745	29 282	23 582
Ramme 2025-2028	369 273	362 017	351 362	345 662

Tidligere vedtatte tiltak**KVP - kompensasjon for økt minstesats fra 01.07.24**

Det er lagt inn midler som kompenserer for at minstesatsene på KVP er økt.

Nye tiltak**Kompensasjon for økte kostnader i sosialhjelp og KVP**

Helse og mestring er kompensert for økt utbetaling til brukere i Kvalifiseringsprogrammet og sosialhjelp, som følge av økt antall brukere i forbindelse med dyrtid for husholdningene.

Redusert besparelse leie Gyldengården

Besparelse av leiekostnader på Gyldengården er mindre enn tidligere vedtatt.

Statsbudsjett 2025 endring folketrygdlov, økt sosialhjelp

Regjeringen har utvidet krav for medlemskap i Folketrygdloven for å få utbetalt engangsstønad ved fødsel og adopsjon. Dette gir økte kostnader i økonomisk sosialhjelp til kommunene, og regjeringen har bevilget midler for å dekke disse.

Statsbudsjett 2025 økt minstestøtte kvalifiseringsstønad

Regjeringen økte minstesatsen for kvalifiseringsprogrammet i 2024. Kommunen tilføres nå helårseffekt av denne økningen.

5.17 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Beløp i 1000 kr	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg		800	800	800	800	3 200	0
EIE- 6 bemannede boliger psykisk helse	69 063	0	0	0	0	0	-11 178
Dvergsnesveien							
EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei	68 707	0	5 000	63 707	0	68 707	-12 282
EIE- Ny bolig rus og psykisk helse	5 000	0	0	0	5 000	5 000	0
EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien	187 448	0	0	5 000	15 000	20 000	0
EIE- Nytt helsehus	619 394	21 501	191 346	202 450	181 111	596 408	-47 520
EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund	517 527	200 659	202 919	45 577	0	449 155	-156 731
EIE- Nytt omsorgssenter 2029 Strømme	492 363	10 786	16 978	57 433	173 639	258 836	-33 264
EIE- Nytt omsorgssenter 2031	2 044 716	0	5 000	19 984	30 278	55 262	0
EIE- Oppgradering kjøkken sykehjem	14 580	0	0	0	1 200	1 200	0
EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger	12 300	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning	27 700	3 000	24 700	0	0	27 700	-8 000
Helse og mestring investeringsfond		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
HM Teknisk infrastruktur og kamera omsorgssenter	4 369	2 695	1 674	0	0	4 369	0
Inventar og vedlikehold Kjøkkenservice		300	300	300	300	1 200	0
IT-investeringer		750	1 750	1 750	1 750	6 000	0
Mobiltelefoner sykesignalanlegg		140	140	140	140	560	0
Tilleggsteknologi varsling		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utskiftning av lokalt journalsystem	6 350	4 450	1 900	0	0	6 350	0
Sum Investeringer	4 069 517	249 081	456 507	401 141	413 218	1 519 947	-268 975

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringsene på området vises samlet av pedagogiske hensyn. Det vil si at 12,1 mill. kr budsjetteres på Helse og mestring, og 236,9 mill. kr budsjetteres i Eiendom for 2025.

Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg

Midler til kommunalområdets løpende investeringer knyttet til digitale trygghetsalarmer og varslingsanlegg i sykehjem. Oppsett av nye alarmanlegg i sykehjemmene stoppet opp i på grunn av manglende leveranser av utstyr under pandemien. Arbeidet er gjennomopptatt og forventes ferdigstilt senest i 2024.

Kommunalområdet vil i perioden få økte kostnader i forbindelse med at teleoperatørene vil slukke 2G-nettet i Norge i 2025. Mange installasjoner og bransjer benytter fortsatt 2G ved maskin til maskinkommunikasjon, deriblant varsling og velferdsteknologi. Utfasingen av 2G-nettet vil få betydelige konsekvenser ved at dagens digitale trygghetsalarmer ikke lenger vil fungere når nettet slukkes. Området må derfor skifte ut 2 500 digitale trygghetsalarmer innen 2025. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei

Det er behov for bemannede boliger for personer med utfordringer knyttet til rusproblematikk. Det skal etableres seks boenheter utformet som småhus ved Voie Ringvei. Det er lagt inn investeringsmidler i 2026 og 2027, med igangsetting av drift fra 2028.

EIE- Ny bolig rus og psykisk helse

Helse og mestring har meldt inn behov for en enhet med 6 boliger som er samlokalisert og som har fasiliteter for døgnbemanning. Målgruppen er personer med psykiske helseutfordringer og/eller utfordringer med rusmiddelbruk. Lokalisering er ikke avklart. Ferdigstilling av denne enheten vil være etter perioden. Det er lagt inn midler til oppstart av prosjektering i 2028.

EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien

Helse og mestring har ved tidligere rullering meldt inn behov for utvidelse av antall tilgjengelige plasser i aktivitetssenter for habilitering. Nytt aktivitetssenter Vest skal erstatte aktivitetssenteret i Gislemyrveien. På grunn av pågående vurderinger knyttet til omstilling på habiliteringsfeltet har Helse og mestring foreslått å skyve på investeringsprosjektet med ett år. Det er nødvendig å avklare hva som vil være riktig framtidig kapasitet for aktivitetssentrene. Fram til realisering av prosjektet vil det være behov for driftsmidler til kompenserende tiltak for målgruppen. Lokalisering må vurderes nærmere i samarbeid med By- og stedsutvikling, slik at strategisk areal- og byplanlegging sikres. Det er nå lagt inn en avsetning til oppstart av byggeprosjektet i 2027/2028 og bygging i 2029, med planlagt drift fra 2030. Endelig tidspunkt og kapasitetsbehov vil avklares fram mot neste rullering av økonomiplan.

EIE- Nytt helsehus

Det er lagt inn investeringsmidler til et kommunalt byggeprosjekt på Eg i nært samarbeid med Sørlandet sykehus, med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier på tvers av forvaltningsnivå innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges nye lokaler for Kristiansand legevakt lokasjon Eg og andre kommunale tjenester, samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet skal gjennomføres som ett felles byggeprosjekt for Kristiansand kommune og Sørlandet sykehus, med ferdigstilling i 2028.

EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund

Byggeprosjektet for Randesund omsorgssenter omhandler riving av 16 sykehjemsplasser, og bygging av 58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 omsorgsboliger som videreføres. Prosjektet forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er lagt inn driftsmidler for 14 nye plasser. Driftsmidler for øvrige plasser håndteres ved omdisponering av driftsmidler i kommunalområdet. Det er tilgjengelige driftsmidler fra sykehjemsplassene på Randesund og Strømme som skal rives. I tillegg vil det være nødvendig å flytte driftsmidler for 14 plasser for å realisere full drift av 58 nye plasser. I denne sammenhengen vurderes

flytting av driftsmidler fra Langenes omsorgssenter til Randesund omsorgssenter. Se omtale under kap. om hovedprioriteringer for helse og mestring.

EIE- Nytt omsorgssenter 2029 Strømme

Dette prosjektet på Strømme omhandler riving av 14 sykehjemsplasser og bygging av nye sykehjemsplasser. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Med utgangspunkt i dette, er det meldt inn behov for økning av antall plasser fra tidligere 28 til 35 nye plasser. I tråd med tidspunkt for ferdigstilling av sykehjemsplasser på Randesund omsorgssenter, og vurderinger knyttet til kapasitetsbehov er ferdigstilling er forskjøvet ett år til 2029.

EIE- Nytt omsorgssenter 2031

Basert på framskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser i tråd med befolkningsutvikling, er det meldt behov for betydelig utvidelse av kapasitet. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Med utgangspunkt i dette, er det meldt inn behov for økning av antall plasser fra tidligere 84 til mellom 120 og 144 plasser for omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven. Bystyret har i 2023 vedtatt at drift av dette omsorgssenteret skal konkurranseutsettes. Tidspunkt for ferdigstilling har blitt forskjøvet fra 2030 til 2031, i tråd med forskyvning av ferdigstilling i Strømmehaven. Det er lagt inn investeringsmidler til konseptutredning og prosjektering av omsorgssenter 2031 fra 2026.

EIE- Oppgradering kjøkken sykehjem

Kjøkken i den enkelte bogruppe i omsorgssentrene benyttes intensivt og er utsatt for betydelig slitasje. I perioden 2016-2024 er alle kjøkken skiftet/oppgradert. Det er behov for videre planmessig oppgradering og utskiftning. Det er nå lagt inn årlige investeringsmidler fra 2028 for dette arbeidet.

EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger

Helse og mestring og Bolig i By- og stedsutvikling har i fellesskap gjennomgått behov for oppgraderinger i bemannede boliger for habilitering, rus og psykisk helse. Mange boliger er av eldre årgang, og i tillegg til ordinært vedlikehold er det behov for oppgradering av personalfasiliteter til dagens standard og krav. Det er forskjellige behov i ulike enheter. Det kan gjelde etablering av garderober, kontor, hvilerom for nattevakt og sikkerhetstiltak for personalet, m.m. Arbeidet er påbegynt i 2022. Budsjettet til dette arbeidet videreføres med 1 mill. kr. per år i perioden.

EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning

Prosjektet innebærer en utvidelse av avlastningstilbudet til habilitering med 7 nye avlastningsplasser i Lundeveien, med nye bad/toalett, fellesarealer og nye personalrom. I tråd med tidligere helse- og omsorgsplan for Søgne kommune, er beboere fra Lundeveien flyttet over til Kleplandstunet for å frigjøre arealer til utvidelse av avlastningstilbudet. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026.

Helse og mestring investeringsfond

Dette er Helse- og mestrings eget investeringsfond. Midler herfra blir brukt til å finansiere løpende investeringsbehov i området. Eksempelvis vedlikehold og fornyelse av inventar på institusjoner og bygg, i tillegg til å løse ekstraordinære mindre investeringsbehov. Det er allerede avdekket behov for investeringsmidler i forbindelse med ombygginger ved legevakten på Eg våren 2023. Dette er i forbindelse med at telefonsentralen ved legevakta er samlokalisert med responsentertjenesten. Med denne investeringen vil Helse og mestrings investeringsfond for neste år allerede være disponert.

HM Teknisk infrastruktur og kamera omsorgssenter

For området omsorgssenter er det lagt inn investeringsmidler til å etablere teknisk infrastruktur og kamera i alle beboer-rom på utvalgte omsorgssentre. Kamera vil bli benyttet for planlagte og hendelsesbaserte tilsyn til beboerne. Hensikten er mer skånsom utøvelse av tilsyn for beboerne, samt effektiv drift for tjenesten. Erfaringer vil bli evaluert for å kunne vurdere om kamera skal benyttes på alle omsorgssentrene. Dette vil en komme tilbake til i fremtidige rulleringer av økonomiplan.

IT-investeringer

Dette er Helse og mestrings eget IT-investeringsfond. Midlene brukes til IT-modernisering av tjenestene i området og løpende utskifting av utstyr. Rammen ble i vedtatt budsjett redusert med 1 mill. kr i 2024 og 2025. Dette var Helse og mestrings andel av investeringskostnaden til utskifting av elektronisk pasientjournal. Fra 2026 økes investeringsfondet med 1 mill. kr. Det viser seg ved utskifting av digitale informasjonssystemer at kostnadene i større grad dreier seg om driftskostnader i form av lisenser framfor investeringer. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

Tilleggsteknologi varsling

Det er bevilget 1 mill. kr årlig i perioden til prosjekt tilleggsteknologi varsling.

Utskifting av lokalt journalsystem

Det vil være behov for å anskaffe ny elektronisk pasientjournal i perioden og det vil påløpe investeringskostnader knyttet til anskaffelsen. Det er derfor vedtatt å bevilge midler til dette i 2025 og 2026. Implementeringskostnader vil påløpe i drift. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

6 Kultur og innbyggerdialog

6.1 Kort om området

Kultur og innbyggerdialog tilrettelegger for, og driver også i kommunal regi et mangfoldig tilbud innenfor kultur, idrett og fritid. Området har ansvar for kommunikasjon internt og eksternt, og tjenester knyttet til kommunens innbyggertorg som er lokalisert i bykjernen og utvalgte bydeler. Kommunens ulike demokratiordninger, som lovpålagte råd, bydelsråd og formannskapetets dialogmøter hører også inn under dette direktørområdet. Området har et utstrakt samarbeid med institusjoner, profesjonelle og amatører innenfor fagområdene. Samarbeidet med frivillige organisasjoner, lag og foreninger står sentralt i vårt arbeid. I den forbindelse er områdets ulike tilskuddsordninger viktige.

Området består av fire kommunalsjefområder:

- Kulturstab med fagmiljø for kunst og kultur, og koordinerende funksjoner innen folkehelse, kriminalitetsforebygging, likestilling, mangfold og inkludering samt flerkulturell dialog. Herfra gis det tilskudd til ulike kunst- og kulturaktører, samt tilskudd til Kirkelig fellelsråd.
- Kultur og fritid med tjenester og samarbeid innen kulturarenaer, fritid og kulturskole.
- Kommunikasjon og innbyggerdialog med tjenester og samarbeid innen innbyggertorg, frivillighet og medvirkning, kommunikasjon og bibliotek.
- Idrett og fysisk aktivitet med tjenester og fagmiljø for areal og anlegg for allsidig idrett og fysisk aktivitet.

6.2 Hovedutfordringer

Kvalitet. Løfte kvaliteten på tjenestene gjennom kunnskapsdrevet utvikling av tjenestetilbud og forvaltning.

Utvikle området. Fortsette utviklingen av innbyggerdialogen og samhandling med frivillighet og innbyggere. Benytte ressursene til tjenestene enda mer effektivt.

Forankre og planlegge. Sikre forankring og samhandling internt og eksternt for at planverk skal følges opp av flere aktører.

Samarbeid. Bidra til utvikling av kulturnæring, institusjoner og frigrupper gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.

6.3 Endrede forutsetninger

1. januar 2025 gjennomføres lederskifte på Kristiansand bibliotek. Bibliotek vil fra samme tidspunkt flyttes fra kommunalsjefsområde Kommunikasjon og Innbyggerdialog og rapportere direkte til Direktør for Kultur og innbyggerdialog. Fra samme tidspunkt oppløses kommunalsjefsområdet Kultur og Fritid og de tre tjenesteområdene Fritid, Kulturarenaer og Kulturskole vil rapportere direkte til Direktør for Kultur og Innbyggerdialog.

6.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Kommunalsjefområde	2025	2026	2027	2028
Idrett og fysisk aktivitet	-21	-215	-287	-287
Kommunikasjon og innbyggerdialog	-1 014	-1 291	-1 763	-1 763
Kultur og fritid	-1 394	-1 613	-1 725	-1 725
Kulturstab	-973	-1 546	-1 659	-1 659
Totalsum	-3 402	-4 665	-5 434	-5 434

Innsparinger på kommunalsjefområdene

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2025	2026	2027	2028
Kultur og innbyggerdialog stab				
Kultur stab: Redusere bemanning - 1 årsverk	-892	-953	-1 025	-1 025
Kultur stab: Bruk av disposisjonsfond i 2024, som erstattes av andre varige tiltak fra 2025	420	420	420	420
Kultur og innbyggerdialog: Innsparing adm./ledelse for området - 1 årsverk fra 1.7. 2025	-450	-900	-900	-900
Kirkelig fellestråd: Redusert driftstilskudd	-51	-113	-154	-154
Sum	-973	-1 546	-1 659	-1 659
Kultur og fritid				
Kommunalsjef: Bruk av disposisjonsfond i 2024 og 2025, som erstattes av andre varige tiltak fra 2026	0	157	157	157
Kommunalsjef: Redusere driftsutgifter	-13	-81	-132	-132
Kulturskole: Redusere bemanning med 1 årsverk fra 2025, fortrinnsvis i administrasjon	-822	-873	-884	-884
Kulturskole: Inntekter fra utleie nybygg på Silokaia	-51	-113	-133	-133
Fritid: Redusere bemanning ved naturlig avgang - siste rest av 1 årsverk	-410	-431	-431	-431
Fritid: Økte inntekter fra utleie til private	0	-62	-72	-72
Kulturarena: Redusere bemanning Vågsbygd kultursenter/ Samsen kulturhus - siste rest av 1 årsverk	-97	-97	-97	-97
Kulturarena: Økte inntekter på utleie til næringslivet/private	0	-113	-133	-133
Sum	-1 394	-1 612	-1 725	-1 725
Kommunikasjon og innbyggerdialog				
Frivillighet og medvirkning: Redusere bemanning etter sammenslåing av enhetene - siste rest av 0,6 % årsverk	-369	-369	-369	-369
Demokratienheten: Redusere bemanning 1 årsverk	-349	-625	-1 097	-1 097
Innbyggertorg: Redusere bemanning - siste rest av 1 årsverk	-297	-297	-297	-297
Sum	-1 015	-1 292	-1 763	-1 763
Idrett og fysisk aktivitet				
Økte inntekter på utleie av idrettshaller til næringslivet	0	-164	-205	-205
Idda curling - økt utleieinntekt	-21	-51	-82	-82
Sum	-21	-215	-287	-287
Sum innsparingstiltak	-3 402	-4 665	-5 434	-5 434

Staben

Kommunedirektøren har fordelt bystyrets ekstra innsparingskrav på områdene, og kulturdirektøren vil foreslå en videre fordeling av innsparingskravet i området når fellesprosjekt for organisasjonsutvikling i sentrale staber m.m. er gjennomført.

Kultur og fritid

Tre hovedgrep foretas for å gjennomføre innsparingskravene:

- Redusere bemanningen. Hovedsakelig ved naturlig avgang og fortrinnsvis i stillinger knyttet til administrasjon og ledelse.
- Øke inntektskravet knyttet til utleie av lokaler og anlegg.
- Redusere disposisjonsfond og buffere.

Konsekvensene trenger ikke bli dramatiske hvis enhetene klarer å organisere seg smartere og jobbe mer effektivt. En situasjon med ansatte som blir økonomisk overtallige kan oppstå, og vil da bli håndtert i henhold til kommunens vedtatte prosedyrer for dette.

Kommunikasjon og innbyggerdialog

Innsparingskravet for enheten Frivillighet og medvirkning gjennomføres ved reduksjon i lederstillinger og ved å ikke besette stillinger ved naturlig avgang. Innsparingskravet for Innbyggertorg gir en reduksjon på ytterligere 1 årsverk i denne tjenesten.

Idrett og fysisk aktivitet

Det gjøres tiltak for å effektivisere og optimalisere drift/administrasjon, samtidig som betalingssatser for leie av idrettslokaler og anlegg økes for kommersielle aktører.

6.5 Hovedprioriteringer

Odderøya og Vest-Agder-museet i Nodeviga

Prosess for videreutvikling av Odderøya vil fortsatt prioriteres. Saken om nytt museumsbygg for Vest-Agder-museet i Nodeviga har hatt fin utvikling de siste årene, med lovnad om finansiering fra Agder fylkeskommune, kulturstiftelsen Cultiva og positiv omtale i regjeringens museumsmelding.

Nytt museumsbygg for Vest-Agder-museet, inkludert nødvendige tiltak utomhus har en total kostnadsramme på 420 mill. kr, eks. mva. Dette inkluderer selve museumsbygget, inventar, utstillinger (inkludert vannspeilet), kostnader knyttet til utomhusområdet og forventet prisstigning frem til ferdigstilling. Museumsprosjektet er blitt påbegynt med "Vannspeilet" i museumshavna. Vannspeilet ferdigstilles til Tall Ships Races i 2025. Dette er muliggjort ved at kommunen har bidratt med 5 mill. kr av sitt totale bidrag på 44 mill. kr til museumsbygget. I tillegg har kommunen bidratt med midler knyttet til arkitektkonkurranse og forprosjekt i en tidligere fase, som er beregnet til 4 mill. kr.

I forslag til statsbudsjett for 2025 vil staten nå gi Vest-Agder-museet 139 mill. kr til nytt museumsbygg, som er planlagt ferdigstilt i 2028. Kommunedirektøren foreslår derfor å legge inn den resterende kommunale andelen på 35 mill. kr (2027 kr), slik det er gitt tilsagn om i tidligere økonomiplaner med forbehold om statlig finansiering.

I Kristiansands kulturstrategi står det at kommunen skal «sikre at Odderøya har et komplett tilbud av formidlingsbygg for kulturarv, scenekunst, musikk og billedkunst». Et museumsbygg på Odderøya er med på å virkeliggjøre denne strategien.

Agder Arena – Gimle

Det arbeides med å få realisert idrettsbydelen Gimle med nødvendig infrastruktur og ulike idrettsanlegg med blant annet sandvolleyballhall, flerbruks-/ kunstgressbane, nytt turnanlegg og en ny storstue med idretts-, arrangement-, og undervisningsfasiliteter (Agder Arena) for ulike idrettsaktører i byen og KKG/UiA.

Agder Fylkeskommune og Kristiansand kommune har etablert en felles styringsgruppe for det videre arbeidet med «Agder Arena». Det vil bli fremmet en politisk sak i Agder Fylkeskommune og Kristiansand kommune om igangsettelse av en forprosjektfase hvor man blant annet vil arbeide videre med skaleringsalternativer, eierskapsløsninger og finansieringsmodeller.

Demo Rona

Kommunikasjon og innbyggerdialog har tatt initiativ til et oppstartprosjekt med bibliotek og møteplass på Rona, fra mars 2025. Møteplassen kan også få lokale funksjoner for frivilligheten. Prøvedrift blir finansiert i 2025 og 2026 ved omdisponering av egne budsjettmidler og bruk av disposisjonsfond. Planen er å utvikle «Demo Rona» når permanent bibliotek og møteplass på Rona etableres, etter planen fra 2027.

6.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

For å oppfylle flere av målene i kommuneplanens samfunnsdel, er befolkningens tilgang til kunst og kultur gjennom hele livet et viktig satsingsområde. Det bidrar til å forme identitet og ytring, og derigjennom samfunnsdeltakelse og investering i demokratiet.

6.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand har en by og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø.

- I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i sentrumsområder og nærmiljøer.
- Vi bidrar til å legge til rette for kunst og kulturopplevelser der folk bor, og samarbeide om tilgjengelige åpne kulturarenaer i alle bydeler.
- Vi jobber for god rangering på Norsk kulturindeks.
- Vi jobber for å øke andelen av kommunale kunstgressbaner som tilfredsstillers nasjonal forurensningsforskrift.
- Kristiansands rangering i Norsk idrettsindeks for storbyenes anleggsdekning opprettholdes.
- Vi jobber for å få etablert kultursenter øst med bibliotek, øst for Topdalsfjorden.

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80% lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Mengde av produsert restavfall i Kristiansand er halvert i 2030 på grunn av betydelig redusert forbruk og økt materialgjenvinningsgrad minst 65% innen 2030	Antall utlånte enheter fra utstyrlageret BUA.	17 375	22 000	25 000
	Nedlasting av e-bøker og utlån av bøker	23 000	30 000	30 000

6.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.

- Idrett, kunst- og kulturlivet skal speile mangfoldet i befolkningen, bidra til bedre folkehelse og motvirke utenforskap.
- Vi vil øke innsatsen for å bidra til at Kristiansand er en trygg digital kommune. Kristiansand kommune har deltatt i prosjektet «Trygg digital by» i regi av Nordic Safe Cities, og vi vil konsentrere innsatsen rundt fem tiltak:
 1. Systematisk innhenting av data som beskriver utfordringsbildet på sosiale medier.
 2. Digital opplæring og forebygging i skolen.
 3. Digitalt oppsøkende arbeid.
 4. Sunn politisk debatt.
 5. Demokratistøtter/digitale verter i de digitale rom.

Retningsmål: I Kristiansand er alle innbyggere aktive samfunnsdeltakere og har tillit til hverandre.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Kristiansand har arenaer og møteplasser i alle deler av kommunen, som legger til rette for at flere deltar i et aktivt kultur-, idretts-, frivillighets- og fritidsliv	Antall besøk i fritidsklubb, tilrettelagte fritidsgrupper og ferietilbud.	0	80 000	80 000
	Antall åpne publikumsarrangementer i Samsen kulturhus, Sygna kultursenter, Vågsbygd kultursenter (Aulaen) og på Søgne gamle prestegård	226	335	380
	Samlet besøk på bibliotekene i Kristiansand	550 000	0	600 000

6.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Retningsmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.

- Vi samarbeider på områdenivå i forhold til deltakelse og utvikling av Demokratiuka og Europakonferansen.
- Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av Idrett, kunst- og kulturfeltet. Vi sikrer at innbyggerne møter kunst og kulturlivet gjennom hele livsløpet. Vi stimulerer til videreutdanning for kunst og kulturaktører i samarbeid med universitetet i Agder.
- Vi bidrar til at Universitet i Agder oppfyller sitt samfunnsoppdrag, som blant annet er å medvirke til en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig utvikling.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Kommunen er attraktiv som arrangørby for lokale og nasjonale arrangementer	Antall regionale, nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer som Kristiansand kommune tilrettelegger for per år.	30	32	35
Kristiansand har et mangfold av kultur- og fritidsarenaer som legger til rette for utvikling og bruk av egen kompetanse.	Antall kortere kurs og workshops på Kulturskolen.	21	30	60

6.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene økes med 4,1 % som tilsvarer forventet lønns- og prisstigning i kommunen. Det tilsvarer forventet lønns- og prisstigning i statsbudsjettet.

Noen betalingssatser vil få en annen justering på grunn av avrunding til 10 eller 50 kr, eller fordi satsen har vært uendret over flere år. Andre satser forblir uendret dersom satsene har hatt større økning tidligere år, eller er i en kategori som ikke er naturlig for årlig endring. For å innfri innsparingskravet om økt inntekt på utleie av lokaler og anlegg vil enkelte betalingssatser bli økt mer enn den generelle prisstigningen. Det er lagt opp til at prisstrukturen og betalingssatsene forenkles mest mulig der det er formålstjenlig.

Nytt kulturskolebygg på Silokaia kan bare bli utleid i begrenset grad av hensyn til egen drift og innenfor rammene av lov om momskompensasjon. Det er behov for å få erfaringer med bruken og driften før det konkluderes med i hvor stor grad lokaler i bygget skal utlånes eller leies ut til eksterne brukere. Prinsippene for utleie av bygget vil bli politisk forankret i hovedutvalget.

Betalingssatser under kommunalsjefområdet Idrett og fysisk aktivitet er endret, slik at bystyrets budsjettvedtak for 2024 om gratis leie til inntektsgivende arrangementer for Idretten videreføres i økonomiplanperioden (tilsvarende en verdi på 750 000 kr).

6.8 Planoppgaver

Planarbeid som pågår og skal vedtas i 2025:

- Strategi for toppidrett.

Følgende vedtatte planer skal rulleres i økonomiplanperioden:

- Temaplan frivillighet 2022-2026.
- Bibliotekplan 2022-2026.
- "Det er mennesker det handler om". Strategi for likestilling, inkludering og mangfold.
- "Sammen om en tryggere hverdag". Krimforebyggende plan for Kristiansand.

I tilknytning til strategidokumentet for Kulturskolen skal det utarbeides to handlingsplaner i perioden:

- Handlingsplan for markedsarbeid og kommunikasjon (ny – oppstart i 2024. Vedtak i 2025).
- Handlingsplan for Den kulturelle skolesekken (oppstart av rulleringsarbeidet i 2026. Vedtak i 2027).

For følgende vedtatte planer vil rulleringsarbeidet starte opp i 2027:

- Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028.
- Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028.

6.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kulturstab	110 379	121 574	122 485	128 875	132 803	125 003
Kirkelig fellesråd	71 455	70 281	73 600	73 538	73 497	73 497
Kultur og fritid	89 945	88 356	89 195	88 910	88 722	88 622
Kommunikasjon og innbyggerdialog	79 813	87 748	90 803	91 161	93 234	92 704
Idrett og fysisk aktivitet	44 963	41 581	44 150	43 826	43 559	43 484
Sum	396 555	409 540	420 233	426 310	431 815	423 310

Områdets driftsbudsjett (ekskl. tilskudd til Kirkelig fellesråd) er fra 2024 til 2025 redusert med 5 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,6 mill. kr ekskl. 3,3 mill. kr til Kirkelig fellesråd. Hovedårsaken til budsjettreduksjonen skyldes engangsbevilgninger til kommunale tilskudd i 2024 til Fullriggeren Sørlandet med 4,9 mill. kr og prosjekt Vannspeilet i Nodeviga i regi av Vest-Agder-museet med 3,1 mill. kr. Området blir tilført de siste 2 mill. kr av total bevilgning på 8 mill. kr til arrangementet Tall Ships Races 2025.

Kommunalt driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettet på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 73,6 mill. kr i 2025. Det foreslås økt driftstilskudd på 100 000 kr til tiltak for bedre varmestyring og brannsikkerhet. Det kompenseres med totalt 3,270 mill. kr for pris- og lønnsvekst. Økte strømkostnader som ble lagt inn i økonomiplanen fra 2023 på 1,9 mill. kr videreføres.

6.10 Kulturstab

6.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kulturstaben består av kulturfaglige, tverrfaglige og administrative rådgivere. Kulturfaglige rådgivere har det faglige ansvaret for kulturområdene visuell kunst, musikk, scenekunst, museer, kulturvern, litteratur og film. Arbeidet foregår i hovedsak langs to linjer: Forvaltning av kommunens økonomiske tilskudd til kulturlivet og som aktør i samfunnsutviklingen gjennom deltakelse, dialog og rådgiving. De tverrfaglige rådgiverne har ansvar henholdsvis på områdene kriminalitetsforebygging, likestilling, inkludering og mangfold, folkehelse og flerkulturell dialog. Rådgiverne skal være pådrivere for kompetanse, fagutvikling og rådgiving på det aktuelle området. Rådgiverne benytter sin kompetanse til tverrfaglig innovasjon og veiledning i samlet stab på området, ut til andre områder og til eksterne aktører.

Kirkelig fellesråd i Kristiansand er en selvstendig juridisk enhet, som følger kommunegrensene. Budsjettmidler knyttet til kirkens virksomhet overføres til fellesrådet i form av en tilskuddspost under kulturstaben.

6.10.2 Hovedutfordringer

For Kulturstab er hovedutfordringene:

- Prioritere ressurser for oppnåelse av kulturstrategiens visjon: **Kultur i alt vi gjør.**
- Prioritere fokus, samhandling og samarbeid om viktige samfunnsutfordringer når det gjelder folkehelse, kriminalitetsforebygging, flerkulturell dialog, likestilling, inkludering og mangfold.
- Bidra til utvikling av kulturnæring, institusjoner og frie grupper gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.
- Implementering av vedtatte planer gjennom samhandling og felles prioritering på bakgrunn av nye reduserte økonomiske rammevilkår.

6.10.3 Hovedprioriteringer

- Tilrettelegge kulturelle satsninger og regionens kulturarv for helhetlig attraksjonsutvikling.
- Sikre deltakelse fra ulike grupper i befolkningen i frivillige kulturaktiviteter, og samfunnsdeltakelse for øvrig.
- Videreutvikle tverrfaglig samarbeid for å fremme samfunnsutvikling på områdene folkehelse, likestilling, mangfold og kriminalitetsforebygging.
- Prioritere implementering av plan- og strategiarbeid og tiltak som følge av disse.

6.10.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kulturstab	110 379	121 574	122 485	128 875	132 803	125 003
Kirkelig fellesråd	71 455	70 281	73 600	73 538	73 497	73 497
Sum	181 834	191 855	196 085	202 413	206 300	198 500

Stabens driftsbudsjett (ekskl. tilskudd til Kirkelig fellesråd) er redusert med 2,5 mill. kr fra 2024 til 2025. Det er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 3,4 mill. kr.

Kulturstaben administrerer flere av kommunens driftstilskudd og tilskuddsordninger, og budsjettrammen blir justert på grunn av store engangsutbetalinger i 2024 til stort vedlikeholdsprogram for Fullriggeren Sørlandet og prosjekt Vannspeilet til Vest-Agder-museet Nodeviga. Prosjektet Tall Ships Races 2025 ledes fra Kultur og innbyggerdialog.

I 2024 ble tilskuddsordningene og driftstilskudd økt med både pris og lønnsvekst på 4,3 % (deflator). Kultur- og innbyggerdialog har i rammen bare blitt kompensert med 2,5 % og må derfor et år par fremover ha en årlig deflator på 2 % på tilskuddsordningene og enkelte driftstilskudd, hvor det ikke er avtalefestet med høyere deflator.

Arbeidsgruppen, opprettet i etterkant av interpellasjon, «Snublesteiner i Kristiansand», i bystyret i 19.01.22, foreslår ikke å legge ned snublesteiner, men å etablere et kunstnerisk minnesmerke/installasjon. Minnesmerket skal ikke bare minne om Holocaust-ofre, men også tematisere inkludering og utenforskap i Kristiansand, både historisk og i dag. Kunstverket/plassen kan være et sted for refleksjon over demokrati, ytringsfrihet og diskriminering, og bidra til positiv bruk av det offentlige rom. Arbeidsgruppen anslår en kostnad på minst 2,5 mill. kr i et slikt prosjekt. I forslaget fra arbeidsgruppen er Kristiansand kommune oppført med 1 mill. kr til tiltaket, mens regionale og nasjonale tilskudd må forventes å bidra med minst 1,5 mill. kr. ARKIVET freds- og menneskerettighetscenter vil være en sentral og naturlig samarbeidspartner i et slikt prosjekt. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for økt bevilgning til dette tiltaket i kommende økonomiplanperiode.

Kirkelig fellesråd

Driftstilskuddet til Kirkelig fellesråd utgjør fra 2025 totalt 73,6 mill. kr. Av dette utgjør 3,3 mill. kr kompensasjon for lønns- og prisstigning, som er beregnet på driftsrammen for 2024 og 2025. Tilskuddet foreslås økt med 100 000 kr til tiltak for bedre varmestyring og brannsikkerhet.

Driftsbudsjett med endringer

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	191 855	191 855	191 855	191 855
Sum Deflator	2 842	2 842	2 842	2 842
Sum Lønns- og prisjustering	4 796	4 796	4 796	4 796
Tidligere vedtatte tiltak				
Budsjett Tall Ships Races overføres fra Organisasjon til Kultur og innbyggerdialog	2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Fullriggeren Sørlandet	-4 920	-4 920	-4 920	-4 920
Reduserte reiseutgifter Kulturutvalget	0	103	103	103
Sørnorsk filmsenter-ny driftsavtale	54	54	54	54
Vest-Agder-museet Nodeviga	-3 075	-3 075	-3 075	-3 075
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-5 840	-9 939	-9 939	-9 939
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-523	-646	-759	-759
Vedtatte endringer	1 275	-2 947	-3 060	-3 060
Vedtatt ramme	193 130	188 908	188 795	188 795

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Sum Innsparingstiltak	-450	-900	-900	-900
Nye tiltak				
Statsbudsjett 2025 - Fullriggeren Sørlandet	39	39	39	39
Statsbudsjett 2025 - Kilden kulturdrift	155	155	155	155
Statsbudsjett 2025 - Kilden teater- og konserthus	1 251	1 251	1 251	1 251
Statsbudsjett 2025 - Kunstsilo	146	146	146	146
Statsbudsjett 2025 - Naturmuseum og botanisk hage-UiA	70	70	70	70
Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet	124	124	124	124
Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga	0	11 000	15 000	7 200
Økt tilskudd til Kirkelig fellesråd til varmestyring og brannsikkerhet	100	100	100	100
Sum Nye tiltak	1 885	12 885	16 885	9 085
Nye tiltak og realendringer	1 435	11 985	15 985	8 185
Interne rammeendringer	1 520	1 520	1 520	1 520
Ramme 2025-2028	196 085	202 413	206 300	198 500

Tidligere vedtatte tiltak

Fullriggeren Sørlandet

Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet fikk økt driftstilskudd til mellomklassing (sertifisering/vedlikeholdskrav) på 4,8 mill. kr i 2024, som medfører en rammeendring fra 2025.

Vest-Agder-museet Nodeviga

Prosjekt Vannspeilet til Vest-Agder-Museet i Nodeviga fikk et kommunalt tilskudd på 3 mill. kr i 2024, som medfører en rammeendring fra 2025.

Nye tiltak

Statsbudsjett 2025 - Fullriggeren Sørlandet

Fullriggeren Sørlandet har i statsbudsjettet for 2025 fått økt statstilskudd, som medfører at kommunens avtalte finansieringsandel på 15 % øker med 39 000 kr mer i 2025 enn bevilget til området.

Statsbudsjett 2025 - Kilden kulturdrift

Kilden kulturdrift kompenseres for økt lønns- og prisvekst i henhold til driftsavtale, som innebærer en tilskuddsøkning på 155 000 kr for 2025.

Statsbudsjett 2025 - Kilden teater- og konserthus

Kilden teater- og konserthus har fått en økning på 6,1 % i statstilskuddet i statsbudsjettet for 2025, som innebærer at avtalt andel for kommunen øker med 1,251 mill. kr utover vanlig lønns- og priskompensasjon. Kommunens andel utgjør 16,7 % av samlet finansiering, og den regionale andelen øker når staten øker tilskuddet (andel 70 %). Kommunens driftstilskudd blir dermed på 36,346 mill. kr i 2025.

Statsbudsjett 2025 - Kunstsilo

Kunstsilo kompenseres for økt lønns- og prisvekst i henhold til driftsavtale, som innebærer en tilskuddsøkning på 146 000 kr for 2025.

Statsbudsjett 2025 - Naturmuseum og botanisk hage-UiA

Naturmuseum og botanisk hage kompenseres for økt lønns- og prisvekst i henhold til driftsavtale, som innebærer en tilskuddsøkning på 70 000 kr for 2025.

Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet

Vest-Agder-museet kompenseres for økt lønns- og prisvekst i henhold til driftsavtale, som innebærer en tilskuddsøkning på 124 000 kr for 2025.

Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga

Staten foreslår i statsbudsjettet for 2025 å bevilge 139 mill. kr til Vest-Agder-museets nye museumsbygg i Nodeviga. Kristiansand kommune har tidligere gitt tilsagn om å dekke sin andel på 35 mill. kr (2027 kr), når staten bevilger sin andel. Kommunedirektøren foreslår at driftstilskuddet til Vest-Agder-museet utbetales i byggeperioden 2026-2028, slik staten sannsynligvis vil periodisere sine tilskuddsutbetalinger.

Økt tilskudd til Kirkelig fellesråd til varmestyring og brannsikkerhet

Kommunedirektøren foreslår at Kirkelig fellesråd får tilført 100 000 kr til tiltak for bedre varmestyring og brannsikkerhet i kirkene.

6.11 Kultur og fritid

6.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Kultur og fritid består av tre enheter:

Kulturskolen gir barn og unge planmessig og allsidig opplæring og kreativ utfoldelse i kunstneriske fag. Undervisningen følger grunnskolens skoleår og gis på ettermiddag og kveldstid på 27 ulike steder i kommunen. Kulturskolen leverer også dirigenttjenester til kommunens skolekorps. Enhetens produksjonsavdeling har ansvar for Den kulturelle skolesekken og KulturRullator.

Kulturarenaenheten tilbyr arenaer for et mangfold av kulturopplevelser, både i egen regi og gjennom utleie av lokaler til andre. Enheten består av fire avdelinger: Samsen kulturhus, Søgne gamle prestegård, Sygna kultursenter og Vågsbygd kultursenter. Avdelingen i Vågsbygd har også ansvar for driften av de historiske byggene Andøen gård, Myren gård og Christiansholm festning.

Fritidsenheten har unge i alderen 10-18 år som hovedmålgruppe. Ung kultur og frivillig engasjement utvikles gjennom fritidsklubber, arrangementer, turer og andre ungdomsaktiviteter i nærmiljøene. Enheten tilbyr også tilrettelagte fritidsgrupper for ulike målgrupper, og har ansvar for BUA-ordningen med gratis utlån av utstyr. Fritidsenheten forvalter en rekke bydelshus og fritidssentre som er viktige møteplasser i lokalområdene.

6.11.2 Hovedutfordringer

Utvikling av arenaer og møteplasser

Funksjonelle og tilgjengelige arenaer med tidsriktige fasiliteter er avgjørende for at tjenestene kan gi et kvalitativt godt og attraktivt tilbud til innbyggerne. Løpende vedlikehold, realisering av nye og betydelig oppgradering av eldre arenaer og anlegg er den viktigste utfordringen.

Tilpassing til økonomiske rammevilkår

Det blir trangere budsjetttrammer i årene som kommer, og en hovedoppgave blir å tilpasse drifts- og aktivitetsnivået i enhetene til de nye rammene. Forventede innsparinger vil kreve vanskelige prioriteringer og tett oppfølging av tjenestene. En viktig utfordring er å få til en samordnet og effektiv ressurs- og kapasitetsutnyttelse internt i kommunen, samt en utvidet dialog med brukerne og eksterne samarbeidspartnere.

Styring

Omfattende planarbeid er nylig gjennomført, og nye styringsdokumenter skal settes ut i praksis i en organisasjon som, på grunn av pandemien og delingssaken, ikke har fått etablert seg som planlagt etter sammenslåingen. Å styre virksomheten i den ønskede retningen, og å utvikle tjenestene som planlagt, blir en sentral oppgave de nærmeste årene.

6.11.3 Hovedprioriteringer

- Utnytte fasilitetene i nybygget til videreutvikling av Kulturskolens undervisningstilbudene til barn og unge.
- I tett samarbeid med den nasjonale stiftelsen Fargespill, øke mangfoldet blant barn og unge som får undervisning på Knuden.
- Bidra til at Fritidsfondet fungerer godt som et prioritert tiltak for økonomisk støtte til barn i familier med vedvarende lavinntekt.
- Videreutvikle ordningen med gratis utlån av utstyr til aktiviteter for barn og unge (BUA).
- I nært samarbeid med den lokale frivilligheten, videreutvikle Sygna kultursenter, Vågsbygd kultursenter og Søgne gamle prestegård til attraktive kulturelle møteplasser i lokalmiljøet.
- Opprettholde aktivitetsnivået og kulturtilbudene på Samsen kulturhus under perioden med bygging av ny E39 over Gartnerløkka.

Omprioriteringer

De foreslåtte innsparingskravene, endringer i etterspørsel og forventninger om nye tiltak, representerer samlet sett budsjettmessige utfordringer som kan tvinge fram økonomiske omprioriteringer innenfor kommunalsjefområdet. Blant annet for at det skal bli mulig å videreføre igangsatte tilbud som mangler tilstrekkelig kommunal grunnfinansiering. Dette gjelder først og fremst ferietilbud til barn og unge, nye ungdomstilbud i bydelene, Fargespill og demenskor. Vedtak om avvikling av tilbud, eventuelt omprioritering av egne ressurser, vil bli forankret politisk i hovedutvalget.

6.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kultur og fritid	89 945	88 356	89 195	88 910	88 722	88 622
Sum	89 945	88 356	89 195	88 910	88 722	88 622

Budsjettet er redusert med 3,2 mill. kr fra 2024 til 2025. Kommunalsjefområdet er kompensert for pris- og lønnsvekst med 4,0 mill. kr.

Kommunalsjefområdet har økte innsparingstiltak i 2025 på 1,4 mill. kr. Budsjetttramme er justert etter engangsbevilgning i 2024 til Fritidsenhetens ferietilbud. Det er i tillegg flere overføringer av budsjettmidler mellom Vågsbygd kultursenter vedr. renhold og vaktmester, samt kompensasjon for leieinntekter som overføres til Eiendom som kommunens eiendomsforvalter. Det er også foretatt en rammereduksjon for kommunalsjefområdet som gjelder organisasjonsendring fra 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	88 356	88 356	88 356	88 356
Sum Deflator	1 823	1 823	1 823	1 823
Sum Lønns- og prisjustering	2 209	2 209	2 209	2 209
Sum Integreringstilskudd	-175	-241	-317	-317
Tidligere vedtatte tiltak				
Fritidsenhetens ferietilbud	-769	-769	-769	-769
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-769	-769	-769	-769
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 394	-1 613	-1 725	-1 725
Vedtatte endringer	1 694	1 409	1 221	1 221
Vedtatt ramme	90 051	89 766	89 578	89 578
Nye tiltak				
42 % renhold fra VKS til Eiendom-renhold	-314	-314	-314	-314
60 % vaktmester fra VKS svømmehall til Idrett	-596	-596	-596	-596
Aktiv kommune - bookingløsning	100	100	100	100

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Husleieinntekt tannlegetjenester - fra Vågsbygd kultursenter til Eiendom	179	179	179	179
Inntektskrav Vågsbygd kultursenter til Eiendom	1 488	1 488	1 488	1 488
Sum Nye tiltak	857	857	857	857
Sum Integreringstilskudd	100	100	100	0
Nye tiltak og realendringer	957	957	957	857
Ramme 2025-2028	89 195	88 910	88 722	88 622

Tidligere vedtatte tiltak

Fritidsenhetens ferietilbud

Fritidsenhetens ferietilbud har i mange år vært finansiert av øremerkede statlige tilskuddsmidler frem til 2023. Bystyret vedtok en engangsbevilgning på 750 000 kr i 2024 til Fritidsenhetens ferietilbud.

Nye tiltak

Aktiv kommune - bookingløsning

Budsjettmidler er fordelt fra Fritidsenheten, Innbyggertorg, Kulturarena og Biblioteket til bookingløsning Aktiv kommune.

Husleieinntekt tannlegetjenester - fra Vågsbygd kultursenter til Eiendom

Inntektskrav for utleie av Vågsbygd kultursenter til eksterne aktører overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Eiendom fra og med 2025.

Inntektskrav Vågsbygd kultursenter til Eiendom

Inntektskrav for utleie av Vågsbygd kultursenter til eksterne aktører overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Eiendom fra og med 2025.

6.12 Kommunikasjon og innbyggerdialog

6.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Kommunikasjon og innbyggerdialog skal styrke og fremme dialogen med innbyggere og frivillige lag og organisasjoner, samt demokratiske beslutningsprosesser. Områdets fire enheter skal være pådrivere for at samtlige kommunale tjenester er lett tilgjengelige og i god dialog med innbyggerne.

Kommunikasjon har ansvaret for informasjon i alle kommunens kanaler til innbyggere, egne ansatte og andre interessenter. Bruken av kommunens kanaler er under stadig evaluering og forbedring for å sikre at vi når ut med informasjon til de ulike målgruppene våre. Enheten holder også kurs i medietrening, bruk av sosiale medier og publisering på nettsiden.

Biblioteket forvalter lovverket for folkebibliotekene. Biblioteket er en møteplass for ytringsfrihet og demokratibygging, en arena for kunst og litteratur, og et sted for deling av livserfaring, kunnskap og ferdigheter. Hovedbiblioteket er lokalisert sentralisert i Kvadraturen i Kunsten og litteraturens hus. Videre er det filialer i Vågsbygd, Tangvall, Nodeland og kombinasjonsbibliotek på Finsland, Flekkerøy og Hellemyr. Våren 2025 etablerer området et prøveprosjekt med bibliotek og møteplass på Rona, øst for Topdalsjorden. Prosjektet har fått navnet "Demo Rona".

Innbyggertorget er kommunens førstelinjetjeneste og ansikt utad. De skal gi informasjon, veiledning og saksbehandling til våre innbyggere. Innbyggertorget er lokalisert i Kvadraturen. I tillegg betjener bibliotekene på Nodeland og Tangvall enkel informasjon og veiledning til innbyggere. Demo "Rona" vil også betjene innbyggere på lignende måte.

Frivillighet- og medvirkningsenheten skal støtte og tilrettelegge for god samhandling mellom innbyggere, kommunen og frivilligheten. Enheten har oppfølgingsansvar for kommunale- og organisasjonseide frivilligsentraler, og har ansvar for følgende råd og ordninger: Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdommens bystyre, Studentutvalg og BUR - barn og unges representant i plansaker. Politisk administrativt sekretariat har overtatt sekretærfunksjonen for rådene i løpet av 2024. Enheten bidrar til samarbeid med innbyggere og organisasjoner om å videreutvikle og forankre nye metoder og verktøy for god innbyggerdialog, og bistår bydelsrådene.

6.12.2 Hovedutfordringer

Tilstrekkelig antall fysiske møteplasser

Møteplasser er viktige for innbyggernes tilknytning til lokalsamfunnet. Tilbakemeldinger fra innbyggerne på dialogmøtene viser at det på mange områder er behov for møteplasser. Det er spesielt viktig at barn, unge og eldre har tilstrekkelig med gode møte- og aktivitetsplasser i nærområdet.

God dialog med innbyggerne

God dialog med innbyggerne skal videreutvikles og forbedres. Dette innebærer blant annet å støtte opp om opprettelse og drift av bydelsråd, samt å forbedre dialogen med de ulike målgruppene våre.

Ikke-digitale innbyggere

Kommunen ønsker at innbyggerne skal prioritere å bruke våre digitale løsninger. Vi har en rekke innbyggere som mangler digital kompetanse for å bruke våre digitale tjenester. Vi ønsker å øke vårt tilbud om digital opplæring.

6.12.3 Hovedprioriteringer

Prøveprosjekt Demo Rona

Kommunikasjon og innbyggerdialog har tatt initiativ til et oppstartsprosjekt med bibliotek og møteplass på Rona fra mars 2025. Prøveprosjektet vil gi grunnlag for å teste ut nye løsninger og bygge et lokalt nettverk med velforeninger, frivillighet og innbyggere i området. Prøvedrift blir finansiert i 2025 og 2026 ved omdisponering av egne budsjettmidler og bruk av disposisjonsfond. Planen er å avvikle «Demo Rona» når kultursenter øst er planlagt etablert på Rona fra 2027.

Prosjektering av kultursenter øst

Kultursenter øst vil være møteplass med flere kommunale aktører samlet, blant annet bibliotek og møteplass. Oppstarten av prosjekteringen er i gang under ledelse av By- og stedsutvikling. Det er viktig å sikre bred deltakelse fra innbyggerne i prosjektet. «Demo Rona» vil være et prøveprosjekt før kultursenter øst er etablert. Det permanente biblioteket vil være mer omfattende, både i fysisk størrelse og bemanning.

Utvikle arenaer og møteplasser

Utvikle arenaer og møteplasser, og ta i bruk ny metodikk for økt dialog med innbyggerne. Bibliotekene våre vil være naturlige møteplasser i nærområdene, og tilbudet deres skal videreutvikles.

Følge opp områdets temaplaner

Følge opp temaplan bibliotek og temaplan frivilligheten, og sikre forankring og samhandling internt og eksternt for at planverk skal følges opp av flere aktører.

Arrangement

Området har ansvaret for blant annet å arrangere Frivilligfestivalen, FNs internasjonale frivillighetsdag og utdeling av frivillighetsprisen, Frivilligbørs, 17. mai, julebyen. Det gjennomføres også små og store arrangementer/aktiviteter så og si daglig på bibliotekene.

6.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunikasjon og innbyggerdialog	79 813	87 748	90 803	91 161	93 234	92 704
Sum	79 813	87 748	90 803	91 161	93 234	92 704

Budsjettet reduseres med 0,8 mill. kr i 2025. Det er i tillegg gitt lønns- og priskompensasjon på 3,8 mill. kr.

Kommunalsjefområdet har nye innsparingstiltak i 2025 på 1 mill. kr. Det er tilført økte budsjettmidler til tilskuddsordning for barn- og unge med 564 000 kr inkl. prisjustering, samtidig som det er gjort avtalte rammeendringer (reduksjon) på enhetene på 554 000 kr. Det er tilført 200 000 kr til integreringsarbeid i Frivillighet og Bibliotek.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	87 748	87 748	87 748	87 748
Sum Deflator	1 616	1 616	1 616	1 616
Sum Lønns- og prisjustering	2 194	2 194	2 194	2 194
Sum Integreringstilskudd	-242	-377	-521	-521
Tidligere vedtatte tiltak				
Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner	564	1 128	1 128	1 128
Kultursenter øst bibliotek	0	0	2 563	2 563
Sum Tidligere vedtatte tiltak	564	1 128	3 691	3 691
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 014	-1 291	-1 763	-1 763
Vedtatte endringer	3 118	3 270	5 217	5 217
Vedtatt ramme	90 866	91 018	92 965	92 965
Nye tiltak				
Aktiv kommune - bookingløsning	-100	-100	-100	-100
Overtakelse av studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse	-300	-300	-300	-300
Sekretariatfunksjon for Eldrerådet overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Organisasjon	-154	-154	-154	-154
Sum Nye tiltak	-554	-554	-554	-554
Sum Integreringstilskudd	198	404	530	0
Nye tiltak og realendringer	-356	-150	-24	-554
Ramme 2025-2028	90 803	91 161	93 234	92 704

Tidligere vedtatte tiltak

Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner

Bystyret vedtok å øke driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr fra 2024, ytterligere økt med 550 000 kr fra både 2025 og 2026, slik at driftstilskudd vil være 2,2 mill. kr høyere fra 2026 og videre. Tilskuddet utbetales fra Frivillighetsenheten.

Nye tiltak

Aktiv kommune - bookingløsning

Budsjettmidler er fordelt fra Fritidsenheten, Innbyggertorg, Kulturarena og Biblioteket til bookingløsning Aktiv kommune.

Overtakelse av studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse

Organisasjon overtok fra høsten 2024 ansvaret for studentutvalget og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse fra Kultur og innbyggerdialog. Beløpet på 300 000 kr er beregnet ut fra 35% stiling.

6.13 Idrett og fysisk aktivitet

6.13.1 Hovedutfordringer

Rammevilkår

Budsjettrammene i kommunen er under press, og å tilpasse drifts- og aktivitetsnivået til de nye rammene blir viktig. Å sikre omforent kvalitetsnivå med klubbene blir utfordrende og avgjørende i de kommende årene.

Anleggsutvikling

Realisere nye - og betydelig oppgraderinger av eldre idrettsanlegg. Funksjonelle og tilgjengelige idrettsanlegg med tidsriktige fasiliteter er avgjørende for at det kommunale idrettstilbudet kan gi et kvalitativt godt og attraktivt tilbud til innbyggerne.

Samhandling

Samordne og effektivt utnytte ressurser og kapasitet internt i kommunen, samt utvide dialogen med brukerne og eksterne samarbeidspartnere. Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester med et omfattende grensesnitt mot en rekke aktører, både internt og eksternt.

Styring

Styre kommunalsjefområdet i ønsket retning, og utvikle tjenestene som planlagt. Viktig strategiarbeid skal gjennomføres og nye styringsdokumenter skal settes ut i praksis i en organisasjon som, på grunn av pandemien, ikke har fått etablert seg som planlagt etter sammenslåingen.

6.13.2 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Idrett og fysisk aktivitet	44 963	41 581	44 150	43 826	43 559	43 484
Sum	44 963	41 581	44 150	43 826	43 559	43 484

Budsjettet økes med 1,2 mill. kr i 2025. Det er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 1,4 mill. kr. Kommunalsjefområdet har et innsparingskrav på 21 000 kr i 2025.

Økningen på 1,2 mill. kr gjelder vaktmester/utgifter på 600 000 kr som overføres fra Vågsbygd kultursenter, 100 000 kr kompenseres for inntektsbortfall for basestasjon og 500 000 kr overføres til kostnadsandel til ny prosjektleder for Agder Arena/Gimle. Det vil bli fordelt faste drift- og vedlikeholdsmidler til den nye Marvikshallen i løpet av 1. halvår 2025.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	41 581	41 581	41 581	41 581
Sum Deflator	346	346	346	346
Sum Lønns- og prisjustering	1 040	1 040	1 040	1 040
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-21	-215	-287	-287
Vedtatte endringer	1 365	1 171	1 099	1 099
Vedtatt ramme	42 945	42 751	42 679	42 679
Nye tiltak				
60% vaktmester fra VKS svømmehall til Idrett	596	596	596	596
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	0	-130	-325	-400
Inntektskrav basestasjoner overført fra Kultur og innbygggerdialog til eiendom	109	109	109	109
Prosjektleder Agder Arena - delfinansiering	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	1 205	1 075	880	805
Nye tiltak og realendringer	1 205	1 075	880	805
Ramme 2025-2028	44 150	43 826	43 559	43 484

Nye tiltak

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

I 2027 er det planlagt at alle 31 anlegg, som det må byttes flomlys på, har fått LED-lys. Potensiell årlig besparelse i driften er økende til totalt 1,050 mill. kr fra 2028, hvorav 400 000 kr gjelder besparelser på vedlikehold/utstyr hos Idrett og fysisk aktivitet og 650 000 kr på strøm hos Eiendom.

Inntektskrav basestasjoner overført fra Kultur og innbygggerdialog til eiendom

Inntektskrav basestasjoner er overført fra Kultur og innbygggerdialog til By- og stedsutvikling v/ Eiendom fra 2025.

Prosjektleder Agder Arena - delfinansiering

Det settes av en tilskuddsandel til dekning av prosjektleder for utvikling av Agder Arena/ idrettsbydelen Gimle, i samarbeid med fylkeskommunen.

6.14 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
EIE- Aquarama- utendørsbasseng	35 000	0	0	0	0	0	-2 100
EIE- Greipstadhallen	49 600	0	0	0	0	0	-4 945
EIE- Hovedbiblioteket- ombygging kontorarbeidsplasser	64 900	400	4 800	0	0	5 200	0
ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED- hovedprosjekt	17 638	5 685	8 528	3 425	0	17 638	-4 100
Fond for kommunal kunst		800	800	800	800	3 200	0
Gimle idrettspark - Fordrøyningsanlegg og 11'er fotballbane	12 500	12 500	0	0	0	12 500	-2 000
Idda Arena, nytt kjøleanlegg ishall og curling	10 000	10 000	0	0	0	10 000	0
Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering		800	800	800	800	3 200	0
Investeringstilskudd Den Norske Kirke		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Kristiansand kapell - tak	2 500	0	0	2 500	0	2 500	0
Kunstgressbane Kongsgårdbane 2	18 000	12 300	0	0	0	12 300	-4 240
Kunstgressbane Langenes skole (7'r)	1 200	0	0	0	0	0	-560
Kunstgressbane Tangvall skole (11'r)	3 000	0	0	0	0	0	-2 415
Kunstgressbaner, hovedprosjekt		15 000	15 000	15 000	15 000	60 000	-8 280
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	1 021	213	425	213	170	1 021	0
Randesund kirkegård - utvidelse	32 555	250	0	0	0	250	0
Rehab kunstgress Justvikbanen	2 000	0	0	0	0	0	-3 220
Rehab kunstgress Prestehelibanen	10 000	0	0	0	0	0	-4 140
Rehab kunstgress Solvika	0	0	0	0	0	0	-4 140
Tveit kirkegård – utvidelse	11 250	50	0	0	0	50	0
Utvikling av kulturarenaer		250	250	250	250	1 000	0
Voie kirkegård - utvidelse	29 675	11 405	17 841	429	0	29 675	0
Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke		943	967	990	1 015	3 915	0
Sum Investeringer	300 839	75 596	54 411	29 407	23 035	182 449	-40 140

EIE- Hovedbiblioteket- ombygging kontorarbeidsplasser

Biblioteket ble oppgradert og renoverert innvendig i 2016-2017. I forkant av disse prosjektene ble det gjennomført en tilstandsanalyse for bygget og øvrige tekniske anlegg. Analysen viste et stort behov for renovering av bygningsmassen og utskifting av tekniske anlegg. Utrangert ventilasjonsanlegg medfører et dårlig innneklima for ansatte og brukere. Kommunedirektøren foreslår at kontoravdelingen i 3. etasje ombygges til nye kontorlandskaper og møterom i 2025/2026, for bedre arealutnyttelse. Dette kan gi mulighet for å frigjøre lokaler i Rådhuskvartalet/Knudsengården ved en samlokalisering av ansatte fra andre enheter på biblioteket. Før ombygging av kontorlokaler må det avklares om ventilasjonsanlegget kan utbedres eller må utskiftes.

ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED-hovedprosjekt

Mengden elektronisk avfall (WEEE) som genereres hvert år, øker raskt. Dette avfallet inneholder miljøfarlige stoffer som blant annet bly, kvikksølv og kadmium. Under bruk, innsamling, behandling og avhending av slikt avfall kan produkter frigjøre farlige stoffer som kan forårsake alvorlige miljø- og helseproblemer. For å beskytte miljøet og folkehelsen er det fra 2023 forbudt å produsere lysrør eller kompaktlysrør som benyttes som lyskilde i de fleste av områdets flomlysanlegg.

Med bakgrunn i forbudet og en reell fare for at anleggene blir uten lys (når nåværende lysrør ikke kan erstattes), er det igangsatt et kartleggingsarbeid for å avdekke omfanget. Parallelt har en sett dette arbeidet i sammenheng med et mulig effektiviseringspotensial (ENØK) knyttet til energiforbruk og generelle besparelser på drift/vedlikehold. Investeringsprosjektet gir alene besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 2,2 mill. kr i denne økonomiplanperioden.

Det er hentet ut erfaringstall mot drifts- og investeringsutgifter på faktiske priser fra kontrakter knyttet til rehabilitering av de nyeste anleggene, Justvikbanen og Prestehiabanen.

For å utnytte dette potensialet, viser mulighetsstudiet et samlet investeringsbehov på ca. 14 mill. kr eks. mva. Fratrullet spillemiddelinntekter gir prosjektet en netto kostnad på ca. 10 mill. kr. Tilbakebetalingstiden på investeringen antas å være rundt 9 år.

Fond for kommunal kunst

I henhold til vedtatte retningslinjer for kunst i offentlige bygg og uterom skal bystyret i budsjettbehandlingen hvert år sette av minimum 0,2 % og inntil 0,5 % av «totalt brutto investeringsbudsjett for byggeprosjekter, parkanlegg og andre skattefinansierte anleggsprosjekter i offentlig rom». Det ble fra 2022 vedtatt en tilpasning som innebærer at minimum 0,2 % innfris, og at beløpet avrundes til 800 000 kr årlig i perioden.

Gimle idrettspark - Fordrøyningsanlegg og 11'er fotballbane

I planen om å gjøre Gimle-området til et samlingspunkt for idretten med flere nye idrett- og aktivitetsanlegg, er det behov for å starte opp arbeidene med fordrøyningsanlegg i og rundt dagens Gimlebane før opparbeidelse av 11'er fotballbane med kunstgressdekke. Cowi AS har utredet delprosjektet fordrøyningsanlegg. Bakgrunnen for dette er tidligere utredninger i mulighetsstudiet knyttet til overvannsproblematikk. Utredningen viser oppsummert et fordrøyningsanlegg basert på en kombinasjon av kassettløsninger, basseng og fyllingsmasser. Grovkalkylen viser et investeringsbehov på 12,5 mill. kr.

En ny 11'er fotballbane med kunstgressdekke er et samarbeidsprosjekt med SiA/UiA, hvor det er mulighet for å få delprosjektet realisert.

Til prosjekt «fordrøyningsanlegg» foreslås det at en konkurranse/anskaffelse og gjennomføring i 2025. Det er mulig å tilpasse prosjektet med annen gjennomføringstakt, men da med betydelig risiko knyttet til at øvrig fremdrift på blant annet arrangementshallen Agder Arena.

Idda Arena, nytt kjøleanlegg ishall og curling

Idda Arena ble ferdigstilt i 2010/2011 og består blant annet av en ishall med ishockeybane og curlinghall. For å produsere is benyttes et kjøleanlegg som bruker kjølemediet ammoniakk for å kjøle ned vann og skape is. Hallene er i bruk dag, ettermiddag og kveld. Anlegget opplever oftere og oftere driftsstans. Med bakgrunn både i anleggets alder, drift og risikoen for utslipp har det vært nødvendig å vurdere en rehabilitering/ombygging av kjøleanlegget. Dette er foretatt et mulighetsstudie i samarbeid med eksterne rådgivere. Det er også hentet ut erfaringstall/nøkkeltall og faktiske priser knyttet til

driftskostnader. Utbedringstiltaket haster og planlegges gjennomført i 2025. Det er et samlet investeringsbehov på ca. 10 mill. kr.

Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering

Idrettsenheten får avsatt en årlig bevilgning på 800 000 kr til rehabiliteringsprosjekter og større vedlikeholdsoppgaver, ettersom anleggene har stor slitasje. Bevilgningen ble økt med 500 000 kr fra 2022 etter omdisponering i kommunalsjefområdet. Bevilgningen blir benyttet til et stort antall tiltak på kommunens idrettsanlegg.

Investeringsstilskudd Den Norske Kirke

Det faste investeringsstilskuddet til diverse investeringsprosjekter for Kirkelig fellesråd ble fra 2022 økt med 600 000 kr til totalt 3,5 mill. kr. Kirkelig fellesråd har meldt inn et stort og alvorlig etterslep på vedlikeholds- og bygningsmessige oppfølging, og kommunedirektøren foreslår å øke investeringsstilskuddet med 1,5 mill. kr til totalt 5,0 mill. kr fra 2025.

Kristiansand kapell - tak

Kapellet ved Kristiansand kirkegård har et skifertak som må skiftes ut, ettersom skiferstein har falt ned fra taket og området rundt må sikres for å unngå fare for personer som ferdes i nærheten av bygget. Det er innhentet pris på 2,5 mill. kr for å skifte taket. Fellesrådet ber om en ekstrabevilgning for å skifte taket, og det foreslås at tiltaket bevilges for gjennomføring i 2027.

Kunstgressbane Kongsgårdbane 2

Det er et rekkefølgekrav til utbygging av Bjørndalen Gård og Marviksletta om å anlegge en bane nr. 2 på Kongsgårdjordene (KB2). Finansiering er i det store og hele knyttet til utbyggingsavtaler på 11,8 mill. kr og spillemidler på 4 mill. kr. Bidraget på 4,7 mill. kr fra utbygger av Bjørndalen Gård ble innbetalt i 2024. Det ble i økonomiplan 2024-2027 vedtatt at kommunen skulle forskuttere det øvrige bidraget på 7,1 mill. kr fra utbyggere av Marvikasletta, spillemidler på 4 mill. kr og den kommunale andelen på 2,2 mill. kr, slik at prosjektet kunne igangsettes. Totalkostnaden er kalkulert til 18 mill. kr, og prosjektet antas ferdigstilt i løpet av 2025.

Kunstgressbaner, hovedprosjekt

Fast årlig bevilgning i økonomiplanen til rehabilitering av kunstgressbaner ble fra 2022 økt til 12 mill. kr, som utgjør totalt 48 mill. kr i økonomiplanperioden. Stor prisøkning i bygg- og anleggsbransjen samt behov for mer omfattende grunnarbeider og drensasfalt (for å sikre rimeligere utskiftninger i neste runde) har ført til en pris per kunstgressbane på mellom 12-15 mill. kr. I kommende økonomiplanperiode foreslås det derfor å øke den årlige faste bevilgningen til 15 mill. kr, som gir en total på 60 mill. kr til hovedprosjektet i økonomiplanperioden. Det er igangsatt planlegging av prosjektene på Solvika, Torridal, Fagerholt og Slettheia.

Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg

For å takle økende avfallsutfordringer på kommunens utendørs idrettsanlegg og samtidig få til økt kildesortering fra områdets brukere, ønsker området å etablere strategisk plasserte miljøstasjoner på alle våre utendørs idrettsanlegg. Målet med stasjonene er å oppmuntre til aktiv kildesortering, bidra til å redusere/forhindre søppel/avfall i naturen og redusere driftsoppgaver til dette. Miljøstasjonene gir oss alle muligheten til å bidra til et bærekraftig miljø.

For å utnytte potensialet, er det et samlet investeringsbehov på ca. 1 mill. kr.

Randesund kirkegård - utvidelse

Kirkelig fellesråd har i samråd med parkvesenet sett behov for utvidelse av Randesund kirkegård på Frigstad med ca. 8,5 daa opparbeidet areal inkludert gravfelt, veier, plasser, planter og kantsoner.

Investeringsprosjektet ble vedtatt og igangsatt i økonomiplan 2023-2026 med en total kostnad på 32,5 mill. kr. Utvidelsen vil være ferdig fra 2025.

Tveit kirkegård – utvidelse

Kirkelig fellesråd har i samråd med parkvesenet sett behov for utvidelse av Tveit kirkegård med ca. 1,7 daa opparbeidet areal inkludert gravfelt, veier, plasser, plantinger og kantsoner. Investeringsprosjektet ble vedtatt og igangsatt i økonomiplan 2023-2026 med en total kostnad på 11,3 mill. kr. Utvidelsen vil være ferdig fra 2025.

Utvikling av kulturarenaer

Det er en fast bevilgning på 250 000 kr til utvikling av kulturarenaer. Prosjektet vil ivareta nødvendige oppgraderinger ved Søgne gamle prestegård, Vågsbygd kultursenter inkl. Festningen, Myren gård og Andøya gård, Samsen kulturhus og Sygna kultursenter.

Voie kirkegård - utvidelse

Voie gravplass ble tatt i bruk rundt 2014, og er blant kommunens nyeste gravplasser. Dagens gravplass fylles raskere enn opprinnelig estimert. Beregninger tilsier at dagens gravplass vil være full om ca. 6 år. Utvidelse i henhold til eksisterende skisseprosjekt vil ha en prosjektperiode på 5 år. Det er derfor viktig å sette i gang med neste fase slik at utvidet området kan tas i bruk medio 2028. Det er foreløpig god kapasitet på urnefelt, men det anbefales både urnefelt og minnelund i den nye delen. Det foreslås at utvidelsen bevilges med totalt 29,7 mill. kr. Oppstart i 2025 med 11,4 mill. kr.

Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke

Kristiansand kommune finansierer økt egenkapitaltilskudd fra Kirken til Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP) på 943 000 kr i 2025.

7 By- og stedsutvikling

7.1 Kort om området

By- og stedsutvikling består av 5 kommunalsjefområder (Ingeniørvesen, Parkvesen, Plan og bygg, Eiendom og Klima og arealutvikling) og to stabsområder (Utbygging og Prosjekt).

By- og stedsutvikling har ca. 750 faste ansatte fordelt på 680 årsverk og har ansvar for bolig-, areal- og transportplanlegging, klima og miljø, eiendomsutvikling, boligpolitikk, bygge- og anleggsprosjekter, plan- og byggesaker, geodata og eiendomsdata, landbruk, friluftsliv, park- og skjærgårdsforvaltning, småbåthavner, vann og avløp, vei, parkering, drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg og boliger.

7.2 Hovedutfordringer

Areal og transportplanlegging

Ny kommuneplan ble vedtatt av bystyret 28.02.24. Nullvekstmålet er et viktig mål i kommunens overordnede arealplanlegging. I byområdene skal hovedtyngden av vekst i boliger og arbeidsplasser planlegges slik at transportbehovet begrenses og det legges godt til rette for kollektivtransport, sykling og gange. Kommunen vil kunne stimulere til en utbyggingspolitikk som ivaretar målsettingen om kompakt utbygging gjennom utbyggingsprogrammet som vedtas årlig, og fortsette utviklingen med fortetting og transformasjon innenfor 10-minutterbyen. Et annet viktig virkemiddel er byvekstavtalen som nå er vedtatt og venter kun på vedtak i staten. Her ligger det premisser om nullvekst i biltrafikk og en arealpolitikk som legger til rette for dette. Byvekstavtalens premisser for byutvikling, og kommuneplanens arealdel er kommunens viktigste verktøy for å redusere utslipp av klimagasser.

Kommunens egenandel på finansiering av prosjektene på kommunal vei er ivaretatt i økonomiplanen. Mange av prosjektene i byvekstporteføljen vil også bidra til økt trafiksikkerhet. Dette har vært og er fortsatt et viktig arbeid. Myke trafikantenes behov, da spesielt at barn og unge har trygge skoleveier, skal prioriteres.

Kommunale byggeprosjekter – økt fokus på tidligfase

Det er startet et arbeid med å revidere investeringsinstruksen for kommunale byggeprosjekter. I revisjonen ønsker man å sette mer fokus på tidligfase i utredning av investeringer. Hensikten er å fremskaffe et bedre beslutningsgrunnlag før investeringene vedtas, herunder redusere risiko, finne løsninger som samsvarer godt med behovet, samtidig som det er areal- og kostnadseffektivt og har en lokalisering som er i tråd med føringene i kommuneplanens arealdel.

Randesund bydelssenter

I kommunens senterstruktur er det fem bydelssentre Tangvall, Nodeland, Vågsbygd, Lund og Randesund. Randesund bydelssenter er det senteret som er minst komplett mtp. tjeneste- og servicetilbud. Randesund bydelssenter er senter for alle innbyggerne øst for Varoddbrua, ca. 23 000 innbyggere.

Arbeidet med områderegulering er startet. Hovedmålet for planarbeidet for Randesund bydelssenter er å legge til rette for utviklingen av et attraktivt og urbant bydelssenter med gode tjenestetilbud både offentlige og private som skal betjene hele bydelen, bl.a. skal det reguleringsmessig tilrettelegges for innbyggertorg og bibliotek. Det skal legges stor vekt på planlegging av levende byrom og gode bokvaliteter.

Det er stor trafikk i Rona som følge av at Randesund lenge har vært en bydel med mye boligbygging, og med planlagte boliger på Benestad vil aktiviteten øke. Det er derfor viktig å forbedre fremkommeligheten og trafiksikkerheten for gående og syklende slik at bydelssenteret blir godt tilgjengelig for myke trafikanter.

Utbyggingspolitikk

Kommuneplanens arealdel har prinsipper for senter- og stedsutvikling. Et av prinsippene er å tilrettelegge for en sammensetning av boligtyper, størrelse og boformer som sikrer boligkarriere og gode levekår i alle bydeler. Regjeringen har sendt på høring endringer i plan- og bygningsloven som gir kommunene flere verktøy for å sørge for at det bygges et variert boligtilbud til å dekke ulike behov i befolkningen og bidra til mangfoldige nabolag. Det er behov for å bygge boliger i ulike nærmiljøer, av ulik type og størrelse, og både selveier- og utleieboliger.

I arealdelen er det lagt inn nye næringsområder som skal legge til rette for det næringsetableringer knyttet til det grønne skiftet. Det krever disiplin å ikke ta i bruk alle de nye områdene nå, tørre å vente til rett virksomhet kommer, selv om de ligger i planen. Dette vil kommunen kunne stimulere til gjennom utbyggingsprogrammet som vedtas årlig.

Ved fortetting i allerede utbygde områder skal de nye byggeprosjektene bidra til oppgradering av eksisterende infrastruktur, særlig gjelder det oppgradering uterom som for eksempel uterom på Tangvall, Vågsbygd park og Nybyen park (parker, lekeplasser og torg og friområder). Kommunen skal bidra med en forholdsmessig andel av kostandene. Det er viktig og vil bli viktigere å prioritere disse midlene da de er en premiss for å få til den ønskede utviklingen.

Det er behov for å utforme en ny utbyggingspolitikk som følger opp de nye føringene i kommuneplanens arealdel, boligsosial handlingsplan, eiendomsstrategien og vurdering av de ulike virkemidlene kommunen har til rådighet. Hovedtemaene i denne saken vil være bruk av lovverk, eierposisjon, tomtepolitikk, økonomiske- og boligpolitiske virkemidler.

Miljø og klima

Kristiansand har ikke lyktes tilstrekkelig med å redusere utslippene. Nedgangen i utslipp fra 2021 til 2022 var 0,4 %, og det er en nedgang på 8,65 % fra referanseåret 2015. Bystyret har vedtatt en klima- og miljøstrategi med handlingsplan som setter retning og tydeliggjør kommunens ambisjoner på området. Arbeidet med tiltakene i handlingsplanen må prioriteres, både tiltak som er knyttet til egen virksomhet og tiltak som skal gjennomføres for å få til endringer i samfunnet og næringslivet.

Klima- og miljøstrategien setter mål for forbruk og avfall. Det er et mål om å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning og redusert forbruk. Det skal være et høyt fokus på marin forsøpling og reduksjon av matsvinn.

En særskilt problemstilling ved kommunens ansvar som forurensningsmyndighet, knytter seg til forurensing eller forsøpling fra båter som ikke blir passet på av eier. Mange av disse båtene ligger ulovlig fortøyd på kommunal grunn og båtene er i dårlig teknisk stand. Det kan være lekkasjer og oljesøl fra båten, og de står i fare for å synke. Det følger av forurensningsloven at kommunen kan pålegge eier å sørge for at båten ikke er en fare for forurensing eller forsøpling. Dersom båten synker, er det omfattende og kostbart å heve båten og kommunen står ofte igjen med regningen. I tillegg er dette tidkrevende prosesser. Til sammen bruke kommunen omkring 500 000 på denne typen båter i 2023.

Vann og avløpsforsyning

De kommende årene må kommunen bruke betydelige ressurser på å få ferdigstilt arbeidet med oppgradering/samkjøring av renseanleggene for avløp. Samtidig må man opprettholde aktiviteten på utskifting av gamle rør og fjerning av fremmedvann (for eksempel regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet for å redusere overløpsutslipp. Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil snart komme i gang, og bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er allerede godt i gang. Samtidig har

man fortsatt stor aktivitet med å bytte gamle rør og redusere lekkasjeandelen i eksisterende vannledningsnett.

Klimatilpasning

Både forebygging og håndtering av endret klima er viktig. Ras, flom, vind og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Kostnadene knyttet til høststormene i fjor og snøfall på nyåret i år er svært høye. Tilsvarende ser man at det stadig brukes mer ressurser på å øke kunnskapen på å forebygge og forhindre at det skjer ras der vi vet at der er risiko.

Kommunale boliger

Boligsosial handlingsplan for 2024-2034 er under politisk behandling. Målet med planen er å sørge for at det i kommunen er egnede boliger for vanskeligstilte husstander, og at vanskeligstilte på boligmarkedet får bistand til å mestre boforholdet og beholde boligen. I planen er det mål og tiltak for hvordan kommunen skal jobbe målrettet for å utvikle bolig og tjenestetilbudet for vanskeligstilte.

Den kommunale boligmassen er ikke tilstrekkelig tilpasset til brukergruppen og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette gjør at kommunen ikke får tildelt boliger på rett sted for alle brukere, samtidig som det bidrar til å forringe kommunens eiendomsverdi ved at boligmassen forfaller. I samarbeid med Helse og mestring jobbes det for å løse denne utfordringen.

Driftsportefølje

Området får stadig nye veier, lekeplasser og anlegg på offentlige friområder og byrom som skal driftes. Utvidet driftsportefølje har ikke blitt kompensert. Man skal med andre ord drifte stadig flere områder med mindre midler. I tillegg er det et stort vedlikeholdsetterslep knyttet til deler av formålsbyggene (B-bygg), utleiebygg og kommunale boliger. Kommunen satser på kompetanseheving av de ansatte. Det er et mål at flere av de ufaglærte får fagbrev. Disse kostnadene kommer på toppen av en allerede presset drift.

7.3 Endrede forutsetninger

Prisstigningen i byggenæringen har begynt å flate ut og stabilisere seg etter den kraftige veksten man så under Covid-19 pandemien. Konfliktene i Ukraina har også hatt innvirkning på prisnivået de siste årene bl.a. med tanke på tilgang til materialer/produkter, men også dette ser ut til å stabilisere seg. At kronen er svekket har generelt påvirket prisene, og spesielt prisene på importerte varer. Rundt regnet vil 20-30 % av et normalt byggeprosjekt være direkte eksponert mot utenlandske valutaer.

Markedssituasjonen blant entreprenører oppfattes å være preget av aktivitetsnedgang, dette spesielt knyttet til byggenæringen og særskilt boligutbyggingen. Kommunen opplever i 2024 god konkurranse i større entreprisekontrakter (formålsbygg). Med et fortsatt relativt høyt rentenivå, knyttes det usikkerhet til videre utvikling i bransjen og oppdragsreserver hos rådgivere og entreprenører. Tilsvarende kan sies om anleggsbransjen.

Høyere byggepriser (nyboligbolig) presser prisene opp på eksisterende boliger. Det er varslet en lavere aktivitet innenfor bygging av nyboliger. Foreløpige antagelser er at man vil havne mellom 4-500 boenheter i år. Ønsket volum er på 750 enheter per år.

7.4 Innsparinger

Tabellen under viser innsparinger fra tidligere økonomiplaner som slår inni perioden 2025-2028 samt nye innsparinger fra 2025. I tillegg til innsparingene i tabellen over er det gjort kutt i tiltak lagt inn i økonomiplanen i perioden 2020-2024. Dette gjelder for eksempel kutt i bydelsfondet (drift og investering), urbant landbruk og skolehager, matsvinn og marinforsøpling.

Beløp i 1000 kr

Tiltak	Tiltaksbeskrivelse	2025	2026	2027	2028
Eiendom	Besparselsen tas som redusert bemanning i byggdrift og vil gi reduksjon i tilgjengelige timer for brukerne av byggene.	-410	-718	-1 066	-1 066
Ingeniørvesen	Redusere tilskudd til private veier. En person som har sluttet, erstattes bare delvis med kjøp fra regnskaps-tjenesten. Omfordeling av oppgaver.	-533	-605	-810	-810
Klima og arealutvikling	På sikt reduseres det med en halv stilling ved naturlig avgang. Dette vil gi svakere oppfølging av vedtatte planer og prosjekter. Intill det skjer vil generell drift reduseres.	-287	-564	-585	-585
Parkvesen	Reduksjon i Urbant landbruk og skolehager. Generell reduksjon i driften.	-154	-616	-914	-914
Plan og bygg	Dekkes inntil videre av vakant stilling. Blir vanskelig å erstatte stilling når noen sluttet. Dette gir mindre kapasitet.	-215	-236	-246	-246
Slå sammen områder og redusere antall kommunalsjefer	Rammereduksjonen legges midlertidig hos direktøren i påvente av resultatet av pågående OU prosess.	-450	-900	-900	-900
Stab	Kutter støtte til arrangementskoordinator + reduserte lønnskostnader ved naturlig avgang.	-411	-791	-884	-884
Totalsum		-2 460	-4 430	-5 405	-5 405

I tabellen over er det vist et administrativt innsparingskrav knyttet til å slå sammen områder og redusere antall kommunalsjefer. I tillegg mangler området finansiering av 2 faste stillinger knyttet til ATP prosjektet som avvikles. Midlene fases gradvis ut fra 2026 og er helt tatt ut i 2028.

Innsparingskravet for By- og stedsutvikling øker med 2,45 mill. kr fra 2024 til 2025, og øker til 5,4 mill. kr i 2028. Tidligere vedtatte tiltak som overgang til elbiler, LED-lys m.m. gjennomføres. Høye strøm og materialkostnader har gitt og gir økte kostnader og økte utfordringer i driften flere steder. Flere av tjenestene i området har en volumvekst hvert år som ikke er blitt kompensert de siste årene og som gir samme effekt som et ytterligere innsparingskrav og som kommer i tillegg til tallene i tabellen over. Økt behov på vei er ca. 900 000 kr per år og for parktjenestene har det de siste årene vært overtatt anlegg med drift tilsvarende ca. 3 mill. kr per år.

7.5 Hovedprioriteringer

Oppfølging av kommuneplanens arealdel

I arbeidet med oppfølging av kommuneplanens arealdel er de viktigste oppgavene arbeidet med prosjektene i byveksttalen, ny boligpolitikk, arbeidet med utbyggingsprogrammet og områdereguleringer. Planleggingen av arbeidet med å lage en ny utbyggingspolitikk som følger opp de sentrale føringene i arealdelen starter opp allerede nå i høst. Arbeidet vil munne ut i en sak til bystyret i løpet av 2025.

Klimatilpasning

Etter hvert som været blir tøffere i form av mer stormer og styrtregn har arbeidet med håndtering av vann blitt enda viktigere. Arbeidet med separering av avløpsnett for å bedre kapasiteten på rørene har kommet langt, men det gjenstår fortsatt en del arbeid. Parallelt med dette jobbes det med bedre håndtering av regnvann, etablere flomveier og dimensjonere riktig i nye områder og ved fortetting.

Beredskapsarbeidet som gjør ved hendelsene evalueres og tiltak iverksettes slik at vi er bedre forberedt ved neste hendelse. Vinteren 2024 ble spesielt kostbart i forhold til vintervedlikehold. De siste 5/10 årene har vist at budsjettet har vært for lavt. Det er derfor lagt inn noe økning på dette budsjettet, men også en forventning om en sak til bystyret for å definere nivået på tjenesten.

Vann og avløp

Arbeidet med å etablere et mer robust vann- og avløpsnett er prioritert. Med robust menes at det finnes en god reserveløsning for vann og oppfylle kvalitetskrav og kapasitetsøkning for avløp. De største prosjektene nå er avklaring av avløpsløsning vest (Høllen) og følge opp vannforsyning fra øst (Grimevann).

Klimagassutslipp

Klimagassutslippene går ikke tilstrekkelig ned for å nå nasjonalt mål om reduksjon. Bystyret vedtok juni 2023 handlingsplan til strategi for omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn. Oppfølging av handlingsplanen er en viktig oppgave fremover. følges opp handlingsplanen til klima- og miljøstrategien.

Området har aktivt søkt midler fra den nasjonale ordningen klimasats. tilskuddsordning som gir kommuner en god mulighet til å søke nye midler til å teste og gjennomføre effektive klima- og omstillingstiltak for 2024.

Kommunale boliger

Oppfølging av tiltak i den nylig vedtatte boligsosial handlingsplan er en prioritert oppgave. Mange av tiltakene må skje i tett samarbeid med helse og mestring. Tilpasning av boligmassen til brukergruppene er en viktig forutsetning.

7.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

7.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80% lavere klimautslipp i 2023 enn i 2015.

By- og stedsutvikling har regler for faglige samlinger og studieturer som reduserer reisevirksomheten. Flere kurs og konferanser tilbys digitalt slik at behovet for å reise for å få faglig oppdatering reduseres. Kommunens reisereglement har regler for klimavennlig transport. I tillegg økes andel av tjenestebiler som er null-utslipp, noe som bidrar til at transporten skjer på en mer klimavennlig måte.

Kommunens klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg, som ble vedtatt av bystyret oktober 2021, setter ambisiøse mål for egne prosjekter. Det overordnede målet er at kommunens bygninger skal ha så lave klimagassutslipp som mulig i et livsløpsperspektiv. De tiltakene som totalt sett er mest hensiktsmessige og kostnadseffektive, skal velges. Det utarbeides et helhetlig livsløpsbasert klimagassbudsjett og regnskap for alle byggeprosjekter over 400 m², eller med en investeringsramme over 10 mill. kr.

Klima- og miljøkravene vil ha betydning både for materialbruk, energiløsninger, utslipp fra byggeplass, avfallsmengde, sorteringsgrad og gjenbruk.

Innsatser for å nå målet:

- Byvekstavtale og samferdselspakke
- Utbyggingspolitikk som følger opp føringer i kommuneplanens arealdel
- Systematisk arbeid med klimagassreduksjon
- Systematisk klimatilpasnings-arbeid
- Etablere et robust vann- og avløpsnett
- Utvikling av Randesund bydelssenter og tilrettelegge for tjenester til bydelen

Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil kutte utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet. Kristiansand kommune (inkludert kommunalt heleide og deleide selskap) har gjennom flere år fått støtte til å gjennomføre prosjekter. I 2024 fikk kommunen

tildelt over 26 mill. kr. Iberegnet egenandelen, som i hovedsak består av egne arbeidstimer, gir en total kostnad for gjennomføring av prosjektene på ca. 40 mill. kr.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	Antall busspassasjerer i Kristiansand ruteområde per år	13 352 213	12 850 000	14 140 000
	Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i % endring	5,9 %	0,0 %	0,0 %
Jordbruksarealer opprettholdes	Dyrka mark (daa)	25 840	25 840	25 840

Retningsmål: Kristiansand er en kompakt by med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø

Kommuneplanen legger opp til stor grad av fortetting. Dette er en mer klimavennlig og økonomisk bærekraftig måte å bygge på. Periodemål og indikatorer skal illustrere i hvilken grad kommunen lykkes med å skape bedre tilgang på leke- og rekreasjonsarealer. Kommunens forholdsmessige andel til etablering av nye tiltak er avgjørende, og innarbeides årlig i økonomiplanen.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	Andel boliger som etableres innenfor 10-minuttersbyen jfr. definisjon i arealstrategien i kommuneplanens samfunnsdel (status 2022)2022)	80,0 %	70,0 %	80,0 %
	Antall boliger med mer enn 200 m til møteplass	7 300	7 000	6 900
	Antall boliger med mer enn 500 m til lokal park og nærmiljøpark	11 500	11 000	10 500
	Antall innbyggere per tettstedsareal	2 283	2 327	2 376

Indikatoren andel boliger som etableres innenfor 10-minuttersbyen er litt unyansert da den er laget med utgangspunkt i sykkelavstand. I neste økonomiplan vil både gang og sykkelavstand ivaretas.

Indikator knyttet til leke- og opphold for barn og unge er endret i tråd med nye avstandskrav om definisjoner. Dette gjelder både sandlekeplass som nå heter møteplass og kvartalslekeplass/nærmiljøpark som nå heter lokalpark.

Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse

By- og stedsutvikling har gjennom flere år arbeidet med utviklingen av aksene mellom UIA - Kvadraturen - Eg. Dette planlegges gjort ved å etablere bussforbindelse og buss- og beredskapsbro over Otra. Utviklingen av studentboliger på Lund torv er med på å knytte universitetet tettere på Kvadraturen. Utviklingen av helsebyen Eg startet med et mulighetsstudie og en påfølgende reguleringsplan som legger til rette for utvikling av privat og offentlig helsetilbud. Samarbeidsprosjektet med Sørlandet sykehus om etablering av legevakt og akuttfunksjoner er et viktig prosjekt i utviklingen av helsebyen Eg.

Innsatser for å nå målet:

- Utvikle Gimle idrettsanlegg som en del av Universitetsbyen Kristiansand.
- Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand.
- Videreutvikle Helsebyen Eg.

7.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Retningsmål: Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller

Turområder og friluftsliv

Under retningsmålet har By- og stedsutvikling et periodemål: Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder. Arbeid med kommuneplanens arealdel avdekket at mer enn 70 % av Kristiansand befolkning bor nærmere enn 500 m fra turområder. I planforslaget har man følgende satsinger:

- Langsiktig grense mot utbygging (markagrense), som er en absolutt grense for utvidelse av byggesonen.
- Kommunen er en aktiv tilrettelegger for friluftsliv i strandsonen. Det er et mål om å utvikle en sammenhengende kyststi gjennom hele kommunen.

Dette er viktige satsinger for å opprettholde og videreutvikle nærfriluftsliv.

Planlegge for et aldersvennlig samfunn

Det er et mål at flere skal bli selvhjulpne på boligmarkedet. Alle reguleringsplaner skal ha en beskrivelse av boligtilbudet i planområdet med nærområde. Valg av boligtyper, boligstørrelser og boformer skal vektlegge forhold som boligkarriere i bydelen, bokvaliteter og god arealutnyttelse, hvilke boligtyper som er underrepresentert, befolkningssammensetning og levekår i bydelen, og hvilke muligheter for eie eller leie som finnes i bydelen. Utbyggingsprosjekter skal bidra til et aldersvennlig og inkluderende bomiljø og legge til rette for hverdagsmøter gjennom felles- eller deleløsninger.

Områdesatsing i Kvadraturen nordøst/Eg

Kommunen har blitt med den i nasjonale satsingen på områdeløft. Dette er et samarbeid med staten for å løfte bydeler med levekårsutfordringer. Programmet er delt inn i tre innsatsområder - styrke lokalsamfunnet, styrke oppvekst- og levekårsforhold og bærekraftig stedsutvikling. By- og stedsutvikling har ansvar for det siste innsatsområdet. I økonomiplanen er det satt av midler til utvidelse av skolen. I planleggingen av utforming av skolen er det viktig å tenke en åpen skole i tillegg til å ivareta behov for utvidelse. By- og stedsutvikling jobber også med oppgradering av uterom i nærheten (Nybyenparken), trafikkforholdene rundt skolen og koblingen mot boligutviklingen i kvartal 71 (gamle fylkeshuset).

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	Andel boliger som bor nærmere enn 500 m fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur	95,0 %	97,0 %	100,0 %

Retningsmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Periodemål	Indikator	Siste måling 2024	Mål 2025	Mål 2028
En høyere andel personer i alderen 16-66 deltar i arbeid og utdanning	Antall arbeidstrening og praksisplasser i By- og stedsutvikling	55	70	75

7.7 Endring betalingssatser

Vann, avløp, renovasjon og slam

I forslag til statsbudsjett er det foreslått å redusere merverdiavgiften (mva) på vann- og avløpsgebyr fra 25 % til 15 % med virkning fra 01.05.25. I Kommunedirektørens forslag til økonomiplan er det priser med 25 % mva som blir presentert. En eventuell endring av mva vil bli innarbeidet i henhold til vedtatt statsbudsjett.

For tjenestene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og slam er årsgebyrene beregnet til å dekke 100 %

av drifts- og kapitalkostnader. Beregningene er gjort etter gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Det er lagt til grunn 4,3 % lønns- og prisvekst for beregningen. Alle betalingssatser og gebyrer er oppgitt inklusiv merverdiavgift.

For vann økes abonnementsgebyret med 25 kr til 1 681 kr/år (1,51 %), mens forbruksprisen for vann økes med 7,24 % til 9,93 kr pr. m3. For en bolig på 120 m2 blir det totale årsgebyret for vann på 3 468 kr, en økning på 145 kr (4,36 %) fra 2024.

For avløp økes abonnementsgebyret med 15 kr til 3 114 kr/år (0,48 %), mens forbruksprisen for avløp reduseres med 0,34 % til 20,33 kr pr. m3. For en bolig på 120 m2 blir det totale årsgebyret for avløp på 6 772 kr, som er en økning på 2 kr (0,03 %) fra 2024.

Tilknytningsgebyr for vann og avløp er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. For tilkobling av en bolig er gebyret 12 500 kr for vann og 12 500 kr for avløp og er uendret fra 2024. Det er andre satser for abonnenter med større vann- og avløpsmengder.

I 2025 øker normalgebyret for renovasjon med 835 kr (19,00 %). Avfall Sør har holdt normalgebyret uendret helt siden 2014, men fra 2024 måtte gebyr økes for at selskapet skulle kunne få dekket sine kostnader med å levere renovasjonstjenester til innbyggerne i Kristiansand og Vennesla. Den største endringen er økning i tømmepris for restavfall for grå dunk med 120 %. For en 120 /140 l dunk betyr dette en økning fra 45,49 kr pr. tømming til 100,08 kr. Satsene for grønn og brun dunk holdes uendret og fastgebyret økes med 5 %. Formålet med justeringen er å stimulere til økt kildesortering og sjeldnere tømming av restavfallsdunk. Ved beregningen av nytt normalgebyr i 2025 tas det derfor utgangspunkt i 19 tømminger av restavfallsbeholderen, i stedet for 26 ganger per år som ble brukt tidligere. For nedgravde løsninger økes gebyret med 10 %.

For slamrenovasjon går abonnementsgebyret opp med 44 kr (4,40 %). Mange av de andre ulike tømmegebyrene innenfor slamrenovasjon har økning på mer enn 4,3 % eller litt mer.

Normalgebyr for en standard bolig (120m2) priser er inkl. mva:

Gebyr i 2025-priser		2024	2025	2026	2027	2028
Vann	120m2 bolig	3 323	3 468	3 676	3 926	4 253
Avløp	120m2 bolig	6 770	6 772	6 909	7 043	7 114
Renovasjon	3x120L dunker	4 396	5 231	5 388	5 550	5 716
Felling		330	344	344	344	344
Sum årsgebyr		14 819	15 815	16 317	16 863	17 427
Gebyrendring i kr i forhold til året før			2025	2026	2027	2028
Vann			145	208	251	326
Avløp			2	137	134	71
Renovasjon			835	157	162	166
Felling			14	-	-	-
Sum			996	502	546	564

Gebyrendring i % i forhold til året før	2025	2026	2027	2028
Vann	4,36 %	6,00 %	6,81 %	8,31 %
Avløp	0,03 %	2,02 %	1,93 %	1,01 %
Renovasjon	19,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %
Feiing	4,24 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Sum	6,72 %	3,17 %	3,34 %	3,34 %

Graving i kommunal vei - Administrasjonsvederlag for behandling av gravearbeider

For graving i kommunal vei kan kommunen kreve et vederlag for administrasjon og kontroll av gravearbeidene (gravemeldingsgebyr). Administrasjonsvederlaget for 2025 er satt til 3 800 kr, en økning på 19,69 % fra 2024. Årsaken til den betydelige økningen er å dekke de reelle kostnader/tidsbruk i behandling av gravemeldingssøknader.

Graving i kommunal vei - Nytt kontrollgebyr

For graving i kommunal vei – nytt kontrollgebyr økes gebyret for 2025 med lønns- og prisveksten på 4,3 %. Det vil si at gebyret for 2025 blir på 1 773,10 kr. En økning fra 2024 på 73,10 kr. Gebyret er basert på reelt tidsbruk.

Parkering

De fleste prisene økes i forhold til normal prisstigning, men varierer noe mellom 3 % og 6 %. Noe avvik forekommer, der det er hensiktsmessig å runde opp til hele tall. Innenfor kvadraturen er også prisene nå harmonisert. Det vises til detaljert prisliste.

Hovedtrekkene er:

- Utendørsparkering i gata og på parkeringstomter har lik timepris alle timer. Disse prisene er høyere enn i parkeringshus, for å stimulere til mindre gateparkering.
- Betalingssatsene på leieplasser er utjevnet, men er fortsatt godt under markedspris i andre parkeringsanlegg i kommunen.
- Generelt er prisene lave, sammenlignet med de største byene i Norge.

Bobilparkering

Kongsgård bobilparkering åpnet 01.07.21. Prisøkning er på 7,69 % for sommersesong, uendret for vintersesong. Strøm betales etter forbruk.

- Sommersesong (01.04-30.09): 28 kr pr. time, 280 kr pr. døgn.
- Vintersesong (01.10-31.03): 15 kr pr. time, 150 kr pr. døgn, 1 300 kr pr. måned, 5 000 kr for 6 måneder.

Feiegebyret

Feiegebyret økes med 4,3 % fra 330 kr i 2024 til 344 kr i 2025. Økningen er henhold til pris- og lønnsvekst.

Utslippstillatelser

Gebyret dekker kommunens arbeid med behandling av søknaden, og det er differensiert på størrelse (antall hus/belastningen) pr. anlegg. Gebyret øker med 4,3 % i tråd med prisstigning og selvkostprinsippet.

Tilsyn private avløpsanlegg

Kommunen har plikt til å føre tilsyn med at private avløpsanlegg fungerer og ikke forurensrer. Gebyret skal dekke alle kostnader knyttet til tilsynet, og inkluderer mer enn besøk på anleggene. Les mer om hva gebyret dekker på kommunens nettside under private avløpsanlegg. Gebyret er differensiert på små anlegg (opp til 10 hus) og større anlegg. Beregninger viser at gebyret øker med 3,9 % i 2025. Gebyret er likevel lavere enn det var i 2023.

Tiltaksplan graving i forurenset grunn

Kommunen er myndighet, og skal sørge for at graving i forurenset grunn ikke fører til forurensning. Kommunen skal godkjenne planer ved graving i forurenset grunn, og gebyret dekker behandling av tiltaksplaner, inkludert kontroll/tilsyn. Gebyret er differensiert og det skilles på vanskelighetsgrad og konsekvens for helse og miljø. Det er ikke full dekning over selvkost. Gebyret øker med 4,3 % i tråd med prisstigning og selvkostprinsippet.

Bygg

Byggesaksgebyrene er i hovedsak justert for generell prisstigning (4,3 %). Gebyrer for skilt, fradeling av tomt og grensejustering har i tillegg blitt justert for å samsvare bedre med tidsbruken på sakene.

Videre er gebyrregulativet presisert for kommunens arbeid med saker etter kommuneplanbestemmelsene § 2 nr. 2, § 15 og § 17.

Oppmåling

Gebyrer og betalingssatser øker med 10,0 % for å ivareta selvkostprinsippet.

Plan

Selvkostberegningene fra 2023 og foreløpige beregninger for 2024 viser et større underskudd på selvkosten. Det innebærer behov for å øke gebyrene mer enn den generelle prisveksten på 4,3 %.

Plangebyrene er forslått økt med rundt 13-15 % for de fleste gebyrsatser. Et par enkeltsatser er økt med rundt 20-25 %.

7.8 Planoppgaver

I planstrategien for Kristiansand fremgår det et samlet program for prioritering av planarbeid for perioden 2025-28.

Byggegrense i 100- meters beltet

I forbindelse med sluttbehandling av kommuneplanens arealdel vedtok bystyret et oversendelsesforslag om byggegrense i 100-meterbeltet. Resultatet av svar på oversendelsesforslaget ble vedtak om at administrasjonen skal starte arbeidet med en pilot for et avgrenset område for å avklare arbeidsomfang, ressursbruk, føringer og premisser fra offentlige myndigheter for hva som skal ligge til grunn for arbeidet med å fastsette byggegrense i 100-meterbeltet.

Klimatilpasning

De tre kommunestyrene vedtok i 2019 en felles klimatilpasningsstrategi. Basert på strategien ble det laget handlingsplaner. Det er behov for å gjøre handlingsplanen mer konkret og operasjonell. Arbeidet starter 2025 og planlegges vedtatt i 2026.

Klima og miljøstrategien for bygg- og anlegg

Gjeldende strategi er fra 2021. Det er behov for å revidere den. Arbeidet starter i høst og det tas sikte på vedtak våren 2025.

Trafikksikkerhetsplan

Gjeldende trafikksikkerhetsplan går ut i 2026. Planen rulleres hvert 4. år. Det planlegges oppstart 2025 og vedtak 2026.

Sykelstrategi

Det er laget en sykkelstrategi for Kristiansandsregionen 2010-2020. Det har vært et politisk ønske om å lage en egen strategi for Kristiansand. Rammen for arbeidet er en oppdatering og oppfrisking av eksisterende sykkelstrategi uten en svært omfattende prosess. Arbeidet er startet og planlegges ferdigstilt i 2025.

Naturmangfold

Arbeidet med å lage en kommunedelplan naturmangfold startet i år. Kommunene har fått midler til planarbeidet fra Miljødirektoratet. Planen forventes ferdigstilt i løpet av 2025.

Områdereguleringer

Det arbeides med flere områdereguleringer parallelt – Lagmannsholmen, Randesund bydelssenter, Tinnheia og revisjon av områderegulering for Nodeland.

7.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
By- og stedsutvikling stab	154 964	143 653	50 910	48 558	48 465	48 465
Ingeniørvesenet	-88 808	-150 849	-123 015	-148 043	-175 367	-204 956
Parkvesenet	66 707	69 514	71 782	71 734	71 590	71 590
Plan og bygg	18 426	24 099	24 532	24 509	23 499	23 499
Eiendom	272 315	297 734	312 902	312 664	320 579	327 704
Klima og arealutvikling	31 817	36 637	36 730	35 500	34 779	33 979
Sum	455 421	420 788	373 841	344 922	323 545	300 281

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling reduseres med 67,7 mill. kr fra 2024 til 2025, før pris- og lønnsvekst på 20,7 mill. kr.

De største endringene som reduserer budsjetttrammen er: Driftstilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) på 105,8 mill. kr flyttes fra området By- og stedsutvikling til området Økonomi. Avvikling av Areal- og transport prosjektet (ATP) 6,5 mill. kr og økt innsparingskrav på 2,5 mill. kr. Fra og med 01.01.25 slås innkjøpsmiljøene i kommunen sammen, og budsjettmidler overføres fra By- og stedsutvikling til Innkjøp - netto 940 000 kr.

Noen tiltak som styrker budsjetttrammen er: økt bevilgning til vinterdrift 10 mill. kr, bevilgning til tiltak innenfor byvekstavtale 10 mill. kr, lavere inntektskrav selvkosttjenestene vann og avløp 23,5 mill. kr. Økt vedlikehold bolig og kommunale bygg 2 mill. kr. Plan og bygg får styrket sin ramme med 1 mill. kr til områdeplan for Lagmannsholmen. Endringer i budsjetttrammen er mer utfyllende kommentert under det enkelte kommunalsjefsområde.

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling er i 2025 er 373,8 mill. kr. Områdets totale driftsinntekter forventes å bli i underkant av 1 mrd. kr, og totale driftsutgifter forventes å bli ca. 1,3 mrd. kr.

7.10 By- og stedsutvikling stab**7.10.1 Kort om kommunalsjefområdet**

Direktørens staber skal sikre plan, styring, koordinering og samhandling på tvers av de fem kommunalsjefsområdene i By- og stedsutvikling, samt yte faglig bistand.

Utbyggingsstaben har ansvaret for utbyggingsprogrammet og kommunens samarbeid med private utbyggere med hovedvekt på gjennomføring og utbyggingsavtaler.

Prosjektstaben har ansvaret for å styre behovsutredning av investeringsprosjekter. Videre har staben det faglige og overordnede ansvaret for prosjektstyring av investeringer og innkjøp innenfor bygg og anlegg. Prosjektstaben håndterer også overordnet kvalitetsarbeid og HMS.

7.10.2 Hovedutfordringer

Utbyggingsprogrammet gir en oversikt over boligområder og næringsarealer i kommunen og hvilken aktivitet som er forventet innenfor områdene. Hovedutfordringen for Utbyggingsstaben er å få på plass en samordnet satsning på teknisk, sosial og grønn infrastruktur. Dette er viktige premisser for å prioritere senterområder i tråd med føringer i ny kommuneplan. Dette krever mer tverrfaglig samarbeid. I tillegg må utbyggingspolitikken revideres så den er i tråd med ny kommuneplan og nye samfunnstrender.

Hovedutfordringene for Prosjektstaben er knyttet til etablering av felles rutiner og verktøy i alle kommunalsjefsområdene. Oppdatering og implementering av seriøsitetsbestemmelser i alle ledd ved anskaffelser, HMS-arbeid og prosjektgjennomføring er sentrale tema i denne sammenheng. Kommunen skal i større grad vektlegge klima og miljø ved anskaffelser og prosjektgjennomføring, samt oppfølging og forbedring av kvalitetssystemet.

7.10.3 Hovedprioriteringer

Utbyggingsprogrammet vurderer utvikling av områder opp mot kapasitet på offentlig infrastruktur, samt prioriterer hvor infrastruktur skal etableres eller oppgraderes, for å ta imot økt og ønsket bebyggelse.

Utbyggingen som planlegges må være bærekraftig for kommunens økonomi og drift.

Utbyggingsprogrammet gir innspill til kommunens økonomiplan i forhold til kommunens forpliktelser knyttet til kommunal infrastruktur. I tillegg må utbyggingen være sosialt bærekraftig og økologisk bærekraftig. Utbyggingsstabens hovedprioriteringer er derfor et utvidet samarbeid med fagenhetene på tvers av direktørområder i kommunen for å få en samordnet og helhetlig satsing på bærekraftig by- og stedsutvikling. Hovedprioritering for revisjon av utbyggingspolitikken er å få en oppdatert politikk som kan gi nye retningslinjer for utbyggingsprogram, utbyggingsavtaler og samarbeidsgruppene.

Prosjektstabens hovedprioriteringer er knyttet til å utvide samarbeidet med Ingeniørvesenet og Parkvesenet om rutiner for prosjektstyring. Staben skal videreutvikle metodikk for tidligfase-utredninger (behov, prioritering, kartlegging og prosjektutvikling) og gjennomføre markedsdialog og utarbeide kontraktstrategi for investeringsprosjekter for bygg og anlegg. Det pågår et arbeid med å oppdatere og videreutvikle seriøsitetsbestemmelsene. Kommunen har fått midler fra Klimasats og Agder Fylkeskommune til å etablere en toårig pilot for innovasjonsprogrammet FutureBuilt. Programmet skal stimulere til nyskaping og endret praksis for byggenæringen. Arbeidet med å oppdatere kommunens klima- og miljøkrav til egne bygg og anlegg er startet høsten 2024. Kvalitetsarbeid med oppfølging og tilsyn, internkontroll og risikostyring er prioriterte oppgaver.

7.10.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
By- og stedsutvikling stab	154 964	143 653	50 910	48 558	48 465	48 465
Sum	154 964	143 653	50 910	48 558	48 465	48 465

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling staver reduseres med 97,1 mill. kr fra 2024 til 2025, før lønns- og prisvekst på 4,4 mill. kr. Hovedgrunnen til den store reduksjonen er at driftstilskuddet på 105,8 mill. kr til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) er flyttet til Økonomiområdet. Utover det er

direktøren tilført 10 mill. kr årlig til å følge opp Byvekstavtalen, det er lagt inn 500 000 kr til et mulighetsstudie for fremtidig bruk av Langenes omsorgssenter og et tilskudd på 120 000 kr til Fair Play Agder.

Fra og med 01.01.25 slås innkjøpsmiljøene i kommunen sammen, og budsjettmidler overføres fra By- og stedsutvikling til Innkjøp - netto 940 000 kr. Stabenes innsparingskrav øker med 866 000 kr fra 2024 til 2025, hvorav 450 000 kr er knyttet til oppdraget med å redusere antall områder og antall kommunalsjefer. I perioden øker innsparingskravet fra 866 000 kr i 2024 til 1,78 mill. kr i 2028.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	143 653	143 653	143 653	143 653
Sum Deflator	798	798	798	798
Sum Lønns- og prisjustering	3 591	3 591	3 591	3 591
Tidligere vedtatte tiltak				
Mulighetsstudie Øvre Slettheia	-256	-256	-256	-256
Områdemidler Øvre Slettheia	0	-1 025	-1 025	-1 025
Reduserte reiseutgifter Areal- og miljøutvalget	0	103	103	103
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-256	-1 178	-1 178	-1 178
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-411	-792	-884	-884
Vedtatte endringer	3 722	2 420	2 327	2 327
Vedtatt ramme	147 375	146 073	145 980	145 980
Sum Innsparingstiltak	-450	-900	-900	-900
Nye tiltak				
1 årsverk overført fra By- og stedstuvikling til Innkjøp	-940	-940	-940	-940
Byvekstavtalen	10 000	10 000	10 000	10 000
Mulighetsstudie Langenes omsorgssenter	500	0	0	0
Reduserte reiseutgifter Areal og miljøutvalget overføres til Organisasjon	154	54	54	54
Tilskudd KBR flyttes til økonomi	-105 849	-105 849	-105 849	-105 849
Tilskudd til Fair Play Agder	120	120	120	120
Sum Nye tiltak	-96 015	-96 615	-96 615	-96 615
Nye tiltak og realendringer	-96 465	-97 515	-97 515	-97 515
Ramme 2025-2028	50 910	48 558	48 465	48 465

Tidligere vedtatte tiltak

Mulighetsstudie Øvre Slettheia

Engangsbevilgning til mulighetsstudie i 2024. Bystyret bevilget områdemidler på 1 mill. kr i 2024 og i 2025 og 250 000 til en mulighetsstudie.

Områdemidler Øvre Slettheia

I forbindelse med sak om skolen på Øvre Slettheia vedtok bystyret at det skal lages en bydelsmelding og mulighetsstudie for området. Dette er også vedtatt i et verbalvedtak, som oppvekst har ansvar for å gjennomføre.

Nye tiltak

1 årsverk overført fra By- og stedstuvikling til Innkjøp

Fra og med 01.01.25 slås innkjøpsmiljøene i kommunen sammen, og budsjettmidler overføres fra By- og stedsutvikling til Innkjøp.

Byvekstavtalen

I samferdselspakken/Byvekstavtalen ligger det inne en forutsetning om 15 % lokal egenandel på tiltak på kommune- og fylkesvegnettet. Det er viktig at tiltakene i porteføljen prioriteres ut fra effekt (for å oppnå trafiksikkerhet og nullvekstmålet) ikke ut fra eierskap til vegen. Det er derfor foreslått å legge hoveddelen av kommunens midler til egenandel (foreslått 10 mill. kr) i drift, slik at det også kan benyttes

på fylkeskommunalt veger, og med ambisjon om at fylkeskommunen følger samme prinsipp. Flere av tiltakene som er kritiske for kommunens utvikling, blant annet Havnegata, Bro over Otra ved Eg og tiltak for effektiv fremføring av buss gjennom Kvadraturen og Lund torv ligger på fylkesveg. Det er derfor i kommunens egen interesse at ikke manglende finansiering av lokal egenandel hindrer rasjonell og effektiv gjennomføring av disse prosjektene.

Mulighetsstudie Langenes omsorgssenter

Det er lagt inn 500 000 kr til gjennomføring av et mulighetsstudie av fremtidig bruk av Langenes omsorgssenter.

7.10.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Boligprogrammet	11 900	2 275	0	0	0	2 275	0
Brannsikring Ny Hellesund	2 500	1 250	0	0	0	1 250	0
Kommunalt bidrag byvekstavtale	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Marviksletta - 2 nærmiljøparker	8 700	200	0	0	0	200	-200
Marviksletta torg	12 400	200	0	0	0	200	-200
Sentrumsutvikling Tangvall	26 710	4 000	0	0	0	4 000	-4 000
Torridalsveien/Ringlebekkveien	2 600	0	-0	0	0	0	-8 700
Sum investeringsprosjekter	84 810	12 925	5 000	5 000	5 000	27 925	-13 100

Boligprogrammet

Utbyggingsprogrammet ivaretar gjeldende kommuneplaner, vedtatt arealstrategi og gjeldende utbyggingspolitikk. Dette innebærer blant annet å sikre mulighet for gjennomføring av ca. 800 boliger pr. år. Utbyggingsvolumet sikres gjennom prioriteringer i programmet og inngåelse av utbyggingsavtaler. Utbyggingsavtalene fremmes fortløpende til formannskapet for politisk vedtak.

Brannsikring Ny Hellesund

Ny Hellesund er miljøfredet og den tette trehusbebyggelsen har risiko for brannspredning. Det er utarbeidet en brannsikringsplan og det skal installeres alarmer i bygningene for å sikre at brannvesenet rykker ut før en brann sprer seg. Det skal også etableres branngater for å muliggjøre slokking av skogbranner før de når bebyggelsen. Samlet kostnadsramme utgjør 2,5 mill. kr, hvorav 1,05 mill. kr i 2024 og 1,25 mill. kr i 2025. Inngår i kulturminnevern.

Kommunalt bidrag byvekstavtale

Bystyret har nettopp vedtatt byvekstavtale for Kristiansandsregionen. I denne avtalen er det en forutsetning om lokal egenandel for tiltak på 15 %, basert på porteføljen som lå til grunn for stortingsbehandlingen. Kostnadstallene som ligger til grunn for beregningen av lokal egenandel er gamle og det må legges til grunn generell prisstigning og usikkerhet i plangrunnlaget. Det legges derfor inn 5 mill. kr årlig i investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene.

Marviksletta - 2 nærmiljøparker

Det er forutsatt kommunal opparbeidelse av to nærmiljøparker/ kvartalslekeplasser. Kommunens andel av totalkostnadene er forutsatt å utgjøre 25 %. Tidspunkt for opparbeidelse og delopparbeidelse styres i forhold til utbyggingsaktivitet i området. I økonomiplanen 2025-2028 er det lagt opp til inntekter i form av bidrag (200 000 kr).

Marviksletta torg

Inngår som hovedanlegg i områdeplan for Marviksletta. Det er forutsatt kommunal opparbeidelse av torg og kommunens andel av de totale kostnader er fastsatt til 25 %. Tidspunkt for opparbeidelse / delopparbeidelse er styrt i forhold til gjennomført utbyggingsaktivitet i området. Delopparbeidelse av Torg 2 gjenstår og vil helt /delvis bygges ved utbygging av tiliggende delfelt.

Sentrumsutvikling Tangvall

Innbetalinger fra utbyggere og bevilgning er knyttet til oppgradering av de offentlige uterommene sentralt på Tangvall. Det er inngått utbyggingsavtaler med private utbyggere for innbetaling av bidrag per bruksareal (BRA) bolig og næring. Arealene skal opprustes med høy kvalitet med vekt på barn og unges interesser.

Kommunen skal stå for planlegging, prosjektering og opparbeidelse av arealene, etter hvert som bidragene betales inn. Tidspunkt for innbetaling av bidrag avhenger av framdriften til de private utbyggingene. Det er gjennomført en oppgradering av sørlig del av torgarealene. Det er laget en oppdatert landskapsplan og det pågår arbeid med oppgradering av nordlig del av området til torg/park med grøntområder, sitteplasser og lekearealer. I tillegg pågår det arbeid med oppgradering av gågaten i Rådhusveien.

Torridalsveien/Ringlebekkveien

Kommunen har i forbindelse med utbyggingen av to utbyggingsområder på Sødal (Kokleheia og Ringlebekk ca. 165 boenheter), inngått utbyggingsavtale og påtatt seg ansvaret for å forskuttere og delfinansiere bygging/oppgradering av Ringlebekkveien med tilhørende VA-anlegg.

Anleggsbidragene periodiseres i henhold til fremdriften, bortsett fra ett av anleggsbidragene (8,7 mill. kr), som har utsatt innbetaling ved igangsetting, men innen utgangen av 2029 må betalingen være gjennomført. Det foreligger bankgaranti eller pant i eiendom som sikkerhet for gjenværende anleggsbidrag.

7.11 Ingeniørvesenet

7.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Ingeniørvesenet har ansvar for kommunens infrastruktur, som vei, vann, avløp, parkering og kommunens dammer. Kommunen har ansvar for ca. 1 800 km rørledninger, ca. 600 km kommunale veier og gang- og sykkelveier, ca. 22 000 veilys, 27 dammer, 5 parkeringshus og i overkant av 5 000 parkeringsplasser.

7.11.2 Hovedutfordringer

Tjenestene til Ingeniørvesenet vil i perioden fortsatt være påvirket av de siste års økte kostnader til både drift- og investeringstiltak. Dette selv om prisstigning på materiell og entreprenørtjenester har flatet noe ut. På vann og avløp er det planlagt og igangsatt store prosjekter i perioden, som er viktig å gjennomføre både for å tilfredsstille krav til miljø (avløpsrensing) og sikkerhet i vannforsyning. Dette kommer i tillegg til at man fortsatt må skifte ut gamle rør og jobbe aktivt med å håndtere overvann i både gamle og nye utbyggingsområder på en bedre måte, spesielt med tanke på ekstremvær.

Også for veidrift er ekstremvær og klimaendringer en utfordring. Store nedbørmengder gir følgeskader på veianlegg når det kommer som regn, og store kostnader til snørydding om vinteren, for å sikre fremkommelighet for innbyggerne. Innbyggerne forventer også trygge veier, spesielt for myke trafikanter gjennom blant annet fysiske tiltak som gang- og sykkelveier, fortau og krysningspunkter i gater og veier. Dette er krevende med begrensede midler til investeringer. Tiltak finansiert gjennom byvekstavnale vil bedre mulighet for gjennomføring av viktige trafikksikkerhetstiltak i kommunen.

Vedlikehold av eksisterende parkeringshus, samt oppgradering med tilfredsstillende brannsikring, går sent som følge av manglende finansiering.

Nytt avløpsdirektiv

Høsten 2024 vedtar EU nytt avløpsdirektiv. Om noen år vil dette være innarbeidet i norsk regelverk og

Kristiansand vil få nye, endrede og skjerpede krav til avløpshåndtering- og rensing. Dette vil igjen de nærmeste 5-15 årene kreve store investeringer innenfor avløp, noe som medfører betydelige gebyrøkninger. I forslaget til nytt direktiv ligger blant annet krav til at Odderøya renseanlegg må bygges ut til også å rense for nitrogen.

Reduksjon av næringssaltet nitrogen blir et absolutt krav for Odderøya renseanlegg. Odderøya renser ikke for dette i dag. EU legger opp til ulike frister for å nå kravet om nitrogenfjerning. Noen renseanlegg vil ha kravet fra 2033. De siste vil få det fra 2039. Odderøya renseanlegg må gjennom en betydelig utbygging for å tilfredsstille dette kravet. I tillegg setter avløpsdirektivet krav om reduksjon i mikroforurensing/legemidler, krav til energinøytralitet, krav til prøvetaking, og redusering av mengde avløpsvann som går i overløp.

Det ser også ut til at det nye direktivet vil stille strengere krav til tilknytningsplikt. Det kan bety at Kristiansand kommune må kreve at flere av de spredte avløpene må saneres og tilknyttes kommunale avløpsledninger. Dette vil da gjelde for eksempel private minirensanlegg. Kristiansand kommune har i dag registrert cirka 2500 slike private anlegg.

7.11.3 Hovedprioriteringer

I perioden forventes det å få ferdigstilt arbeidet med å planlegge og bygge renseløsning for avløp fra Høllen. Det er samtidig viktig å opprettholde aktivitet på utskifting av gamle rør og øke arbeidsinnsatsen for fjerning av fremmedvann (regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet, for å redusere overløpsutslipp. Der kommunen fortsatt har fellessystemer for kloakk og regnvann (overvann), må innsatsen intensiveres med å separere kloakk- og overvannsledninger, for å redusere risiko for tilbakeslag av kloakk i kjellere ved store nedbørsmengder. Dette gjelder spesielt Kvadraturen og Lund. Statsforvalteren har, i tillegg til opprydding av utslipp fra gamle renseanlegg, varslet tydelig forventninger og krav til ledningsnett i arbeidet med ny utslippstillatelse for nye Kristiansand kommune. Implementering av EUs nye avløpsdirektiv vil også legge betydelige føringer i den nye tillatelsen.

Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil skje i perioden, mens bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er godt i gang. Samtidig er det også i behov for å videreføre aktivitetsnivået med å bytte gamle rør, for å redusere lekkasjeandelen i det eksisterende vannledningsnett.

De siste årene har det vært en betydelig satsing på å redusere strømforbruk og få på plass smartere lysstyring, som for eksempel nattsenking. Utskifting av gamle lysarmatur til LED-armatur på veilys og i parkeringsanlegg er et pågående satsingsprosjekt som vil videreføres i perioden. Dette vil spare kommunen for betydelige driftskostnader både når det gjelder strøm og at det er lengre levetid på LED-pærer.

Kostnader med å vedlikeholde og fornye bygg og anlegg har steget betydelig de siste årene. Ny bro over Haus har vært planlagt lenge. Reguleringsplanarbeid pågår. På grunn av høy kostnadsvekst er broen ikke fullfinansiert.

Arbeidet med trafiksikkerhet særlig knyttet til barn og unge og trafiksikker skolevei er høyt prioritert. Det har kommet ønsker om at kommunen jobber mer systematisk med å etablere hjertesoner ved skoler. Administrasjonen har ikke jobbet systematisk med hjertesoner, men har over flere år arbeidet mye med holdnigsskapende arbeid og fysiske trafiksikkerhetstiltak ved skolene. Hvordan kommunen skal jobbe med hjertesoner avklares i egen politisk sak høsten 2024 og tas inn som tema i rullering av trafiksikkerhetsplanen.

7.11.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ingeniørvesenet	-88 808	-150 849	-123 015	-148 043	-175 367	-204 956
Sum	-88 808	-150 849	-123 015	-148 043	-175 367	-204 956

Netto inntektsramme, Ingeniørvesenets netto bidrag til bykassa redusert med 27,8 mill. kr fra 2024 til 2025 etter justering for pris og lønnsvekst.

I 2025 har Ingeniørvesenet en netto inntektsramme på 123 mill. kr. Rammen inneholder tjenester som blant annet drift av vei, stab, næring og tilsyn dammer, som har større utgifter enn inntekter. For disse økes netto budsjett med 11,7 mill. kr. Veilys har fått økt sin bevilgning til anleggsstrøm med 1,7 mill. kr, samtidig som vintervedlikehold har fått økt sin ramme med 10 mill. kr i 2025.

Parkering og selvkosttjenestene vann og avløp har rammer der inntektene er større enn utgiftene. Sammenlignet med 2024 har Parkering fått redusert netto inntektsramme med 7,0 mill. kr. 5,9 mill. kr skyldes reduksjon i rammen vedrørende salg av Kilden parkeringshus og 1,8 mill. kr er bevilgning for ladekostnader tjenestebiler.

Vann og avløpsgebyrene skal i tillegg til å dekke ordinære driftskostnader også dekke kapitalkostnader knyttet til investeringer. Netto inntektsramme reduseres med om lag 9 mill. kr fra 2024 til 2025, som hovedsakelig skyldes reduksjon i kapitalkostnader på grunn av lavere rente.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	-150 849	-150 849	-150 849	-150 849
Sum Deflator	1 716	1 716	1 716	1 716
Sum Lønns- og prisjustering	-3 771	-3 771	-3 771	-3 771
Tidligere vedtatte tiltak				
Bortfall av inntekt P-hus	2 460	2 460	2 460	2 460
Fjernvarme Skippergata drift	109	109	109	109
Nullstilling kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	250 227	250 227	250 227	250 227
Parkering økt inntektskrav	256	256	409	409
Stilling geotekniker klimaendringer ingeniørvesenet	1 077	1 077	1 077	1 077
Sykkelvei Skudeviga - Kilura	-5 125	-5 125	-5 125	-5 125
Trafikksikkerhetsplan på fylkesvei	2 101	2 101	2 101	2 101
Trafikksikkerhetsplan på fylkesvei	-2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Økte ladeutgifter	291	291	291	291
Sum Tidligere vedtatte tiltak	249 295	249 295	249 448	249 448
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-533	-605	-810	-810
Vedtatte endringer	246 707	246 635	246 583	246 583
Vedtatt ramme	95 858	95 785	95 733	95 733
Nye tiltak				
Besparelse LED lys vei	-250	-500	-750	-1 000
Kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	-235 023	-254 728	-281 750	-311 089
Ladekostnad tjenestebiler	1 800	1 800	1 800	1 800
Nedskrivning av inntektskrav for Parkering som følge av salg av Kilden	3 470	3 470	3 470	3 470
Inntekter				
Nedskrivning av inntektskrav for Parkering som følge av salg av Kilden	-570	-570	-570	-570
Utgifter				
Strømkostnader veilys	1 700	1 700	1 700	1 700
Vintervedlikehold	10 000	5 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	-218 873	-243 828	-271 100	-300 689
Nye tiltak og realendringer	-218 873	-243 828	-271 100	-300 689
Ramme 2025-2028	-123 015	-148 043	-175 367	-204 956

Tidligere vedtatte tiltak

Bortfall av inntekt P-hus

Det er lagt inn i vedtatt økonomiplan at Kilden parkeringshus skal selges i 2024. Kilden parkeringshus har en netto ramme på 2,4 mill. kr som bortfaller fra 2025.

Fjernvarme Skippergata drift

Det er bevilget midler til drift av gatevarme i Skippergata mellom Markensgate og Kirkegata, anlegget påbegynnes siste halvdel av 2024. Å energi varme har anslått årlige driftskostnader til å være 212 000 kr som fordeles mellom gårdeiere og kommunen der kommunens andel vil være 133 560 kr eks mva.

Nullstilling kapital- og indirekte kostnader vann og avløp

Tiltaket er en teknisk justering som gjøres for å nullstille tidligere tiltak og økonomisk ramme på vann og avløp ved Ingeniørvesenet. De nye tiltakene som ligger i rammeoversikten er den nye økonomiske rammen.

Parkering økt inntektskrav

På grunn av økt etterspørsel økes inntektsanslaget med 7,6 mill. kr fra 2024.

Stilling geotekniker klimaendringer ingeniørvesenet

I økonomiplanen 2022-2025 ble det vedtatt å sette av penger til en geotekniker. Dette for å styrke kompetansen innen kvikkleire og rassikring.

Sykkelvei Skudeviga - Kilura

Agder Fylkeskommune utarbeider nå plan for fortau/gang sykkelvei langs FV3908 Vesterøya mellom Skudeviga og Kilura sør. Midlene er til medfinansiering av prosjektet (7 mill. kr).

Nye tiltak

Besparelse LED lys vei

Investeringsramme for utskiftning til LED tilsier at det kan spares 160 000-200 000 kWh strøm/år. Det gir en forventet årlig besparelse på 250 000 kr som akkumuleres i perioden.

Ladekostnad tjenestebiler

Det er lagt 1,8 mill. kr årlig i perioden rammen til Parkering. Andel tjenestebiler har økt betydelig og ladekostnader dekkes over Parkering sitt budsjett.

Nedskrivning av inntektskrav for Parkering som følge av salg av Kilden Utgifter

I forbindelse med behandling av økonomiplan 2024-2027 ble det lagt inn en reduksjon i rammen til Parkering på 2,4 mill. kr. Fra 01.01.23 opphørte gratisparkeringen for el-bilene i Kilden og inntektskravet til parkering ble økt. Rammen må skrives ned med ytterlige 2,9 mill. kr vedrørende salg av Kilden Parkeringshus for å tilpasses reelt inntektsbortfall.

Strømkostnader veilys

Budsjettet fra 2025 økes med 1,7 mill. kr. for å dekke inn reell kostnad.

Vintervedlikehold

Rammen for vinterbudsjettet har stort sett bare blitt økt med 2,5 % fra år til år. Budsjettet 2024 er på 35,6 mill. kr. Foreløpig prognose for 2024 er på 86,4 mill. kr. Gjennomsnittlig vintervedlikehold for de tre siste årene (2023-2021) har vært på 51,8 mill. kr. Priser på vinterdriftskontrakter er også økt betydelig mer enn prisstigning. Vinterbudsjettet økes med 10 mill. kr i 2025, som justeres ned med 5 mill. kr fra 2026. Kommunedirektøren har bedt om en sak til bystyret om kvaliteten på vinterdrift kan reduseres.

7.11.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Arbeidsplan vei		5 100	5 100	5 100	5 100	20 400	0
Asfaltering		1 625	1 625	1 625	1 625	6 500	0
Brannsikring parkeringshus	7 515	1 000	0	0	2 000	3 000	0
Gatebruksplan	14 000	2 000	0	0	0	2 000	0
Håndhevingsteknologi		200	200	200	200	800	0
Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)		15 700	10 500	7 500	7 500	41 200	0
Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)		23 000	24 000	25 000	26 000	98 000	0
Ladestasjoner El-biler parkering		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Ladestasjoner kommunale biler		1 500	1 200	1 200	1 200	5 100	0
Nyanlegg parkering		400	400	400	400	1 600	0
Parkeringsautomater		400	400	400	400	1 600	0
Tangvall tilpasninger vei	3 238	0	0	0	0	0	-605
Tilskudd større veibredder		250	250	250	250	1 000	0
Utskifting av gatelysstolper etter råtekontroll	3 400	1 700	1 700	0	0	3 400	0
Vei- og gatebelysning LED		6 100	6 100	6 100	6 100	24 400	0
Øvrige dammer		-0	16 000	30 500	16 000	62 500	0
Sum Investeringer	28 153	60 975	69 475	80 275	68 775	279 500	-605
Selvkostinvesteringer							
Arbeidsplan avløp		84 000	86 000	88 000	88 000	346 000	0
Arbeidsplan vann		60 000	62 000	63 000	63 000	248 000	0
Beholdere for nødvann	3 000	3 000	0	0	0	3 000	0
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Avløp	22 700	3 000	3 000	3 000	0	9 000	0
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann	19 000	2 000	2 000	2 000	0	6 000	0
Eg Høydebasseng	15 000	5 000	10 000	0	0	15 000	0
Fåretjønn - Stemtjønn avløp	3 000	3 000	0	0	0	3 000	0
Hovedvannledning Korsvik-Fidjeåsen	32 700	8 000	7 000	0	0	15 000	0
Kapasitetsøkning Rosse vann	110 000	23 000	35 000	20 000	-0	78 000	0
Kjos krysset avløp	40 000	20 000	20 000	0	0	40 000	0
Kjos krysset vann	20 000	15 000	5 000	0	0	20 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp	10 000	5 000	5 000	0	0	10 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann	8 000	4 000	4 000	0	0	8 000	0
Lumber pumpestasjon	20 000	0	10 000	10 000	0	20 000	0
Mjåvann avløp	30 000	7 000	8 000	15 000	0	30 000	0
Odderøya renseanlegg, oppgradering	29 500	4 000	4 000	4 000	0	12 000	0
Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia	10 000	10 000	0	0	0	10 000	0
Oppgradering sikkerhet pumpestasjoner avløp	6 000	2 000	2 000	2 000	0	6 000	0
Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting Krossen og Blørstad	7 000	0	7 000	0	0	7 000	0
Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp	300 000	19 000	15 000	15 000	15 000	64 000	0
Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen	220 000	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	0
Renseløsning for Søgne og Songdalen	400 000	10 000	40 000	140 000	210 000	400 000	0
Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden	800 000	40 000	40 000	50 000	0	130 000	0
Slamkiosk	17 000	2 000	15 000	0	0	17 000	0
Sodefjed - Stangenes, Avløp	10 000	8 000	0	0	0	8 000	0
Solvika kunstgressbane avløp	4 000	4 000	0	0	0	4 000	0
Solvika kunstgressbane vann	2 000	2 000	0	0	0	2 000	0
Utskifting av pumper avløp		4 000	5 000	5 000	5 000	19 000	0
Utskifting av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann		2 700	2 700	2 700	2 700	10 800	0
Vannbehandlingsanlegg Grimevann	215 000	10 000	45 000	80 000	70 000	205 000	0
Vannkiosk	5 000	0	5 000	0	0	5 000	0

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Investeringsprosjekter							
Vannledning Rossevangen/Rosedalen/Tangvall	81 000	21 000	20 000	0	0	41 000	0
Vatneli og Lauvslandmoen vannverk	2 000	1 000	1 000	0	0	2 000	0
Vesvann til Grasåsen vannledning	60 000	10 000	20 000	0	0	30 000	0
Østre ringvei- avløp	54 000	18 000	18 000	18 000	0	54 000	0
Østre Ringvei- vann	28 000	8 000	10 000	10 000	0	28 000	0
Sum Selvkostinvesteringer	2 583 900	427 700	516 700	537 700	463 700	1 945 800	0
Sum investeringsprosjekter	2 612 052	488 675	586 175	617 975	532 475	2 225 300	-605

Arbeidsplan avløp

Arbeidsplan for avløp benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av avløps- og overvannsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 346 mill. kr.

Arbeidsplan vann

Arbeidsplan for vann benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av ledningsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 248 mill. kr.

Arbeidsplan vei

Arbeidsplan for vei skal gå til mindre veiprosjekter som gang/sykkelveier, fortau, kryssutbedringer, busslommer, overvannsanlegg, leskur, av- og påstigningsplasser ved skoler, støyskjermingstiltak og fartsdempende tiltak. Bevilgningen går også til å dekke egenandeler til prosjekter der det gis tilskudd fra andre (ATP-midler, Samferdselspakke, BRA-midler m.m.). Bevilgningen er på 5,1 mill. kr hvert år i perioden.

Asfaltering

Det er bevilget 1,625 mill. kr pr. år til større asfalteringsprosjekter av kommunale veier. Denne må sees i sammenheng med bevilget driftsramme for mindre asfalteringsarbeider.

Beholdere for nødvann

Investeringen er for å oppgradere og utvide kommunens beholdere og utstyr for distribusjon av nødvann. Nødvann er vann med drikkevannskvalitet som leveres og distribueres utenom det ordinære ledningsnett. Kommunen er forpliktet til å legge til rette for distribusjon av nødvann. Dette benyttes når det ordinære forsyningsnett svikter, for eksempel ved naturhendelser som flom.

Nødvannsbeholdere kan typisk være på størrelse 1000 liter. Det er bevilget 3 mill. kr i perioden.

Brannsikring parkeringshus

Det er behov for investeringsmidler i forbindelse med brannsikringstiltak, som har et totalt estimat på 7,5 mill. kr. I første omgang gjelder det Børsen, Kongens senter, Gyldengården og Slottet.

Brannsikringstiltak i parkeringshuset Elvegata/Kvartal pågår. Det er satt av 1 mill. kr til prosjektet i 2025 og 2 mill. kr i 2028.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Avløp

I forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen (SVV) må kommunen legge om eksisterende ledninger. Eksempler på prosjekter er E39 ved Glencore og E18 Håneskrysset med flere. Det er satt av 9 mill. kr i perioden 2025-2028.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann

Som for avløp er det behov for midler til å dekke kommunens kostnader i forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen (SVV). Det er satt av 6 mill. kr i perioden 2025-2028.

Eg Høydebasseng

Det er behov for tiltak på Eg høydebasseng, og det settes av 5 mill. kr i 2025 og 10 mill. kr i 2026. Dette er et eldre fjellbasseng med behov for oppgradering for å trygge god vannkvalitet og sikker vannforsyning.

Fåretjønn - Stemtjønn avløp

Oppgradering av overvannsnett for utløpet fra Fåretjønn (Voiebyen) samt omkringliggende overvannsnett. Utbygger står for anleggsarbeidet. Investeringen er VA sin andel og det er innarbeidet 3 mill. kr i 2025.

Gatebruksplan

Til Rådhusgata er det satt av 2,5 mill. kr i 2024 og 2 mill. kr i 2025. Rådhusgata skal bygges om slik at den blir bedre tilrettelagt for syklist og fotgjenger. Prosjektet samordnes med prosjekt for sanering av VA-ledninger og ble påbegynt august 24. Foreløpig kalkyle for gaten inkludert kryss Elvegata/ Rådhusgata er 4,2 mill. kr eks mva.

Hovedvannledning Korsvik-Fidjeåsen

Prosjektet for hovedvannledning Korsvik - Fidjeåsen har blitt forsinket fordi det har tatt lengre tid å inngå avtaler med grunneierne. Det har derfor vært liten aktivitet på prosjektet i 2024. Det forventes høyere aktivitet fremover og det er innarbeidet 8 mill. kr i 2025 og 7 mill. kr i 2026.

Håndhevingsteknologi

Fremtidige kontroll- og håndhevingsrutiner går i retning av billettløse ordninger via skanning av registreringsnummer, slik at betaling og øvrige vilkår er koblet sammen via registreringsnummeret til det enkelte kjøretøy. Det parkeringstekniske utstyret må tilpasses dette. Det er lagt inn 200 000 kr pr. år i perioden.

Kapasitetsøkning Rosse vann

Rosse vannverk har i dag en vannproduksjon på ca. 370 l/s. Ledningsnett gjennom Vågsbygd er oppgradert og fått økt kapasitet som ønskes utnyttet spesielt i en beredskapssituasjon. I tillegg ønskes det å bygge fullverdig reservevannsløsning direkte mot Søgne og Songdalen. Vannproduksjonen på Rosse vannverk bør derfor økes med ca. 100 l/s. Kostnadskalkyle for hele prosjektet er 110 mill. kr. Deler av dette er allerede finansiert i tidligere økonomiplaner. Det er innarbeidet 78 mill. kr i årene 2025-2027 for å fullfinansiere prosjektet.

Kjos krysset avløp

Statens vegvesen skal oppgradere og legge om Kjoskrysset. Det skal bl.a. etableres rundkjøring. Samtidig vil VA oppgradere og bygge ut VA-anlegg i anleggsområdet. Ledninger må flyttes på grunn av omlegging av vei og etablering av rundkjøring. Overløpsutslipp for avløp vil legges ut av Kjosbukta. Dette vil bedre forholdene i fuglereservatet. For å bedre kapasitet for videre utbygging av Vågsbygd vil 3 pumpestasjoner for avløp vil erstattes av 1 ny. Denne pumpestasjonen bygges i 2026. Det er et samlet behov for 40 mill. kr i perioden.

Kjos krysset vann

Statens vegvesen skal oppgradere og legge om Kjoskrysset. Se beskrivelse under Kjoskrysset avløp. Hovedvannledningen vil få økt dimensjon. Det er et samlet behov for 20 mill. kr i perioden.

Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av bil- og maskinparken som Ingeniørvesenet administrerer for områdene Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog og Eiendom. Rammen for perioden er 41,2 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av biler- og maskiner for Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Idrett. Rammen for perioden er 98 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Ladestasjoner El-biler parkering

Ny parkeringslovgivning har bestemmelser om at det på parkeringsområdet skal tilbys lademulighet for ladbar motorvogn på et tilstrekkelig antall plasser. Det er innarbeidet 2 mill. kr pr. år i økonomiplanperioden.

Ladestasjoner kommunale biler

Ved utskifting til 0-utslippsbilpark (el-biler) må det tilrettelegges for lading av disse på de ulike lokasjoner. Det er innarbeidet 5,1 mill. kr i perioden 2025-2028.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp

Det er behov for å utvikle, utbedre og oppgradere kommunal VA-infrastruktur i dette området. Det er behov for utvidelse av kommunal vannforsyning i området, da området har flere boliger. Da må samtidig kommunale avløpsanlegg utvides. Ålo og Trysnes renseanlegg er eldre anlegg og en del av prosjektet kan være å fase ut eller oppgradere disse. Dette prosjektet inngår under investeringstiltak både for vann og avløp.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann

Dette investeringsprosjektet dekker kostnadene for utskifting eller oppgradering av vannledninger. Se også prosjektet Tiltak Lastad - Ålo RA – Trysnes RA - avløp.

Lumber pumpestasjon

Ombygging og utvidelse av Lumber pumpestasjon er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kapasitet for mottak av avløp fra utbyggingsprosjekter i områdene rundt pumpestasjonen. Sjøledning fra Lumber til Odderøya for å pumpe avløpet fra Lumber pumpestasjon direkte til renseanlegget ble lagt i 2024. Denne sjøledningen vil bli satt i drift når ny pumpestasjon driftsettes. Det er satt av 20 mill. kr til prosjektet i økonomiplanperioden.

Mjåvann avløp

Avløpsanleggene på Mjåvann industriområde må oppgraderes for å sikre videre utbygging av næringsområdet. Hva som skal utføres er under planlegging. Arbeidet med utbedringer vil starte opp i 2025. Det er satt av 30 mill. kr i perioden.

Nyanlegg parkering

Løpende bevilgning på 400 000 kr pr. år for tilpasninger og krav knyttet til ny parkeringslovgivning.

Odderøya renseanlegg, oppgradering

Det nye Odderøya renseanlegg ble satt i drift i mai 2019. Flere prosesstrinn, som for eksempel de biologiske reaktorene og råtneanlegg/biogass ble satt i drift senere. Fra våren 2022 har renseanlegget vært i full ordinær drift. Erfaringene etter 4 år med drift på nytt anlegg er at det er nødvendig med ombygginger og forbedringer av enkelte prosesstrinn for å optimalisere renseanlegget. Enkelte prosesstrinn ble ikke utvidet med nytt anlegg, men er fra første byggetrinn i 1992. Det viser seg nå at kapasiteten på disse er begrensende for effektiv drift. Det er derfor nødvendig i de nærmeste årene å

gjøre enkelte investeringer til bl.a. optimalisering av innløpsrister og kapasitet på slamsiloer for lagring av slam. Kapasiteten i biogassanlegget er begrenset, og deler av slammet går i utenom biogassanlegget. Dermed får man ikke full utnyttelse av slamvolumet til å produsere strøm, så tiltak på biogassanlegget vil også bli vurdert gjennomført. Det er lagt inn totalt 12 mill. kr i økonomiplanperioden.

Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia

I forbindelse med videre utbygging av Ausvigheia, Nordalsheia og Kjellandsheia må hovedavløpsanleggene på ledningsstrekket fra områdene og til Høllen renseanlegg oppgraderes. Det er behov for 10 mill. kr i 2025 for å sikre at det er god nok kapasitet for videre utbygging av områdene.

Oppgradering sikkerhet pumpestasjoner avløp

Flere av de eldre pumpestasjonene har behov for å bli oppgradert iht. fallsikring og sikkerhet for elektroinstallasjoner. Disse pumpestasjonene tilfredsstiller ikke dagens krav til HMS og det er derfor satt av 6 mill. kr til dette i økonomiplanperioden.

Parkeringsautomater

Prosjektet gjelder ombygging og tilpasninger av betalingsløsningene slik at disse er universelt utformet i henhold til lovverket. Samtidig tilrettelegges det for digitalisering og billettløs parkering. Det er bevilget totalt 1,6 mill. kr i perioden.

Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting Krossen og Blørstad

For å transportere mer vann gjennom vannledningsnettet i Vågsbygd er det nødvendig å etablere ny pumpestasjon i Hundebakken. Samtidig skiftes det ut pumper på Krossen og i Blørstad. Det er innarbeidet 7 mill. kr i 2026 til prosjektet.

Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp

Avløpsnettet i Kvadraturen rehabiliteres ved å separere overvann og kloakk/spillvann. Dette er primært for å fjerne overvann fra kloaknettet og redusere overløpsutslipp når det er mye nedbør, men også for å oppdimensjonere overvannsrør for å tilpasse disse til økt nedbør i fremtiden. Rehabilitering av hele ledningsnettet (både vann og avløp) i Kvadraturen er kalkulert til ca. 520 mill. kr og vil foregå over en periode på ca. 25 år. Det er lagt inn 64 mill. kr i økonomiplanperioden.

Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen

Avløpsnettet i Kvadraturen skal rehabiliteres og samtidig skiftes også normalt vannledningen i samme trase. Det er innarbeidet 40 mill. kr i økonomiplanperioden.

Renseløsning for Søgne og Songdalen

Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er totalt innarbeidet 400 mill. kr i økonomiplanen 2025-2028. Det er satt av 10 mill. kr i 2025, 40 mill. kr i 2026, 140 mill. kr i 2027 og 210 mill. kr i 2028. Det pågår utredning for å pumpe avløpet via sjøledning til Bredalsholmen og videre til Odderøya renseanlegg. Det er utarbeidet grovkalkyle for å få frem investeringskostnad for alternativ til Høllen renseanlegg. På bakgrunn av disse vil det bli lagt frem en sak for politisk behandling høsten 2024

Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden

Kalkyle for ledningsprosjektet fra nytt vannverk i Lillesand til Sørlandsparken er ca. 800 mill. kr. Det er innarbeidet 130 mill. kr i perioden. Prosjektet har hatt tregere fremdrift enn planlagt, på grunn av utfordringer med grunnverv og mulig krav til regulering av ledningstrase. Deler av ledningen er under etablering.

Slamkiosk

Det er behov for å etablere en slamkiosk for leveranse av septikslam. I dag må septikslam kjøres til Odderøya renseanlegg. Ved å etablere et eget mottak for dette på annen plass i kommunen, vil man få ned kjøreavstanden og miljøbelastningen fra flere av septik-leveransene, da flere av disse vil få kortere avstand til leveringspunkt. Etablering av slamkiosk har en kostnad på 17 mill. kr.

Sodefjed - Stangenes, Avløp

Det er innarbeidet 8 mill. kr i perioden til tiltak for å forbedre avløpssituasjonen i området mellom Sodefjed og Stangenes.

Solvika kunstgressbane avløp

Solvika kunstgressbane på Hånes skal bytte dekke i 2025. I forbindelse med dette vil de kommunale ledningene under banen oppgraderes. Investeringen utgjør VA sin andel av prosjektet. Det er innarbeidet 4 mill. kr til dette i 2025.

Solvika kunstgressbane vann

Solvika kunstgressbane på Hånes skal bytte dekke i 2025. I forbindelse med dette vil de kommunale ledningene under banen oppgraderes. Investeringen utgjør VA sin andel av prosjektet. Det er innarbeidet 2 mill. kr til dette i 2025.

Tangvall tilpasninger vei

I forbindelse med utbygging og omlegging av vann og avløp på Tangvall er det behov for tilpasninger mellom eksisterende og nye veianlegg, og som ikke andre aktører på Tangvall dekker. Det ble bevilget 5 mill. kr i 2022.

Tilskudd større veibredder

Prosjektet må sees i sammenheng med kommunens utbyggingsprogram. Etter vedtatte retningslinjer skal kommunen dekke kostnader med veier ut over 6 m bredde i boligområdene. I tråd med foregående periode er det satt av 250 000 kr pr. år.

Utskifting av gatelysstolper etter råtekontroll

Det er utført råtekontroll på kommunens tremaster som har avdekket behov for utbygging av ca. 10% av mastene. Ca. 120 master er så dårlig at de har kabelforbud/må byttes umiddelbart. Utbedringskostnad er 3,4 mill. kr.

Utskiftning av pumper avløp

Pumpene har en gjennomsnittlig levetid på ca. 10 år og det er jevnlig behov for utskifting. Det er satt av 19 mill. kr i perioden.

Utskiftning av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann

Kommunens høydebassenger krever oppgradering for å tilfredsstille krav til tetthet og sikkerhet. Antall pumpestasjoner og høydebasseng har økt i omfang. Årlig behov er 2,7 mill. kr.

Vannbehandlingsanlegg Grimevann

For å dekke fremtidens behov for drikkevann i Kristiansand kommune, samt sikre reservevannforsyning ved utfall av et av vannverkene på vestsiden av byen, eller brudd på vannledningene under Topdalsfjorden, må det bygges et nytt vannverk ved Grimevann. Vannverket skal bygges i samarbeid med Lillesand kommune. Det er innarbeidet totalt 205 mill. kr i økonomiplanperioden. Styringsgruppe for utbygging av vannverket vil etableres høsten 2024 og interkommunalt selskap for vannverket vil etableres i 2025.

Vannkiosk

I tilknytning til prosjekt med etablering av slamkiosk, se over, er det planlagt å samtidig etablere vannkiosk, som septikbiler, spylebiler, feiebiler og andre kan fylle på vann etter behov. Etablering av vannkiosk har en kostnad på 5 mill. kr.

Vannledning Rossevang/Rosedalen/Tangvall

Før kommunesammenslåingen hadde Søgne kommune og Songdalen kommune et samarbeidsprosjekt om å sikre alternativ/tosidig vannforsyning for hverandre. Dette er videreutviklet til å bli erstattet med en ny vannledning fra Rossevang vannverk til Tangvall. Det er innarbeidet 41 mill. kr til dette prosjektet i perioden.

Vatneli og Lauvslandmoen vannverk

Vatneli (Kilen) og Lauvslandmoen (Finsland) vannverk er to mindre vannbehandlingsanlegg i Songdalen. Det er behov for oppgradering og delvis ombygging av disse vannbehandlingsanleggene. Dette for å sikre god kvalitet på drikkevannet som produseres og for å øke sikkerheten for prosessen. Dette er anlegg hvor kilden er grunnvann. Det er innarbeidet 2 mill. kr i perioden.

Vei- og gatebelysning LED

Arbeidsplan veilys benyttes til anlegg langs veier og gang- og sykkelveier som mangler belysning, fortetting av lyspunkter på veier med mangelfull belysning, utskifting av nedslitte belysningsanlegg og sanering av luftstrekk. Økt utskifting til LED-armatur vil gi lavere energiforbruk og lenger levetid på lyskildene. Det prioriteres å skifte ut de armaturer som ikke samtidig krever etablering av strømskap eller andre store ombyggingskostnader. Det årlige beløpet er 6,1 mill. kr pr. år.

Vesvann til Grasåsen vannledning

For å koble sammen nettet i Sørlandsparken og på Tveit/Kjevik via Vesvann, er det behov for ny vannledning fra nytt vannbasseng på Grasåsen til Vesvann vannverk. Sammenkoblingen vil gi tilgang til et betydelig reservevolum mot Tveit/Kjevik ved f.eks. ledningsbrudd ved Hamresanden. Ledningsanlegget er kostnadsberegnet til 60 mill. kr. Det pågår forhandlinger med grunneiere. Det er bevilget 30 mill. kr i økonomiplanperioden for å fullfinansiere prosjektet.

Østre ringvei- avløp

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av 18 mill. kr årlig i 2025-2027 - totalt 54 mill. kr i perioden.

Østre Ringvei- vann

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av 8 mill. kr i 2025, 10 mill. kr i 2026 og 10 mill. kr i 2027 – totalt 28 mill. kr i perioden.

Øvrige dammer

Kristiansand kommune har 24 dammer underlagt NVE-tilsyn, samt en del dammer som vil komme under NVE-tilsyn ved nærmere gjennomgang. De fleste av dammene tilfredsstiller ikke NVE's krav, og flere har betydelige lekkasjer. Det er også tatt hensyn til utbedringer av sykehusdammene i økonomiplan perioden. Totalt 30 mill. kr, der Agder fylkeskommune dekker ca. 70% av kostnadene. Flomberegninger må være godkjent før teknisk plan kan sendes inn til godkjenning hos NVE. Dette er prosesser som tar tid, så behov for investeringsmidler er skjøvet på i tid. Behovet er vurdert til 0 kr i 2025, 16 mill. kr i 2026, 30,5 mill. kr i 2027 og 16 mill. kr i 2028. Totalt 62,5 mill. kr.

7.12 Parkvesenet

7.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Parkvesenet har ansvar for forvaltning og drift av friområder, parker, byrom, lekeplasser, miljøbyprosjekter, gravplassdrift, naturforvaltning, skolehager, urbant landbruk, samt tradisjonelt landbruk og skogbruk. I tillegg utfører Parkvesenet vedlikehold av uteområdene rundt formålsbygg, rabatter for Ingeniørvesenet samt lekeplasskontroll for skoler og barnehager.

Parkvesenet er en aktiv deltaker i utviklingen av kommunen og har høy fagkompetanse på uterom, byliv og øvrig byutvikling.. Derfor anses det som viktig at Parkvesenet til enhver tid er engasjert i de kreative prosesser og planer som er på gang, og som viser muligheter for utvikling av byrom og steder.

7.12.2 Hovedutfordringer

For Parkvesenet vil det i 2025 fortsatt være viktig å sikre muligheten for å utføre de ulike tjenestene opp mot forventninger og rammer.

Det er en utfordring for Parkvesenet at det ikke følger med driftsmidler med nye arealer som overtas og skal driftes av kommunen. Dette er viktige arealer som tilrettelegges for lek og rekreasjon. Eksempler er det nye utbyggingsområdet på Lumber, hvor kommunen v/Parkvesenet overtar et nytt badeanlegg, lokal park (kvartalslekeplass) og friluftsområder for bydelen, Andre anlegg er Peisestua på Odderøya, stupeanlegg i Bertesbukta og Kanalbyen. Totalt for alle anleggene er økte kostnader fra 2025 på 3,17 mill. kr årlig. Dette etterslepet blir bare større og større, og kan ikke løses ved at en i sin helhet legger om driften. Dette fordi det er sentrale anlegg som har høy bruksfrekvens. Dette fører igjen til store driftsbehov/vedlikeholdsbehov, og behov for oppfølging, dersom den opprinnelige intensjonen med det kommunale kravet overfor utbygger om å etablere anlegget skal ha noen mening.

Bydelsfond investering vil utgå i sin helhet i 2026, og Bydelsfond drift vil bli redusert til 1,5 mill. kr i fra 2025. Dette vil påvirke Parkvesenets mulighet til å igangsette eller samarbeide med kommunens innbyggere til å utvikle eller utbedre eksempelvis sosiale møteplasser/lekeområder. Disse midlene er viktige for å stimulere til et godt samarbeide med kommunens innbyggere. Prosjektet turstier og turløyper på 1,5 mill. kr er foreslått fjernet i fra 2025. Beløpet har vært benyttet som kommunens egenandel i forbindelse med ulike tilskuddsordninger.

7.12.3 Hovedprioriteringer

Parkvesenet har prioritert å satse på urbant landbruk og skolehager i en toårs periode, for å se hvordan dette kan bli innlemmet og innarbeidet på skolene og blant innbyggerne. Det er stor interesse blant befolkningen rundt temaet, og det er også innarbeidet som krav i enkelte planer fra politisk hold. Parkvesenet har derfor ønsket å legge tilrette for dette og spre kunnskap ut til befolkningen.

For å kunne gjennomføre kommende innsparingskrav vil parkvesenet gå gjennom driftsrutiner av eksisterende anlegg, for å vurdere om rutinene bør endres eller tjenesten avvikles. Rutiner for etablering av nyanlegg må gjennomgås, slik at det ved overtakelse av anlegg følger med midler slik at intensjonene som er innarbeidet i de ulike reguleringsplanene kan følges opp over tid og sikre kvalitetene.

7.12.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Parkvesenet	66 707	69 514	71 782	71 734	71 590	71 590
Sum	66 707	69 514	71 782	71 734	71 590	71 590

Parkvesenets netto budsjettramme er redusert med 686 000 kr fra 2024 til 2025, før pris- og lønnsvekst på 2,95 mill. kr. I forbindelse med utvidelse av gravplassene på Tveit, Randesund og Torridal utvides driftsrammen med henholdsvis 123 000 kr til Tveit, 246 000 kr til Randesund og 80 000 kr til Torridal. Det overføres 1,060 mill. kr fra Oppvekst til Parkvesenet til en stilling som skal ha hovedfokus på uteanleggene til skole og barnehager. Rammen til Urbant landbruk reduseres ytterligere i 2025 med 1,03 mill. kr. Bydelsfond drift reduseres med 1,03 mill. kr, resterende beløp til den søkbare ordningen er nå 1,5 mill. kr.

I Kristiansand kommune er det fire viltlag, Finsland, Greipstad, Søgne og Tveit viltlag, men kun to av dem får tilskudd. Det er et ønske å behandle lagene likt. Det foreslås derfor at tilskuddsposten på kr 50 000 fordeles mellom alle fire lagene, og at hvert lag blir tildelt et like stort tilskudd på 12 500 kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	69 514	69 514	69 514	69 514
Sum Deflator	1 216	1 216	1 216	1 216
Sum Lønns- og prisjustering	1 738	1 738	1 738	1 738
Tidligere vedtatte tiltak				
Bydelsfond	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Driftsmidler Randesund gravplass	252	252	252	252
Driftsmidler Tveit gravplass	126	126	126	126
Klimasmart landbruk	0	414	568	568
Urbant Landbruk	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 672	-1 258	-1 104	-1 104
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-154	-616	-914	-914
Vedtatte endringer	1 128	1 080	936	936
Vedtatt ramme	70 642	70 594	70 450	70 450
Nye tiltak				
Driftsmidler utvidelse Torridal gravplass	80	80	80	80
Overføring av 1 årsverk fra Oppvekst til Parkvesenet	1 060	1 060	1 060	1 060
Sum Nye tiltak	1 140	1 140	1 140	1 140
Nye tiltak og realendringer	1 140	1 140	1 140	1 140
Ramme 2025-2028	71 782	71 734	71 590	71 590

Tidligere vedtatte tiltak

Bydelsfond

Bydelsfond drift reduseres med 1,025 mill. kr. Restbeløp til den søkbare ordningen er nå 1,5 mill. kr.

Driftsmidler Randesund gravplass

Randesund gravplass utvides, og vil stå endelig ferdig i 2025, men det vil være en delovertakelse i 2024. Parkvesenets driftsramme økes med 246 000 kr på grunn av arealøkningen.

Driftsmidler Tveit gravplass

Tveit gravplass utvides, og vil stå endelig ferdig i 2024. Parkvesenets driftsramme økes med 123 000 kr på grunn av arealøkningen.

Klimasmart landbruk

Ordningen faller bort fra 2024. Parkvesenets ramme reduseres med 554 000 kr.

Urbant Landbruk

Prosjekt Urbant landbruk reduseres med 1,025 mill. kr i 2025. Dette er i tråd med Økonomiplanen 2024 - 2027

Nye tiltak

Driftsmidler utvidelse Torridal gravplass

Torridal gravplass, utvidelse av Muslimsk felt, var ferdigstilt våren 2024. Parkvesenets driftsramme økes med 80 000 kr fra 2025 på grunn av arealøkningen.

Overføring av 1 årsverk fra Oppvekst til Parkvesenet

Det overføres 1,06 mill. kr fra oppvekst til en stilling som skal ha hovedfokus på uteanleggene til skoler og barnehager.

7.12.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Investeringsprosjekter							
Arbeidsplan friluftsliv park		250	250	250	250	1 000	0
Arbeidsplan nærmiljø park		700	700	700	700	2 800	0
Bydelsfond		2 500	0	0	0	2 500	0
Bydelspark Vågsbygd	8 470	0	0	0	2 000	2 000	0
Egenandel Skjærgårdspark Vest		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	-2 000
Forebyggende tiltak, små stygge steder		100	100	100	100	400	0
Grønn skolegård park		200	200	200	200	800	0
Utbyggingsavtale Nybyen Aktivitetspark	12 305	2 000	0	0	2 000	4 000	0
Sum investeringsprosjekter	20 775	6 750	2 250	2 250	6 250	17 500	-2 000

Arbeidsplan friluftsliv park

Bevilgningen er på 250 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene er både nye anlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Arbeidsplan nærmiljø park

Bevilgningen er på 700 000 kr pr. år i perioden. Parkvesenet bruker beløpet på rehabilitering av lekeplasser, grønnstruktur, nærmiljøparker og parker. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Bydelsfond

Bydelsfond investering er en søkbar ordning for kommunens innbyggere. Dette fondet benyttes til etablering av større, fysiske tiltak på kommunens eiendom i henhold til søkers ønsker.

Investeringsmidlene utbetales ikke, men brukes av kommunen i samarbeid med søker (som oftest velforeninger). Bystyret har vedtatt å legge inn 2,5 mill. kr hvert år til bruk for oppgradering av offentlige steder i bydelene. Søknadsfristen for midlene er 1. oktober hvert år. Bydelsfond investering vil opphøre som ordning i fra 2026.

Bydelspark Vågsbygd

Det er flere rekkefølgekrav og utbyggingsavtaler som skal gå til oppgradering av bydelspark Vågsbygd.

Byggetrinn 1 og 2 er ferdigstilt og tatt i bruk i forbindelse med åpningen av Vågsbygd skole.

Prosjektering av byggetrinn 3 og 4 gjennomføres våren 2025. Fullfinansiering av opparbeidelsen er ikke bevilget. Endelig finansiering vil først være på plass når alle utbyggingsavtaler er ferdigforhandlet. Den kommunale bevilgningen er skjøvet til 2028 og lagt inn med 2 mill. kr

Egenandel Skjærgårdspark Vest

Det er bevilget 500 000 kr årlig til investering og oppgradering av skjærgårdsparken vest i perioden.

Tiltakene er både nyanlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Forebyggende tiltak, små stygge steder

Prosjektets formål er å aktivisere skolene til å ta ansvar for å registrere og ruste opp «små stygge steder» langs skoleveien, i boligområder og langs kommunale veier. Det er bevilget 100 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Grønn skolegård park

Prosjektet grønn skolegård gjennomføres i samarbeid med skole. Det er bevilget 200 000 kr pr. år i perioden. Prioriteringer skjer i samarbeid med Oppvekst og følger kommunedelplan for idrett og friluftsliv. Den kommunale rammen kan brukes som egenandel når det søkes om tilskudd fra staten. Summen fordeles etter innkomne søknader i mars.

Utbyggingsavtale Nybyen Aktivitetspark

Nybyen skal være hele nordre Kvadraturen sin nærmiljøpark. Den har lenge vært preget av mangel på ferdigstilling, midlertidighet og omkringliggende riggplass. I tillegg er deler av parkanlegget nedslitt og har dårlig belysning, og anlegget har ikke kunnet benyttes som forutsatt. Det har periodisk vært meldt inn engstelse fra kriminalforebyggende avdeling og beboere om negativ aktivitet i parken. Det ligger rekkefølgekrav til oppgradering av kvartalslekeplassen i parken i flere nærliggende reguleringsplaner.

Det er utarbeidet et skisseprosjekt, som grunnlag for ønsket oppgradering av kvartalslekeplassen med flere funksjoner som gir større appell til flere brukergrupper. Anlegget har ekstra fokus på rulleanlegg (skateanlegg) og er egnet for egenorganisert idrett og aktivitet.

Prosjektet har fått en bevilgning på 5 mill. kr i 2024 og det er foreslått en bevilgning på 2 mill. kr til prosjektet i 2025 og ytterligere 2 mill. kr i 2028. Det er i tillegg forventet 3,105 mill. kr i spillemidler til rulleanlegg, som er et hovedelement i parkens utforming.

7.13 Plan og bygg

7.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Plan og bygg har 76 ansatte fordelt på 3 enheter. Kommunalsjefområdet forvalter flere lovverk, men mesteparten av sakene blir behandlet etter plan- og bygningsloven, matrikelova og eiendomsskattelova. Kommunalsjefområdet omfatter også geodata, eiendomsdanning og forvaltningsansvar for kommunens kart- og planarkiv. Kommunalsjefområdet innstiller sine saker til Areal og miljøutvalget, som har vedtaksmyndighet i byggesaker og innstillingsmyndighet for bystyret i plansaker.

7.13.2 Hovedutfordringer

Den største utfordringen for Plan og bygg fremover vil være å håndtere uforutsigbarhet med hensyn til saksmengde på grunn av svingninger i byggebransjen. Beregningene viser at både Planenheten og Eiendomsdanning går med underskudd på den delen som er selvkostfinansiert, og det er usikkert om betalingsevnen i markedet tilsier at disse tjenestene kan ha full selvkostdekning. Det er behov for å se nærmere på denne problemstillingen.

Kommunen vil uavhengig av dette få et større ansvar i plan- og byggesaksbehandlingen med hensyn til pågående klimaendringer.

7.13.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Plan og bygg er at saksbehandlingssystem «Plan and build» skal fungere for alle kommunalområdets fagenheter. Deretter vil systemet bli rullet ut i hel området By- og stedsutvikling. Plan og bygg skal også fortsatt ha fokus på videreutvikling og forbedring av informasjon til og fra

innbyggerne (MinSide/MinEiendom). Kommunalområdet skal fortsette med forskningsprosjektet kart AI (kvalitetsheving av matrikkel ved hjelp av automatisering og innbyggerinvolvering).

7.13.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Plan og bygg	18 426	24 099	24 532	24 509	23 499	23 499
Sum	18 426	24 099	24 532	24 509	23 499	23 499

Netto driftsbudsjett for Plan og bygg reduseres fra 2024 til 2025 med 1,1 mill. kr før pris og lønnsvekst på 1,5 mill. kr. Bevilgningen til områderegulering for Lagmannsholmen som var lagt inn i rammen i 2024 med 2 mill. kr reduseres i 2025 til 1 mill. kr. Det er lagt inn ca. 200 000 kr til geoteknikk i hele perioden. Resterende lønnsmidler skal dekkes gjennom selvkost.

Økt innsparingskrav på 215 000 kr fra 2025 er planlagt dekket gjennom reduserte utgifter.

I 2026 er det lagt inn 1 mill. kr til områderegulering for Randesund bydelssenter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	24 099	24 099	24 099	24 099
Sum Deflator	923	921	921	921
Sum Lønns- og prisjustering	602	602	602	602
Tidligere vedtatte tiltak				
Områderegulering Lagmannsholmen	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
Stilling geotekniker (dekkes inn av gebyrer) plan og bygg	172	172	172	172
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 878	-1 878	-1 878	-1 878
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-215	-236	-246	-246
Vedtatte endringer	-567	-590	-600	-600
Vedtatt ramme	23 532	23 509	23 499	23 499
Nye tiltak				
Lagmannsholmen - områderegulering	1 000	0	0	0
Randesund bydelssenter - områderegulering	0	1 000	0	0
Sum Nye tiltak	1 000	1 000	0	0
Nye tiltak og realendringer	1 000	1 000	0	0
Ramme 2025-2028	24 532	24 509	23 499	23 499

Tidligere vedtatte tiltak

Områderegulering Lagmannsholmen

Områdeplan for Lagmannsholmen skal avklare overordnet struktur for byutvikling som legger tilrette for et godt byliv, og også sikrer allmennhetens interesser. Det er bevilget 1 mill. kr i 2025.

Stilling geotekniker (dekkes inn av gebyrer) plan og bygg

Det er ansatt geolog som hovedsakelig dekkes av gebyrinntekter på byggesak, ca. 10 %, dekkes av bevilgning fra bykassa.

Nye tiltak

Randesund bydelssenter - områderegulering

Det er bevilget 1 mill. kr til områdeplan Randesund i 2026.

7.13.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2025	2026	2027	2028	2025-28 Inntekt 2025-28
Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)		500	500	500	500	2 000
Skråfoto		1 250	0	1 250	0	2 500
Sum investeringsprosjekter		0 1 750	500	1 750	500	4 500

Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)

Prosjektet dekker løpende oppgradering av digitalt kartverk, samt systematisk utskifting av teknisk utstyr. Det er lagt inn 500 000 kr pr. år i perioden.

Skråfoto

Det er avsatt 1,25 mill. kr hvert andre år framover for å oppdatere skråbildekartet for kommunen. Skråbildekart er et nyttig verktøy i arbeidet med eiendomsskatt, byggesaker, eiendomsdeling og annen saksbehandling innenfor området By- og stedsutvikling.

7.14 Eiendom

7.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Eiendom har 342 ansatte og er inndelt i 3 hovedansvarsområder;

Boligenheten har ansvar for å fremskaffe utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Alle boliger tildeles av Helse og mestring etter søknad om kommunal bolig. Boligenheten står for vedlikehold og drift av boligene inkludert tekniske anlegg, samt sørger for kontraktskriving og forventningsavklaring med beboerne før innflytting. Enheten har ansvar for ca. 2 100 boliger, om lag 860 av boligene eies i dag av kommunale boligstiftelser, men administreres av boligenheten på vegne av stiftelsene.

Stortinget har vedtatt et lovforslag som innebærer at kommuner kan søke om oppløsning av kommunale boligstiftelser, og at boligene tilbakeføres til kommunen. I september 2023 vedtok bystyret at før en opphevelse finner sted, skal alternative organisasjonsformer av det boligsosiale arbeidet utredes. Utredningen skal behandles politisk i løpet av høsten 2024, og en søknad om opphevelse av boligstiftelsene vil først bli sendt til Stiftelsestilsynet etter behandling av utredningen.

Byggservice er en ren produksjonsenhet med både byggdrift og renhold innenfor ansvarsområdet. Tjenester som vaktmester, teknisk drift, øvrige håndverkstjenester og renhold leveres til eget kommunalsjefområde og til øvrige tjenesteområder i kommunen. Byggservice har ansvar for energioppfølging og energistyring av kommunens formålsbygg, inkludert gjennomføring av ENØK tiltak for å redusere energibruken i kommunale bygg.

Bygg og eiendomsforvaltning er inndelt i 5 underområder;

- Prosjekt med ansvar for prosjektledelse og byggeledelse av kommunens byggeprosjekter.
- Forvaltning med ansvar for drift- og vedlikeholdsoppfølging av kommunens eksisterende bygg.
- Småbåt med ansvar for alle kommunale småbåthavner.
- Vakt og sikkerhet (innbrudds- og heisalarmer, kameraovervåkning, m.m.) i kommunens formålsbygg.
- Tilfluktsrom og oppfølging mot sivilforsvarstjenesten.

7.14.2 Hovedutfordringer

Plania (FDV system) er nå innført i Eiendom og flere kommunalområder. Dette er med på å bidra til bedre samhandling og gi en økt kvalitet. Det er allikevel viktig å utvikle og forbedre de fysiske arbeidsprosesser og tilhørende arbeidsrutiner i programmet. En av utfordringene vi står overfor er

manglende FDV dokumentasjon på flere av våre kommunale bygg. Ett oppdatert tegningsgrunnlag og en utfyllende teknisk bruksanvisning på våre bygg er en forutsetning for å kunne drive med utvikling og en forbedring av funksjoner og bruksområder.

Den kommunale boligmassen er ikke tilstrekkelig tilpasset til brukergruppene og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette bidrar til å svekke måloppnåelsen på det boligsosiale feltet, samtidig som det bidrar til å forringe kommunens eiendomsverdi ved at boligmassen forfaller. Bystyret har i 2024 vedtatt Boligsosial handlingsplan. I denne planen er utfordringsbildet beskrevet og det er formulert en rekke tiltak som det skal jobbes med framover. Særlig utfordrende er det å sikre areal og tilpasse og utvikle eksisterende boligmasse til innbyggere som trenger botilbud med hensiktsmessig beliggenhet tilpasset deres behov. By- og stedsutvikling opplever sammen med Helse og mestring at dette er et krevende arbeid, også med tanke på at bo- og nærmiljø skal ivaretas på en god måte.

Deler av kommunens formålsbygg (B-bygg) og utleiebygg har et betydelig vedlikeholdsetterslep hvor det ikke er midler til planlagt vedlikehold i budsjetttrammene. Dette er beskrevet i Agder Kommunerevisjon IKS sin forvaltningsrevisjon: *Eiendomsforvaltning i Kristiansand kommune*. I økonomiplanen er det lagt inn en mindre bevilgning som vil bidra til å bedre situasjonen noe, men er ikke tilstrekkelig for å ivareta kommunens B-bygg portefølje over tid.

Ved etablering av den nye kommunen var det tre ulike driftsorganisasjoner som skulle samles til en ny organisasjon. Det var ulikheter i hvordan ansvarsfordelingen var mellom ulike enheter i kommunene, forskjeller i kultur og ulike forventninger om hvilke tjenester som skal leveres. Dette har tatt tid å harmonisere i den nye kommunen. For Byggservice er det avgjørende å avklare nivået på tjenestene som skal leveres, slik at dette gjøres mest mulig likt i hele organisasjonen. Det arbeides kontinuerlig med å effektivisere driften for å redusere lønnskostnader samtidig som kvaliteten opprettholdes på de leverte tjenestene.

7.14.3 Hovedprioriteringer

Innføring av nytt forvaltning-, drifts- og vedlikeholdssystem (FDV) blir viktig for hele kommunalsjefområdet, for å få en effektiv drift og forvaltning av kommunes eiendomsmasse. Samtidig blir det en prioritert oppgave å fortsette arbeidet med å bygge en felles kultur, innad i enhetene og på tvers av enhetene i Eiendom.

Arbeidet med å tilpasse den kommunale boligmassen til brukernes behov blir en prioritert oppgave for Boligenheten. For å lykkes med arbeidet er det viktig med et godt tverrfaglig samarbeid med Helse og mestring. Tilpasning av boligmassen er et langsiktig arbeid som også er avhengig av de økonomiske rammebetingelsene til Eiendom. Bystyret har vedtatt at det skal gjøres en utredning om alternative organisasjonsformer med tanke på å gi beboerne et bedre tilbud enn dagens organisering gir, før en opphevelse av boligstiftelsene finner sted. Utredningen skal opp til politisk behandling høsten 2024. Utredningen vil, sammen med rulleringen av boligsosial handlingsplan, legge føringer for arbeidet med utviklingen av den kommunale boligmassen framover.

Eiendom skal følge opp revisjonens anbefalinger i deres forvaltningsrevisjonsrapport om Eiendomsforvaltning i Kristiansand kommune, blant annet med å utarbeide vedlikeholdsplaner. Utarbeidelse av vedlikeholdsplaner skal baseres på en fullverdig levetidskostnadsberegning, enten fra byggeprosjektet eller fra nøkkeltall. Hovedelementer i bygget og tekniske anlegg angis i FDV-systemet med relevante kostnader og frekvenser for ulike drift-, vedlikehold- og utskiftingstiltak, alt for å ivareta målsatt tilstandsgrad og garantier.

Det registreres tilstandsgrader for formålsbyggene ved å sette tilstandsgrad på de enkelte bygningsdeler. Det gir en vektet tilstandsgrad for bygget samlet, som også rapporteres inn i ASSS-

nettverket, som består av de 12 største kommunene i Norge. Siste rapportering viser at Kristiansand kommunen har en tilstandsgrad for skolebygg som er under snittet i nettverket, mens tilstandsgraden for omsorgsbygg ligger noe over snittet når en sammenligner med de andre kommunene i ASSS. I tillegg registreres egnethet med hensyn på universell utforming og byggets generelle egnethetsgrad for det formål det er tiltenkt.

Dette gir ett godt grunnlag for prioritering av tiltakene, i tillegg til å belyse det langsiktige kostnadsbehovet med hensyn til vedlikehold og utskifting. Ved jevnlig tilstandsvurderinger for de enkelte bygg og porteføljer vil man sikre kontinuerlig oppdatering av vedlikeholdsplanen og eventuelt omprioritere tiltak som følge av dette.

7.14.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eiendom	272 315	297 734	312 902	312 664	320 579	327 704
Sum	272 315	297 734	312 902	312 664	320 579	327 704

Netto driftsbudsjett for Eiendom økes fra 2024 til 2025 med 2,6 mill. kr før pris- og lønnsvekst på 12,6 mill. kr. Det samlede innsparingskravet i 2025 er 410 000 kr sammenlignet med 2024.

Netto driftsbudsjett for Eiendom i 2025 er 312,9 mill. kr som er finansiert av bykassa.

Kommunalsjefområdet er i tillegg finansiert med leieinntekter fra kommunale utleieboliger, øvrige utleiebygg, utleie av grunn og arealer, utleie av båtplasser og salg av tjenester til andre områder. Totalt forventes driftsinntektene å utgjøre i overkant av 300 mill. kr slik at brutto driftsutgifter for Eiendom overstiger 610 mill. kr i 2025.

I rammen er det lagt inn midler til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid. Den største enkeltendringen i 2025 er at det er lagt inn helårseffekt for ferdigstilling av Wilds minne skole og Vågsbygd skole. For kommunale utleieboliger justeres både inntektssiden og utgiftssiden i takt med endring i boligmassen. Rammen er justert med inntektskrav og FDV midler for nye bofellesskap som ferdigstilles og tas i bruk i 2025.

Det har over flere år vært en opptrapping av vedlikeholdet av kommunens bygg, og det øker med ytterligere 1 mill. kr i 2025. Som en konsekvens av god utvikling i leiemarked er inntektskravet for utleie av kommunale bygg økt med 1 mill. kr, og det foreslås at vedlikeholdsbudsjettet økes tilsvarende. Kommunedirektøren har funnet rom for å øke vedlikeholdet, særlig knyttet til kommunale boliger, ved rullering av denne økonomiplanen. Det er satt av 1 mill. kr til vedlikehold i 2025 og det legges opp til en opptrapping med 1 mill. kr hvert år i perioden.

Rammen til Eiendom er styrket med en stilling som eiendomsforvalter. Begrunnelsen for ansettelsen er at det totale eiendomsarealet er økt og det ble ikke opprettet flere stillinger i forbindelse med kommunesammenslåingen. Samtidig har antall A-bygg i porteføljen økt og krever oppfølging for å gjennomføre periodisk vedlikehold slik som eiendomsstrategien forutsetter. Eiendom har midlertidig omdisponert midler for å kunne ansatte en ny eiendomsforvalter.

Fra og med 2025 er det lagt inn i rammen midler til husleie for leie av "Kemnerbygget" med 3,4 mill. kr. Eiendommen er solgt til Kristiansand kommunale pensjonskasse, men det er samtidig inngått leieavtale hvor kommunen leier tilbake eiendommen.

De siste årene har vært preget av store svingninger i energiprisene, noe som har gjort det utfordrende å utarbeide et presist budsjett. Prisene har nå stabilisert seg noe, og på et lavere nivå enn det var særlig i 2022 og 2023. Prognosene for 2025 tilsier at energibudsjettet for kommunens formålsbygg kan reduseres noe i forhold til vedtatt økonomiplan. Samlet er rammen redusert med 5,4 mill. kr. Det skyldes både forventning om lavere priser og lavere forbruk blant annet som en konsekvens av at det pågår et prosjekt hvor det installeres solceller på taket av kommunale bygg.

Det er gjort noen endringer mellom områdene for at praksisen skal bli lik for hele kommunen. Det er blant annet flyttet rammer for renhold fra Kultur og innbyggerdialog, og samlet disse hos Eiendom. Inntektskrav for utleie av arealer er også overført til Eiendom for sentralisering av dette ansvaret.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	297 734	297 734	297 734	297 734
Sum Deflator	5 137	5 137	5 137	5 137
Sum Lønns- og prisjustering	7 443	7 443	7 443	7 443
Tidligere vedtatte tiltak				
Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg	-2 364	-4 728	-4 728	-4 728
Energiprojekt trinn 4 - FDV kostnad	158	158	158	158
FDV 6 boenheter habilitering	580	580	580	580
FDV 6 samlokaliserte ROP boliger	775	775	775	775
FDV Kleplandstunet omsorgsboliger justering	1 051	1 051	1 051	1 051
FDV kostnader 2 nødboliger	129	129	129	129
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	0	0	5 421	5 421
FDV kostnader Vågsbygd skole utvidelse	1 465	1 465	1 465	1 465
FDV Lauvåsen skole 2027	0	0	6 150	6 150
Inntektskrav 6 boenheter habilitering	-618	-618	-618	-618
Inntektskrav 6 samlokaliserte ROP boliger	-516	-516	-516	-516
Inntektskrav Kleplandstunet omsorgsboliger	-3 623	-3 623	-3 623	-3 623
Reduserte energikostnader Aquarama	-1 051	-1 576	-1 576	-1 576
Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a	0	258	258	258
Stilling bygg- og eiendomsforvaltning	1 077	1 077	1 077	1 077
Vedlikehold b-bygg	1 077	1 077	1 077	1 077
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 861	-4 492	7 079	7 079
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-410	-718	-1 066	-1 066
Vedtatte endringer	10 309	7 370	18 593	18 593
Vedtatt ramme	308 043	305 104	316 327	316 327
Nye tiltak				
40% renhold fra VKS til Eiendom-renhold	314	314	314	314
Aquarama kompensert for prisjustering	490	490	490	490
Besparelser energi ved utskifting av pelletsanlegg	0	-1 000	-1 000	-1 000
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	0	-209	-525	-650
Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold	0	3 500	0	0
Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg	0	0	-2 364	-2 364
FDV 6 boliger på Langenes (habilitering) ferdig 2025	600	600	600	600
FDV 6 boliger Voie rus (ROP) fra 2028	0	0	0	250
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	0	0	3 000	3 000
FDV Lauvåsen skole 2027	0	0	-3 000	0
FDV nytt helse hus ferdig sent 2028	0	0	0	1 000
FDV Tordenskjoldsgate skole utvidelse	0	0	0	2 000
FDV Wilds Minne skole ferdig 2024 må oppjusteres fra 2025	2 000	2 000	2 000	2 000
Fergefjellet barnehage festeavgift og korrigert FDV kostnader	200	200	200	200
Festeavtale Sørlandshallen Eiendom AS	100	100	100	100
HR stilling 20% overføres fra Organisasjon til Eiendom	210	210	210	210
Inntektskrav 6 boliger på Langenes (habilitering) ferdig 2025	-200	-200	-200	-200
Inntektskrav basestasjoner overført fra Kultur og innbyggerdialog	-109	-109	-109	-109
Inntektskrav Vågsbygd kultursenter til Eiendom	-1 667	-1 667	-1 667	-1 667
Miljøvaktmester overføres fra eiendom til Helse og mestring	-788	-788	-788	-788

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Nødovertatting EØS borgere	718	128	0	0
Rammejustering mellom SI og eiendom	51	51	51	51
Redusert inntektskrav utleiebygg	540	540	540	540
Strømkostander formålsbygg	-2 000	-2 000	0	0
Vedlikehold bolig	1 000	2 000	3 000	4 000
Vedlikehold kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Økning husleie Kemnerbygget	3 400	3 400	3 400	3 400
Økte leieinntekter kommunale bygg	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Nye tiltak	4 859	7 560	4 252	11 377
Nye tiltak og realendringer	4 859	7 560	4 252	11 377
Ramme 2025-2028	312 902	312 664	320 579	327 704

Tidligere vedtatte tiltak

Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg

Det legges inn en forventet besparelse av energikostnader som følge av nytt energiprojekt (etablering av solceller på tak). Besparelsen er avhengig av investeringstakten som er foreslått for prosjektet og det er i rulleringen av økonomiplanen lagt inn en økt besparelse i slutten av perioden. Det legges samtidig inn FDV kostnader til drift og vedlikehold av solcelleanleggene.

FDV 6 boenheter habilitering

Ny bolig for habilitering i Harald Gilles vei tas i bruk i 2025. Det avsettes drift og vedlikeholdsmidler til boligen.

FDV 6 samlokaliserte ROP boliger

Ny samlokalisert bolig for personer med rus og psykiatrilidelser tas i bruk i 2025. Det avsettes drift og vedlikeholdsmidler til boligen.

FDV kostnader 2 nødboliger

For å bedre situasjonen for bostedsløse i Kristiansand er det vedtatt anskaffelse av to enkeltstående nødboliger. Bygging av boligene er planlagt høst 2024 og det settes av drift og vedlikeholdsmidler til boligene fra 2025.

FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027

Det gjøres avsetning av FDV midler til nytt omsorgssenter i Randesund. Ferdigstillelse er forventet i slutten av 2026 med drift fra 2027. Det er innarbeidet 14 flere omsorgsplasser i byggeprosjektet. Avsetningen til FDV økes dermed på grunn av økt areal i bygget.

FDV kostnader Vågsbygd skole utvidelse

Ny Vågsbygd skole ble ferdigstilt til skolestart august 2024. I henhold til kommunens eiendomsstrategi bevilges det FDV midler som skal sikre drift og vedlikehold i byggets levetid.

FDV Lauvåsen skole 2027

Ferdigstillelse av ny ungdomsskole på Lauvåsen er skjøvet til skolestart 2027. Avsetning av FDV midler til drift og vedlikehold av den nye skolen justeres i henhold til ferdigstillelse av prosjektet.

Inntektskrav Kleplandstunet omsorgsboliger

Eiendom har planlagt for full utleie av Kleplandstunet fra 2025, og inntektskravet justeres opp i samsvar med full utleie. FDV kostnader økes også fra 2025 når det er full drift av bygget.

Reduserte energikostnader Aquarama

I driftsavtalen mellom Kristiansand kommune og Aquarama badedrift har kommunene en forpliktelse til å dekke deler av energikostnadene når energiprisene overstiger et gitt nivå. Energiprisene har nå stabilisert seg på et lavere nivå. Tidligere bevilgninger for å dekke kommunens forpliktelser ovenfor Aquarama badedrift reverseres derfor i denne økonomiplanen.

Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a

Bystyret har vedtatt å selge to eiendommer som i dag leies ut som kommunale boliger. Netto leieinntekter kompenseres når disse selges. Forventet salg av boligene forskyves til 2026.

Stilling bygg- og eiendomsforvaltning

Bygg- og eiendomsforvaltning har ansvar for kommunens formålsbygg. Det totale eiendomsarealet som kommunen forvalter har økt og vil fortsette å øke i perioden, samtidig som enheten også har tatt over ansvaret for indre vedlikehold fra brukerne av byggene. Antall A-bygg i porteføljen øker, noe som igjen krever oppfølging for å gjennomføre periodisk vedlikehold slik som eiendomsstrategien forutsetter. Eiendom har midlertidig omdisponert midler for å kunne ansatte en ny eiendomsforvalter.

Vedlikehold b-bygg

Det er behov for å styrke vedlikeholdet for deler av kommunens eiendommer. Vedlikeholdsbudsjettet økes med 2. mill. kr i 2025. Det er fra før lagt inn en satsning på 1 mill. kr i tillegg økes vedlikeholde med 1 mill. kr som følge av økte leieinntekter.

Nye tiltak

40 % renhold fra VKS til Eiendom-renhold

Ansvar for renhold av Vågsbygd kultursenter overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Byggservice i Eiendom. Budsjettmidler overføres tilsvarende.

Aquarama kompensert for prisjustering

Leieavtalen med Aquarama Badedrift indeksreguleres ikke. Siden leieinntekten ikke kan reguleres blir Eiendom kompensert for dette, fordi inntektskravet til Eiendom i utgangspunktet blir økt i rammen med 2,5 %, noe som tilsvarer 490 000 kr.

Besparelser energi ved utskifting av pelletsanlegg

Det foreslås å bevilge investeringsmidler til utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe. Beregninger viser at det vil gi besparelser i energiforbruket tilsvarende 1 mill. kr.

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

ENØK prosjekt for utskifting av lys til LED-lys på kommunale idrettsanlegg gir reduserte strømkostnader for kommunen. Besparelsen øker for hvert år ettersom utskiftingen skjer på flere anlegg.

Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold

Kommunedirektøren foreslår at det ikke avsettes midler til nytt menighetshus for domkirken i investeringsprogrammet ved rulleringen av økonomiplanen. Det har tidligere vært gjort en avsetning på 5 mill. kr, men prosjektet har ikke vært fullfinansiert. Det foreslås derfor å bevilge midler til nødvendige vedlikeholdstiltak i eksisterende bygningsmasse slik at menigheten kan opprettholde sin aktivitet i lokalene. Det er avsatt 3,5 mill. kr til vedlikehold med planlagt gjennomføring i 2026.

Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg

Det legges inn en forventet besparelse av energikostnader som følge av nytt energiprojekt (etablering av solceller på tak). Besparelsen er avhengig av investeringstakten som er foreslått for prosjektet og det er i rulleringen av økonomiplanen lagt inn en økt besparelse i slutten av perioden. Det legges samtidig inn FDV kostnader til drift og vedlikehold av solcelleanleggene.

FDV 6 boliger på Langenes (habilitering) ferdig 2025

Ny bolig for habilitering i Langenesåsen tas i bruk i 2025. Det avsettes drift og vedlikeholdsmidler til boligen.

FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027

Det gjøres avsetning av FDV midler til nytt omsorgssenter i Randesund. Ferdigstillelse er forventet i slutten av 2026 med drift fra 2027. Det er innarbeidet 14 flere omsorgsplasser i byggeprosjektet. Avsetningen til FDV økes dermed på grunn av økt areal i bygget.

FDV Lauvåsen skole 2027

Ferdigstillelse av ny ungdomsskole på Lauvåsen er skjøvet til skolestart 2027. Avsetning av FDV midler til drift og vedlikehold av den nye skolen justeres i henhold til ferdigstillelse av prosjektet.

FDV Wilds Minne skole ferdig 2024 må oppjusteres fra 2025

Ny Wilds minne skole og flerbrukshall er ferdigstilt og tatt i bruk høsten 2024. Det skal gjøres en oppdatert beregning av FDV behov basert på bygget slik det er bygget og oppdaterte arealer.

Fergefjellet barnehage festeavgift og korrigert FDV kostnader

Kristiansand kommune betaler festeavgift for Lømslandsvei 23 hvor Lømslandsvei barnehage er etablert. Eiendom kompenseres for festeavgift og korrigerte FDV kostnader.

Festeavtale Sørlandshallen Eiendom AS

Kristiansand kommune skal betale festeavgift til Sørlandshallen Eiendom AS for grunnen der Starthallen tidligere lå. Arealene er en del av utbyggingen til ny Wilds minne skole og flerbrukshall. Avtalen er ikke inngått og det kan derfor komme justering av beløpet på et senere tidspunkt.

Inntektskrav 6 boliger på Langenes (habilitering) ferdig 2025

Ny bolig for habilitering er ferdig i 2025. Det legges inn inntektskrav for 2 boliger som er det Helse og mestring har driftsmidler til i 2025.

Inntektskrav basestasjoner overført fra Kultur og innbyggerdialog

Inntektskrav for utleie av basestasjoner ved kommunale idrettsanlegg overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Eiendom.

Inntektskrav Vågsbygd kultursenter til Eiendom

Inntektskrav for utleie av Vågsbygd kultursenter til eksterne aktører overføres fra Kultur og innbyggerdialog til Eiendom fra og med 2025.

Miljøvaktmester overføres fra eiendom til Helse og mestring

Avsatte midler til prøveprosjekt med miljøvaktmester overføres fra Eiendom til Helse og mestring.

Nødovernatting EØS borgere

Kommunen har en etablert ordning for å tilby nødovernatting for tilreisende EØS borgere som kommer for å tigge. Finansieres delvis med tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, men kommunen må bidra med egenandel. Det er inngått avtale for leie av lokaler til 1. kvartal 2026.

Rammejustering mellom SI og eiendom

Justering av ramme i forbindelse med overføring av ansatt fra Business Region til Eiendom.

Redusert inntektskrav utleiebygg

Inntektskrav for fremleie av Rådhusveien 43 på Tangvall ble ikke innarbeidet i økonomiplanen for 2024-2027 selv om kontrakten løp til 31.12.23. Inntektskravet korrigeres ved rullering av økonomiplanen.

Strømkostander formålsbygg

Prognosen for utvikling i strømprisen tilsier at budsjettet til strømkostnader til kommunens formålsbygg kan nedjusteres med 2 mill. kr i 2025 og 2026 i forhold til vedtatt økonomiplan. Det understrekes at utviklingen i strømprisen er usikker.

Vedlikehold bolig

Kommunedirektøren har funnet rom for å øke bevilgningen til vedlikehold av kommunale boliger ved rullering av økonomiplanen. Det legges opp til en opptrapping hvor rammen til vedlikehold økes med 1 mill. kr hvert år i perioden.

Økning husleie Kemnerbygget

Kristiansand kommune har solgt «Kemnerbygget» til Kristiansand kommunale pensjonskasse. Salgsinntektene går til å nedbetale gjeld. Det er samtidig inngått leieavtale for bygget. Eiendom har ansvar for husleien og tilføres budsjettmidler tilsvarende inngått leieavtale.

Økte leieinntekter kommunale bygg

Inntektskravet for kommunale bygg i utleieporteføljen økes med 1 mill. kr som følge av utviklingen i leiemarkedet. Økte inntekter bidrar til å øke vedlikeholdet av den kommunale boligmassen tilsvarende.

7.14.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger	53 335	1 760	8 130	7 640	17 640	35 170	0
Bolig - Rehabilitering kommunale boliger		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Brannsikring i kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse	125 176	1 000	2 000	40 000	40 000	83 000	0
Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023	108 000	31 000	32 000	12 000	0	75 000	0
Radontiltak kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Småbåthavn - Avsetning fremtidige prosjekt		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Småbåthavn - Strømsøyler	6 200	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe	8 819	8 819	0	0	0	8 819	0
Utskiftning heis	21 650	3 000	3 500	3 500	2 650	12 650	0
Vinterberedskapsutstyr, Byggservice 2025	750	750	0	0	0	750	0
Sum investeringsprosjekter	323 930	57 329	56 630	74 140	71 290	259 389	0

Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger

Det er vedtatt at tidligere serviceboliger for eldre som det er overkapasitet av selges ut når leilighetene blir ledige. Dette gjelder 4 boligkomplekser som er omdannet til borettslag. Det kan også være aktuelt å selge enkelte andre boliger, da etter samråd med Helse og mestring. Det kan være salg av bolig til leietaker eller fordi boligen ikke lenger egner seg som kommunal utleiebolig. I økonomiplanperioden er det budsjetter med 66,5 mill. kr i salgsinntekter for salg av kommunale boliger.

Salgsinntektene brukes til nye investeringer i den kommunale boligmassen for å skaffe boliger som er egnet til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet i dag, og som kommunen har en forpliktelse til å hjelpe med å skaffe bolig.

Tabellen viser budsjetterte salgsinntekter fra salg av kommunale boliger og hvordan salgsinntektene er planlagt disponert i perioden.

Beløp i 1000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-2028
Salg av utleieboliger, salgsinntekt	-12 000	-18 500	-18 000	-18 000	-66 500
Omkostninger ved salg	240	370	360	360	1 330
Avsetning - 6 samlokaliserte boliger rus	10 000	10 000	10 000	0	30 000
Kjøp og oppgradering kommunale boliger	1 760	8 130	7 640	17 640	35 170
Sum	0	0	0	0	0

For å finansiere 6 nye boliger til personer med rusproblematikk settes det av 10 mill. kr av salgsinntektene årlig. Disse boligene er planlagt ferdigstilt ved slutten av 2027. Resterende salgsinntekter forslås bevilget til kjøp av egnede boliger eller oppgradering og tilpasning av boligene kommunen allerede disponerer. Eiendom og Helse og mestring må sammen avklare hvilke tiltak som best løser de utfordringene som er til enhver tid.

Bolig - Rehabilitering kommunale boliger

I eksisterende boligmasse som kommunen eier oppstår det behov for rehabilitering, utbedringer og installering av tekniske installasjoner. Det er bevilget 3 mill. kr årlig til diverse tiltak. Dette knytter seg til brannsikringstiltak som brannvarslingsanlegg, utvidelse av sprinkleranlegg eller nødvendige strakstiltak og oppgraderinger som må utføres, og som ikke er planlagt i andre prosjekter.

Brannsikring i kommunale bygg

I henhold til lovpålagte krav om at alle formålsbygg skal ha en brannteknisk rapport i sin branddokumentasjon, skal det utarbeides branntekniske rapporter for idrettsbygg, skolebygg og omsorgssenter. Utredningen foretas i to faser, hvorav fase 1 kartlegger idrettsbygg og skoler. Fase 2 tar for seg funn i fase 1 og ser dette i sammenheng med behov på omsorgssentrene. Det er bevilget 2 mill. kr hvert år i perioden.

Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov.

KBR har definert sitt arealbehov og det er nødvendig å lage en ny behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I økonomiplanen er det satt av planleggingsmidler med 1 mill. kr i 2025 og 2 mill. kr i 2026. Det er videre gjort en avsetning til prosjektet med 80 mill. kr.

Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023

Med bakgrunn i mulighetsstudie om utvidet energieffektivisering av utvalgte bygg i Kristiansand kommune sin portefølje, er det kartlagt flere effektiviseringstiltak. Mulighetsstudie er utført av ekstern rådgiver, Enøk Total AS.

Eiendom ønsker å sette søkelys på solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å kunne utnytte produksjon på sommerstengte skoler. Det er også ønskelig å gjennomføre et pilotprosjekt med

enkel/liten vindmølle på tak for å hente erfaring. Mulighetsstudien viser at alle solcelleprosjektene har en tilbakebetalingstid på i underkant av 8 år.

Prosjektet har en kostnadsramme på 108 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2023 hvor det ble installert solceller på åtte bygg. Prosjektet fortsetter fram til 2027. Med denne forutsetningen legges det også inn besparelser i energikostnader fra og med 2024 som øker i perioden fram til alle solceller er installert, og har full effekt fra 2027.

Radontiltak kommunale bygg

På bakgrunn av krav i byggteknisk forskrift (TEK 17) skal alle bygninger som er beregnet for varig opphold, oppføres med radonforebyggende tiltak. Det skal foretas målinger på skoler, barnehager, i helse- og sosialbygg, idrettshaller, administrasjonsbygg, grendehus og utleiebygg. Målingene skal angi om det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å tilfredsstille gjeldende krav. Radonprosjektet ble iverksatt i 2013, og siden den gang er det gjennomført tiltak på mange av kommunens bygninger. Prosjektet ligger inne med en løpende bevilgning på 2 mill. kr. årlig i perioden til å fortsette arbeidet med tiltak og gjentakende kontrollmålinger.

Småbåthavn - Avsetning fremtidige prosjekt

Kristiansand kommune har 22 småbåthavner med over 4 000 båtplasser for utleie. Havnene utvikles og oppgraderes kontinuerlig blant annet med utskifting av brygger, installering av strøm og utbedring av fortøyningsutstyr. For perioden 2025-2028 legges det inn avsetning til investeringsprosjekter i småbåthavnene på 3 mill. kr hvert år i perioden. Det skal utarbeides en prioritert investeringsplan som konkretiserer bruken av de avsatte investeringsmidlene.

Småbåthavn - Strømsøyler

Det er behov for å oppgradere strømsøyler med ny og bedre betalingsløsning for strøm i de havnene som er utstyrt med strømsøyler i dag. I enkelte havner hvor det ikke er betalingsløsning i dag, må det monteres strømsøyler, og andre steder må det monteres flere strømsøyler for at det skal være tilstrekkelig kapasitet. Dette er nødvendig for at den enkelte leietaker av båtplass har tilgang til strøm og betaler for sitt eget forbruk. Det skal utarbeides en plan for oppgradering i de enkelte havnene.

Utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe

Kommunen har to varmeanlegg som baserer seg på fyring av pellets. Anleggene er ustabile som fører til driftsstans, høye kostnader til drift og vedlikehold og høyt energiforbruk. Begge anleggene ønskes skiftet ut til varmeanlegg basert på energibrønner i grunnen i kombinasjonen med en væske-vann-varmepumpe. Dette forventes å gi en betydelig reduksjon i energi-, drifts- og vedlikeholdskostnader. I tillegg vil man oppnå mer moderne, driftssikre anlegg med en høyere kvalitet enn dagens løsning, og anleggene vil også gi betydelig gevinst for miljøet og omgivelsene lokalt.

Det foreslås en bevilgning på 8,8 mill. kr i 2025 for gjennomføring av tiltaket. Det er anslått en besparelse på 1 mill. kr i årlig energikostnader som innarbeides fra 2026.

Utskiftning heis

Det er behov for å skifte ut eldre heiser slik at de tilfredsstiller dagens standard. Det blir stadig strengere standarder og strengere håndheving av heiskontrollen, som gjør at tilsyn kan pålegge eier å oppgradere eldre heiser. Det gjelder særlig heiser montert før 1991. Det er i tillegg svært kostbart å stadig gjøre endringer på eksisterende heiser for å tilfredsstille nye standarder og krav som i motsetning til de fleste andre bygningsdeler gis tilbakevirkende krav.

Det er identifisert 10 heiser i formålsbygg fra før 1991 som må skiftes ut med et totalt behov på 21,65 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2022. Det er bevilget 3 mill. kr til prosjekt i 2025 for å fortsette arbeidet. Det er avsatt totalt 12,65 mill. kr i økonomiplanperioden for å fullføre prosjektet.

Vinterberedskapsutstyr, Byggservice 2025

Erfaringer fra siste vinter med kriseberedskap viste at det ble problematisk å rydde snømengder slik at barnehager, skoler og andre bygg kunne holdes åpne. Det samme gjaldt nødutganger/innganger ved institusjoner og omsorgssentre innenfor Helse -og mestring. Den maskinparken Eiendom i dag besitter i forbindelse med dette er ikke dimensjonert til å takle store snømengder.

Eiendom har behov for 5 større snøfresere på henger til bruk ved større nedbørsmengder i form av snø og ved iverksettelse av kriseberedskap.

7.15 Klima og arealutvikling

7.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Klima og arealutvikling har et overordnet ansvar for kommunens fysiske utvikling, og er kommunens kompetansesenter for by, areal- og eiendomsutvikling, klima, miljø og transport. Kommunalsjefområdet jobber strategisk og områdeovergripende i et langsiktig perspektiv, ofte i nettverk og med eksterne samarbeidspartnere.

Kommunalsjefområdet består av tre enheter. Areal- og transportenheten har hovedansvar for overordnet areal-, steds- og byutvikling/-planlegging, kommuneplanlegging (arealdel, kommunedelplaner) og transport og samferdsel, inkludert ATP-samarbeid og byvekstavtale. Miljøvernheten har ansvar for kommunens arbeid med klima og miljøvern. Klimaarbeidet omfatter blant annet kommunens klimastrategi og klimaregnskap og -budsjett. Miljøvernarbeidet omfatter tilsyn, spredte avløp, overvåking av luftkvalitet, kampanjer og forurensning. Analyse- og eiendomsutviklingsenheten har ansvar for å sikre eiendommer for kommunale formålsbygg og boligprosjekter, kjøp og salg av kommunal eiendom, porteføljestyling og eiendomsstrategi for å understøtte kommunens arealpolitikk.

7.15.2 Hovedutfordringer

Flere av hovedutfordringene som er beskrevet som felles utfordringer for hele området By- og stedsutvikling, vil være oppgaver der hovedansvaret ligger hos Klima og arealutvikling. Dette er for eksempel oppgaver som kommuneplanens arealdel, klimatilpasning og byvekstavtalen - og ikke minst sammenhengen mellom disse.

7.15.3 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene er direkte knyttet til hovedutfordringene; kommuneplanens arealdel, byvekstavtale og kommunens klima- og miljøstrategi. Strategisk styring av grunn og eiendomsporteføljen blir også et viktig virkemiddel for å understøtte vedtatt arealstrategi, samtidig som krav til avhending av eiendom og kommunens langsiktige arealbehov må ivaretas. Det blir viktig å følge opp eiendomsstrategien som Bystyret vedtok i 2024. Både ny kommuneplan og klima- og miljøstrategien er viktige grunnlagsdokumenter som strategien bygger på og skal bidra til å oppfylle.

7.15.4 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Klima og arealutvikling	31 817	36 637	36 730	35 500	34 779	33 979
Sum	31 817	36 637	36 730	35 500	34 779	33 979

Netto driftsbudsjett for Klima og arealutvikling reduseres fra 2024 til 2025 med 1,2 mill. kr før pris og lønnsvekst på 1,3 mill. kr. Ny ramme i 2025 blir 36,7 mill. kr.

ATP-ordningen avvikles som følge av Byvekstavtalen, noe som medfører at rammen reduseres med 6,5 mill. kr i 2025. Det legges opp til at ansatte flyttes fra ATP over til Areal og transportenheten og rammen tilføres 2,3 mill. kr for dekning av lønnsutgifter. I tillegg kompenseres Areal og transportenheten for inntektstap ved bortfall av ATP. Samlet gir bortfallet av ATP dermed en netto rammereduksjon på 3,5 mill. kr. I tillegg økes rammen hos Areal og transportenheten med 350 000 kr for å dekke det kommunale bidraget til AKT Svipp i Vågsbygd.

Miljøvernenheten har behov for finansiering av prosjektet Tverrfaglig innsatsgruppe båt, et prosjekt som håndterer båtvrak som er en akutt forurensningsfare. Det legges opp til at prosjektet midlertidig kan finansieres ved hjelp av frigjorte midler fra Klima- og omstillingsfondet etter hvert som tidligere innvilgede tilskudd foreldes.

Miljøvernenheten skal dekke den årlige lisensavgiften kommunen betaler til Miljøfyrtårn. Det er behov for finansiering av denne avgiften, og det omprioriteres internt ved at det hentes 150 000 kr fra panteordning vedovner og 100 000 kr fra panteordning piggdekk.

Ved bortfallet av piggdekkavgift ble det bevilget midler til kompenserende tiltak, inkludert midler til veirenhold. Bevilgningen reduseres med 850 000 kr per år i perioden, ettersom luftmålinger foreløpig har vist at behovet er noe mindre enn først antatt.

Det har de siste årene vært budsjettert med et noe for høyt forventningsnivå på gebyrinntekter fra tiltaksplaner og utslippstillatelser. Ved å ta ned forventet inntekt med 200 000 kr, må disse midlene hentes fra andre steder i rammen. Det legges opp til å dekke inn lavere inntekter på disse to gebyrene ved å omprioritere midler fra klimakvoter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Budsjett 2024	36 637	36 637	36 637	36 637
Sum Deflator	422	422	422	422
Sum Lønns- og prisjustering	916	916	916	916
Tidligere vedtatte tiltak				
Kompenserende tiltak bortfall av piggdekkgebyr	0	-666	-666	-666
Sum Tidligere vedtatte tiltak	0	-666	-666	-666
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-287	-564	-585	-585
Vedtatte endringer	1 051	108	87	87
Vedtatt ramme	37 688	36 745	36 724	36 724
Nye tiltak				
AKT - Svipp Vågsbygd	350	350	350	350
ATP - økning kontingent	480	480	480	480
Avvikling av ATP	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Bortfall av inntektskrav hos Areal og Transport	700	700	700	700
Klimaomstillingsfond overføres fra område 9 til Klima og arealutvikling	2 562	3 075	3 075	3 075
Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP	2 300	1 500	800	0
Veirenhold - svevestøv reduksjon av utgifter	-850	-850	-850	-850
Sum Nye tiltak	-958	-1 245	-1 945	-2 745
Nye tiltak og realendringer	-958	-1 245	-1 945	-2 745
Ramme 2025-2028	36 730	35 500	34 779	33 979

Nye tiltak**AKT - Svipp Vågsbygd**

Kommunalt bidrag til AKT - Svipp Vågsbygd utgjør 350 000 kr.

Avvikling av ATP

I forbindelse med avvikling av ATP reduseres rammen med 6,5 mill. kr.

Bortfall av inntektskrav hos Areal og Transport

Det legges inn 700 000 kr til kompensasjon for bortfall av inntekter hos Areal og transportenheten som følge av avvikling av ATP.

Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP

Det legges inn 2,3 mill. kr til dekning av lønnsforpliktelser hos Areal og transportenheten etter avvikling av ATP. Beløpet reduseres gradvis i økonomiplanperioden.

Veirenhold - svevestøv reduksjon av utgifter

På grunn av lavere behov for veirenhold reduseres bevilgning til veirenhold med 850 000 kr.

7.15.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan					Sum Økonomiplan
		2025	2026	2027	2028	2025-28	Inntekt 2025-28
Investeringsprosjekter							
Boligpolitiske prosjekter		1 517	21 528	1 004	2 981	27 030	-65 693
Kjøp av grunn gang/sykkelveier		800	800	800	800	3 200	0
Kjøp og salg av fast eiendom		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	-96 593
Salg av utleieboliger		240	370	360	360	1 330	-66 500
Sikring - kjøp friluft		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	-3 000
Utbyggingsområdene		1 213	4 671	96	3 020	9 000	-13 332
Sum investeringsprosjekter		0	6 770	30 369	5 260	10 161	52 560
							-245 118

Boligpolitiske prosjekter

Boligpolitiske prosjekter omfatter prosjekter som skal bidra til å nå boligpolitiske målsetninger. Prosjektene finansieres innenfor en ramme av 200 mill. kr, i henhold til bystyrets boligpolitiske vedtak av 2007. Prosjektene kan gjennomføres til selvkost. Salgsvilkårene skal likevel være til markedspris, med mindre egne vedtak er fattet. Budsjetterte inntekter i perioden er 65,7 mill. kr og det forventes 27,0 mill. kr i utgifter.

Kjøp av grunn gang/sykkelveier

Prosjektet innebærer å sikre grunn for anlegg av planlagte/regulerte gang- og sykkelveier. Dette prosjektet må sees i sammenheng med de anlegg Ingeniørvesenet har med i sin økonomiplan. Det er avsatt 800 000 kr per år i perioden.

Kjøp og salg av fast eiendom

Prosjektet består av både en kjøps-bevilgning og en salgs-bevilgning.

Kjøp: I utviklingsprosjekter er det av stor betydning for gjennomføring av planene, at kommunen har tilstrekkelig handlekraft til å erverve eiendommer/rettigheter for å sikre gjennomføring av ønsket utvikling. Investeringsbeløpet per år er knyttet til kjøp av eiendom som er av strategisk betydning. En del av beløpet brukes også til omkostninger forbundet med kjøp og salg. Utgiftsbudsjettet i perioden er på 6 mill. kr.

Salg: Oppgaven knyttet til salg av eiendommer er primært å optimalisere eiendomsverdiene ved realisering av objekter, som kommunen ikke ser som formålstjenlig å ha i sin portefølje. Det er budsjettert med inntekter på 96,6 mill. kr i perioden.

Salg av utleieboliger

Salg av eiendommer som fristilles defineres av Eiendom etter dialog med Helse og mestring.

I 2025 er inntektene budsjettert til 12 mill. kr, og utgifter knyttet til salg 240 000 kr. Samlet i perioden ligger det budsjetterte salgsinntekter på 66,5 mill. kr og salgsutgifter på 1,33 mill. kr. Prosjektet var opprinnelig lagt inn med slutt i 2027 i forrige økonomiplanperiode, men ettersom det er større tregghet i fristillelse av eiendommer enn tidligere, forlenges salgsperioden med ett år. Samlet antatt salgssum over prosjektets varighet påvirkes ikke.

40 mill. kr av nettoinntektene fra salget av utleieboligene benyttes til å delfinansiere prosjekt «6 samlokaliserte boliger rus – småhusmodell». Resterende nettoinntekter på 53,8 mill. kr finansierer et nytt prosjekt hos Eiendom for rehabilitering av boliger eller kjøp av nye boliger.

Sikring - kjøp friluft

Kristiansand kommune var frem til 2012 med i et storbysamarbeid om sikring av friområder. Årlige bevilgninger var på 5 mill. kr med 50/50 % på stat og kommune, og mange viktige eiendommer ble kjøpt i perioden. Fortsatt har kommunen et samarbeid med Miljødirektoratet, men søknadene fra kommunen gjelder nå også tilrettelegging og opparbeidelse av friområder. Stier og parkeringsplasser bygges og skiltes. Miljødirektoratet er villig til å sikre forutsigbare rammer gjennom et langsiktig samarbeid. Det er avsatt 1,5 mill. kr per år i perioden forutsatt 50 % tilskudd fra staten. Tilskuddet fra Staten forutsetter en evigvarende klausulering til friluftsformål for de flater som inngår.

Utbyggingsområdene

Investeringsprosjekter innenfor utbyggingsområdene skal ved igangsettelse minimum være budsjettert til selvkost. Utvikling av utbyggingsområder fører normalt til utlegg relatert til kjøp av grunn og tilrettelegging av infrastruktur før man kan forvente salgsinntekter. Budsjetterte inntekter i perioden er 13,3 mill. kr og utgifter er 9,0 mill. kr.

Salgsinntekter investering:

Beløp i 1000 kr	2025	2026	2027	2028	Sum 2025-2028
Boligpolitiske prosjekter	-5 000	-55 603	-5 090		-65 693
Kjøp og salg av fast eiendom	-69 000	-5 000	-9 600	-12 993	-96 593
Salg av utleieboliger	-12 000	-18 500	-18 000	-18 000	-66 500
Utbyggingsområdene	-1 880	-5 963		-5 489	-13 332
Sum salgsinntekter investeringer	-87 880	-85 066	-32 690	-36 482	-242 118

Boligpolitiske prosjekter

Forventede inntekter i perioden er knyttet til Kroodden og Trekanten. Det fremstår svært usikkert om inngått salgssavtale på Kroodden kan forventes gjennomført etter gjeldende vilkår. Dette forventes avklart i løpet av 2024.

Kjøp og salg av fast eiendom

Budsjetterte inntekter i perioden er knyttet til ekstraordinært utbytte fra Kristiansand Kino Holding AS etter salg av kinobygget, salg av Malmveien 6,8,10 og 11 og Songdalsvegen 61,63a, samt et uspesifisert nedsalg.

Salg av utleieboliger

Det er vedtatt at det skal fases ut kommunale serviceboliger som det ikke lenger er etterspørsel etter. Det er budsjettet med 66,5 mill. kr i salgsinntekter i perioden. Det er færre boliger som blir fristilt pr. år, og man forlenger beregnet salgperiode med ett år til 2028. Samlede budsjetterte inntekter korrigeres ikke, men inntektene justeres over en fireårsperiode.

Utbyggingsområdene

Salgsinntektene forventes å komme fra prosjektene Lindebø/Skålevik og Lindebø brygge.

9 Utenomsektorielt

9.1 Skatt på formue og inntekt

Brutto skatteinngang for kommunen påvirkes av skatteregler, lønnsnivå, næringssammensetning og sysselsetting. Den kommunale skattøren for personlige skattytere er økt med 1,8 prosentenheter til 12,75 % i 2025. Den kommunale formuesskatten settes til 0,525 % for 2025, redusert fra 0,7 % i 2024. Med dette tas det hensyn til en forventet nedgang i formues- og inntektsskatten, samtidig som nivået på skatteinntektene opprettholdes på ca. 40 % av samlede inntekter i 2025.

Anslaget på kommunenes skatteinntekter i 2025 bygger blant annet på sysselsettingsvekst på 0,7 % og en årslønnsvekst på 4,5 % fra 2024 til 2025. I forutsetningene for skatteanslaget for 2025, legges prognosemodellen fra KS til grunn. Skatteanslaget i 2024 har imidlertid store avvik mellom KS og Finansdepartementet. KS sine anslag for 2024 er 1,9 % nominell vekst på skatt, mens Finansdepartementet ligger på 3,8 %. Disse skatteanslagene påvirker kun kommunens inntektsnivå i 2024, og ikke de kommende årene. Kristiansand kommune følger anslaget fra Finansdepartementet videre i sine beregninger slik at den nominelle veksten på skatt i 2025 blir 7,6 %. Det er videre lagt til grunn egne beregninger for utviklingen i folketallet. Skatteanslaget hos Kristiansand kommune innebærer at kommunen vil ligge på 85,1 % av landssnittet pr. innbygger.

Anslaget for skatt på inntekt og formue er nedjustert i 2024 med 2,5 mrd. kr sammenlignet med RNB, til 218,4 mrd. kr. For Kristiansand kommune utgjorde dette 50 mill. kr i 2. tertial 2024. Denne nedjusteringen av skatteanslagene påvirker som nevnt kun kommunens inntektsnivå i 2024, og ikke de kommende årene. Dette har sammenheng med at nivået på kommunens skatteinntekter i 2025 fastsettes med utgangspunkt i skattenivået fra RNB. I forbindelse med innføringen av nytt inntektssystem blir eierinntekter tatt ut av skattegrunnlaget for 2025, mens formuesskatten blir redusert med en firedel. I de kommunevise anslagene for skatteinntekter i 2025 er det tatt utgangspunkt i faktisk skatt for 2023 og gjort et anslag på hvordan endringene i skattegrunnlaget til kommunene vil slå ut.

Følgende er lagt inn for Kristiansand kommune:

Hele 1000 kr fast pris	2024	2025	2026	2027	2028
Inntekts- og formuesskatt	3 918 058	4 226 236	4 270 829	4 317 345	4 363 718

9.2 Eiendomsskatt

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024 - 2027 en promillesats på 2,07 promille for 2024 og 2,2 promille fra 2025. Kommunedirektøren foreslår samme sats, det vil si 2,07 promille for 2025 og økning til 2,2 promille fra 2026 og videre ut perioden. Det ligger inne en forsiktig tilvekst på ca. 4 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden knyttet til nybygg.

I 2025 faktureres eiendomsskatten sammen med kommunale avgifter over fire terminer. Forfall foreslås satt til den 20. i månedene mars, mai, august og november. Eiendomsskatten for hele 2025 fordeles likt på disse fire terminene. I Statsbudsjettet 2025 legges det opp til redusert merverdiavgiftssats på vann og avløp. Momssatsen reduseres fra 25 % til 15 %, og det tas sikte på at den reduserte satsen kan gjelde fra 1. mai 2025. Lavere merverdiavgift på vann og avløp vil bidra til å redusere levekostnadene for husholdninger, som har fått kjøpekraften kraftig redusert ved høy prisvekst og økt rente. Faktureringen for 2025 vil da kunne avvike fra tidligere år, da april måned vil ha en annen merverdiavgift enn resten av terminen. Det vil med andre ord si at april måned vil bli fakturert for seg selv med forfall 20. mai. Mens mai og juni vil gå på egen faktura med forfall 20. mai.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt:

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Eiendomsskatt løpende pris (2,07 promille)	343 900	369 498	373 500	377 500
I faste 2025-priser	343 900	335 512	331 136	355 900
Økt eiendomsskatt fra 2,07 promille til 2,2		24 973	24 364	23 770
Sum i 2025-priser	343 900	360 485	355 500	350 544

9.3 Statlig rammetilskudd

I 2025 vil det som tidligere år gjøres en rekke korrigeringer i rammetilskuddet for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd med videre.

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Fast del	3 658 415	3 673 941	3 702 647	3 741 048
Skjønn	6 430	6 430	6 430	6 430
Inntektsutjevning	495 960	529 048	534 610	540 154
Sum rammetilskudd	4 160 805	4 209 419	4 243 687	4 287 632

Basert på statsbudsjettet får Kristiansand kommune et rammetilskudd på ca. 4,16 mrd. kr i 2025. Regjeringen har lagt opp til en realvekst i frie inntekter i 2025 på 5,15 mrd. kr som er 150 mill. kr mer enn det som var varslet i kommuneproposisjonen. For at skattenes andel av samlede inntekter skal utgjøre 40 %, er skatteinntektene reelt økt med om lag 5,3 mrd. kr i 2025, sammenlignet med skattenivået i RNB 2024. Mens rammetilskuddet reduseres med om lag 0,1 mrd. kr, slik at samlet realvekst i frie inntekter da blir 5,15 mrd. kr.

Fast del

Den faste delen av inntektssystemet øker i perioden. I utgiftsutjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra hvilken sammensetning av innbyggere en kommune har, både i forhold til alderssammensetning og visse sosioøkonomiske karakteristika. Utgiftsutjevningen (trekket) for kommunen økes i økonomiplanperioden som følge av at utgiftsbehovet er beregnet til 97,8 % av landsgjennomsnittet i 2025 mot 97,21 % i 2028.

Det er flere oppgaveendringer og korreksjoner i budsjettoplegget for rammetilskudd 2025. Dette gjelder innenfor områdene barnehage, grunnskole, kommunehelse, sosialtjenester og barnevern. Fra 1. august 2024 ble foreldrebetalingen i barnehage redusert til makspris på 2 000 kr i måneden, tiltaket gir en helårseffekt i 2025, og rammetilskuddet er økt med 1,9 mrd. kr for å kompensere for inntektsbortfallet. I grunnskolen er gratis SFO for tredje trinn tatt inn som en helårseffekt i 2025, som fører til en økning i rammetilskuddet på 1,1 mrd. kr. Ny opplæringslov fra august 2024, dette lovkravet får helårseffekt fra 2025, og rammetilskuddet økes med 60,7 mill. kr. Nytt prøvegjennomføringssystem øker graden av digitalisering og det antas at dette vil gi gevinst for kommunene. Rammetilskuddet er som følge av dette redusert med 5,6 mill. kr. Det etableres vaksineprogram for voksne og risikogrupper mot Covid-19 og pneumokokk, dette kompenseres over rammetilskuddet med 198 mill. kr. Kommunene vil få økte utgifter til økonomisk sosialhjelp grunnet endring i folketrygdloven ang opphold og rett til engangsstønad ved fødsel og adopsjon, dette kompenseres ved økt rammetilskudd på 31,2 mill. kr. Minstesatsen i kvalifiseringsprogrammet er økt i 2024, og får en helårseffekt i 2025, gir økt rammetilskudd på 17 mill. kr. Innenfor barnevern er det forslag om pensjon til fosterforeldre, for å legge til rette for denne lovendringen før den trer i kraft 01.01.26 er rammetilskuddet til kommunene økt med 63,5 mill. kr i 2025. det gis et uttrekk på 130 mill. kr fra kommunerammen som følge av at det har blitt flere elever i statlige og private skoler.

Innarbeiding av nytt inntektssystem

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett 2025 innarbeidet omleggingen av inntektssystemet i tråd med det som var foreslått i kommuneproposisjonen. I tillegg er det innarbeidet en ny ett-årig kompensasjonsordning for kommuner som taper mest på omleggingen.

1,7 mrd. kr av veksten i frie inntekter er knyttet til omlegging av inntektssystemet.

Endringer i nytt inntektssystem

Skatt på utbytte og andre finansinntekter tas ut av skattegrunnlaget til kommunene. Kommunenes inntekter fra formuesskatten skal halveres over en to-års periode (2025 og 2026). Ettersom skatteinntekter fortsatt skal utgjøre 40 prosent av kommunenes samlede inntekter, må kommunenes inntektsbortfall fra skatt på eierinntekter og formuesskatt kompenseres med en økning i skatteinntektene fra alminnelig inntekt ekskl. eierinntekt. Dette skjer gjennom fastsettelsen av kommunal maksimalsats for inntektsskatt (skatteøren) som i 2025 foreslås økt med 1,8 prosentenheter til 12,75 prosent. Den symmetriske inntektsutjevningen skal økes fra 60 til 64 % i perioden.

Det er også endringer i saker med særskilt fordeling (tabell C) og endringer i utgiftsutjevningen. Totalt økes tilskudd til saker med særskilt fordeling med ca. 29 mill. kr for kommunen i 2025, mens utgiftsutjevningen (trekket) økes med ca. 43,9 mill. kr sammenlignet med 2024. Distriktstilskudd og storbytilskudd videreføres. Kristiansand kommune får storbytilskudd med 48,4 mill. kr i 2025. Dette utgjør 409 kr pr. innbygger. Storbytilskuddet videreføres med de samme prinsipper i nytt inntektssystem, men tilskuddssatsen er redusert noe.

Det vises til Kommuneproposisjonen for mer omtale av alle endringene og begrunnelsene for disse.

Ordinære skjønnsmidler

Rammen for skjønnsstilskudd ble i RNB redusert med 175 mill. kr som var et engangstiltak og hadde sammenheng med overførte midler fra 2023. Det midlertidige trekket er tilbakeført til kommunerammen i 2025, og bevilgningen for skjønnsstilskudd økt tilsvarende. Total skjønnsramme for kommunene er nå på 1 mrd. kr.

Statsforvalter har for Kristiansand kommune varslet endring i utbetalingstidspunktet for skjønnsmidler i 2025, men det er ennå usikkert om det blir i slutten av 2025 eller begynnelsen av 2026. For Kristiansand er skjønnsmidlene budsjettet med samme beløp som tidligere år, dvs. 6,43 mill. kr. i 2025, og det forutsettes at samme beløp videreføres i hele perioden.

Inntektsutjevning

Gjennom skatteutjevningen må kommuner med høye skatteinntekter fra skatt på inntekt og formue overføre deler av sine inntekter til kommuner med lave skatteinntekter. Så lenge Kristiansand er en minsteinntektskommune (under 90 % av landssnittet) vil inntektsutjevningen dekke 95 % av eventuell skattesvikt og vi vil trekkes like mye av eventuell merinntekt.

I perioden ventes inntektsutjevningen å øke fra ca. 429 mill. kr i 2025 til ca. 540 mill. kr i 2028.

Forutsetninger – befolkningsvekst og endringer i utgiftsutjevningen

Det er innarbeidet befolkningsprognoser for kommunen og for landet. Siden Kristiansand kommune forventer en vekst i befolkningen som er noe over landsgjennomsnittet fra 2025, vil kommunen få en økning i innbyggertilskuddet som er høyere enn for landet.

Kostnadsindeksen:

	2025	2026	2027	2028
Kostnadsindeks	0,978	0,9747	0,9728	0,9721

Befolkningsprognoser per 1/1:

	2025	2026	2027	2028
Kristiansand	118 410	119 656	120 716	121 761
Landet	5 599 869	5 638 266	5 665 236	5 691 782

Det er benyttet egne beregninger for befolkningsutvikling i perioden da tilflytting av studenter har gitt store svingninger i grunnlagstallene som SSB benytter. I beregningene er det forutsatt en årlig gjennomsnittlig befolkningsvekst på ca. 1 % i Kristiansand, mens snittet på landet som helhet i perioden forutsettes å få en økning på ca. 0,6 % pr. år. Svakere utvikling i befolkningsveksten kan slå ut i lavere frie inntekter enn det som er lagt til grunn i økonomiplanen. Kostnadsindeksen er stabil i økonomiplanperioden.

INGAR (Inntektsgarantiordningen)

INGAR er dagens overgangsordning i inntektssystemet. Formålet med ordningen er å skjerme kommunene mot en for brå nedgang i rammetilskuddet fra ett år til det neste. Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste som beregnet per innbygger, er mer enn 400 kr lavere enn beregnet vekst på landsbasis. Ordningen blir finansiert gjennom et likt trekk per innbygger med 121 kr for alle landets kommuner i 2025.

Trekket går betydelig ned utover i økonomiplanperioden for Kristiansand kommune. I økonomiplanen er det for kommunen lagt inn trekk med 14,2 mill. kr i 2025, 8,3 mill. kr i 2026, 6,0 mill. kr i 2027 og 4,8 mill. kr 2028.

Forventet vekst i frie inntekter 2025 til 2028

2025

Samlet vekst i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) for kommunene er beregnet til 5,15 mrd. kr i 2025, som er 150 mill. kr over intervallet som ble angitt i kommuneproposisjonen for 2025. Merkestnader demografi er beregnet til 2,5 mrd. kr, mens merkestnader pensjon viser en negativ vekst utover anslått lønnsvekst på -0,45 mrd. kr som er 0,65 mrd. kr lavere enn anslått i kommuneproposisjonen for 2025. Regjeringen har varslet at de kommer tilbake med et oppdatert anslag, inkludert effekten av ny offentlig AFP, i RNB 2025. I anslaget for pensjonskostnader inngår ikke effekten av ny offentlig AFP som blir innført 1. januar 2025. Anslaget for pensjonskostnader i 2024 er samtidig oppjustert med 2,5 mrd. kr uten at dette er kompensert med tilsvarende inntektsvekst, og det er dette høyere nivået pensjonskostnadene i 2025 regnes ut fra. Konsekvensene av dette med tanke på pensjonskostnadene i 2025, bør derfor kvalitetssikres. Ses 2024 og 2025 i sammenheng ligger det dermed an til økte pensjonskostnader som reduserer det økonomiske handlingsrommet i 2025, og ikke en reduksjon i pensjonskostnader slik regjeringen har varslet.

Legges vekst i frie inntekter på 5,15 mrd. kr, merkestnader demografi på 2,5 mrd. kr og reduksjon av pensjonskostnad på -0,45 mrd. kr til grunn, blir det økte handlingsrommet 3,1 mrd. kr i 2025. Men av veksten i de frie inntekter utover demografi og pensjon er om lag 1,7 mrd. kr begrunnet omlegging i inntektssystemet, 250 mill. kr er begrunnet med bemanning i barnehage og 150 mill. kr er relatert til opptrappingsplanen for psykisk helse og rus. Det reelle handlingsrommet blir da på 1 mrd. kr i 2025. For Kristiansand kommune medfører forslaget en vekst i frie inntekter på ca. 7,3 % i 2025, 1,1 % i 2026 og 1,0 % i 2027 og 1,1 % i 2028. Veksten i frie inntekter fra 2024 til 2025 utgjør om lag 164,7 mill. kr for Kristiansand. Når demografiutgifter, pensjonskostnader, manglende full kompensasjon for deflator i 2024, samt bruksanvisning på de frie inntektene tas hensyn til, er det anslått at Kristiansand kommune vil ha et økt handlingsrom på om lag 46,6 mill. kr i 2025. Dette er omtrent 30 mill. kr lavere enn det som er lagt til grunn i vedtatt økonomiplan 2024-2027.

Regjeringen øker som nevnt de frie inntektene neste år, men det er ikke nok til at tjenestetilbudet kan opprettholdes på samme nivå som tidligere. Også i denne økonomiplanen må kommunen bruke av sentralt disposisjonsfond for å komme i balanse. Ved utgangen av 2025 er det sentrale disposisjonsfondet tømt.

Kommunen har et stramt budsjett i perioden og økte kostnader. Dette gjelder for store deler av kommune Norge. Regjeringen sier de vil lytte til KS (kommunesektorens organisasjon) som har varslet om en kritisk kommuneøkonomi i kommune Norge. Den siste budsjettundersøkelsen for 2024 viser at kommunene allerede har brukt 10 mrd. kr mer enn de har i 2024, ifølge KS. Regjeringen vil komme tilbake med tiltak til dette i saldert budsjett i slutten av 2024. Det reelle nivået på kommunesektorens frie inntekter har falt siden 2021. Fratrullet merkostnader til demografi og pensjon, er det reelle nivået i 2024 lavere enn i 2016.

2026-2028

Det gis i statsbudsjettet ikke noe tallanslag for hvilken realvekst som kan forventes i årene 2026 – 2028. Kommunedirektøren har lagt til grunn en realvekst i frie inntekter på ca. 3,0 mrd. kr, fordelt med 1,6 mrd. kr på skatt og 1,4 mrd. kr på rammetilskuddet fra 2026 og ut 2028. Dette vekstanslaget er lavere enn veksten i 2025.

9.4 Momskompensasjon

Momskompensasjon for driftsutgiftene er innarbeidet i områdenes driftsrammer. All merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer føres i investeringsregnskapet og må benyttes til finansiering av investeringer. Ordningen er derfor nærmere omtalt under investeringsbudsjettet.

9.5 Tilskudd til renter og avdrag

Regjeringen har gjennom statsbudsjettet satt av midler gjennom Husbanken til rentekompensasjon til kommunale investeringer i helse og omsorgsboliger, renovering av skole og kirkebygg. Ordningen går ut på at kommunene etter søknad presenterer prosjekter som godkjennes og danner grunnlag for kompensasjon.

Oppsummering i løpende priser

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Tilskudd til renter og avdrag, skoleutbygging	-4 521	-3 865	-3 209	-2 554
Tilskudd til renter og avdrag, omsorg	-15 010	-14 525	-14 039	-13 196
Tilskudd til renter og avdrag, kirke	-1 947	-1 776	-1 606	-1 451
Sum	-21 479	-20 166	-18 855	-17 200

9.6 Integreringstilskudd

Kommunen får i en 5-års periode en fast sum for hver flyktning og person med oppholdstillatelse som har fått beskyttelse med flyktningstatus i kommunen. Integreringstilskuddet skal medvirke til rask og treffsikker bosetting, og målet er at de bosatte etter hvert skal delta i arbeidslivet og forsørge seg selv. Alle kommuner som tar imot flyktninger, får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå.

Bosettinger	Satser for 1.1.2024 (kr)	Satser for 1.1.2025 (kr)	Endring i kr
År 1 (enslige voksne)	241 100	250 500	9 400
År 1 (andre voksne)	194 400	202 000	7 600
År 1 (enslige mindreårige)	187 000	194 300	7 300
År 1 (barn)	194 400	202 000	7 600
År 2	249 500	259 000	9 500
År 3	177 400	184 300	6 900
År 4	88 000	91 400	3 400
År 5	72 000	74 800	2 800
Sum voksne enslige	828 000	860 200	32 200
Sum voksne	781 300	811 700	30 400
Sum enslige mindreårige	773 900	804 000	30 100
Sum barn	781 300	811 700	30 400

Satsene er i perioden er endret fra 1.1.2024 med 3,9 %. Med en deflator på 4,1 % gir dette en realnedgang på 0,2 % på tilskuddet.

Kristiansand kommune har vedtatt å bosette 595 flyktninger i 2024, men det er usikkert om kommunen vil klare dette målet. Det er også usikkert hvor mange flyktninger kommunen vil bli bedt om å bosette i neste økonomiplanperiode. Det anbefales at integreringstilskuddet økes med en forventet bosetting på 500 flyktninger i 2024, samt årlig bosettingstall på 250 flyktninger i 2025 og 2026, og 100 flyktninger i 2027 og 2028. Dette betyr økt integreringstilskudd i 2025 på 148 mill. kr hvor 81,7 mill. kr er fordelt til Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog.

På bakgrunn av stor usikkerhet og at integreringstilskuddet kun mottas for 5 år så er det behov for å avsette midler til å håndtere fremtidige, langvarige kostnader utover 5-årsperioden.

Med grunnlag i tilskuddssatser som er foreslått i statsbudsjettet, samt ovennevnte forutsetning om mottak, vil kommunens tilskudd og avsetning til fremtidige utgifter utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt).

I mill. kr (2025 kr)	2025	2026	2027	2028
Statstilskudd - integrering	-328 549	-291 862	-217 149	-153 175
Avsatt til senere fordeling	189 614	179 538	133 609	69 635

9.7 Vertskommunetilskudd

Alle kommuner som har asylmottak får et tilskudd fra UDI. Dette skal dekke de gjennomsnittlige merkostnadene som følge av å ha asylmottak i kommunen. Tilskuddet består av en grunnsats pr. kommune, og sats pr. mottaksplass som er iverksatt av UDI. Kristiansand kommune har 3 asylmottak med minimumskapasitet på 270 plasser og maksimumskapasitet på 585 plasser avhengig av iverksatte plasser bestilt av UDI.

	Sats	Antall
Grunnsats	756 551 kr	1 kommune
Sats pr. ordinær mottaksplass	11 611 kr	250-560 plasser
Sats pr. tilrettelagt plass	164 397 kr	20-25 plasser

Med utgangspunkt i foreslåtte tall i statsbudsjettet knyttet til tilskuddssatser og planleggingstall for antall asylsøkere som vil søke beskyttelse i 2025, vil kommunens tilskudd utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt):

	2025	2026	2027	2028
Vertskommunetilskudd	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000

Av disse er 6,43 mill. kr fordelt ut årlig til områdene og 3,57 mill. kr er satt av til senere fordeling, og inngår da som en del av avsatte midler fra integreringstilskudd.

I mill. kr (2025 kr)	2025	2026	2027	2028
Avsatt til senere fordeling - integreringstilskudd	189 614	179 538	133 609	69 635
Avsatt til senere fordeling – vertskommunetilskudd	3 570	3 570	3 570	3 570
Totalt avsatt for håndtering av fremtidig usikkerhet og risiko	193 184	183 108	137 179	73 205

9.8 Diverse fellesordninger

Kalkulatoriske inntekter

Det er beregnet en overføring på 24,3 mill. kr fra By- og stedsutvikling til område 9 i 2025. Beløpet øker til 26,9 mill. kr i 2028 og skal dekke kapitalutgifter for investeringer i utstyr innen maskinforvaltningen. Internleie biler er lagt inn med 15,9 mill. kr i 2025 og reduseres til 7,8 mill. kr i 2028.

Det er beregnet overføring fra småbåthavnregnskapet på 11,5 mill. kr i 2025. Beløpet ligger jevnt i årene fremover til 2028. Det brukes selvkostrente/kalkylerente i beregningene. Beløpet skal dekke renter og avdrag blant annet etter at innskuddene ble tilbakebetalt i 2006, og erstattet av låneopptak.

Øvrige forhold område 9

Finansrådgivningen knyttet til energiverksfondet er budsjettert på område 9 med 2 mill. kr årlig. Dette innebærer blant annet forvaltning av energiverksfondet og bærekraftsrapportering (årlig gjennomgang av finansreglementet er også inkludert).

Lavere husleie administrasjonsbygg

Leieavtalen med eierne av Gyldengården utgår 01.03.26 og det er gjennomført tilbudskonkurranse. NAV fortsetter å leie i Gyldengården, men til lavere leie (2,1 mill. kr). Det er ennå ikke avklart hvor de øvrige kommunale leietakerne skal lokaliseres fra 01.03.26. Foreløpige markedsundersøkelser viser at det er mulig å leie til vesentlig lavere pris enn dagens leieavtale i Gyldengården. Lavere pris kombinert med arealeffektivisering gir samlet sett en forventet lavere leie på om lag 8 mill. kr ved full årseffekt. Det er foreløpig lagt inn en forventet besparelse på 8 mill. kr fra 2027. For 2026 er det kun lagt inn en besparelse på 3 mill. kr siden det ennå ikke er avklart om og i hvilket omfang det må leies inn midlertidige lokaler i ombygningsperioden i Gyldensgården. Det kan også påløpe noen kostnader i 2025 som i så fall må håndteres i 1. tertialrapport 2025. Besparelsen fordeles på de aktuelle områdene når endelig leieavtale er på plass.

Pensjon

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremien og en regnskapsmessig aktuarberegnet pensjonskostnad. De siste årene har den regnskapsmessige beregnede pensjonskostnad vært lavere enn den betalbare pensjonspremien, som har gitt et positivt premieavvik. Når premieavviket er positivt må det deretter utgiftsføres (amortiseres) over de neste 7 årene, mens positivt premieavvik oppstått i årene 2002 til 2010 skal utgiftsføres over 15 år, og fra 2011 til 2013 over 10 år.

Budsjettforslaget brukt i økonomiplan 2025-2028 baserer seg på prognoser fra aktuarene for de tre pensjonskassene Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP), Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Som tidligere brukes ikke netto premieavvik til å finansiere årets drift i det økonomiske opplegget, men dette avsettes til fond.

Netto premieavvik er årets premieavvik – utgiftsføring/amortisering av tidligere positive premieavvik. I økonomiplanperioden 2025-2028 er det forutsatt at netto premieavvik, styrker ordinært netto driftsresultat med hele 620,8 mill. kr. Her er det viktig å merke seg at disse inntektene ikke medfører noen innbetalinger. Kommunen bør derfor unngå å bruke premieavviket i driften, da det er en inntekt uten innbetaling. Dersom det brukes i drift vil det tappe likviditeten. Inntekter fra premieavviket burde alltid settes av i et eget disposisjonsfond slik at en kan bruke det senere år når netto premieavviket blir negativt. Slik som bystyret har vedtatt i handlingsregel 3.

I kommuneproposisjonen for 2025 mener imidlertid departementet at det ikke bør bygges opp et særskilt disposisjonsfond for å håndtere fremtidig amortisering av premieavviket. Det vises imidlertid til behovet for forsvarlig likviditet. Dersom likviditeten er svak bør det opparbeides et disposisjonsfond mener departementet. Det er flere andre kommuner i ASSS samarbeidet som håndterer netto premieavvik på samme måte som Kristiansand kommune og har avsatt dette til eget disposisjonsfond. Kommunedirektøren vil komme tilbake til denne tematikken ved neste rullering av økonomiplan 2026-2029.

Budsjettforslaget innebærer at akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden øker med hele 620,8 mill. kr. For å demme opp mot tapping av likviditeten, foreslår kommunedirektøren at hele avviket mellom premieavviket og inndekningen av tidligere premieavvik i perioden, salderes mot premieavviksfondet. Fondet vil ha en saldo på om lag 1 723 mill. kr ved utgangen av 2028, det vil si at netto belastning på likviditeten fortsatt vil være ca. 143,5 mill. kr. Dette er i tråd med nivået som ble vedtatt i bystyresak 121/21 om årsregnskap for 2020, hvor det ble vedtatt å redusere underbalansen på fondet med 100 mill. kr ned til 143,5 mill. kr ved overføring fra det sentrale disposisjonsfondet.

I 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Premieavvik	-445 458	-444 165	-519 244	-562 679
Amortisert tidligere premieavvik	274 768	278 971	356 933	440 079
Netto i året	-170 714	-165 194	-162 312	-122 600
Akkumulert premieavvik	1 416 787	1 581 981	1 744 292	1 866 893
Fond til dekning av premieavvik	1 273 298	1 438 492	1 600 803	1 723 404
Akkumulert premieavvik minus fond	143 489	143 489	143 489	143 489

I tillegg er det avsatt årlig 2,5 mill. kr i forbindelse med overføringsavtalen og pensjonskontorkostnader.

Pensjonspremie

Ny offentlig AFP (AFP Livsvarig) og særaldersgrenser

Effekten av AFP Livsvarig er en betydelig økning i pensjonsforpliktelse og pensjonskostnad. AFP Livsvarig og nye regler for personer med særaldersgrense vil sannsynligvis bli tatt inn i forbindelse med RNB (revidert nasjonalbudsjett). Men det er usikkerhet knyttet til dette, da departementet foreløpig har meldt at kostnadene ikke skal inn i 2025. Samt departementet har enda ikke bekreftet at det skal tas inn kostnader på et senere tidspunkt, eller om de skal holdes utenfor beregningene i sin helhet.

Regelendringer knyttet til personer med særaldersgrenser er ute på høring og er ikke med i prognosene til økonomiplanen, da det foreløpig er for tidlig å si noe om hvordan de nye reglene for personer med særaldersgrense slår ut på kostnadene.

2024

Årets sentrale lønns- og trygdeoppgjør har samlet sett resultert i at pensjonspremien som skal dekke konsekvensene, ligger innenfor estimatene som ble lagt til grunn ved årets inngang. Denne delen av pensjonspremien omtales reguleringspremie, og omfanget på denne ser eksempelvis overfor KKP ut til å utgjøre 63 % målt mot samme i 2023. Denne utviklingen innvirker også på bruken av premiefondet i KKP, med en redusert belastning på 190 mill. kr, sammenliknet med tilsvarende for ett år siden.

Regjeringen har opplyst at kommunesektorens pensjonskostnader inneværende år øker med 2,5 mrd. kr, sammenlignet med anslaget i RNB.

Økonomiplan 2025-2028

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter med 5,15 mrd. kr, eller 1,2 %. Dette er 150 mill. kr mer enn det som ble varslet i kommuneproposisjonen. I tillegg er veksten i pensjonskostnader nedjustert med 0,7 mrd. kr for kommuner og fylkeskommuner samlet, hvilket isolert sett gir et økt handlingsrom. Men anslaget for pensjonskostnader i 2024 er samtidig oppjustert med 2,5 mrd. kr uten at dette er kompensert med tilsvarende inntektsvekst, og det er dette høyere nivået pensjonskostnadene i 2025 regnes ut fra. Ser man 2024 og 2025 i sammenheng ligger det dermed an til økte pensjonskostnader, som reduserer det økonomiske handlingsrommet i 2025.

Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP)

Premievarselet fra KKP for 2025 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 19,4 % av pensjonsgrunnlaget. Medlemspremien på 2 % og AFP-kostnader anslått til ca. 2,8 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KKP.

I økonomiplanen er det budsjettet på områdene med premie på 15 % til KKP. Kommunedirektøren foreslår i perioden 2025-2028 å finansiere premie (ekskl. AFP-kostnader) ut over 13 % fra opparbeidet premiefond i KKP. Fra 2027 økes prosenten til 14 %. Tjenesteområdene belastes som tidligere med 15 % premie, mens differansen på 2 prosentenheter i 2025-2026 og 1 prosentenheter i 2027-2028 føres til inntekt i område 9. I økonomiplanperioden er denne inntekten budsjettet til totalt ca. 254,7 mill. kr i område 9.

Saldo på premiefondet i KKP var pr. 01.01.24 på 301,5 mill. kr. Bruk av premiefond estimeres til totalt 184,5 mill. kr for 2024. Det er forventet at restbeløp på dette fondet i KKP vil være ca. 117 mill. kr ved utgangen av året, før årets avkastning på kundemidlene.

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Noe av dette ivaretas av egenkapitalens egen avkastning, men dette er ikke tilstrekkelig. Kommunen har derfor i denne forbindelse avsatt 48,9 mill. kr i slik tilførsel i investeringsdelen i 2025. Dette er 5 mill. kr mer enn det som var lagt inn i forrige økonomiplanperiode. Dette beløpet er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 52,6 mill. kr i 2028. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital. Kommunedirektøren foreslår å øke egenkapitaltilskuddet med 5 mill. kr, for å sikre ytterligere bidrag til premiefondet.

Bruk av premiefondet ventes å utgjøre hele 685,4 mill. kr i økonomiplanperioden, fordelt med 226,6 mill. kr i 2025, 218,9 mill. kr i 2026, 130 mill. kr i 2027 og 109,9 mill. kr i 2028. Dette fordrer at det i løpet av den aktuelle budsjettperioden blir tilført til sammen drøye 668 millioner til kommunens premiefond fra pensjonskassens drift/årsoverskudd i årene 2025-2028.

Det siste årets økning i markedsrenter gjør at pensjonskassers og livselskapers fremtidige avkastningsutsikter er løftet, sammenliknet med forutsetningene slik de så ut for ett drøyt år siden. Dette sannsynliggjør at den nødvendige kapital vil kunne tilføres premiefondet i løpet av perioden. Det må imidlertid tillegges at anslaget fortsatt strekker «utbytteforventningene» overfor KKP utover det nivået som for eksempel KLP har formidlet på sine tilsvarende forsikringskontrakter. KKP's kapasitet til å kunne oppnå det målsatte i perioden henger, i tillegg til selve avkastningen, også sammen med årlige bidrag av egenkapitaltilskudd som nevnt over og soliditet for øvrig. Sviktende forutsetninger på disse

områdene vil til en viss grad måtte kompenseres av et økt nivå på det premieelementet som KKP tar seg betalt for å oppnå tilfredsstillende avkastning i kapitalmarkedene.

En mer avdempet inflasjon siste år medvirker til forventninger om noe lavere lønns- og pensjonsregulering i kommende periode. Dette innebærer igjen at reguleringspremie som offentlige pensjonsordninger må kreve inn for å dekke dette kostnadselementet, forventes noe redusert sammenliknet med de siste par år. Anslag fra KKP's aktuar, basert på oppdaterte prognoser fra SSB der estimerer for lønnsvekst og prisvekst er lagt inn i periodens anslag på reguleringspremie, gir en samlet snittpremie for arbeidsgiver for perioden 2025-2028 på ca. 18,1 %.

I 2024 har kommunen vedtatt å selge Rådhusgata 26 (kemnerbygget) til KKP. Ved å selge eiendommen til Kristiansand kommunale pensjonskasse, vil man på sikt kunne oppnå økonomiske gevinster for begge parter. KKP har som mål å sikre en stabil og god avkastning for sine medlemsforetak, og investering i fast eiendom er en del av denne strategien.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Premievarselet fra KLP for 2025 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 21,4 % av pensjonsgrunnlaget før bruk av premiefond. Medlemspremie på 2 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KLP.

I økonomiplanen er det budsjettert med premie på 15 % til KLP på områdebudsjettene i hovedsak på Helse- og mestring. Premien i perioden ligger ca. 2 % høyere og er i perioden utgiftsført med 48,3 mill. kr i område 9. I disse tallene er det medregnet at en bruker hele 110 mill. kr av premiefond, da det blant annet er forventet høy avkastning på forvaltningskapitalen til KLP som tilføres premiefondet. Saldo på premiefondet i KLP forventes å være 01.01.25 på ca. 68,3 mill. kr før årets (2024) avkastning på kundemidlene. Forventet saldo på premiefondet ved utgangen av 2028 er ventet å være ca. 120 mill. kr. Det er avsatt 3,3 mill. kr i egenkapitaltilskudd til KLP i investeringsdelen i 2025. Beløpene er påfølgende år prisjustert og er nærmere omtalt under investeringsdelen.

SPK

Premien til SPK ventes å bli 7,88 % i 2025 mot 7,83 % i 2024. Rammene for oppvekst er korrigert for økning i premie.

9.9 Pris- og lønnsvekst

Anslaget for pris- lønnsveksten i 2025 er beregnet til 4,1% i statsbudsjettet. I områdenes rammer for 2025 er det lagt til grunn en samlet pris og lønnsvekst på 2,5 %. Resterende er avsatt på utenomsektorielt (område 9).

Lønnsveksten er anslått til 4,4 % og denne teller 2/3 av deflatoren. Prisveksten på vare, tjenester og investeringer er anslått til 3,5% og denne teller 1/3 av deflatoren. Det er derfor budsjettert med kompensasjon til områdene ved at det i område 9 er avsatt 120 mill. kr i hele perioden til dekke lønns og prisvekst utover 2,5 %. Dette blir fordelt i 1. tertialrapport 2025.

	2024	2025	Vekt
Lønnsvekst	4,9	4,5	2/3
Varer/tjenester	3,4	3,5	1/3
Deflator	4,3	4,1	

9.10 Kommunale foretak

Etter avvikling av Kristiansand Boligselskap KF, gjenstår Kristiansand havn KF som eget foretak. Foretaket fremmer egen sak om budsjett og økonomiplan for bystyret og det henvises til denne saken for nærmere opplysninger.

9.11 Netto renter, avdrag, lånegjeld og utbytte drift

Renter og avdrag

Styringsrenten har ligget stabilt på 4,5 % etter at den ble satt opp i desember 2023. Signalene fra Norges bank er at den blir liggende på 4,5 % ut året, før den gradvis settes ned fra første kvartal 2025. På rentemøtet i september publiserte Norges Bank sin nye rentebane med sannsynlig utvikling i styringsrenten ut 2027. Anslaget for styringsrenten ved utgangen av 2025 er nå 3,75 %. Ved utgangen av 2027 er anslaget 2,7 %. Det er verdt å merke seg at markedets forventninger til utviklingen i styringsrenten ligger lavere enn Norges Bank sine prognoser.

Styringsrenten til Norges Bank har økt kraftig de siste årene. Fra å være på 0,5 % ved inngangen til 2022, har vi nå hatt en styringsrente på 4,5 % gjennom hele 2024. For Kristiansand kommune, som har høy lånegjeld, vil slike store endringer i rentenivået påvirke handlingsrommet i driften gjennom økte renteutgifter. Gjennomsnittlig rente for kommunens gjeldsportefølje uten startlån ventes å falle fra 3,79 % i 2025 til 3,59 % i 2028. Gjennomsnittsrenten for 2027 ventes dermed å falle med 0,35 prosentenheter, sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2024-2027.

Det er avgjørende for kommunens økonomiske handlefrihet at nye låneopptak tilpasses innenfor lånetaket på netto 8,8 mrd. kr. Lånegjelden vil presse kommunens drift i mange år fremover. Netto finansutgifter som består av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med hele 149,3 mill. kr fra 2025 til 2028 (i løpende priser). Avdrag viser økning på 73 mill. kr, som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden. Kommunens årlige avdragsbetaling på lån knyttes til gjenværende levetid av anleggsmidlene (bygninger, anlegg inventar & utstyr mv.). I økonomiplanen er avdragene av lånegjelden tilpasset slik at det minst budsjetteres med lovpålagt minimumsavdrag. Anslagene for minimumsavdrag er imidlertid noe usikre som følge av usikre avskrivningsbeløp. Kommunedirektøren vil om nødvendighet komme tilbake til dette i første tertialrapport 2025.

Avskrivningene av anleggsmidlene representerer verdifall eller slit og elde på anleggsmidlene. Avskrivninger inngår i brutto driftsresultat, men de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Dette vises i de obligatoriske oversiktene. Avskrivningene er budsjettert til 691 mill. kr i 2025, mens minimumsavdraget er budsjettert til 510 mill. kr. Det utgjør en forskjell på 181 mill. kr. I økonomiplanperioden bør en arbeide for en avdragsprofil som nærmer seg avskrivningene. I 2028 er forskjellen redusert til 90,5 mill. kr.

Hovedmålsettingen for gjeldsforvaltningen er å oppnå stabile og lavest mulige rentekostnader innenfor et akseptabelt risikonivå. Kommunens evne til å håndtere høyere renteutgifter enn budsjettert er begrenset. Dette innebærer at rentebinding bør benyttes for den del av låneporteføljen som ikke har avlastningsmuligheter ved renteendringer. Kommunen styrer rentebindingen i henhold til nærmere bestemte regler i finansreglementet. Andelen av gjeldsporteføljen med lang rentebinding for kommunen var 45,6 % per 2. tertial 2024, en økning på 1,3 prosentenheter i forhold til 2. tertial 2023. Gjennomsnittlig rente på kommunens låneportefølje er for 2025 budsjettert med 3,79 %, fallende til 3,36 % 2026, før den stiger mot 3,59 % i 2028. Prognosene er basert på de til enhver tid gjeldende markedsrentene, og kan derfor variere betydelig fra et tidspunkt til et annet. Den flytende renten i Kommunalbanken var ved utgangen av september 5,5 %. Til sammenligning var den 5,4 % på samme tidspunkt i fjor.

Netto finans

(i 1000 kr løpende priser)	2025	2026	2027	2028
Renteutgifter investeringslån (kommunen)	406 817	355 599	362 659	406 368
Renteutgifter startlån	52 810	46 383	52 404	60 298
Avdrag i drift	509 928	522 892	552 223	582 910
Sum renter og avdrag	969 555	924 874	967 285	1 049 577
Renteinntekter (kommunen)	-87 286	-77 045	-78 586	-79 022
Renteinntekter startlån	-52 810	-46 383	-52 404	-60 298
Utbytte	-166 476	-86 376	-86 376	-94 189
Gevinster på finansielle omløpsmidler	-66 005	-67 325	-68 645	-69 965
Netto finans løpende priser	598 977	649 795	683 376	748 256
Netto finans faste 2025-priser	598 977	633 946	650 447	694 830

Som tabellen viser, vil netto finansutgifter øke betydelig og legge beslag på en stadig større del av driftsinntektene. Netto finans ventes å øke med hele 149,3 mill. kr fra 2025 til 2028 i løpende priser. Økt låneopptak og høyere avdragsutgifter vil føre til at handlingsrommet reduseres i driften.

Av netto finansutgifter i 2025 dekkes ca. 21,5 mill. kr av statlige tilskuddsordninger omtalt i eget kapittel om tilskudd til renter og avdrag. Avkastning på energiverksfondet er økt fra 5 % til 5,5 % i neste økonomiplanperiode.

Lånegjeld

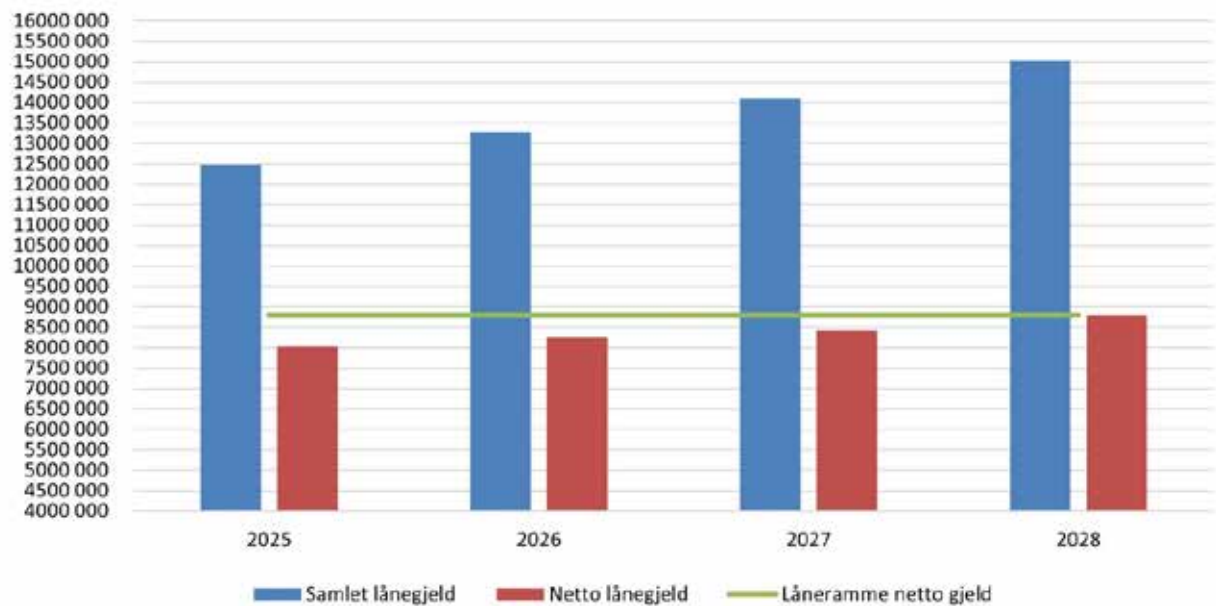
I 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Samlet lånegjeld u/pensjonsforpl.	12 481 861	13 281 969	14 105 747	15 027 836
Lånegjeld knyttet til utlån	1 427 065	1 607 065	1 782 065	1 952 065
Beregningsgrunnlag VAR	3 019 668	3 419 099	3 887 360	4 285 420
Netto lånegjeld	8 035 128	8 255 805	8 436 321	8 790 351
Lånetak	8 800 000	8 800 000	8 800 000	8 800 000

Økonomiplanen gir netto lånegjeld som vist i tabellen over.

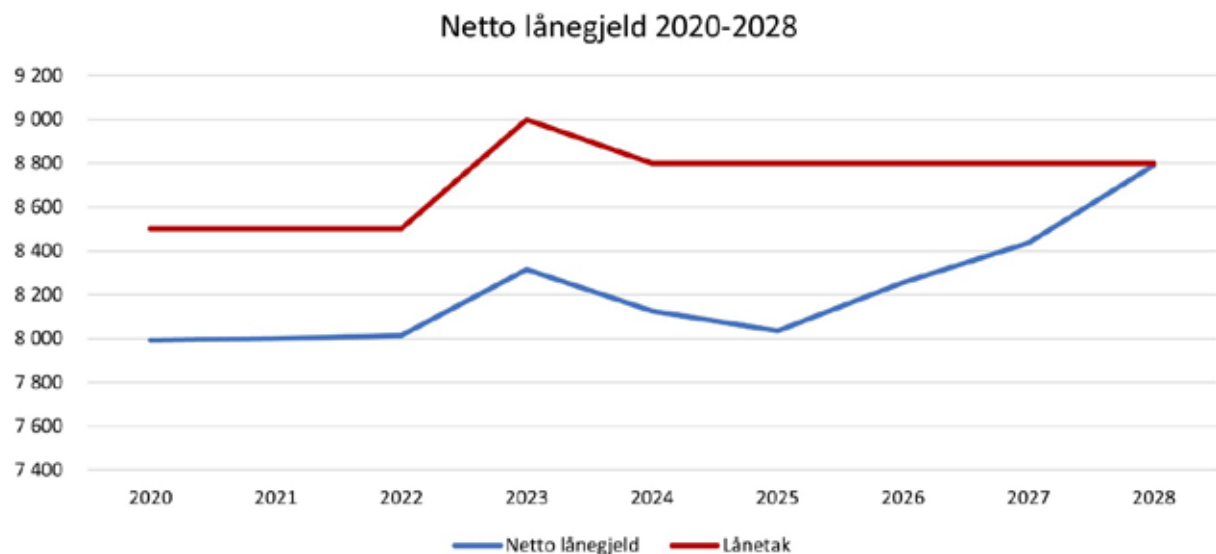
Det er viktig å skille mellom lån til selvfinansiert virksomhet (vann, avløp, renovasjon, utlån mv.) og lån til ordinære kommunale formål. Andelen av gjelden som ikke er selvfinansierende, kalles netto lånegjeld. Denne utgjør ca. 64 % i begynnelsen av økonomiplanperioden og synker til ca. 58 % mot slutten. Vedtatt maksimalt tak på netto lånegjeld er 8,8 mrd. kr i hele perioden, uten prisjustering.

Lånegjeld i 1000 kr

Figur 24: Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser.

Figur 25: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket.

Statlige tilskuddsordninger for renter og avdrag vil bidra til å finansiere lån tilsvarende ca. 276 mill. kr av netto lånegjeld i 2025 (forutsatt 25 års nedbetaling og 3,79 % rente). Brutto lånegjeld øker betydelig i økonomiplanperioden 2025-2028. Gjelden øker med 3,7 mrd. kr fra anslått 13,3 mrd. kr ved utgangen av 2024 til 17 mrd. kr ved utgangen av 2028. Økningen i brutto lånegjeld i perioden kommer imidlertid som følge av stor økning i låneopptak til investeringer innen selvkostområdene (vann og avløp). Det skal investeres for 1,9 mrd. kr innen vann og avløp i økonomiplanperioden. Det er også betydelig økning i startlån, som er lån til videre utlån, hvor årlig låneopptak er 240 mill. kr. I økonomiplanperioden blir dette totalt 2,8 mrd. kr. Låneopptak til investeringer innen vann og avløp og startlån belaster ikke kommunen, men er selvfinansiert. Resten av økningen i brutto lånegjeld skyldes økt lån til ordinære kommunale formål.

Som figuren viser, vil netto lånegjeld ligge 765 mill. kr under lånetaket i 2025 på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 10 mill. kr under lånetaket i 2028. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Som nevnt i tidligere avsnitt, så stiger netto renter, utbytte og avdragsutgifter i driften med hele 149,3 mill. kr fra 2025 til 2028. Kommunen bør prøve å begrense investeringsnivået og redusere lånegjelden i perioden fremover. I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 542 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 4,6 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2,2 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 2,4 mrd. kr. For å redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 542 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår.

Finansreglementet har bestemmelser om blant annet rentesikring av lånegjelden.

9.12 Aksjeselskaper

Kommunen eier en rekke aksjeselskaper, helt eller delvis. I 2021 vedtok bystyret i Kristiansand ny eierskapsmelding som inneholder kommunens overordnede strategi i forhold til sine eierposisjoner. Det er gjennom flere år fremmet egne saker for bystyret knyttet til enkelte selskap. Disse sakene utgjør del 2 av eierskapsmeldingen. Nå omtalt i det videre som selskaps-spesifikke eierstrategier. Under presenteres i hovedsak selskaper det forventes utbytteutbetalinger fra i kommende økonomiplanperiode.

Å Energi AS

Kristiansand kommunes eierandel i Å Energi AS er, etter løfting av minoritetseiere i 2023, 6,006 %.

Det er vedtatt ny felles eierstrategi for eierkommunene i Å Energi etter fusjonen mellom Agder Energi AS og Glitre Energi AS. Utbyttepolitikken som lå til grunn fra eierskapet i Agder Energi videreføres i det nye selskapet. Dette innebærer at utbyttet i utgangspunktet utgjør 70 % av underliggende IFRS-resultat, hvor bl.a. vesentlige gevinster og tap holdes utenfor beregningsgrunnlaget. For å sikre eierne forutsigbarhet, forskyves utbytteutbetalingene ett år, slik at beregningen og utbetalingen av utbytte i 2025 skjer på bakgrunn av regnskapet for 2023.

Underliggende IFRS-resultat i 2023 var 2,506 mrd. Kr, og dette gir et utbytte på 105,4 mill. kr til Kristiansand kommune. I tillegg kommer kommunens andel av tilleggsutbyttet på 1,1 mrd. kr, som fordeles eierne i Agder Energi over årene 2023 – 2025. Kommunen mottar 30,7 mill. kr i tilleggsutbytte i 2025. Justert for eierkostnader til drift av Arbeidsutvalget, er samlet utbetaling av utbytte i 2025 135,8 mill. kr.

For økonomiplanperioden 2025 - 2028 anbefales det å ta hele utbyttet inn i driften, selv om utbyttet i 2025 er ekstraordinært høyt. Bystyret har vedtatt en handlingsregel, som innebærer at deler av ekstra høyt utbytte skal disponeres til engangsutgifter, dvs. at det kun er et jevnt utbyttelnivå over tid som skal finansiere løpende drift. Handlingsregelen følges ikke opp i økonomiplanperioden, og dette må sees i sammenheng med kommunens pressede økonomiske situasjon.

Økt grunnrentebeskatning fører til en kraftig reduksjon av fremtidig utbyttegrunnlag. Usikkerheten rundt utviklingen i strømprisene gjør det i tillegg vanskelig å estimere utbytteutbetalingene mot slutten av økonomiplanperioden. Det legges til grunn at utbytteutbetalingene fra 2026 og utover vil ligge på et «normalnivå» i overkant av 70 mill. kr. Nivået stemmer overens med det som selskapet selv har estimert som et nedre gulv for utbytte.

Løpende priser (1000 kr)	2025	2026	2027	2028
Utbytte	-135 900	-71 800	-71 800	-71 800

Kristiansand Næringsselskap AS (KNAS)

Kristiansand Næringsselskap eies 100 % av Kristiansand kommune. Bystyret vedtok i januar 2022 Eierstrategi for Kristiansand Næringsselskap AS med bl.a. vekt på fastsetting av avkastningskrav og utbytttemodell.

Bystyret vedtok at den foreslåtte utbyttmodellen iverksettes med et mål for utbytte på minimum 50 % av konsernets årsresultat. Utbetalingen av utbytte forskyves ett år, slik at kommunen allerede i budsjettprosessen har forutsigbarhet vedr. neste års utbytte. I tillegg er det tatt inn et punkt om at eventuelle utbytteutbetalinger som overstiger 50 % av konsernresultatet, overføres fond i bykassa knyttet opp mot KNAS.

Oversikt over utbytte fra KNAS i perioden 2021-2024:

Løpende priser (1000 kr)	2021	2022	2023	2024
Konsernresultat året før utbetalt utbytte	63 790	75 373	50 294	
Utbytte	12 000	18 000	32 000	38 000

Etter omlegging av utbyttmodellen gjeldende fra regnskapsåret 2021, har selskapet betalt ut 70 mill. kr i utbytte i 2023 og 2024, basert på et samlet resultat i 2021 og 2022 på 139 mill. kr. Dette gir enn utbytteprosent på 50,3.

For økonomiplanperioden 2025-2028, er nivåene på utbytte basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren. Årsresultatet for 2023 gir grunnlag for høyere utbytte enn antatt i forrige økonomiplan, og utbyttet justeres opp til 25 mill. kr i 2025. Det legges til grunn at hele utbyttet i 2025 føres i driftsbudsjettet.

Nivåene vil for årene 2026-28 være forbundet med stor usikkerhet. Selskapet er inne i en fase hvor det er behov for kapital, og for årene 2026 og 2027 videreføres utbytteforventningene fra forrige økonomiplanperiode. Det legges til grunn at nivået på utbytte øker i 2028.

Løpende priser (i 1000 kr)	2025	2026	2027	2028
Utbytte	25 000	10 000	10 000	15 000

Avfall Sør Holding AS

Kristiansand kommunes eierandel utgjør 87,9 %. Det ble høsten 2023 vedtatt ny eierstrategi for Avfall Sør Holding, hvor nivået på utbytte skal baseres på minst 50 % av konsernresultatet (eksklusiv selvkost og Returkraft). Utbetalingen av utbytte forskyves i tillegg med ett år, slik at utbyttet basert på årsresultatet for 2023 først kommer til utbetaling i 2025. Dette sikrer kommunen forutsigbarhet for det første året i økonomiplanperioden. Utbyttet fra resultatet i 2023 blir et mellomår mellom gammel og ny praksis, men det legges til grunn at det betales ut utbytte både i 2024 og 2025.

Nivået på utbytteutbetalingene i økonomiplanperioden er justert noe ned for ikke å tappe selskapet for kapital i en periode med store investeringer. Fra 2028 legges det opp til en betydelig økning i nominelt utbytte. Nivåene er basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Resultat/resultatprognose	4 500	5 900	7 700	9 400	13 400	13 400
Sum utbytte til eiere		3 500	3 500	3 500	3 500	6 700
Utbytteandel (basert på resultat to år tidligere)			78 %	59 %	45 %	71 %

Kun utbytteandel etter ny beregningsmåte vises i tabellen. Kommunens andel av utbyttet blir dermed:

Løpende priser (i 1000 kr)	2025	2026	2027	2028
Utbytte	3 076	3 076	3 076	5 889

Kristiansand Kino Holding AS

Etter at Nordisk Film AS kom inn på eiersiden i KinoSør i 2014 har Kristiansand Kino Holding AS levert gode økonomiske resultater, men resultatene fra eiendomsselskapet er også en viktig bidragsyter til utbyttegrunnlaget.

Kommunedirektøren legger til grunn et utbytte på 2,5 mill. kr i 2025, mens det i resten av perioden budsjetteres med 1,5 mill. kr årlig.

Dette henger sammen med at deler av utbyttegrunnlaget forsvinner når eiendommen i Vestre Strandgate selges. Salget vil i seg selv gi utbyttegrunnlag, men denne inntekten tas i investeringsregnskapet.

Det legges til grunn et forsiktig utbyttelnivå for årene etter 2025, ettersom det er usikkerhet knyttet til hva et fremtidig «normalnivå» på utbytte vil være.

Løpende priser (i 1000 kr)	2025	2026	2027	2028
Utbytte	2 500	1 500	1 500	1 500

9.13 Oversikt over fondsmidler

Kristiansand kommunes energiverksfond

I tabellen nedenfor angis status for fondet og planlagt tilførsel til og bruk av fondet i løpende priser.

Energiverksfondet (i mill. kr)	2025	2026	2027	2028
Til disp. 1. jan	1 201	1 225	1 249	1 273
Avkastning	66	67	69	70
Tilført driftsregnskapet	-66	-67	-69	-70
Prisjustering av fondet (fra drift og investering)	24	24	24	24
Saldo pr. 31.12	1 225	1 249	1 273	1 297

Regnskapsfondene knyttet til energiverksfondet i tabellen består av disposisjonsfond på 270,5 mill. kr og ubundet investeringsfond på 930,5 mill. kr. Til sammen er dette 1 201 mill. kr ved utgangen av 2024. Disposisjonsfondets andel er 22,5 %, og andelen for ubundet investeringsfond er 77,5 %. Det legges opp til å prisjustere energiverksfondet i hele perioden 2025-2028, slik det er forutsetning om i finansreglementet og handlingsregel 2. Fondet prisjusteres med 24 mill. kr hvert år i perioden, og fondets verdi vil derfor ved utgangen av 2028 være på 1 297 mill. kr.

Markedsverdien ved årets inngang var 1 119,9 mill. kr. Ved utgangen av 2. tertial 2024 er den 1 200,1 mill. kr, som er en økning på 80,2 mill. kr. Netto økning kommer fra positiv avkastning på 84,4 mill. kr og uttak fra porteføljen på 4,2 mill. Markedsverdien er nå tilnærmet lik verdien av regnskapsfondene samlet sett.

Det er regnskapsfondenes verdi som er lagt til grunn for avkastning i forslag til økonomiplan for 2025-2028. Kommunedirektøren har innarbeidet årlig avkastning på 5,5 % i hele perioden. Dette er en økning på 0,5 prosentenheter i forhold til vedtatt økonomiplan 2024-2027. Økningen utgjør ca. 6 mill. kr hvert år i perioden. Bakgrunnen for å øke avkastningsforventningen fra 5,0 til 5,5 % skyldes hovedsakelig økte markedsrenter. Dette er et noe forsiktig anslag sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler.

I økonomiplanperioden tilføres driften årlig en gjennomsnittlig avkastning på ca. 68 mill. kr. Fondsmidlene i energiverksfondet vil utgjøre 1 297 mill. kr ved utgangen av 2028.

Kapitalfondet

Kapitalfondet var 01.01.24 på 224,6 mill. kr. I 2024 er netto budsjettert brukt 7,5 mill. kr. Det tilser at kapitalfondet vil være i størrelsesorden 217,2 mill. kr pr. 31.12.24. For å opprettholde en viss handlefrihet i forbindelse med finansiering av investeringer, ble det i forrige økonomiplan forutsatt at betydelige deler av salgsinntekter skulle avsettes fondet fremfor å gå til direkte finansiering av investeringene de enkelte år. Det legges samlet opp til netto bruk av kapitalfondet på ca. 187,8 mill. kr i perioden. Avsetningene i perioden er imidlertid usikre, da de i hovedsak kommer fra salgsinntekter som er vanskelige å estimere både beløpsmessig og tidsmessig.

I løpet av perioden brukes det totalt 403,3 mill. kr av kapitalfondet, og det avsettes ca. 215,5 mill. kr til fondet. I 2028 er det overført 22 mill. kr fra drift til investering som avsettes kapitalfondet, slik at saldoen ved utgangen av 2028 vil være ca. 29,4 mill. kr.

Investeringsfond – kapitalfondet (i mill. kr)	2025	2026	2027	2028
Til disp. 1. jan	217,2	187,8	157,0	97,3
Bruk i året	-91,9	-91,9	-94,7	-124,8
Avsetning i året	62,5	61,1	34,9	56,8
Avkastning	9,2	6,9	5,9	3,7
Overført driftsregnskapet	-9,2	-6,9	-5,9	-3,7
Saldo pr. 31.12	187,8	157,0	97,3	29,4

På eget investeringsfond for KNAS står det fra 2019 avsatt 40 mill. kr.

Oversikt over disposisjonsfond

Kommunedirektøren anslår pr. 2. tertial at prognose på sentralt disposisjonsfond blir på om lag 109,3 mill. kr ved utgangen av 2024. Dette er en reduksjon på hele 350,7 mill. kr i 2024, som skyldes en meget krevende økonomisk situasjonen i 2024. Bystyrets målsetting er at det sentrale disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 4 % av brutto driftsinntekter, og prognosen tilsier at fondet kun vil utgjøre om lag 1 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2024 og kun 0,6 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2028. Den siste budsjettundersøkelsen for 2024 viser at kommunene allerede har brukt 10 mrd. kr mer enn de har i 2024, ifølge KS. Regjeringen har varslet at de vil komme tilbake med tiltak til dette i saldert budsjett i slutten av 2024. Bruk av sentralt disposisjonsfond kan dermed bli mindre i 2024 enn budsjettert i 2. tertial 2024.

Sentralt disposisjonsfond (i mill. kr)	2025	2026	2027	2028
Til disp. 1. jan	109,3	0,0	25,3	54,4
Saldering i ØP drift	-109,3	25,3	29,1	12,9
Avkastning	4,6	0,0	0,8	1,9
Overført driftsregnskapet	-4,6	0,0	-0,8	-1,9
Saldo pr. 31.12	0,0	25,3	54,4	67,3

Netto brukes det 42 mill. kr av sentralt disposisjonsfond i økonomiplanperioden. I tillegg brukes det 11,1 mill. kr av integreringsfondet på område 9 for å ha nok midler til å saldere budsjettet i 2025. Totalt blir dette 53,1 mill. kr i økonomiplanperioden. Som en ser at tabellen over er det sentrale disposisjonsfondet tømt i løpet av 2025.

I tillegg til det sentrale disposisjonsfondet har områdene egne frie disposisjonsfond. Områdene hadde samlet disposisjonsfond på 24,1 mill. kr 01.01.24 og prognosen pr. 31.12.24 er samlet på -60 mill. kr. Helse og mestring (-127,2 mill. kr) og Oppvekst (-11,4 mill. kr) har negative disposisjonsfond, mens de andre områdene forventer positive disposisjonsfond.

I tillegg til områdefondene vil det være enkelte disposisjonsfond der en ikke har prognoser for størrelse. Dette gjelde blant annet fond til dekning av vedlikehold, integreringsmottak og drift småbåthavner. Størrelsene på disse fondene var per 2. tertial 2024 148,3 mill. kr knyttet til vedlikehold, 177,6 mill. kr knyttet til integrering og 11,2 mill. kr knyttet til drift av småbåthavn. Det er budsjettert brukt 11,1 mill. kr av integreringsfondet i 2025 for å saldere budsjettet i 2025.

Fond til dekning av premieavvik

Det ventes pr. 01.01.25 avsatt 1 102,6 mill. kr på fondet til dekning av deler av opparbeidet premieavvik. Fondet er opprettet for å motvirke at likviditeten tappes når akkumulert premieavvik øker. Avsetningene i perioden er avpasset slik at ordningen med føring av premieavvik ikke fører til ytterligere tapping av likviditeten sett over 4-årsperioden fra 2025-2028. Underbalansen på premieavviksfondet (akkumulert premieavvik minus fond) forutsettes da fortsatt å bli ca. 143,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det vises til nærmere omtale av premieavvik.

Fond til dekning av premieavvik (i mill. kr)	2025	2026	2027	2028
Til disp. 1. jan	1 102,6	1 273,3	1 438,5	1 600,8
Netto endring i året	170,7	165,2	162,3	122,6
Saldo pr. 31.12	1 273,3	1 438,5	1 600,8	1 723,4

9.14 Investeringsbudsjettet

Hovedoversikt – investering og finansiering

Beløp i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	1 078 347	1 443 643	1 601 508	1 732 570
Tilskudd til andres investeringer	27 570	33 730	16 745	13 393
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	52 137	53 440	54 776	56 145
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	45 000	45 000	45 000	45 000
Sum investeringsutgifter	1 203 054	1 575 813	1 718 030	1 847 109
Kompensasjon for merverdiavgift	-118 583	-168 749	-194 042	-231 474
Tilskudd fra andre	-111 122	-75 205	-156 236	-54 948
Salg av varige driftsmidler	-87 880	-85 066	-32 690	-36 482
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-720	-1 620	-2 916	-27 872
Bruk av lån	-829 000	-1 188 000	-1 246 000	-1 380 000
Sum investeringsinntekter	-1 147 305	-1 518 640	-1 631 883	-1 730 775
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	55 000	60 000	65 000	70 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-100 000	-105 000	-110 000	-115 000
Netto utgifter videreutlån	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Overføring fra drift	0	0	0	-22 000
Avsetning til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetning til ubundet investeringsfond	62 540	61 133	34 945	56 841
Bruk av ubundet investeringsfond	-73 289	-73 306	-76 091	-106 174
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-10 749	-12 173	-41 146	-71 333
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden. Det investeres i perioden for 5,9 mrd. kr i varige driftsmidler. Innen Helse- og mestring er det samlet sett investeringer på 1 520 mill. kr, mens Oppvekst har samlet investeringer for 1 602 mill. Kr. Den største investeringen er nytt helsehus på Eg hvor er avsatt 596,4 mill. Kr. (totalbevilgning 619 mill. kr) og utvidelse av to omsorgssentre på østsiden av byen, i Randesund og Strømme til 708 mill. Kr (totalbevilgning 1,01 mrd. kr). Det bygges 12 boliger fordelt på habilitering, rusfeltet og psykisk helse på til sammen 138 mill. kr.

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 518 mill. kr og gjelder hovedsakelig Lauvåsen ungdomsskole, ny skolestruktur Hånesområdet, samt utvidelse av Vågsbygd- og Tordenskjoldsgate skole, og inkluderer avsetning på 660 mill. Kr til strukturtiltak i skolebehovsplanen, hvorav 30 mill. kr av dette er til strakstiltak.

Selv om kommunen har satset på rehabilitering av bygningsmassen, er det fortsatt et betydelig etterslep på vedlikehold. Det er i tillegg avsatt 176 mill. kr for å starte opp utvidelse av Tordenskjoldsgate skole. Det er avsatt 85 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 1,95 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det skal investeres 101 mill. kr i energiprosjekter, som i hovedsak innebærer innstilling av solcelleanlegg og har en totalbevilgning på 108 mill. kr. Det investeres også 83 mill. kr til rehabilitering og utvidelse av brannstasjonen.

Bruk av lån er den viktigste finansieringskilden for investeringene, ca. 73 % finansieres ved bruk av lån i perioden. Dette innebærer økt press på driften i form av økte rente- og avdragsutgifter. Egenfinansieringen er på ca. 27 % i perioden og består av salg av fast eiendom, momskompensasjon, tilskudd, mottatte avdrag på utlån av egne midler og bruk av fond.

Staten yter tilskudd til en del av investeringene (sykehjem, omsorgsboliger og skoler) samt spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. I økonomiplanperioden er tilskuddene beregnet til ca. 397,5 mill. kr. Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger ble innført i 2008. Formålet med tilskuddet er å stimulere kommunene til både å fornye og øke tilbudet av institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester.

Samlet låneopptak vises i tabellen over. Startlån utgjør 240 mill. kr årlig.

Inntekter ved salg av eiendom tilfører netto ca. 242 mill. kr. Da disse inntektene er usikre, er ca. 121 mill. kr av dette forutsatt avsatt til kapitalfondet og dermed ikke direkte benyttet til finansiering av investeringer i perioden. Det benyttes imidlertid ca. 403,3 mill. kr av kapitalfondet i perioden til å finansiere investeringer, og investeringer i aksjer og andeler i selskaper (egenkapitaltilskudd KKP og KLP) som inkluderer prisjustering av energiverksfondet på ca. 18,6 mill. kr årlig i økonomiplanperioden.

Avskrivninger

Det gjennomføres lineære avskrivninger for de anleggsmidlene som forringes ved slit og elde. Avskrivninger inngår i resultatbegrepet brutto driftsresultat, men de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Budsjetterte avskrivninger på 690,8 mill. kr legges inn i Økonomiplanen for 2025 og forventes å holde seg stabilt, men med en liten nedgang til ca. 673,4 mill. kr i 2028.

Momskompensasjon

Momskompensasjon i økonomiplanperioden for investeringsutgifter vises av tabellen over.

Avtaler med utbyggere med justeringsrett mva. og mva.-kompensasjon

Inngåtte avtaler innebærer netto inntekt på ca. 11,5 mill. kr i løpet av økonomiplanperioden.

KNAS – nedbetaling på ansvarlig lån

KNAS har avdragsfrihet på sine ansvarlige lån ut 2027 og vil starte nedbetaling i 2028 med 25,106 mill. kr.

Øvrige avdrag på utlån

Diverse utlån medfører årlige avdrag på 0,720 mill. kr. i 2025, økt til 1,620 mill. kr i 2026, da Kristiansand Kino Holding starter halvårlig avdragsbetaling, mens det øker videre til 2,916 mill. kr i 2026 og 2,766 mill. kr i 2027 på grunn av helårlig avdragsbetaling og at Bjaaland golfklubbs starter nedbetaling av avdrag igjen etter avdragsfrihet i 2025.

Egenkapitaltilskudd KKP

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Noe av dette ivaretas av egenkapitalens egen avkastning, men dette er ikke tilstrekkelig. Kommunen har derfor i denne forbindelse økt egenkapitaltilskuddet med 5 mill. kr fra 2025 i forhold til forrige økonomiplan og avsatt 48,9 mill. kr i tilførsel i investeringsdelen i 2025. Dette beløpet er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 52,6 mill. kr i 2028. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital.

Egenkapitaltilskudd KLP

Det er lagt inn 3,3 mill. kr i bevilgninger til egenkapitaltilskudd for KLP i 2025. Dette beløpet er de påfølgende årene justert opp til 3,5 mill. kr i 2028. Det forutsettes at eventuelle endringer i behov for tilskudd blir behandlet i tertialrapportene.

Formidlingslån

Avdrag på Startlån og tidligere etableringslån varierer fra år til år, avhengig av hvor mye ekstraordinære innfrielser som finner sted. Det ventes mottatte avdrag på 100 mill. kr i 2025 og at dette øker med 5 mill. kr pr. år til 115 mill. kr i 2028. Av dette brukes 45 mill. kr årlig til nedbetaling av investeringsgjeld, mens resten av innbetalingene fra kundene går til nedbetaling på innlånene i startlånsordningen.

Startlånet er rettet mot personer med langvarige boligfinansieringsproblemer, og boligmarkedet har i 2024, i likhet med 2023, vært preget av en kraftig prisøkning – og da spesielt i Kristiansand som har hatt høyest prisvekst i hele landet. Dette har ført til at kommunens utlån har hatt en fortsatt økning i samme periode, når det gjelder gjennomsnittlig lånebeløp. Det er forventet at boligprisene ikke vil fortsette å stige i samme takt som i 2024 i de kommende årene.

Innlånet fra Husbanken holdes på 240 mill. kr årlig i hele perioden. Boliglånsforskriften, som trådte i kraft 01.01.17, har ført til at bankene er blitt mindre villige til å være med på samfinansieringer enn tidligere. Dette gjør at startlånet nå blir benyttet som fullfinansiering i flere saker, og at et gjennomsnittlig startlån dermed er større enn tidligere. Risikoen må vurderes opp mot de positive virkningene låneordningen ellers har.

10 Planoppgaver 2025-2028

Kristiansand planstrategi for 2024-2027 ble vedtatt av bystyret 18.09.24. Prioritering av planoppgaver justeres årlig, og inngår i økonomiplanen for neste periode. Planene vil bli gjennomgått og vurdert opp mot de endringer som nå ligger i vedtatt planstrategi, og som innebærer forenkling av plansystemet.

(o = oppstart, v= vedtak)

	Gjelder for perioden	Vedtatt	Periode for utarbeidelse	Kommentarer
Kommuneplan for Kristiansand 2020-2030				
Samfunnsdelen med over arealstrategi	2020-2030	23.09.20	o 2024 v 2025	Samfunnsdelen justeres. Planstrategi med planprogram for samfunnsdelen vedtatt i bystyret 18.09.24.
Arealdelen	2024-2035	28.02.24		Vedtatt av bystyret 28.02.24, sak 23/24.
ORGANISASJON				
Livsfasepolitikk (Tidligere seniorpolitikk)	2021-2024	12.04.21	o 2024 v 2025	Oppfølging av tidligere vedtatt seniorpolitikk. I tråd med vedtatt helhetlig arbeidsgiverpolitikk er det ønskelig å tenke livsfasepolitikk for alle ansatte.
ØKONOMI				
Finansstrategi og finansreglement			o 2024 v 2025	Gjeldende finansstrategien og finansreglementet ble vedtatt i 2019. Arbeidet med revisjon er startet opp, og det forventes vedtak i løpet av våren 2025.
Eierskapsmelding	2021-2024	09.06.21	v 2025	Planlagt vedtak vår 2025.
Anskaffelsesstrategi			v 2025	Planlagt vedtak vår 2025.
SAMHANDLING OG INNOVASJON				
Forsknings- og innovasjonsstrategi	2021-2024	03.03.21	o 2024 v 2025	Planen forlenges, enkel rullering. Ifm. med deltakelse i Kommunens samarbeidsarena for forskning (KSF) bør kommunene ha en vedtatt strategi for FoU.
Strategi for forskning, utdanning og innovasjon innen helse	2021-2024	10.06.21		Fases ut. Ikke behov da Forskning og innovasjonsstrategien ivaretar planbehovet ifm. Kristiansands rolle i KSF.
Handlingsplan til Fornebyregionen - strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen	2024-2028	19.06.24		Vedtatt av bystyret 19.06.24, sak 89/24.
OPPVEKST				
Handlingsplan for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker			v 2024	Planlagt vedtak i bystyret 30.10.24.
Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn og unge («Nullvisjonen»)	2024->	20.03.24		Vedtatt bystyret 20.03.24, sak 30/24.
Handlingsplan for arbeidet med barnefamilier i vedvarende lavinntekt (ny 2022)			o 2025 v 2026	Det utarbeides en plan med oppstart i løpet av 2025. Lag og foreninger involveres i arbeidet. Oppvekst har ansvaret sammen med Helse og mestring.
Skolebehovsplan			v 2024	Vedtak 2024 ifm. økonomiplanen 2025-2028.
Sterkere sammen for barn og unge - strategiplan for oppvekst	2020-2025	17.02.21		Planen utgår. Planens hensikt var å samordne de tre gamle kommunenes satsinger på hhv FLiK og Inkluderende læringsmiljø, som nå er nå institusjonalisert i driften.

Planoppgaver 2025-2028

	Gjelder for perioden	Vedtatt	Periode for utarbeidelse	Kommentarer
HELSE OG MESTRING				
Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk			o 2024 v 2025	Under arbeid, planlagt vedtatt 2025.
Temaplan for psykisk helse	2024-2032	19.06.24		Vedtatt 19.06.24, sak 95/24.
Handlingsplan på flyktning- og integreringsfeltet				En vurderer det ikke er behov for et planarbeid, men gjeldende strategi legges til grunn for videre utviklingsarbeid på feltet.
Boligsosial handlingsplan for Kristiansand kommune 2024 - 2034	2024-2034	19.06.24		Vedtatt 19.06.24, sak 88/24.
Utvikling av helse- og omsorgstjenester			o 2024 v 2025	Under arbeid, planlagt vedtatt 2025.
Temaplan habiliteringsfeltet (Utvikling av tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse)			o 2025 v 2026	
Handlingsplan for arbeidet med barnefamilier i vedvarende lavinntekt			o 2025 v 2026	Det utarbeides en plan med oppstart i løpet av 2025. Lag og foreninger involveres i arbeidet. Helse og mestring har ansvaret sammen med Oppvekst.
Plan for legetjenesten	2023-2025	18.10.23		Behov for justerte tiltak og oppdatering vurderes i forbindelse med plan for Helse- og omsorgstjenester.
Handlingsplan for e-helse	2022-2025	15.11.22		Behovet for justeringer vurderes fortløpende. Rulleres ikke før det er behov for vesentlige endringer.
KULTUR OG INNBYGGERDIALOG				
Strategi for toppidrett			o 2024 v 2025	
Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028	2023-2028	22.03.23	o 2027	Rulleres
Alkoholpolitisk handlingsplan	2020-2024		v 2024	Rulleres. Politisk behandling høst 2024 etter høringsperiode.
Temaplan frivillighet	2022-2026	18.05.22	o 2026 v 2027	Rulleres
Bibliotekplan for Kristiansand Folkebibliotek (temaplan)	2022-2026	28.09.22	o 2026 v 2027	Rulleres
Handlingsplan for Den kulturelle skolesekken	2022-2027	01.03.23	o 2026 v 2027	Rulleres
Temaplan fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud	2023-2028	23.11.22	o 2027	Rulleres
Sammen om en tryggere hverdag. Krimforebyggende plan for Kristiansand	2016-2024	27.11.19 24.03.21	o 2024 v 2025	Rulleres. Inkluderer tema vold i nære relasjoner mellom voksne.
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner mellom voksne			o 2024 v 2025	Utarbeides ikke som egen handlingsplan, men sees i sammenheng med rullering av Krimforebyggende plan.
Strategi for likestilling, inkludering og mangfold. Det er mennesker det er snakk om	2015-2023		o 2024 v 2025	Rulleres

Planoppgaver 2025-2028

	Gjelder for perioden	Vedtatt	Periode for utarbeidelse	Kommentarer
Veteranplan	2023-2028	24.01.24		Vedtatt 24.01.24, sak 4/24.
BY- OG STEDSUTVIKLING				
Klimatilpasning - rullering av handlingsplan		2019	o 2025 v 2026	Rulleres.
Utbyggingsprogram			v 2025	Årlig rullering
Hovedplaner for vann og avløp			v 2024/ 2025	Ferdigstillelse av planen er blitt samordnet med kommuneplanens arealdel. Planlagt vedtatt høsten 2024.
Trafikksikkerhetsplan	2022-2026	22.03.23	o 2025 v 2026	Revideres hvert 4. år, rulleres årlig. Skal gjelde for 2026- 2030.
Eiendomsstrategi		29.05.24		Vedtatt 29.05.24, sak 71/24.
Sykelstrategi for Kristiansandsregionen	2010-2020		o 2024 v 2025	Det utarbeides egen strategi/plan for Kristiansand.
Temaplan for kulturminner for Kristiansand kommune	2024-2034	28.02.24		Vedtatt av bystyret 28.02.24, sak 16/24.
Kommunedelplan for naturmangfold			o 2024 v 2025	
Temaplan arkitektur			o 2026 v 2027	Nytt planbehov.
Klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg	ikke angitt	27.10.21	o 2024 v 2025	Rulleres. Endres til temaplan.

11 Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2025

11.1 Driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger

Bystyret vedtok 20. september 2023 (sak 143/23) følgende prinsipper og rutiner for forvaltningen av årlige driftstilskudd:

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Årlig driftstilskudd brukes når det foreligger en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale om finansiering av eksterne aktører, eller når det er vedtatt at slik avtale skal inngås. Aktører må forholde seg til de anvisninger som er beskrevet i samarbeidsavtalen.
4. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettdokumentene.
5. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/ årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
6. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Kommunedirektøren fastsetter søknadsfristen.
7. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 500 000 kr i sin helhet ved starten av året. Utbetalinger på over 500 000 kr fordeles som hovedregel på fire utbetalinger i året. Svarbrev skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rullering av Kristiansand kommunes økonomiplan og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.

Årlige driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger har vært utlyst i 2024. I økonomiplanen det foretatt prioriteringer innenfor en samlet og forsvarlig budsjettramme. Fellesnemndas prinsipper og rutiner for årlig driftstilskudd sier at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes gjennom tilskuddsordninger. Kun unntaksvis skal det gis årlig driftstilskudd. I vurderingen av den enkelte søknad er det lagt vekt på mottakernes medvirkning i realiseringen av strategier og målsettinger i kommunens vedtatte styringsdokumenter, for kommunen som helhet og i de respektive fagsektorene.

Bystyret har vedtatt driftstilskudd 2025 til følgende mottakere hvor kommunen enten har en politisk vedtatt samarbeidsavtale, eller slik avtale skal inngås i løpet av året. Alle tall er i 1000 kr.

Driftstilskudd institusjoner, selskap og stiftelser

Mottak	2024	Søknad	2025	Område	Merknad
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS	34 239		36 346	Kultur og innbyggerdialog	70/30-fordeling mellom stat og region. Egen avtale om fordeling av regional andel, bystyrevedtak 63/13.
Kilden Kultur	9 694	9 936	10 091	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, bystyrevedtak 42/17.
Vest-Agder museet IKS	7 755	8 182	8 073	Kultur og innbyggerdialog	Eier 20 %, samfinansieres med fylket og øvrige kommuner i Vest-Agder. Inkludert magasin, bystyrevedtak 254/20.
Kunstsilø	9 100	9 500	9 473	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen jf. bystyrevedtak 76/19.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2025

Mottak	2024	Søknad	2025	Område	Merknad
Naturmuseum og botaniske hage, Universitetet i Agder	4 360	4 600	4 539	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med UiA og fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 111/14.
Fullriggeren Sørlandet	3 054		3 169	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 79/17. 15 % andel.
Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter	940	963	960	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen og Riksantikvaren, formannskapsvedtak 91/13, bystyrevedtak 44/03.
Driftstilskudd/leie til Bredalsholmen Eiendom	115		118	Kultur og innbyggerdialog	Overføring fra kultur til Kristiansand eiendom som eier Bredalsholmen Eiendom AS.
Sandriphelia fritidspark	2 749		2 818	Kultur og innbyggerdialog	Samarbeidsavtale med Vennesla kommune, som kommunalt oppgavefelleskap, bystyrevedtak 132/23.
Kristiansand Kunsthall (Kunstforeningen)	1 090	1 600	1 117	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kunsthallen, bystyrevedtak 120/16.
Zefyr – regionalt filmfond	310	400	315	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arendal, Vest-, Aust-Agder og Telemark, Bystyrevedtak 107/20.
Barnefilmfestivalen	950	950	950	Kultur og innbyggerdialog	Jf. bystyrevedtak 25.10.17.
Agder kollektivtrafikk A/S	4 948		5 071	By- og stedsutvikling	Iht. aksjonæravtale av 09.02.16. Beløp avklares i egen prosess.
Agder kollektivtrafikk A/S	263		350	By- og stedsutvikling	AKT Svipp - Vågsbygd. Vedtak 1. tertial 2024 samt ØP25-28.
Midt-Agder friluftsråd	2 449	2 472	2 534	By- og stedsutvikling	Kontingent pr. innbygger
Innoventus Sør AS	680		697	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Europakontoret	750		769	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Etablerersenter Vest-Agder	680		697	Samhandling og innovasjon	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler.
Arendalsuka	100		100	Organisasjon	Fast tilskudd siden oppstarten.
Aquarama – gratis svømming	1 221		1 334	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten.
Vitensenteret	1 159		1 188	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten.
Geitmyra matkultursenter for barn	2 111		2 453	Oppvekst	Fast tilskudd.
Kommunalt foreldreutvalg grunnskolen	55		56	Oppvekst	Fast tilskudd, organ jfr. Opplæringsloven.
Foreldreutvalget for barnehagene	50		50	Oppvekst	Fast tilskudd.

Driftstilskudd frivillige organisasjoner

Mottaker	2024	Søknad	2025	Område	Merknad
Alternativ til vold	1 757		1 800	Helse og mestring	Helse- og sosialstyreverdtak 11/08.
NOK.Agder	682	706	699	Helse og mestring	Samarbeidsavtale, spleiselag med alle kommuner i Agder og BUF.dir.
Bragdøya kystlag	294	303	300	Helse og mestring	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Bragdøya Kystlag	1 200	1 630	1 230	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Blå Kors	5 628		5 769	Helse og mestring	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr i driftstilskudd fra kommunen. Dette inkluderer tilskudd til Vision aktivitetshus og Barnas stasjon. Blå Kors har også en avtale om tjenestekjøp.
Blå Kors	1 441		1 477	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Kultur og innbyggerdialog er til Vision aktivitetshus.
Blå Kors	832		853	Oppvekst	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Oppvekst er til Barnas stasjon.
Hopeful	2 000	0	0	Helse og mestring	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2024. Gjelder kun 2024.
Matsentralen	353		361	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet.
Søgne misjonskirke/Åpent hus	1 000		1 025	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet.
Kristiansand Idrettsråd	1 000	1 100	1 025	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Idrettsrådet, formannskapsvedtak 33/13.
Stiftelsen Arkivet	1 250	1 312	1 281	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arkivet. Jf. bystyrevedtak 195/21.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2025

Mottaker	2024	Søknad	2025	Område	Merknad
Vågsbygd Turn	465	1 528	477	Kultur og innbyggerdialog	Avtale. Jf. Bystyrevedtak 245/20.
FIDA	530	1 263	543	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2022. Avtale opprettet.
Odderøyas Venner	161		165	By- og stedsutvikling	Vedtatt for 4 år i budsjettet for 2022. Avtale må opprettes.
Kirkens ungdomsprosjekt	2 728		2 796	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid.
Kirkens ungdomsprosjekt	1 000	1 000	0	Oppvekst	Ettårig tilskudd vedtatt i budsjettbehandlingen 2024.
Frelsesarmeen – Home start	491	997	503	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid.
Amathea	1 000		1 025	Oppvekst	Toårig tilskudd vedtatt i budsjettbehandlingen 2024.
Muslims union Agders samarbeid med forebygging av ekstremisme i fengsel	50		50	Helse og mestring	Det er vedtatt årlig driftstilskudd i perioden 24-27 vedtatt i budsjettbehandlingen 2024.

Ny søknad om driftstilskudd – institusjoner

Nye søkere for 2025	Søknad	2025	Område	Kommentar
Decomform AS	335	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Sørnorsk Filmsenter	950	840	Kultur og innbyggerdialog	Kommunen eier 1/3 pr. 2024. Ny avtale lages høsten 2024. 840 er overført fra Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner 2024.
Vest-Agder museet	525	0	Kultur og innbyggerdialog	Investering og drift av Haubitzanlegget. Avslag grunnet manglende midler.

Nye søkere om årlig kommunalt driftstilskudd – frivillige organisasjoner

Nye søkere for 2025	Søknad	2025	Område	Kommentar
ROS Rogaland	Ingen sum	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Agder idrettskrets	300	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Autismeforeningen i Vest-Agder	10	0	Helse og mestring	Avslag. Har sendt epost og informert om at de kan søke i tilskuddsordningene.
Dansespiren - Dans for demens	693	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Stop Gambling	240	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Kirkens Bymisjon	4 000	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Agder forening av KABB	20	0	Helse og mestring	Avslag. Har sendt epost og informert om at de kan søke i tilskuddsordningene.
FRAM	2 000	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Fram og tilbake	1 371	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
PitStop	1 500	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Ressurssenteret Unik	800	0	Oppvekst	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Life foreningen	255	0	Oppvekst	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Bjaavann Golfklubb	230	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Spillsenteret	3 335	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Stiftelsen Fargespill	1 000	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag på grunn av manglende midler til å kunne prioritere dem.

Razeem = Sammen	Ingen sum	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Marin Recovery	150	0	By- og stedsutvikling	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Kristiansand Roklubb	50	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.

11.2 Tilskuddsordninger

Forvaltningen av tilskuddsordninger skal baseres på åpenhet og likebehandling, alle potensielle søkere skal ha en reell mulighet til å konkurrere på lik linje med andre søkere. Retningslinjer for den enkelte ordning med vurderingskriterier, saksbehandlingsregler og tildelingsfullmakter skal vedtas politisk og være lett tilgjengelige for offentligheten. Hovedformålet med tilskuddsordningene er å gi eksterne aktører som *ikke* mottar årlig driftstilskudd, muligheten til å motta økonomisk støtte fra kommunen til prosjekter og tiltak på ulike samfunnsområder.

Tilskuddsordninger	2024	2025	Avtale varighet	Område
Samlelegatet for tilskudd til organisasjoner	909	927	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykiskhelsefeltet	5 696	6 740	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv for flerkulturelle	1 516	1 546	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til interesseorganisasjoner og organisering av frivillig innsats innen helse-, omsorgs- og sosialfeltet	1 387	1 415	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	3 291	3 841	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens satsing på rytmisk musikk	855	870	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kunst- og kulturformål	1 880	1 920	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til festivaler	1 770	1 800	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til skolekorps	960	980	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Aktivitetsmidler idrett – kommunal andel storbymidler	570	580	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Satsingmidler toppidrett	590	600	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til orienteringskart	185	185	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet	0	0	Løpende	Midlene overført til Bydelsfondet – aktivitet
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemninger	141	144	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til aktivitetshus og private grendehus	865	880	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til private idrettsanlegg	740	760	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	5 630	4 900	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til utendørsaktiviteter i lokalsamfunnet	778	757	Løpende	By- og stedsutvikling (kontingent og flere velforeninger reduserer tilskuddspotten)
Løyperydding	326	334	Løpende	By- og stedsutvikling
Tilskudd til privat vedlikehold av veier	733	751	Løpende	By- og stedsutvikling (ingeniørvesenet og Vei)
Panteordning for eldre ikke-rentbrennende ildsteder – Grim, Lund, Kvadraturen	331	339	Løpende	By- og stedsutvikling
Panteordninge piggdekk	300	307	Løpende	By- og stedsutvikling
Bydelsfond (drift)	2 500	1 500	Løpende	By- og stedsutvikling
Aktivitetsmidler kultur (Bydelsfondet)	300	300	Løpende	By- og stedsutvikling
Bydelsfond (investering)	2 500	2 500	Løpende	By- og stedsutvikling

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2025

Folkets klimadugnad	500	512	Løpende	By- og stedsutvikling
Klimaomstillingsfondet	2 500	2 562	Løpende	By- og stedsutvikling
Oppvekstutvalgets tilskuddsordning for utsatte/vanskeligstilte barn og unge	637	625	Løpende	Oppvekst, grunnen til nedgangen er at det i 2024 også lå inne 27 000 kr fra et avsluttet legat.
Ny tilskuddsordning til private fritidsordninger		3 500	Løpende	Oppvekst
Tilskudd til samlivskurs	275	327	2024-2027	Oppvekst, vedtatt budsjettbehandlingen 2024. Ubrukte midler i 2024 på 45 000 kr overføres til 2025.

Priser, stipender og aksjoner

	2024	2025	Område
Kunstnerstipend	390	420	Kultur og innbyggerdialog
Kulturprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Frivillighetsprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens miljøpris	50	50	By- og stedsutvikling
Arbeidsmiljøprisen	50	50	Organisasjon
TV-aksjonen	150	160	Organisasjon
Rajshahi-aksjonen (2 kr pr. innb. hvert tredje år)	231	0	Oppvekst
Rajshahi - aksjonen tilskudd til adm. av innsamlingen	110	0	Oppvekst
Rajshahi – administrativt tilskudd	129	132	Oppvekst

Kontingenter

	2024	2025	Merknad
Region Kristiansand	1 626	1 453	Samhandling og innovasjon. Forutsetter reduksjon som relateres til innsparingskrav i medlemskap. Kontingenten styrebehandles.
KS - kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	13 100	13 400	Økonomi: Ordinær kontingent, OU-midler og FOU-midler.

Tilleggsbevilgningskontoer

	2024	2025	Merknad
Formannskapetets tilleggsbevilgningskonto	200	200	Fast årlig beløp
Kulturutvalgets tilleggsbevilgningskonto	450	450	Brukes i samsvar med kulturutvalgets vedtak 11/20
Helseutvalgets tilleggsbevilgningskonto	72	0	Generelt

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no